

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สุจิตา บุญปาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2565

**LEGAL PROBLEMS ON TORTS CASES PRESCRIPTION
UNDER THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE**

SUTHITA BOONPAN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyoung Faculty of Law, Dhurukij pudit University

2022

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เสนอโดย นางสาวสุริตา นุญปาน

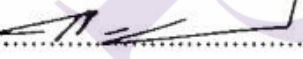
สาขาวิชา นิติศาสตร์

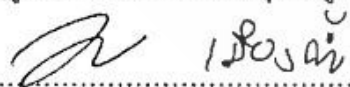
หมวดวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธี อยู่สถาพร

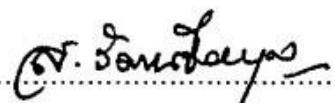
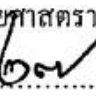
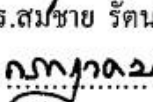
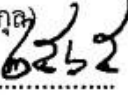
ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นุมี โชคเหมาะ)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธี อยู่สถาพร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ)

คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ รับรองแล้ว

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตน์เชื้อสกุล)
วันที่ เดือน พ.ศ.

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ชื่อผู้เขียน	สุธิตา บุญปาน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธี อยู่สถาพร
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติ แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอายุความละเมิดทางแพ่ง และอายุความโดยหมิ่นประมาท โดยจะศึกษาถึงการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง ซึ่งมีกำหนดอายุความ 1 ปีนับแต่วันที่ ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ที่จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อนำมาเทียบกับอายุความตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ 3 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ 3 ปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการซึ่งต้องรับผิด พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหายความเป็นวัตถุอันตรายและผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดอายุความไว้ 2 ปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรได้มีการกำหนดอายุความไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ.1980 (พ.ศ. 2523) (มาตรา 2) ซึ่งได้กำหนดอายุความไว้ 6 ปี นับตั้งแต่วันที่มูลคดีเกิด สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการกำหนดอายุความไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) (มาตรา 188) ซึ่งได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี นับแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรจะรู้ว่าสิทธิที่ถูกละเมิด และรู้ตัวผู้ทำละเมิด ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดอายุความไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ค.ศ. 1898 (พ.ศ. 2441) (มาตรา 724) ซึ่งได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายนั้น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) (มาตรา 2226) มีอายุความ 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้

ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง แต่ต้องไม่เกิน 20 ปีนับแต่วันที่เกิดเหตุ ที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545)(มาตรา 852) ซึ่งมีอายุความ 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้ จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน สาธารณรัฐตุรกี ได้มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้อง ละเมิดไว้ในกฎหมายตุรกี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (มาตรา 72) มีกำหนดอายุความ 2 ปี นับแต่ผู้เรียกร้อง ทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลซึ่งกระทำความผิด จะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุ ความตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวัดอุ้นตรา ย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และอายุความในต่างประเทศที่ได้ ยกตัวอย่างมาข้างต้น มีอายุความที่มากกว่าอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเห็นได้ ว่ายังมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม และมีความไม่เป็นธรรมแก่ทุกคน เพราะเนื่องจากมีอายุความที่น้อยกว่า จึงมีความเห็นว่าจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอายุความละเมิดทางแพ่ง ให้มีอายุความที่ยาวนานกว่า 1 ปี โดยผู้เขียนเห็นว่า ควรจะมีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องอายุความใน การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเป็น 2 ปี เนื่องจากเห็นว่าเป็นเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอในการ พิสูจน์หลักฐาน ให้ความจริงปรากฏ ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีที่มีความ สลับซับซ้อนยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยอายุความดังกล่าวจะเท่ากับอายุความละเมิดใน สาธารณรัฐตุรกี ซึ่งกำหนดอายุความไว้ 2 ปี และอายุความดังกล่าวยังปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10

ในประเด็นเรื่องของอายุความละเมิดทั้งกรณีละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 420 และกรณีหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 นั้นในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้อง ขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะ ไม่เป็นธรรมและส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกละเมิด ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายของสหราชอาณาจักร ซึ่งได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วย อายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (มาตรา 32A และมาตรา 4A) นั้น จะเห็นได้ว่า ในสหราชอาณาจักรนั้น จะมีกำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องได้ ผู้เขียนเห็นว่า เพื่อให้เกิด ความเป็นธรรมและไม่ทำให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสที่จะได้รับ ควรจะมีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่อง การยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องได้ให้เหมือนกับสหราชอาณาจักร

Thesis Title	Legal Problems on Torts Cases Prescription under the Civil and Commercial Code
Author	Suthita Boonpan
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr.Suthee Usathaporn
Department	Law
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objective of the thesis aims to study a background, basic concept, and the theory of the prescription of tort and the prescription of defamation. Under Thailand Civil and Commercial Code of B.E. 2535 (1992) section 448 paragraph one states that the claim for damages arising from wrongful act is barred by prescription after one year from the day when the wrongful act and the person bound to make compensation which became known to the injured person. Also, Thailand Product Liability Act of B.E. 2551 (2008) prescribes that the claim for damages caused by unsafe products according to this Act is barred by prescription after three years from the day when the damage and the person bound to make compensation which became known to the injured person or after ten years after the day of the sale of such producer more over. And Thailand Consumer Case Procedure Act, B.E. 2551 (2008) provides that in the case of damage to life, body, health, sanitary as a result of the substance cumulated in the body of a consumer, or in the case where it takes time for the symptom to appear, the consumer or the person have the power to file a lawsuit on the consumer's behalf. And must exercise the right to claim within three years as from the date of knowing of such damage and the liable business operator. More over, Thailand Hazardous Substance Act, B.E. 2535 (1992) provides also that the right to claim for compensation for damage caused by hazardous substance under this Act shall be barred by time prescription after the lapse of a three year period as from the date the injured person has knowledge of the damage, the state of being hazardous substance, and the person who is liable to pay compensation; and Act on Tortious Liability of Officials, B.E. 2539 (1996) section 10 states that the right of claim for compensatory damages from the official shall be under the prescription of two years starting from the date where the state agency knows of the tortious act and the liable official who shall have to pay compensatory damages.

In foreign laws, UK Limitation Act 1980 section 2 states that an action founded on tort shall not be brought after the expiration of six years from the date on which the cause of

action accrued; more over, The Civil Code of the People's Republic of China 2020, section 188 provides that the limitation period for a person to request the people's court to protect his Civil law rights is three years. The limitation period begins from the date when the right holder knows or should have known that his right has been harmed and that who is the obligor. The Civil Code of Japan 1898, section 724 provides that the right for compensation for loss or damage caused by tort is not exercised within three years from the time when the victim or legal representative thereof comes to know the damage and the identity of the perpetrator. The French Civil Code 2020 stipulates that the right to claim for compensation for damage caused under this Act shall be barred by time prescription after the lapse of a five year period as from the date the injured person has knowledge of the damage but must not be exceeded 20 years from the date of the incident. The German Civil Code 2002, section 852 states that the right to claim for compensation for damage shall be barred by time prescription after the lapse of a three year period as from the date the injured person has knowledge of the damage; and The Turkish Code of obligations 2012, section 72 states that the right to claim for compensation for damage shall be barred by time prescription after the lapse of a two year period as from the date the injured person has knowledge of the damage and the person who is liable to pay compensation.

Researching the topic shows that under Thailand Product Liability Act, B.E. 2551 (2008), Thailand Consumer Case Procedure Act, B.E. 2551 (2008), Thailand Hazardous Substance Act, B.E. 2535 (1992), Act on Tortious Liability of Officials, B.E. 2539 (1996), and the abovementioned foreign laws. We found that the right of claim for compensatory damages can exercise more than one year, while Thailand Civil and Commercial Code stipulated that the claim for damages arising from wrongful act is barred by prescription after one year from the day when the wrongful act and the person bound to make compensation. Such limitation of the prescription of Thailand Civil and Commercial Code is so inappropriate according to the type of the cases particularly, seriousness of the case, or complicated cases including the case where the wrong doers stay outside Thailand's territory and that can cause injustice for the injured person to, within the time limit, gather or collect the documents to be brought and examined in Court. Thus, in order to solve the challenged situation, the provision of the prescription of Thailand Civil and Commercial Code should bring the Turkish Code of obligations 2012 and Act on Tortious Liability of Officials, B.E. 2539 (1996) section 10 to be a legal model by stipulating that the right

of claim for compensatory damages shall be under the prescription of two years. Additionally, Thailand Civil and Commercial Code, section 420 (tort) and section 423 (defamation) do not prescribe that the court shall have regard to all the circumstances of the case and in particular to the length of the delay on the part of the plaintiff, not the same as the UK Limitation Act 1980 (section 32 A and section 4A) do. And such loophole brings about the grievance to the injured person for the loss of opportunity to legal remedy. To resolve the problem, Thailand Civil and Commercial Code shall be suitably amended by providing the plaintiff the right to apply for the length of the delay instead.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณะนิติศาสตร์ปริติ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เป็นอย่างสูงที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้เข้ารับการศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ซึ่งผลจากการได้รับโอกาสทางการศึกษาดังกล่าว ผู้เขียนสามารถนำทักษะที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายเอกชนและธุรกิจ อันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณในความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธี อยู่สถาพร อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งกรุณาตลอดเวลาอันมีค่าจากภาระงานบริหารที่มีอยู่มากมาย มากอดดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาดูแลจนให้คำชี้แนะต่างๆ ที่มีค่าและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเสมอมา ผู้เขียนจึงน้อมระลึกถึงพระคุณท่านอยู่เสมอ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ซึ่งกรุณาได้รับเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิภา เมืองถ้ำ ซึ่งกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยอาจารย์ทั้งสองท่านได้เมตตาตอบให้ทั้งแง่คิดและข้อสังเกตในแต่ละประเด็นอันทรงคุณค่า เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ และก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่สังคม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ชาย ผู้มีพระคุณสูงสุดของผู้เขียน ซึ่งต่างก็ได้มอบพลังกายและพลังใจคอยช่วยเหลือและสนับสนุนผู้เขียนเสมอมา นอกจากนี้ยังขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ ซึ่งคอยให้คำแนะนำ แก้ไขปัญหาระหว่างการศึกษาในทุกๆ เรื่อง ทั้งนี้ หากเนื้อหาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ ที่นี้

สุธิตา บุญปาน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 หลักการ แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอายุความ.....	8
2.1 ความหมายของอายุความ	8
2.2 ชนิดของอายุความ	10
2.3 เหตุผลของกฎหมายในเรื่องอายุความ	12
2.4 หลักการกำหนดอายุความ	14
2.5 หลักการเริ่มต้นการนับอายุความ.....	19
2.6 อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด	20
2.7 อายุความครบกำหนด.....	21
2.8 สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ	21
2.9 การงดใช้ หรือขยายออก หรือยื่นอายุความ	23
2.10 อายุความสะดุดหยุดลง.....	23
2.11 การสละประโยชน์แห่งอายุความ	25
3. อายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปรียบเทียบกับบทกฎหมาย ต่างประเทศ.....	26
3.1 ความหมายของคำว่า “ละเมิด”	28
3.2 ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้.....	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 ความหมายของการกระทำละเมิด.....	29
3.4 ลักษณะของการกระทำละเมิด.....	32
3.5 ความรับผิด.....	80
3.6 ความรับผิดในลักษณะละเมิด.....	81
3.7 พัฒนาการของความรับผิดเพื่อละเมิด.....	82
3.8 อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	84
3.9 ประเภทของอายุความในกรณีละเมิด.....	84
3.10 อายุความเรียกค่าเสียหายในกรณีละเมิด.....	85
3.11 กรณีที่ผู้เสียหายเป็นนิติบุคคล.....	92
3.12 กรณีที่ผู้เสียหายหลายคน.....	94
3.13 กรณีที่ผู้รับผิดหลายคน.....	95
3.14 กรณีที่คู่กรณีต่างฟ้องกันและกันฐานละเมิด.....	95
3.15 กรณีที่มีการละเมิดต่อเนื่อง.....	96
3.16 กรณีที่ผู้ทำละเมิดถึงแก่ความตาย.....	97
3.17 การละเมิดโดยหมิ่นประมาท.....	98
3.18 หลักเกณฑ์การนับอายุความในต่างประเทศ.....	111
4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิด.....	129
4.1 การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 448 มีความไม่เหมาะสมและ มีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายอย่างไร.....	130
4.2 การวิเคราะห์ในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำ ที่มีความร้ายแรง.....	133
4.3 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องของการขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดี ต่อศาล.....	134
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	136
5.1 บทสรุป.....	136
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	141

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก	149
ประวัติผู้เขียน	154

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายเกี่ยวกับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายที่มีมาตั้งแต่ครั้งกฎหมายโรมัน ซึ่งเกิดจากนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคง ในการอ้างสิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นการห้ามมิให้มีการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตมาเรียกร้องต่อกัน เนื่องจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นมานานแล้วนั้นย่อมมีความยุ่งยากสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการค้นหาเอกสาร พยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์แก่กัน เพราะพยานหลักฐานอาจลบเลือนสูญหายเสื่อมสภาพ บกพร่องหรือคลาดเคลื่อนไปตามกาลเวลาได้ ซึ่งจะส่งผลให้การวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นไม่อาจเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง

อายุความ คือ ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีสิทธิเรียกร้อง จำต้องใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในระยะเวลาหนึ่งเวลาใด ถ้ามิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยเวลานั้นแล้ว สิทธิเรียกร้องนั้นอาจถูกโต้แย้งอันเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ¹

สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ละเลยไม่ใช้ภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด เช่น สัญญากู้ยืมเงินมีกำหนดอายุความ 10 ปี แต่เจ้าหนี้มาใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้เมื่อพ้นกำหนด 10 ปีไปแล้ว สิทธิเรียกร้องตามสัญญากู้ยืมเงินเป็นอันขาดอายุความ²

อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

(1) อายุความได้สิทธิ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายให้ผู้ประสงค์จะ ได้สิทธิ และปฏิบัติตามเงื่อนไขจนครบระยะเวลาดังกล่าวได้ไปซึ่งสิทธิ นั้น เช่น ผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายไม่ทราบเจ้าของนำส่งทรัพย์สินนั้นแก่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หากเจ้าของมิได้ติดตามเอาคืน

¹ วารี นาสกุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2563), น.393

² สิทธิกรณ์ ศิริจัสกุล, ความรู้เบื้องต้นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายธุรกิจ เล่มที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2551), น.82-83.

ภายใน 1 ปี กรรมสิทธิ์จะเป็นของผู้เก็บได้ (มาตรา 1325) หรือในกรณีที่บุคคลครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจตนาเป็นเจ้าของซึ่งถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์และได้ทำการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ติดต่อกันเป็นเวลา 10 ปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองสังหาริมทรัพย์เป็นเวลาติดต่อกัน 5 ปี บุคคลนั้นจะได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรบักษ์ (มาตรา 1328)

(2) อายุความเสียดินทิตติ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายให้ผู้มีสิทธิเรียกร้องในหนี้สินหรือสิทธิใดๆ ใช้สิทธินั้นในเวลาที่กำหนด หากพ้นระยะเวลาดังกล่าวก็จะไม่สามารถฟ้องเรียกร้องสิทธิของตนได้ หากฟ้องก็จะเป็นคดีขาดอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกบรรพ ได้มีการกำหนดอายุความสิทธิเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ไว้มีระยะเวลาแตกต่างกันไป หากสิทธิเรียกร้องเรื่องใดก็ตามที่มีได้กำหนดอายุความในกฎหมายเฉพาะเรื่องก็ให้ใช้กำหนดอายุความทั่วไปสิบปี (มาตรา 193/30) เช่น สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากร สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดหรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความมีกำหนดอายุความสิบปี (มาตรา 193/1 และ 193/32)³

สำหรับอายุความกรณีความรับผิดชอบทางละเมิดนั้น แต่เดิมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466 มาตรา 206 วรรคแรก บัญญัติว่า “หนี้อันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าเมื่ออายุความระงับเพียงกำหนดหกเดือนนับแต่วันทำละเมิด และผู้เสียหายได้รู้ตัวผู้ทำละเมิดนั้น ถ้าอายุความพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดละเมิดแล้วไซ้ ท่านมิให้รับฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้พิจารณาเป็นอันขาด...” ซึ่งจะเห็นได้ว่าในอดีตอายุความกรณีความรับผิดชอบทางละเมิดมีอายุความเพียง 6 เดือน นับแต่วันกระทำละเมิด และผู้เสียหายได้รู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่เกิดเหตุละเมิด แต่ในปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเพื่อพ้น 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด...” ดังนั้น อายุความกรณีความรับผิดชอบทางละเมิดในปัจจุบันมีอายุความเพียง 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่เกิดเหตุละเมิด ดังนั้นหากผู้เสียหายประสงค์ที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ผู้กระทำละเมิดไม่ยอมรับว่าตนกระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ทั้งยังไม่ยินยอมชดใช้

³ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), น. 269.

ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายต้องนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลภายในกำหนดอายุความ เพื่อให้ได้รับการเยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้น⁴

ซึ่งเรื่องอายุความตามมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กล่าวว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดแต่มูลละเมิด ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้น 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้อายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

ทั้งนี้โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าเหตุละเมิดนั้นจะร้ายแรงมากน้อยกว่ากันเท่าไรหรือไม่ ส่วนอายุความฟ้องร้องในคดีอาญา กฎหมายกำหนดเวลาโดยคำนึงถึงความร้ายแรงของการของการกระทำความผิดหากเป็นความผิดที่ร้ายแรงกฎหมายจะกำหนดระยะเวลาโทษไว้สูง คดีที่มีระยะเวลาโทษสูง อายุความฟ้องร้องจะยาวกว่าคดีที่มีระยะเวลาโทษต่ำ อายุความยาวที่สุดคือ 20 ปี และลดหลั่นลงมาตามลำดับและสั้นที่สุดคือ 1 ปี โดยเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 ฉะนั้น อายุความที่แตกต่างกันนี้ อาจทำให้มีปัญหาในกรณีที่เป็นกรฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาด้วย⁵

ในขณะที่อายุความตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยโดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิดสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

และมาตรา 13 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน..ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใด

⁴ มนูญญา ชัชแก้วกรพินธุ์, “อายุความ: ศึกษากรณีความรับผิดชอบทางละเมิด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 2.

⁵ สุมาลี วงษ์วิจิต, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563), น. 47.

ฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา (เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ใน มาตรา 13)⁶

มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีอายุ ความสามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่ วันที่รู้ถึงความเสียหายเช่นเดียวกัน⁷

มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 วรรค สอง วางหลักว่า“สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และ กรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็น ว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่หน่วยงาน ของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง”

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในการกำหนดเรื่องอายุความตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ สามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหาย รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ สามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ และตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดอายุความไว้สอง ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งตามพระราชบัญญัติที่กล่าวมานั้นจะมีระยะเวลาของอายุความที่มากกว่าและจะเป็นคุณแก่ ผู้เสียหายมากกว่าอายุความตามมาตรา 448 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมี ประเด็นปัญหาที่จะนำมาพิจารณาดังนี้

1. ประเด็นปัญหาในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 นั้นยังมีความไม่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเกิด จากปัจจัยการกำหนดอายุความที่สั้น จึงส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรม ตัวอย่างเช่น สิทธิเรียกร้อง ในหนี้ค่าบัตรเครดิตหรือเงินที่เจ้าหน้าที่ได้ออกตรงไป มีอายุความ 2 ปี ในขณะที่สิทธิเรียกร้องอัน เกิดแต่มูลละเมิดในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำละเมิดจะมีอายุความ 1 ปี บางกรณีผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจไม่ ทราบกำหนดอายุความและไม่ได้รับดำเนินการใดๆ ทางกฎหมาย หรือใช้สิทธิทางศาล จนทำให้

⁶ วิชัย อริษะนันทกะ, รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ 71 ปีการศึกษา 2561, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561), น. 126.

⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเอกชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2565, จาก https://www.krisdika.go.th/data/civil_procedure_law_division/02.pdf

ล่วงหน้ากำหนดเวลาในการฟ้องร้องคดีและเป็นผลทำให้ไม่สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้ ก่อให้เกิดความเสียหายตามมา สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับสังคม กลายเป็นว่าบุคคลที่ควรต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลจากการกระทำของตน ผลกระทบจากความสับสนในเรื่องอายุความดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมา

2. ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 นั้นยังไม่เหมาะสม กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวมิได้แยกให้เป็นที่ไปตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกันทำให้เห็นว่ามีผลไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกทำละเมิดกรณีร้ายแรง เช่น การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันเป็นการถูกรับผิดที่ร้ายแรง แต่กลับกลายเป็นว่า กรณีนี้มีอายุความละเมิดเท่ากับกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ซึ่งในความเป็นธรรมการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ควรจะมีอายุความละเมิดที่มากกว่าแต่กลับมีอายุความเท่ากัน เป็นต้น

3. ประเด็นปัญหาในเรื่องของอายุความละเมิดทั้งกรณีละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และกรณีหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 นั้น ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะไม่เป็นธรรมและส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกละเมิด

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงควรศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ รวมถึงศึกษาที่มาและประวัติความเป็นมาของการกำหนดอายุความในกรณีของความรับผิดทางละเมิดและความรับผิดโดยการหมิ่นประมาท ให้มีความเหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน โดยจะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายของต่างประเทศไว้อีกด้วย ซึ่งผู้ศึกษาอยากให้มีการแก้ไขกฎหมายของประเทศไทยในเรื่องอายุความในกรณีของความรับผิดทางละเมิดให้มากกว่า 1 ปีนอกจากนี้บทกฎหมายของต่างประเทศยังมีเรื่องของอายุความอีกหลายหัวข้อที่ไม่ได้นำมาพูดถึง และจะอาจมีการศึกษาเปรียบเทียบในโอกาสต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงประวัติ แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอายุความละเมิดทางแพ่ง และอายุความละเมิดโดยหมิ่นประมาท
2. เพื่อศึกษาการนับอายุความละเมิดทางแพ่งและอายุความโดยหมิ่นประมาท

3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนับอายุความละเมิดทางแพ่งและอายุความโดยหมิ่นประมาท
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงระยะเวลาการนับอายุความละเมิด และอายุความ โดยหมิ่นประมาททั้งในประเทศ และต่างประเทศ
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมในการนับอายุความละเมิด และอายุความโดยหมิ่นประมาท

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากบทกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องการกำหนดอายุความละเมิดในคดีแพ่งของประเทศไทย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง นั้นยังมีความไม่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากปัจจัยการกำหนดอายุความที่สั้น จึงส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรม บางกรณีผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจไม่ทราบกำหนดอายุความและไม่ได้รับดำเนินการใดๆ ทางกฎหมาย หรือใช้สิทธิทางศาลจนทำให้ล่วงเลยกำหนดเวลาในการฟ้องร้องคดีและเป็นผลทำให้ไม่สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้จึงก่อให้เกิดความเสียหายตามมา สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับสังคม กลายเป็นว่าบุคคลที่ควรต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลจากการกระทำของตน ผลกระทบจากความสับสนในเรื่องอายุความดังกล่าว จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมา จึงมีความเห็นว่าควรจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอายุความละเมิดทางแพ่ง และการกำหนดอายุความตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกันรวมถึงในเรื่องของอายุความโดยหมิ่นประมาท ก็เช่นเดียวกันเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมในปัจจุบันและสามารถนำกฎหมายมาใช้ได้อย่างมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษาถึงหลักอายุความละเมิด และหลักในการเริ่มต้นการนับอายุความละเมิด วิธีการนับอายุความละเมิดทั้งในประเทศและของต่างประเทศ รวมถึงศึกษาวิธีการขยายระยะเวลาอายุความในคดีหมิ่นประมาท โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศซึ่งได้กำหนดในเรื่องอายุความไว้อย่างชัดเจน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ประมวลกฎหมาย คำพิพากษา หนังสือ งานวิจัย

บทความในวารสารวิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขอันเป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประวัติ แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอายุความละเมิดทางแพ่ง และอายุความหมิ่นประมาท
2. ทำให้ทราบถึงการนับอายุความละเมิดทางแพ่งและอายุความหมิ่นประมาท
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการนับอายุความละเมิดทางแพ่งและอายุความหมิ่นประมาท
4. ทำให้ทราบถึงบทกฎหมายในเรื่องอายุความละเมิด และการนับอายุความละเมิด การนับอายุความหมิ่นประมาทในประเทศ และต่างประเทศ
5. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ แนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมในการนับอายุความละเมิด และอายุความหมิ่นประมาท เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

บทที่ 2

หลักการ แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอายุความ

2.1 ความหมายของอายุความ

ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ได้ให้ความหมายว่า อายุความ คือระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดบังคับไว้ให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลภายในกำหนด ถ้าหากปล่อยทิ้งไว้นานจนเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วจะทำให้เกิดผลเสียแก่เจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิเรียกร้องนั้นได้ กล่าวคือ จะทำให้ “สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ” หรือที่เรียกว่า “หนี้ขาดอายุความ” ทั้งนี้ตามที่มาตรา 193/9 กำหนดไว้⁸

อาจารย์มานิตย์ จุมปา ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดโดยกฎหมายเพื่อให้ใช้สิทธิเรียกร้องในหนี้สินหรือสิทธิใดๆ ซึ่งหากมิได้บังคับในเวลาดังกล่าวจนเกินกำหนดก็จะขาดอายุความ

การที่กฎหมายกำหนดอายุความขึ้นนั้นก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยในสังคมไม่มีคดีที่ทิ้งไว้นานเกินควรมาฟ้องร้องให้เกิดความยุ่งยากทั้งในเรื่องของจำนวนคดี พยานหลักฐานที่ลบเลือนสูญหายไม่อาจตัดสินอย่างเป็นธรรมแท้จริง ฝ่ายลูกหนี้หรือผู้อาจถูกเรียกร้องก็จะได้ทราบกำหนดระยะเวลาแห่งการใช้สิทธิฟ้องร้องของเจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิเรียกร้องเพื่อจะได้เก็บรวบรวมหลักฐานหรือข้อต่อสู้ในช่วงเวลาของอายุความ ทำให้ไม่ต้องกลัวกังวลว่าวันหนึ่งอาจถูกฟ้องทำให้ต้องเก็บเอกสารทั้งปวงนานเกินไป และยังเป็นการบังคับเจ้าหนี้หรือผู้มีสิทธิเรียกร้องให้ใช้สิทธิของตนในเวลาที่กำหนดด้วย

อาจารย์สิทธิกรณ ศิริจัสกุล ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง เวลาที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ที่ใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ถ้าเจ้าหนี้ละเลยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายใน

⁸ กำชัย จงจักรพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563), น. 111.

⁹ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), น. 268.

กำหนดอายุความ สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นขาดอายุความซึ่งจะทำให้ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้¹⁰

อาจารย์ปิ่น โสขทรศณีชัย¹¹ ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง กำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า สิทธิเรียกร้องใดๆ จะต้องฟ้องร้องเสียภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าผู้มีสิทธินำคดีมาฟ้องร้องเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คดีนั้นเป็นอันขาดอายุความ คู่กรณีอีกฝ่ายมีสิทธิปฏิเสธความรับผิดชอบนั้นได้¹¹

ศาสตราจารย์ ดร. วาริ นาสกุล ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีสิทธิเรียกร้อง จำต้องใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในระยะเวลาหนึ่งเวลาใด ถ้ามิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระแยะเวลานั้นแล้ว สิทธิเรียกร้องนั้นอาจถูกโต้แย้งอันเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งคือสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความ¹²

รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี วงษ์วิฑิต ได้ให้ความหมายว่า อายุความ เป็นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อการใช้สิทธิฟ้องร้อง¹³

ศาสตราจารย์ ไพจิตร ปุญญพันธุ์ ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง กำหนดระยะเวลาให้บังคับสิทธิเรียกร้อง คือ การฟ้องร้องคดีต่อศาล ถ้าไม่ได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ มีผลเพียงทำให้ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ ตามกฎหมายไทยมาตรา 193/10¹⁴

อาจารย์สมพร พรหมพิตร ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดี ถ้าเลยกำหนดนั้นไปแล้ว ถือว่าคดีขาดอายุความ เหตุที่กฎหมายต้องกำหนดอายุความไว้ก็เพราะถ้าปล่อยให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีกันตามใจชอบโดยมิได้คำนึงถึงกำหนดเวลาช้านานเพียงใด อาจทำให้พยานหลักฐานในคดีสูญหายหรือพลัด

¹⁰ สิทธิกรรม สิริจัสกุล, ความรู้เบื้องต้นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายธุรกิจ เล่มที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2551), น. 81.

¹¹ ปิ่น โสขทรศณีชัย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), น. 223.

¹² วาริ นาสกุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลากมิกวรได้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2563), น. 393.

¹³ สุมาลี วงษ์วิฑิต, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลากมิกวรได้, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563), น. 20.

¹⁴ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, คำสอนชั้นปริญญาโท: กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546), น. 140.

พราจากไปตามกาลเวลาที่เนิ่นนานออกไป ผลก็คือศาลตัดสินคดีความใดมิได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดเวลาให้ใช้สิทธิเรียกร้องหรือฟ้องคดีไว้เป็นกฎเกณฑ์

โดยที่กฎหมายส่วนสารบัญญัติ มีเป็นกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา การกำหนดอายุความในส่วนแพ่งและส่วนอาญา จึงแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ ในทางแพ่งเป็นอายุความให้ใช้สิทธิเรียกร้องส่วนในทางอาญาเป็นอายุความให้ฟ้องคดีที่เป็นความผิดมิโทษ¹⁵

อาจารย์ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์ ได้ให้ความหมายว่า อายุความ หมายถึง กำหนดระยะเวลาให้บังคับสิทธิเรียกร้อง คือการฟ้องคดีต่อศาล กำหนดเวลาที่เป็นอายุความต้องเริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป (มาตรา 193/12) ถ้าไม่ได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ (มาตรา 193/9) แต่ที่ว่าสิทธิฟ้องร้องเป็นอันขาดอายุความนั้น มิได้หมายความว่าสิทธิเรียกร้องนั้นจะระงับสิ้นสุดไปด้วย¹⁶

2.2 ชนิดของอายุความ

อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ อายุความได้สิทธิ และอายุความเสียสิทธิ

2.2.1 อายุความได้สิทธิ

หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายให้ผู้ประสงค์จะได้สิทธิและปฏิบัติตามเงื่อนไขจนครบระยะเวลาดังกล่าวได้ไปซึ่งสิทธินั้น เช่น ผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายไม่ทราบเจ้าของนำส่งทรัพย์สินนั้นแก่ตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หากเจ้าของมิได้ติดตามเอาคืนภายใน 1 ปี กรรมสิทธิ์จะเป็นของผู้เก็บได้ (มาตรา 1325) หรือการที่บุคคลครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นโดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปี บุคคลผู้นั้นได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ (มาตรา 1382)¹⁷

เป็นกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติให้บุคคลได้สิทธิในทรัพย์สินหรือเหนือทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง และตามที่ตรวจพบได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน

¹⁵ สมพร พรหมพิตร, อายุความแพ่ง-อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2551), น. 1.

¹⁶ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์, กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากม็ควรได้, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป., 2564), น. 100.

¹⁷ มานิตย์ จุมปา, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, น. 269.

มาตรา 1333 “ท่านว่ากรรมสิทธิ์นั้น อาจได้มาโดยอายุความตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 3 แห่งบรรพนี้”

นี่เป็นมาตราต้นแบบที่ประกาศว่าการได้สิทธิโดยอายุความมิได้คือได้กรรมสิทธิ์หรือ สิทธิครอบครอง

มาตรา 1374 “ถ้าผู้ครอบครองถูกรบกวนการครอบครองทรัพย์สินเพราะมีผู้สอดเข้า เกี่ยวข้องโดยมิชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่านว่า ผู้ครอบครองมีสิทธิที่จะให้ปลดเปลื้องการรบกวนนั้น ได้ ถ้าเป็นที่น่าวิตกว่าจะมีการรบกวนอีก ผู้ครอบครองจะขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้

การฟ้องคดีเพื่อปลดเปลื้องการรบกวนนั้น ท่านว่าต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่เวลาถูกรบกวน”

มาตรา 1375 “ถ้าผู้ครอบครองถูกแย่งการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมายไซ้ ท่าน ว่าผู้ครอบครองมีสิทธิจะได้คืนซึ่งการครอบครอง เว้นแต่อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเหนือทรัพย์สินดีกว่าซึ่ง จะเป็นเหตุให้เรียกคืนจากผู้ครอบครองได้

การฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองนั้น ท่านว่าต้องฟ้องภายใน ปีหนึ่งนับแต่เวลา ถูกแย่งการครอบครอง”

ทั้งสองมาตรานี้ จะเห็นได้ว่ากำหนดเวลาหนึ่งปี ซึ่งเป็นอายุความนั้น จะมีผลต่อผู้ ครอบครองและผู้รบกวนหรือแย่งการครอบครองด้วยกัน กล่าวคือ ฝ่ายผู้ครอบครองนั้น ถ้าไม่ฟ้อง คดีเพื่อปลดเปลื้องการรบกวนหรือเพื่อเอาคืนการครอบครองภายในหนึ่งปีดังกล่าว ถือว่าเสียสิทธิ ครอบครองไปเลยอันเป็นอายุความเสียสิทธิ แต่ในฝ่ายของผู้รบกวนหรือแย่งการครอบครองนั้น ถ้า ผู้ครอบครองมิได้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีดังกล่าว ก็ถือว่าผู้รบกวนหรือแย่งการครอบครองได้สิทธิ ครอบครองนั้นไปเลย สองมาตรานี้จึงเป็นทั้งอายุความได้สิทธิและเสียสิทธิ¹⁸

2.2.2 อายุความเสียสิทธิ

หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายให้ผู้มีสิทธิเรียกร้องในหนี้สินหรือสิทธิใดๆ ใช้สิทธินั้นในเวลาที่กำหนด หากพ้นระยะเวลาดังกล่าวก็จะไม่สามารถฟ้องเรียกร้องสิทธิของตนได้ หากฟ้องก็จะเป็นคดีขาดอายุความ¹⁹

มีหลักอยู่ในมาตรา 193/9 ที่บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องใดๆ ถ้ามิได้ ใช้บังคับภายใน ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ”

มาตรา 193/10 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการ ชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้น”

¹⁸ สมพร พรหมพิตร, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 8*, น.22-23.

¹⁹ มานิตย์ จุมปา, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2*, น. 269.

กฎหมายจะเป็นผู้กำหนดว่าสิทธิเรียกร้องใดมีอายุความเท่าใด เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1327 ภายในบังคับแห่งกฎหมายอาญา กรรมสิทธิ์แห่งสิ่งใดๆ ซึ่งได้ใช้ในการกระทำผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยประการอื่น และได้ส่งไว้ในความอารักขาของกรมในรัฐบาลนั้น ท่านว่าตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าเจ้าของมิได้เรียกเอาภายในหนึ่งปีนับแต่วันส่ง หรือถ้าได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลแล้วนับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวเจ้าของ ท่านให้ผ่อนเวลาออกไปเป็นห้าปี

มาตรา 1399 “ภาระจำยอมนั้นถ้ามิได้ใช้สิบปี ท่านว่า ย่อมสิ้นไป”

นี่คืออายุความเสียสิทธิ กล่าวคือสิทธิเรียกร้องใดต้องฟ้องร้องเอาก็ต้องฟ้องร้องเสียภายในกำหนดเวลาของกฎหมาย ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องที่ต้องใช้สิทธิอันนั้นแต่ไม่ได้ใช้ติดต่อกันตามกำหนดของกฎหมาย เช่น สิทธิในภาระจำยอมตามมาตรา 1399 ดังกล่าวกฎหมายก็ถือว่าเสียสิทธิเช่นเดียวกัน

ในเรื่องภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้รับประโยชน์ไม่ใช้สิทธิรับชำระหนี้หรือใช้สิทธิถือเอาประโยชน์จากอสังหาริมทรัพย์จนถึงสิบปี ก็ถือว่าสิ้นสิทธินั้นไปด้วย ดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1434²⁰

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกบรรพ ได้มีการกำหนดอายุความสิทธิเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ไว้มีระยะเวลาแตกต่างกันไป หากสิทธิเรียกร้องเรื่องใดก็ตามที่มีได้กำหนดอายุความในกฎหมายเฉพาะเรื่องก็ให้ใช้กำหนดอายุความทั่วไปสิบปี (มาตรา 193/30) เช่น สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากร สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดหรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความมีกำหนดอายุความสิบปี (มาตรา 193/1 และ 193/32)²¹

2.3 เหตุผลของกฎหมายในเรื่องอายุความ

ตามหลักเหตุผลธรรมดา เมื่อลูกหนี้เป็นหนี้และยังมิได้ชำระหนี้ ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานเท่าใด ลูกหนี้ก็ยังเป็นหนี้อยู่ และเจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิทวงถาม เรียกร้องหรือฟ้องร้องต่อศาล เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตลอดเวลา เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องอายุความก็ยังคงสอดคล้องกับเหตุผลธรรมดานี้ แต่ที่กฎหมายต้องกำหนดให้มี “อายุความ” ก็เพราะเป็นนิติบัญญัติที่ต้องการให้การอำนวยความสะดวกโดยศาลเกิดขึ้นในเวลาอันสมควร อันจะทำให้เกิดความชัดเจนแน่นอน โดยการเร่งรัดให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และหาก

²⁰ สมพร พรหมพิตร, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 8*, น. 21-22.

²¹ มานิตย์ จุมปา, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 2*, น. 269.

เจ้าหน้าที่ละเลยจนพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ที่เรียกว่า สิทธิเรียกร้องหนี้ขาดอายุความแล้ว จะทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับผลร้าย คือทำให้ลูกหนี้มีสิทธิยกเหตุหนี้ขาดอายุความเพื่อปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้

เหตุผลหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุความนี้ พิจารณาในรายละเอียดแล้ว อาจแบ่งออกได้ 3 ประการ ดังนี้

2.3.1 พิจารณาในแง่ของรัฐ

เหตุผลหลักที่มีการกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพราะเป็นนโยบายของรัฐที่จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงแน่นอนในสิทธิต่างๆ ของบุคคล โดยการเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ใช้สิทธิทางศาลตามกำหนดอายุความ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการมีอายุความเป็นการปรามมิให้เจ้าหน้าที่นำเรื่องราวความเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วมาฟ้องร้องต่อกัน เพราะเรื่องที่เกิดมานานแล้วนั้นย่อมเป็นการยุ่งยากมากสำหรับเจ้าหน้าที่และหรือลูกหนี้ในการที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อกัน แม้พยานหลักฐานที่มีอยู่ก็อาจจะสูญหาย ไม่สมบูรณ์หรือคลาดเคลื่อนไปได้ ซึ่งทำให้การวินิจฉัยคดีโดยศาลนั้นเกิดความถูกต้อง เป็นธรรมได้ยาก กฎหมายจึงกำหนดให้มีเรื่องอายุความไว้เพื่อตัดปัญหาเหล่านี้

2.3.2 พิจารณาในแง่ของเจ้าหน้าที่

เหตุผลที่กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพื่อเป็นโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปละละเลยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเสียที่ จนกระทั่งเลยกำหนดอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกำหนดให้ลูกหนี้เกิด “สิทธิปฏิเสธ” ที่จะไม่ชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้วขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอายุความเป็นเครื่องกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ต้องรีบใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในกำหนดอายุความ

2.3.3 พิจารณาในแง่ของลูกหนี้

กำหนดอายุความจะช่วยปลดเปลื้องภาระของลูกหนี้ในอันที่จะต้องเก็บหลักฐานในการชำระหนี้ไว้ หรือบรรเทาภาระในการพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ชำระหนี้แก่เจ้าหน้าที่แล้ว ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องเก็บหลักฐานเหล่านั้นไว้จนตลอดชีวิต ทำให้ไม่ต้องมีภาระและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีเกินสมควร ทั้งนี้ เพราะเมื่อพ้นกำหนดอายุความตามกฎหมายแล้ว ลูกหนี้ก็สามารถปฏิเสธการชำระหนี้ได้ด้วยเพียงแต่ยกข้อต่อสู้ว่าหนี้ขาดอายุความเท่านั้น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เหตุผลของกฎหมายในการกำหนดให้มี “อายุความ” นี้เป็นนิตินโยบายที่มุ่งทำให้เกิดการอำนวยความสะดวกธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิได้มุ่งเน้นที่ความเป็นธรรมระหว่างคู่กรณีเสียทีเดียว แต่มุ่งเน้นที่หน้าที่ของรัฐในการอำนวยความสะดวกธรรม โดยต้องการให้การพิจารณาคดีถูกต้องเป็นธรรมและเสร็จสิ้นไปในเวลาอันสมควรนั่นเอง

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องอายุความดังกล่าว การใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งและพาณิชย์ทั้งหลายจึงมี “กำหนดอายุความ” เสมอ และโดยทั่วไปหลักเกณฑ์

เกี่ยวกับอายุความ อาทิ การเริ่มนับอายุความ อายุความสะดุดหยุดลง ผลของสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ฯลฯ ย่อมเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้²²

2.4 หลักการกำหนดอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้ในบรรพ 1 ลักษณะ 6 หมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไป ตั้งแต่มาตรา 193/9-193/29 และหมวด 2 กำหนดอายุความ มาตรา 193/30-193/35 ซึ่งบทบัญญัติทั้ง 2 หมวดนี้ถือว่าเป็นหลักทั่วไปในเรื่องอายุความที่นำไปใช้บังคับกับเรื่องอายุความทางแพ่งทั้งหมด เว้นแต่จะมีกฎหมายอื่นกำหนดไว้แตกต่างจากหลักทั่วไปนี้

อายุความเป็น “ระยะเวลา” หรือช่วงความยาวของเวลาอย่างหนึ่ง ที่ส่วนใหญ่แล้วแต่กำหนดเป็นเดือน หรือเป็นปีก็ได้²³ อายุความที่กฎหมายบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ปัญหาว่าอายุความจะมีกำหนดเวลาเท่าใดจึงขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายว่าจะบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ต้องใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องนั้นๆ ภายในกำหนดเวลาเท่าใด เช่น 1 ปี²⁴ 2 ปี²⁵ 5 ปี²⁶ และ 10 ปี²⁷ เป็นต้น²⁸

2.4.1 ตัวอย่าง อายุความ 3 เดือน

มาตรา 481 “ถ้าผู้ขายไม่ได้เป็นคู่ความในคดีเดิม หรือถ้าผู้ซื้อได้ประนีประนอมยอมความกับบุคคลภายนอก หรือยอมตามที่บุคคลภายนอกเรียกร้องไซ้ ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีในข้อรับผิดเพื่อการรอนสิทธิเมื่อพ้นกำหนดสามเดือนนับแต่วันคำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด หรือนับแต่วันประนีประนอมยอมความ หรือวันที่ยอมตามบุคคลภายนอกเรียกร้องนั้น”

2.4.2 ตัวอย่าง อายุความ 6 เดือน

มาตรา 563 “คดีอันผู้ให้เช่าจะฟ้องผู้เช่าเกี่ยวแก่สัญญาเช่านั้นท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันส่งคืนทรัพย์สินที่เช่า

2.4.3 ตัวอย่าง อายุความ 1 ปี

²² กำชัย จงจักรพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 114-115.

²³ *เพ็งอ้าง*, น. 109.

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448.

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34-193/35.

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33.

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30-193/32.

²⁸ สิทธิกรณ์ สิริจัสกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 95.

มาตรา 474 “ในข้อรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่ง นับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง”

2.4.4 ตัวอย่าง อายุความ 2 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/34 บัญญัติให้การใช้สิทธิเรียกร้องในกรณีดังต่อไปนี้มีกำหนดอายุความ 2 ปี

1. ผู้ประกอบการค้าหรืออุตสาหกรรม ผู้ประกอบหัตถกรรม ผู้ประกอบศิลปอุตสาหกรรมหรือช่างฝีมือ เรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบ ค่าแรงงานที่ได้ทำ หรือค่าดูแลกิจการของผู้อื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป เว้นแต่เป็นการที่ได้ทำเพื่อกิจการของฝ่ายลูกหนี้นั่นเอง
2. ผู้ประกอบเกษตรกรรมหรือการป่าไม้ เรียกเอาค่าของที่ได้ส่งมอบอันเป็นผลิตผลทางเกษตรหรือป่าไม้ เฉพาะที่ใช้สอยในบ้านเรือนของฝ่ายลูกหนี้นั่นเอง
3. ผู้ขนส่งคนโดยสารหรือสิ่งของหรือผู้รับส่งข่าวสารเรียกเอาค่าโดยสาร ค่าระวาง ค่าเช่า ค่าธรรมเนียม รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป
4. ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมหรือห้องพัก ผู้ประกอบธุรกิจในการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม หรือผู้ประกอบธุรกิจสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการเรียกเอาค่าที่พักอาหารหรือเครื่องดื่ม ค่าบริการหรือค่าแรงงานที่ได้ทำให้แก่ผู้มาพักหรือใช้บริการ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป
5. ผู้ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสลากที่คล้ายคลึงกันเรียกเอาค่าขายสลาก เว้นแต่เป็นการขายเพื่อการขายต่อ
6. ผู้ประกอบธุรกิจในการให้เช่าสังหาริมทรัพย์ เรียกเอาค่าเช่า
7. บุคคลซึ่งมิได้เข้าอยู่ในประเภทที่ระบุไว้ใน (1) แต่เป็นผู้ประกอบธุรกิจในการดูแลกิจการของผู้อื่นหรือรับทำงานการต่างๆ เรียกเอาสินจ้าง อันจะพึงได้รับในการนั้น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป
8. ลูกจ้างซึ่งรับใช้การงานส่วนบุคคล เรียกเอาค่าจ้างหรือสินจ้างอย่างอื่นเพื่อการทำงานที่ทำ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป หรือนายจ้างเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป
9. ลูกจ้างไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว หรือลูกจ้างรายวัน รวมทั้งผู้ฝึกหัดงาน เรียกเอาค่าจ้างหรือสินจ้างอย่างอื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป หรือนายจ้างเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป
10. ครูสอนผู้ฝึกหัดงาน เรียกเอาค่าฝึกสอนและค่าใช้จ่ายอย่างอื่นตามที่ได้ตกลงกันไว้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทดลองไป

11. เจ้าของสถานศึกษาหรือสถานพยาบาลเรียกเอาค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นๆ หรือค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอย่างอื่น รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป

12. ผู้รับคนไว้เพื่อการบำรุงเลี้ยงดูหรือฝึกสอน เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป

13. ผู้รับเลี้ยงหรือฝึกสอนสัตว์ เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป

14. ครูหรืออาจารย์ เรียกเอาค่าสอน

15. ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ทันตกรรม การพยาบาล การผดุงครรภ์ ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์ หรือผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาอื่น เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป

16. ทนายความหรือผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย รวมทั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป หรือคู่ความเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป

17. ผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรม สถาปัตยกรรม ผู้สอบบัญชี หรือผู้ประกอบวิชาชีพอิสระอื่น เรียกเอาค่าการทำงานที่ทำให้ รวมทั้งเงินที่ได้ออกทรงออกไป หรือผู้ว่าจ้างให้ประกอบการงานดังกล่าวเรียกเอาคืนซึ่งเงินเช่นว่านั้นที่ตนได้จ่ายล่วงหน้าไป

18. การใช้สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกหนี้รับสภาพความรับผิดชอบโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือโดยการให้ประกันตามมาตรา 193/28 วรรคสอง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่ได้รับความรับผิดชอบหรือให้ประกัน²⁹

มาตรา 882 “ในการเรียกร้องให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดเวลาสองปีนับแต่วันวินาศภัย

ในการเรียกให้ใช้หรือให้คืนเบี้ยประกันภัย ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสองปีนับแต่วันซึ่งสิทธิจะเรียกร้องให้ใช้หรือคืนเบี้ยประกันภัยถึงกำหนด”³⁰

2.4.5 ตัวอย่าง อายุความ 5 ปี

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/33 บัญญัติให้การใช้สิทธิเรียกร้องในกรณีดังต่อไปนี้มีกำหนดอายุความ 5 ปี

1. ดอกเบี้ยค้างชำระ

2. เงินที่ต้องชำระเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวดๆ

3. ค่าเช่าทรัพย์สินค้างชำระ เว้นแต่ค่าเช่าสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 193/34 (6)

²⁹ สิทธิกรณณ์ สิริจัสกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 97-100.

³⁰ กำชัย จงจักรพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 110.

4. เงินค้ำจ่าย คือ เงินเดือน เงินปี เงินบำนาญ ค่าอุปการะเลี้ยงดูและเงินอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกันที่มีการกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลา

5. สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 193/34 (1) (2) และ (5) ที่ไม่อยู่ในบังคับอายุความสองปี³¹ มาตรา 1733 วรรคสอง “คดีเกี่ยวกับการจัดการมรดกนั้น มิให้ทายาทฟ้องเกินกว่าห้าปีนับแต่การจัดการมรดกสิ้นสุดลง”³²

2.4.6 ตัวอย่าง อายุความ 10 ปี

1) อายุความทั่วไป

ในกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้เจ้าหนี้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องนั้นภายในกำหนดเวลาเท่าใด เจ้าหนี้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องนั้นภายในกำหนด 10 ปี (มาตรา 193/30) โดยทั่วไปอายุความจึงมีกำหนด 10 ปี

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าสิทธิเรียกร้องดังต่อไปนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะจึงมีกำหนด 10 ปี เช่น สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ สัญญากู้ยืมเงิน สัญญาจะซื้อจะขาย สัญญากู้ยืมเงินเกินบัญชี รวมทั้งสัญญาเพิ่มวงเงินกู้ยืมเงินเกินบัญชีซึ่งต้องด้วยลักษณะของสัญญาบัญชีเดินสะพัด หนังสือสัญญารับสภาพหนี้ การเรียกค่าเสียหายในส่วนของค่าขาดประโยชน์กรณีผิดสัญญาเช่าซื้อและสัญญาเช่าซื้อเลิกกัน สิทธิเรียกร้องในกรณีลูกจ้างผิดสัญญาจ้างแรงงาน สัญญาค้าประกัน ฟ้องเรียกค่าขาดประโยชน์จากการใช้รถที่เช่าหลังจากสัญญาเช่าซื้อเลิกกัน ให้คืนเงินตามสัญญาฝากทรัพย์ สัญญาขายลดตัวเงิน สัญญาตกลงจะปลูกสร้างอาคารต่างๆ ลงในที่ดินโดยมีส่วนแบ่งจากรายได้ ตัวแทนเรียกเอาเงินที่ได้ทรงรอนจ่ายไปในกิจการอันตัวการมอบหมายแก่ตนจากตัวการ ตัวแทนนายหน้าในการซื้อขายหลักทรัพย์ เรียกเงินค่าหุ้นที่รับชำระไปแล้วคืนเนื่องจากสัญญาซื้อขายหุ้นเลิกกัน การฟ้องร้องเรียกเงินค่าทดแทนที่ชำระเกินกว่าจำนวนเนื้อที่ที่ถูกเวนคืนเนื่องจากการดำเนินตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 10 ดอกเบี้ยผิดนัด เรียกค่าเสียหายตามข้อตกลงในสัญญาที่จำเลยทั้งสองผิดสัญญารับรองกับโจทก์ว่าไม่มีการรอนสิทธิ เรียกเอาบำเหน็จนายหน้า เรียกให้ชดเชยค่าปรับและค่าเสียหายที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าในสัญญาอันมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับ เรียกค่าใช้ทรัพย์ที่เช่าซื้อตลอดระยะเวลาที่ยังไม่ได้รับทรัพย์สินและค่าเสื่อมราคารวมถึงค่าเสียหาย ผิดสัญญาซื้อขายไม่ส่งมอบสินค้าให้ครบถ้วนตามสัญญา สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ เรียกเอาเงินมัดจำคืน สัญญาซื้อขายลดเช็ค เรียกค่าเสียหายจากการเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม เรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญาจ้างแรงงาน ผู้ว่าจ้างเรียกเงินที่ตนได้ทรงรอนจ่ายแทนผู้รับจ้างไปจากผู้รับจ้าง การเรียกร้องเงินโบนัส ผู้ให้เช่าซื้อเรียกเงินค่าซ่อมรถยนต์ที่เช่าซื้อจาก

³¹ สิทธิกรรม สิริจัสกุล, *อ้างแล้ว เชนอรรถที่ 3*, น. 97.

³² กำชัย จงจักรพันธ์, *อ้างแล้ว เชนอรรถที่ 1*, น. 110.

ผู้เช่าซื้อ ผู้ถือหุ้นเรียกเงินค่าหุ้นที่กรรมการบริษัทชำระไปแล้วคืนเนื่องจากสัญญาซื้อขายหุ้นเล็กกัน เรียกค่าเสียหายตามมูลค่าหรือราคาทรัพย์สินที่สูญหายไปจากผู้รับฝากทรัพย์สิน ผู้ขนส่งไม่สามารถจัดการขนส่งตามสัญญาจ้างบริการขนส่งสิ่งอุปโภค (ยุทโธปกรณ์ทางการ) ผู้ขนส่งเรียกค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปเพื่อจัดการในการขนส่งจากผู้ส่งของ เรียกคืนเงินค่าจองโรงแรมเนื่องจากเลิกสัญญา สัญญาเช่าเฟอร์นิเจอร์ สัญญาทรัพย์สินที่ สัญญากู้เงินเพื่อซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สิทธิเรียกร้องค่าปรับตามสัญญาจ้างแรงงาน ฟ้องเรียกเงินค่าซื้อใบยาสูบส่วนที่ได้ชำระเกินไป เรียกคืนเงินค่าภาษีอากรที่ไม่มีหน้าที่ต้องเสีย สัญญาประนีประนอมยอมความ สัญญาค้ำประกัน สัญญาค้ำประกันการทำงานของลูกค้า ผิดสัญญาฝากเงินประเภทเงินฝากกระแสรายวัน นายจ้างใช้สิทธิไล่เบียดกับลูกจ้างในค่าสินไหมทดแทนที่ชดใช้แก่บุคคลภายนอกซึ่งลูกจ้างทำละเมิดในทางการที่จ้างผู้ให้เช่าซื้อ ฟ้องให้ผู้ค้ำประกันชำระราคาทรัพย์สินที่เช่าซื้อที่ยังขาดอยู่เพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ฟ้องเรียกเงินค่าเช่า สัญญารับช่วงทำเหมืองหิน ผู้อ่าวทะเลใช้สิทธิไล่เบียดจากผู้ส่งจ่าย ผู้รับจ้างเรียกเอาค่าซ่อมแซมจากผู้ว่าจ้าง ผู้ฝากฟ้องผู้รับฝากให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินที่ฝากซึ่งหายไป สัญญาประกันผู้ต้องหาต่อศาล ฟ้องตามสัญญาจ้างทำของบังคับให้ก่อสร้างเขื่อนองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรให้ลูกหนี้ชำระค่าอาหารสุกร สิทธิเรียกร้องในเงินค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาจ้างทำของ กรณีตัวการฟ้องเรียกเงินและทรัพย์สินอื่นอย่างอื่น บรรดาที่ตัวแทนรับไว้ เกี่ยวด้วยการเป็นตัวแทน ฟ้องคดีตามบันทึกข้อตกลงแปลงหนี้ใหม่ ฟ้องเรียกค่ากระแสไฟฟ้าส่วนที่ขาดเพราะเหตุเครื่องวัดหน่วยไฟฟ้าคำนวณค่าใช้ไฟฟ้าบกพร่องไป ผิดสัญญาฝากทรัพย์สิน สัญญาประกันตัวผู้ต้องหาชั้นสอบสวน การใช้สิทธิไล่เบียด ฟ้องเรียกการรถยนต์เช่าซื้อที่ยังขาดอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อจากผู้เช่าซื้อ ฟ้องเรียกเอาเงินมัดจำคืน เรียกเอาค่าบำเหน็จนายหน้า สัญญาจ้างธรรมดา (ซ่อมแซมถนน) ให้คืนเงินที่ยืมไปจากราชการ สัญญาร่วมกันประกอบการโดยแบ่งผลประโยชน์กันอันมีจำนวนไม่แน่นอน (เลี้ยงไก่) ให้โอนกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินตามสัญญาเช่าซื้อ ลูกจ้างได้ยืมเงินทดลองจ่ายแต่ยังหักใช้ไม่ครบ ฟ้องให้ชำระเงินค่าหุ้นที่โจทก์นำมาลงหุ้นเพื่อกระทำการร่วมกัน การฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2482 สัญญาจ้างเหมาระวางบรรทุกของเรือบุคคลภายนอกฟ้องเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้รับผิดชอบการนำยึด และขายทรัพย์สิน โดยมีชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 284 วรรคสอง การฟ้องเรียกทรัพย์สินของจำเลยที่ 1 คืนจากผู้ถือหุ้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1269 สิทธิเรียกร้องอันเกิดจากคำขอให้รับรอง ตัวแลกเงินที่ลูกหนี้ได้ตกลงไว้กับเจ้าหน้าที่ ฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีกีดกันแต่เพียงเหตุจงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่เขาจะยอมรับโดยปกติ ผู้จ่าย

หรือผู้รับรองตัวแลกเงินได้ใช้เงินให้แก่ผู้รับเงินตามตัว แล้วฟ้องไล่เบี้ยเอาจากผู้ออกตัวแลกเงิน ผิดสัญญาจ้างออกแบบผิดพลาดเกี่ยวกับการใช้สารกันน้ำซึม

2) อายุความค่าภาษีอากร

การใช้สิทธิเรียกร้องของรัฐที่จะเรียกเอาค่าภาษีอากรมีกำหนดอายุความ 10 ปี (มาตรา 193/31)

3) อายุความตามสิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความ

การใช้สิทธิเรียกร้องที่เกิดขึ้นโดยคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด หรือโดยสัญญาประนีประนอมยอมความเจ้าหนี้ต้องใช้สิทธิเรียกร้องในกำหนดอายุความสิบปี โดยไม่จำต้องคำนึงว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด³³

มาตรา 533 “เมื่อผู้ให้ได้ให้อภัยแก่ผู้รับในเหตุประพัตินรคุณนั้นแล้วก็ดี หรือเมื่อเวลาได้ล่วงไปแล้วหกเดือนนับแต่เหตุเช่นนั้นได้ทราบถึงบุคคลผู้ชอบที่จะเรียกถอนคืนการให้ได้นั้นก็ดี ท่านว่าหาอาจจะถอนคืนการให้ไม่ได้ไม่

อนึ่ง ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาสิบปีภายหลังเหตุการณ์เช่นนั้น”³⁴

2.5 หลักการเริ่มต้นการนับอายุความ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/12 และมาตรา 193/13 ได้บัญญัติถึงวิธีการเริ่มนับอายุความไว้โดยเฉพาะ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.5.1 กรณีสิทธิเรียกร้องทั่วไป

การเริ่มนับอายุความสำหรับสิทธิเรียกร้องทั่วไปให้เริ่มนับแต่ “วันที่อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้” ซึ่งตามหลักกฎหมายนี้ เจ้าหนี้อาจมีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่อเมื่อหนี้นั้นได้ถึงกำหนดชำระแล้ว ดังนั้น วันที่อาจใช้สิทธิเรียกร้องได้ จึงหมายถึง วันที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว ดังนี้สิทธิเรียกร้องโดยทั่วไปจึงเริ่มนับอายุความนับแต่วันที่หนี้ถึงกำหนดชำระแล้วเป็นต้นไป

ปัญหาว่าหนี้จะถึงกำหนดชำระเมื่อใดนั้น ต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายนี้ซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203 และมาตรา 204 วรรคสองประกอบกัน

2.5.2 สิทธิเรียกร้องที่ต้องทวงถามให้ชำระหนี้ก่อน

ในกรณีที่เป็นสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้อาจยังไม่อาจบังคับได้จนกว่าจะได้ทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก่อน ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ทวงถามได้เป็นต้นไป แต่ถ้าลูกหนี้ยังไม่ต้อง

³³ สิทธิกรรม ศิริจัสสกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 90-96.

³⁴ กำชัย จงจักรพันธ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1*, น. 110.

ชำระหนี้จนกว่าระยะเวลาหนึ่งจะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่เวลาที่ได้ทวงถามนั้น ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ระยะเวลาหนึ่งได้สิ้นสุดไปแล้ว³⁵

2.6 อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด

อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด กฎหมายบัญญัติไว้ 3 กรณี

2.6.1 อายุความ 1 ปี นับแต่วันที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้ต้องรับผิด

อายุความ 1 ปี จะเริ่มนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องและรู้ตัวผู้ต้องรับผิด กล่าวคือ ถ้ายังไม่รู้เรื่องและไม่รู้ตัวบุคคลซึ่งต้องรับผิด หรือรู้เรื่องแล้วแต่ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องรับผิด อายุความยังไม่เริ่มนับ ตัวอย่าง นายแมวกูกนายมั่งลักลอบปีนเข้าบ้านมาขโมยพระเครื่องในคืนวันที่ 1 มกราคม 2551 นายแมวมาทราบเรื่องว่าถูกขโมยเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2551 นายแมวจึงไปแจ้งตำรวจต่อมาวันที่ 1 มกราคม 2552 ตำรวจจับนายมั่งผู้ขโมยได้ อายุความหนึ่งปีเริ่มนับแต่วันที่นายแมวกูรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำคือวันที่ 1 มกราคม 2552

2.6.2 อายุความ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด

การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากการทำละเมิดต้องใช้ภายในอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าจะรู้เรื่องและรู้ตัวผู้ต้องรับผิดเมื่อใด

ตัวอย่าง นายแมวกูกนายมั่งลักลอบปีนเข้าบ้านมาขโมยพระเครื่องในคืนวันที่ 1 มกราคม 2540 นายแมวมาทราบเรื่องว่าถูกขโมยเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2541 นายแมวจึงไปแจ้งตำรวจต่อมาวันที่ 1 มกราคม 2551 ตำรวจจับนายมั่งผู้ขโมยได้ นายแมวจึงฟ้องนายมั่งให้รับผิดชอบทางแพ่งในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2551 ดังนี้ สิทธิเรียกร้องของนายแมวกูขาดอายุความแล้ว เพราะพ้นกำหนด 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด

2.6.3 อายุความทางอาญาที่ยาวกว่า

การทำละเมิดเป็นเรื่องของการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทน แต่การทำละเมิดนั้นก็อาจเป็นความผิดทางอาญาซึ่งผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบทางอาญาควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ การกระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและบัญญัติโทษไว้ อาทิเช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำ ความผิดฐานกระทำความผิดฐานกระทำอนาจาร ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นต้น โดยในคดีอาญากฎหมายบัญญัติอายุความไว้ตามระวางโทษที่กฎหมายบัญญัติ โดยแบ่งเป็น 1 ปี 5 ปี 10 ปี 15 ปี และ 20 ปี นับแต่วันกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ดังนั้นอายุความในคดีอาญาจึงอาจมีความสั้นยาวแตกต่างจากอายุความละเมิดในทางแพ่งได้ ซึ่งในกรณี

³⁵ สิทธิกรรม ศิริจัสสกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 86.

เช่นนี้กฎหมายให้นำอายุความที่ยาวกว่ามาใช้บังคับ กล่าวคือ ในกรณีที่อายุความทางอาญายาวกว่า อายุความละเมิดก็ให้นำอายุความทางอาญามาใช้บังคับ แต่ถ้าอายุความละเมิดก็ให้นำอายุความ ละเมิดมาใช้บังคับ

ตัวอย่าง นายแก้วฆ่านายมั่งเป็นทั้งการทำละเมิดและเป็นความผิดอาญาฐานฆ่าคนตาย โดยเจตนา มีระวางโทษประหารชีวิต อายุความทางอาญามีกำหนด 20 ปีนับแต่วันกระทำความผิด ซึ่งยาวกว่าอายุความละเมิดซึ่งมีกำหนดเพียง 10 ปีนับแต่วันทำละเมิด จึงต้องนำอายุความทางอาญา ซึ่งยาวกว่าคือ 20 ปีนับแต่วันกระทำความผิดมาใช้บังคับ³⁶

2.7 อายุความครบกำหนด

เมื่ออายุความครบกำหนดแล้วให้มีผลย้อนหลังขึ้นไปถึงวันเริ่มนับอายุความ (มาตรา 193/25) หมายความว่า การนับอายุความหากไม่มีเหตุการณ์ที่ทำให้หยุดชะงักก็จะทำให้อายุ ความครบกำหนดผลในทางกฎหมายสำหรับสิทธิใดๆ ที่เกิดจากอายุความถึงกำหนดให้มีผล ย้อนหลังขึ้นไปถึงวันที่เริ่มนับอายุความ³⁷

2.8 สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ

2.8.1 ความหมายของสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ

สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ละเลยไม่ใช้ภายในอายุ ความที่กฎหมายกำหนด เช่น สัญญากู้ยืมเงินมีกำหนดอายุความ 10 ปี แต่เจ้าหนี้มาใช้สิทธิเรียกร้อง ให้ลูกหนี้ชำระหนี้เมื่อพ้นกำหนด 10 ปีไปแล้ว สิทธิเรียกร้องตามสัญญากู้ยืมเงินเป็นอันขาดอายุ ความ เป็นต้น

2.8.2 ผลของสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ

สิทธิเรียกร้องเมื่อขาดอายุความแล้วย่อมก่อให้เกิดผลทางกฎหมายหลายประการ ดังนี้

1) ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้

เมื่อสิทธิเรียกร้องขาดอายุความแล้ว ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ แม้ว่า ลูกหนี้จะเป็นหนี้ที่อยู่จริงและหนี้นั้นอาจบังคับได้ตามกฎหมายก็ตาม

ตัวอย่าง นายเมาศนขับรถร่วมประจำทางได้ขับรถโดยประมาทเดินเลี้ยวด้วยความเร็วสูง จึงไปชนกับรถยนต์ของนายชวยซึ่งขับสวนทางมาจนถึงแก่ความตายอันเป็นการทำละเมิดซึ่ง กฎหมายกำหนดอายุความให้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้เรื่องและ

³⁶ สิทธิกรรม ศิริจัสกุล, อ้างแล้ว เชนงรรถที่ 3, น. 184-186.

³⁷ มานิตย์ จุมปา, อ้างแล้ว เชนงรรถที่ 2, น. 272.

รู้ตัวบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบ ปรากฏว่าบิดาของนายชวยมาฟ้องคดีให้นายเมฆชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อขาดอายุความแล้ว นายเมฆมีสิทธิปฏิเสธไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่บิดาของนายชวยได้ แม้ว่านายเมฆจะทำละเมิดต่อนายชวยจริงก็ตาม

2) ลูกหนี้ต้องยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดีด้วย

ในกรณีที่สิทธิเรียกร้องได้ขาดอายุความไปแล้วและเจ้าหนี้นำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ถ้าลูกหนี้ต้องการใช้สิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ ลูกหนี้ต้องยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดีและถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความจริง ศาลก็จะพิจารณายกฟ้อง

ในทางกลับกัน หากลูกหนี้เพิกเฉยไม่ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในคดี ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดๆ เช่น ไม่ได้เข้าไปต่อสู้คดี หรือเข้าไปต่อสู้คดีแล้วแต่หลงลืมมิได้กล่าวไว้ในคำให้การ หรือไม่ได้ยื่นคำให้การภายในเวลากำหนด หรือมิได้ยื่นคำให้การเลย (ขาดนัดยื่นคำให้การ) ในกรณีเช่นนี้ กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ศาลนำเรื่องอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องคดี แม้ในทางพิจารณาจะมีความว่าสิทธิเรียกร้องนั้นขาดอายุความแล้วก็ตาม

ตัวอย่าง นายรวยให้เงินกู้ยืมเงินไปตั้งแต่ปี 2540 (อายุความ 10 ปี) ต่อมานายรวยฟ้องศาลให้นายจนชำระเงินกู้คืนเมื่อปี 2551 ซึ่งขาดอายุความไปแล้ว ปรากฏว่านายจนให้การต่อสู้คดีในศาลว่าหนี้ขาดอายุความ เช่นนี้ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง แต่ถ้านายจนไม่มาต่อสู้คดี แม้จะมีความว่าหนี้ขาดอายุความไปแล้วจริง ศาลก็จะพิพากษายกฟ้อง เพราะเหตุหนี้เงินกู้ขาดอายุความแล้วไม่ได้

3) ถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไป ลูกหนี้ไม่มีสิทธิได้คืน

ในกรณีที่สิทธิเรียกร้องได้ขาดอายุความแล้ว ถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ไปไม่ว่าจะทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ลูกหนี้ไม่มีสิทธิที่จะเรียกเงินหรือทรัพย์สินคืนที่ได้ชำระไปคืนจากเจ้าหนี้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าลูกหนี้จะทราบว่าเป็นหนี้ขาดอายุความแล้วหรือไม่

ตัวอย่าง นายรวยให้นายจนกู้ยืมเงินเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2540 (อายุความ 10 ปี) ปรากฏว่านายจนใช้เงินคืนเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2551 ซึ่งหนี้ขาดอายุความไปแล้ว นายจนไม่มีสิทธิเรียกเอาเงินคืนจากนายรวย

4) สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความไม่ทำให้หนี้ระงับสิ้นไป

ตามหลักกฎหมายหนี้ หนี้จะระงับสิ้นไปก็ต่อเมื่อมีเหตุดังนี้ คือ 1. มีการชำระหนี้ 2. มีการวางทรัพย์ 3. มีการปลดหนี้ 4. มีการแปลงหนี้ใหม่ 5. หักกลบหนี้ และ 6. หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน ซึ่งไม่มีเรื่องสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความแต่อย่างใด ดังนั้น สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความจึงไม่ทำ

ให้หนี้ระงับสิ้นไป เจ้าหนี้จึงยังมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อยู่เพียงแต่ ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้เท่านั้น³⁸

2.9 การงดใช้ หรือขยายออก หรือยื่นอายุความ

ตามมาตรา 193/11 “อายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้น คู่กรณีจะตกลงกันให้งดใช้หรือขยายออกหรือยื่นเข้าไม่ได้”

หลักอันนี้ไม่ตายตัว เพราะกฎหมายเองได้กำหนดอายุความแห่งขยายออกหรือยื่นเข้าได้ในบางกรณี ซึ่งพอจะแยกกล่าวได้เป็นสองกรณี คือ ขยายเพราะอายุความสะดุดหยุดลง กับการขยายเพราะเกี่ยวกับสภาพบุคคล

ส่วนที่กฎหมายยื่นอายุความนั้น เห็นจะมีแต่กรณีที่เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ ตามมาตรา 193/20 และ 193/21³⁹

อายุความต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น คู่กรณีไม่มีสิทธิตกลงกันให้งดใช้อายุความ หรือขยายอายุความออกไปให้นานกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือยื่นอายุความออกไปให้นานกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือยื่นอายุความให้สั้นเข้ากว่าที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีที่คู่กรณีฝ่าฝืนตกลงกันให้งดใช้อายุความ หรือขยายอายุความออกไปให้ยาวกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือยื่นอายุความให้สั้นเข้ากว่าที่กฎหมายกำหนด ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย เพราะเป็นข้อตกลงที่ขัดกับบัญญัติของกฎหมายโดยชัดแจ้ง และต้องนำอายุความที่กฎหมายบัญญัติไว้มาใช้บังคับ

ตัวอย่าง นายรวยให้นายจนกู้ยืมเงินซึ่งมีอายุความ 10 ปี นายรวยและนายจนจะตกลงกันให้สัญญากู้ยืมเงินนี้ไม่มีอายุความไม่ได้ หรือจะขยายออกให้มีกำหนด 15 ปีไม่ได้ หรือยื่นเข้าให้มีกำหนด 1 ปีไม่ได้ สัญญากู้ยืมเงินนี้ต้องใช้อายุความ 10 ตามที่กฎหมายบัญญัติ

อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้งดใช้อายุความ หรือให้ขยายอายุความออกไป หรือยื่นอายุความให้สั้นเข้า ในกรณีเช่นนี้ก็ต้องงดใช้อายุความ หรือขยายอายุความออกไป หรือยื่นอายุความให้สั้นเข้า ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁴⁰

2.10 อายุความสะดุดหยุดลง

2.10.1 บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

³⁸ สิทธิกรณ สิริจัสกุล, *อ่างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 3, น. 81-84.

³⁹ สมพร พรหมพิตร, *อ่างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 8, น. 33-34.

⁴⁰ สิทธิกรณ สิริจัสกุล, *อ่างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 3, น. 85.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงไว้ในมาตรา 193/14 ถึงมาตรา 193/18

2.10.2 ความหมายของอายุความสะดุดหยุดลง

“อายุความสะดุดหยุดลง” หมายถึง กรณีที่จะต้องหยุดนับอายุความที่กำลังเดินอยู่เมื่อมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติและให้เริ่มต้นนับอายุความใหม่เมื่อเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลงแล้ว

2.10.3 เหตุที่จะทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

อายุความจะสะดุดหยุดลงได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ อันได้แก่

(1) ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ตามสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ให้ชำระหนี้ให้บางส่วน ชำระดอกเบี้ย ให้ประกัน หรือกระทำการใดๆ อันปราศจากข้อสงสัยแสดงให้เห็นเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง

(2) เจ้าหนี้ได้ฟ้องคดีเพื่อตั้งหลักฐานสิทธิเรียกร้องหรือเพื่อให้ชำระหนี้

(3) เจ้าหนี้ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย

(4) เจ้าหนี้ได้มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณา

(5) เจ้าหนี้ได้กระทำการอื่นใดอันมีผลเป็นอย่างเดียวกันกับการฟ้องคดี

ดังนั้น เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตาม (1)-(5) เกิดขึ้น อายุความย่อมเป็นอันสะดุดหยุดลง และต้องเริ่มนับอายุความใหม่เมื่อเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลงแล้ว

2.10.4 ผลทางกฎหมายกรณีอายุความสะดุดหยุดลง

เมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นอันทำให้อายุความสะดุดหยุดลง ย่อมเป็นผลให้ไม่ต้องนับเอาอายุความที่ล่วงไปก่อนนั้นแล้วมานับรวมเข้าในอายุความ และให้เริ่มต้นนับอายุความใหม่เมื่อเหตุการณ์นั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว

ตัวอย่าง นายรวยทำสัญญาให้กู้ยืมเงินและส่งมอบเงินแก่นายจนในวันที่ 1 มกราคม 2540 โดยตกลงกันให้ชำระเงินคืนในวันที่ 1 มกราคม 2541 ปรากฏว่านายจนไม่ยอมชำระ ซึ่งโดยปกติจะครบกำหนดอายุความในวันที่ 1 มกราคม 2551 (สัญญากู้ยืมเงินมีอายุความ 10 ปี) แต่ปรากฏว่าในวันที่ 1 มกราคม 2542 นายจนได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้นายรวยเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง ดังนั้น อายุความที่ล่วงมาแล้ว 2 ปี จึงไม่ต้องนำมานับรวมอีกต่อไป และให้เริ่มต้นนับอายุความใหม่ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ 1 มกราคม 2552 ถ้านายรวยฟ้องนายจนให้ชำระเงินตามสัญญากู้ยืมเงินในวันที่ 1 มกราคม 2551 คดียังไม่ขาดอายุความ⁴¹

⁴¹ สิทธิกรรณ์ สิริจัสกุล, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3*, น. 87-89.

2.11 การสละประโยชน์แห่งอายุความ

เมื่ออายุความครบกำหนดแล้ว ลูกหนี้ย่อมมีสิทธิปฏิเสธไม่ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้ ซึ่งเป็นสิทธิของลูกหนี้ที่จะใช้หรือไม่ก็ได้ แต่ถ้าหนี้ขาดอายุความแล้วลูกหนี้ยังคงชำระหนี้หรือชำระดอกเบี้ยแก่เจ้าหนี้อยู่ หรือลูกหนี้รับสภาพหนี้ว่าจะยังคงชำระหนี้ให้แม้หนี้ขาดอายุความแล้ว เช่นนี้เรียกว่า “การสละประโยชน์แห่งอายุความ”

อย่างไรก็ตาม การสละประโยชน์จะไม่มีผลกระทบต่อหนี้สิทธิของบุคคลภายนอก หรือผู้ค้ำประกัน

ตัวอย่าง นายรวยให้นายจนกู้ยืมเงิน โดยมีนายชวยเป็นผู้ค้ำประกัน ปรากฏว่าเมื่อหนี้ขาดอายุความ นายจนได้ชำระหนี้เงินกู้บางส่วนแก่นายรวย เช่นนี้ถือว่านายจนสละประโยชน์แห่งอายุความ นายรวยมีสิทธิฟ้องบังคับให้นายจนสละประโยชน์แห่งอายุความ นายรวยมีสิทธิฟ้องบังคับให้นายจนชำระหนี้ส่วนที่เหลือได้ แต่การที่นายจนสละประโยชน์แห่งอายุความนี้ไม่กระทบถึงสิทธิของนายชวยผู้ค้ำประกัน ดังนั้นนายรวยจะฟ้องให้นายชวยรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันในหนี้เงินกู้ส่วนที่เหลือไม่ได้⁴²

⁴² เห่งอ้าง. น. 89.

บทที่ 3

อายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปรียบเทียบกับ กับบทกฎหมายต่างประเทศ

ความรับผิดทางแพ่งลักษณะละเมิด เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์แทบทุกประเทศจะวางหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ไว้เช่นเดียวกัน ทั้งยังแตกต่างกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะอื่น ๆ เช่น กฎหมายลักษณะนิติกรรมสัญญา หรือ กฎหมายลักษณะครอบครัว ที่มีกฎเกณฑ์มาจากธรรมเนียมประเพณีของแต่ละประเทศ

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่ร่างกฎหมายแพ่งขึ้นเป็นประมวล คือ ได้ร่างขึ้นในปี ค.ศ. 1804 (พ.ศ. 2347) ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับละเมิดไว้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเรื่องละเมิดนั้นเป็นที่รู้จักและมีความสำคัญมาเป็นเวลานานแล้วในต่างประเทศ หลักเกณฑ์ว่าการกระทำใดเป็นละเมิดตามกฎหมายฝรั่งเศสจะแตกต่างกับละเมิดของอังกฤษ ละเมิดของอังกฤษมีการจำกัดชนิดของความรับผิดว่าอย่างไรเป็นความรับผิดฐานละเมิด แต่ถึงกระนั้นอังกฤษได้ยอมรับว่า นอกจากที่ได้บัญญัติชนิดความรับผิดว่าอย่างไรเป็นละเมิดแล้ว ยังยอมรับอีกว่าการกระทำที่นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้นี้ก็อาจเป็นความผิดฐานละเมิดได้เช่นกัน

ต่อมาในปี ค.ศ. 1896 (พ.ศ. 2439) ประเทศเยอรมันได้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งขึ้น ได้ดำเนินสายกลางโดยนำหลักเกณฑ์ละเมิดของฝรั่งเศสและอังกฤษมาประกอบการพิจารณา จึงได้เกิดกฎหมายลักษณะละเมิดแนวใหม่ขึ้น ครั้นเมื่อประเทศไทยร่างกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นในปี พ.ศ. 2468 กรรมการร่างกฎหมาย ได้เล็งเห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายละเมิดนั้น กฎหมายเยอรมันได้บัญญัติไว้ชัดเจน จึงได้นำมาเป็นบรรทัดฐาน ก่อนที่จะได้มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนี้ในปี พ.ศ. 2463

ในประเทศไทย แต่เดิมเข้าใจกันแต่เพียงว่า ละเมิดคือการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายชนิดหนึ่งเท่านั้น และผู้กระทำความผิดนี้ต้องเสียเงินให้แก่ท้องพระคลัง ซึ่งเท่ากับถือว่าละเมิดเป็นความผิดอาญาชนิดหนึ่ง มิใช่เป็นมูลหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน การกระทำใดก็ตามที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและร่างกายของบุคคลตามกฎหมายที่ปรากฏในสมัยก่อนที่จะใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หาได้เรียกว่า

ละเมิดไม่ หากแต่เรียกกันว่า “ประทุษร้ายทางแพ่ง” และได้เรียกเช่นนั้นเรื่อยมา จนกระทั่งประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เมื่อปี พ.ศ. 2468 ส่วนคำว่า “ละเมิด” นั้น หากจะค้นดูในกฎหมายเก่าของไทยก็พอจะพบอยู่บ้างโดยเขียนเป็นว่า “ละเมิด” แต่ก็ถือว่าเป็นการทำละเมิดต่อแผ่นดินอันเป็นความผิดอาญาลักษณะหนึ่ง ดังที่กล่าวมาแล้ว เช่น คำว่า “ละเมิดพระราชอาญา หรือละเมิดกำหนดกฎหมายบมิยามิเกรง ฯลฯ”

ความหมายของคำว่าละเมิดที่ใช้ในปัจจุบัน มีลักษณะใกล้เคียงกับคำว่าประทุษร้ายทางแพ่งยิ่งกว่าอย่างอื่น ในสมัยที่ใช้กฎหมายตราสามดวงหรือกฎหมายก่อนหน้านั้นขึ้นไป การเรียกร้องให้ชดเชยค่าทำขวัญแก่ผู้เสียหายในทำนองทางแพ่งนอกเหนือไปจากการลงโทษทางอาญาก็พอมืออยู่บ้างแต่เรียกต่าง ๆ กันไป เช่น เรียกว่า สิ้นไหมดังตัวอย่างว่า “ให้ไหมเป็นสิ้นไหมถึง พิไฉย” เป็นคำปรับเข้าท้องพระคลังจัดเป็นโทษอาญาเหมือนโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน ส่วนสิ้นไหมนั้นถือว่าเป็นโทษทางแพ่งที่ผู้กระทำผิดต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย อนึ่ง การคิดค่าปรับใหม่ในเวลาต่อมาได้มีการคิดตามศักดิ์นา

ทุกวันนี้เข้าใจกันได้ว่า “ละเมิด” คือการทำให้ผู้อื่นเสียหายโดยการล่วงสิทธิผิดหน้าที่อันมีโทษทางแพ่ง ผู้เสียหายมีสิทธิจะเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดเพื่อชดเชยแก่ตน การที่รัฐลงโทษทางอาญานั้นเป็นเรื่องที่รัฐจะเชี่ยวชาญสังคมและป้องกันการแก้แค้นทดแทน แต่ผู้กระทำผิดควรรับผิดชอบต่อผู้เสียหายนอกเหนือไปจากความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ลักษณะเช่นนี้เองที่กฎหมายให้มาเรียกร้องกันในทางแพ่งโดยเรียกว่า “ละเมิด” เช่น ก. ตีศีรษะ ข. จนได้รับบาดเจ็บ หากกฎหมายจะลงโทษ ก. เพียงแค่เอาไปจำคุกหรือปรับก็ยังไม่ยุติธรรมพอ เพราะไม่ได้ทำให้ ข. หายเจ็บไปได้ ข. จึงอาจอาศัยสิทธิทางแพ่งเรียกร้องค่ารักษาพยาบาลหรือค่าทำขวัญได้ โดยอาศัยมูลละเมิดนี้เอง

ในสมัยก่อน กฎหมายเกี่ยวกับละเมิดนี้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่ากฎหมายเกี่ยวกับสัญญา ทั้งนี้เพราะในสมัยโบราณนั้น การอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การคมนาคม ยังไม่เจริญเท่ากับในสมัยปัจจุบัน การทำสัญญายังไม่แพร่หลาย ฉะนั้นกฎหมายจึงมุ่งแต่เฉพาะในด้านการให้ประกันความมั่นคงของบุคคลไม่ให้ล่วงสิทธิซึ่งกันและกัน

แต่เดิมเมื่อบุคคลหนึ่งก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายก็ชอบที่จะได้แก้แค้น กระทำให้ผู้ก่อความเสียหายนั้นได้รับความเสียหายในทำนองเดียวกันเป็นการตอบแทน อย่างที่เรียกกันว่า An eye for an eye, a tooth for a tooth หรือ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ต่อมาความคิดนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐจะเป็นผู้เข้ามาทำการแก้ปัญหานั้น กล่าวคือ รัฐเป็นผู้กำหนดข้อบังคับให้มีการทำขวัญผู้เสียหาย และในบางครั้งถ้าการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อมหาชนด้วยนอกจากจะต้องใช้ค่าทำขวัญให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ผู้กระทำผิดยังต้องได้รับโทษทางอาญาอีกด้วย

3.1 ความหมายของคำว่า “ละเมิด”

คำว่า “ละเมิด” นั้นได้มีนักนิติศาสตร์หลายท่านพยายามให้คำนิยามของคำนี้แต่ในความเห็นของผู้เขียนเองเห็นว่า ไม่มีท่านผู้ใดจะให้คำนิยามได้เหมาะสมที่สุดเท่ากับ Sir Percy Winfield ซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “Tortious liability arises from the breach of a duty primarily fixed by law; such duty is towards persons generally and its breach is redressible by an action for unliquidated damages”⁴³ หมายความว่าความรับผิดทางแพ่งเกิดจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นเบื้องต้น หน้าที่นั้นเป็นหน้าที่ต่อบุคคลทั่วไป และการไม่ปฏิบัติหน้าที่นั้น ก่อให้เกิดความเสียหายที่ผู้เสียหายนั้นจะต้องรับผิด ความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า “ละเมิด” คือ (1) การกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือ (2) เป็นผู้ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดชดเชยต่อเหตุการณ์ใดอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย และ (3) ทั้งการกระทำหรือเหตุการณ์นั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายอนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือไม่แน่นอน และความเสียหายนั้นจะเป็นตัวเงินหรือไม่ก็ตาม เช่น ก. เอาหนังสือกฎหมาย LA208 ของ ข. ไป เห็น ได้ว่า ข. ได้รับความเสียหายเป็นจำนวนแน่นอน คือ จะต้องซื้อหนังสือใหม่ ในกรณีที่มีความเสียหายไม่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน เช่น คำทำร้ายร่างกายเฉียวบาดเจ็บ เจ็บต้องทนทุกข์ทรมาน ความทนทุกข์ทรมานนี้เป็นความเสียหายเป็นจำนวนไม่แน่นอน และที่ว่าไม่ว่าความเสียหายจะคิดเป็นตัวเงินได้หรือไม่ก็ได้ นั่น กล่าวคือ ความเสียหายที่ไม่อาจคิดเป็นตัวเงินได้ คือความเสียหายที่ไม่อาจตราค่าเป็นเงินได้ เช่น ทำให้ร่างกายพิการหรือทำให้เสียอนามัย ส่วนความเสียหายที่คิดเป็นตัวเงินได้นั้น ได้แก่ ค่าซ่อมแซมตัวทรัพย์สิน หรือค่าขาดไร้อุปการะ เป็นต้น ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายหรือผู้ต้องรับผิดในการกระทำหรือเหตุการณ์นั้น จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ได้รับความเสียหายโดยไม่คำนึงถึงว่าผู้กระทำจะประสงค์ให้การกระทำนั้นเกิดผลทางกฎหมายหรือไม่ คือกฎหมายบังคับให้ผู้กระทำนั้นมีหน้าที่จะต้องชดเชยแก่ผู้เสียหาย ฉะนั้น จึงเรียกได้ว่า “ละเมิด”

ละเมิดเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้หนึ่งอย่างหนึ่ง คือก่อนมีการละเมิดยังไม่มีหนี้ เมื่อมีละเมิดแล้วจึงมีหนี้ คือจะต้องมีการชดเชยค่าเสียหาย ดังที่เรียกกันว่าเป็นหนี้ที่เกิดโดยผลของกฎหมายมิใช่โดยเจตนาก่อนนี้ ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ละเมิดได้แก่การกระทำหรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย จึงขอยกตัวอย่างให้เห็นว่าอย่างไรจึงจะเรียกว่าการกระทำหรือเหตุการณ์ใด ก่อให้เกิดความเสียหายที่จะต้องมีการรับผิด ตัวอย่างการกระทำที่เป็นละเมิด เช่น ก. จงใจตีศีรษะ ข. ก. จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยผลของกฎหมาย หรือค่าขับรถโดยประมาทเลินเล่อจนขาถึงแก่ความตาย ค่าต้องใช้ค่า

⁴³ Winfield, Province of the Law of Tort, p.32.

สินไหมทดแทนให้แก่ทายาทของชาว ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่า ก. หรือ คำจงใจจะให้ตนต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ ข. หรือแก่ทายาทของชาวหรือไม่ เพราะว่าการตีสิริยะของ ก. หรือการขับรถของคำ ถือว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เป็นละเมิด เช่น ก. เป็นเจ้าของต้นไม้อยู่ข้างเรือน ข. ข. ทราบว่าต้นไม้รากช้ำรุด ถ้าถูกลมพัดแรง ๆ อาจล้มลงมาได้ จึงบอกให้ ก. ตัดต้นไม้ต้นนั้น แต่ ก. เพิกเฉย ต่อมาวันหนึ่งพายุพัดแรงเป็นเหตุให้ต้นไม้โค่นล้มทับเรือน ข. ก. ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าการที่ต้นไม้ล้มนั้นมีสาเหตุเป็นการกระทำของ ก. ก็ตาม แต่เป็นเพราะมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ ก. ต้องรับผิดชอบเกิดขึ้นเป็นเหตุให้ต้นไม้ล้ม

3.2 ละเมิดเป็นป่อเกิดแห่งหนี้

“หนี้”⁴⁴ อาจเกิดขึ้นได้ด้วยเหตุหลายประการ ได้แก่ นิติกรรมสัญญา ละเมิดจัดการงานนอกสั่งลาภมิควรได้ และเหตุประการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ⁴⁵ จะเห็นว่าป่อเกิดสำคัญของหนี้รองลงมาจากนิติกรรมสัญญาก็คือ “ละเมิด” ที่กฎหมายจัดว่าเป็นหนี้ในนิติเหตุชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลอันผิดกับนิติเหตุชนิดอื่น เช่น จัดการงานนอกสั่งหรือลาภมิควรได้ และผิดกับนิติเหตุชนิดอื่นที่อาจเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น การเกิด การตาย เป็นต้น บุคคลใดต้องรับผิดชอบในมูลละเมิด บุคคลนั้นย่อมมีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องชำระหนี้ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการละเมิดนั้น⁴⁶

3.3 ความหมายของการกระทำละเมิด

การกระทำละเมิด หมายถึง การทำความเสียหายต่อบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิ ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420⁴⁷ ได้บัญญัติไว้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อันเป็นแม่บทลักษณะละเมิดของไทยมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคแรก โดยได้คัดลอกมาเกือบจะเรียกได้ว่า คำต่อคำ และประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 709

⁴⁴ หนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466 ให้คำจำกัดความไว้ว่า อันว่าหนี้ นั้น โดยนิตินัยว่าเป็นเกี่ยวพันอันบุคคลคนเดียวหรือหลายคน ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ลูกหนี้ จำต้องส่งมอบทรัพย์สินก็ดี หรือทำการหรือเว้นทำการใด ๆ ให้แก่บุคคลเดียวหรือหลายคน อีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า เจ้าหนี้

⁴⁵ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1351

⁴⁶ วาริ นาสกุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2563), น. 15-19.

⁴⁷ มานิตย์ จุมปา, จิตาพร พิศลยบุตร โต้วิเศษกุล และกัมทิมา ช่างทำ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 574.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มีความดังนี้ “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”⁴⁸

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคแรก มีความดังนี้ “บุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จำต้องทำการทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้น”⁴⁹

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 709 มีความดังนี้ “บุคคลใดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น จำต้องทำการทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการนั้น”⁵⁰

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 41 มีความว่า “ผู้ใดก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือปราศจากความระมัดระมัดระวัง จำต้องทดแทนความเสียหาย”⁵¹

ประมวลกฎหมายแพ่งสเปน มาตรา 1902 มีความว่า “ผู้ใดโดยการกระทำหรือละเว้นการกระทำก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยความผิดหรือประมาทเลินเล่อ จำต้องทดแทนความเสียหายที่ก่อขึ้น”⁵²

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 มีความว่า “การกระทำใดๆ ของบุคคลซึ่งก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น บุคคลซึ่งกระทำความเสียหายโดยความผิดนั้นจำต้องทดแทนความ

⁴⁸ A person who, willfully or negligently, unlawfully injures the life, body, health, liberty, property or any right of another person, is said to commit a wrongful act and is bound to make compensation therefor.

⁴⁹ A person who, intentionally or negligently, injures unlawfully the life, body, health freedom, property or any right of another person is bound to compensate him for any damage arising therefrom.

คำแปลอีกฉบับหนึ่งมีความว่า... A person who willfully or negligently injures the life, body, health freedom, property, or other right of another contrary to law is bound to compensate him for any damage arising therefrom.

⁵⁰ A person who violates intentionally or negligently the right of another is bound to make compensation for damage arising therefrom.

⁵¹ Celui qui cause, d'une manière illicite, un dommage à autrui, soit intentionnellement, soit par négligence ou imprudence, est tenu de le réparer.

⁵² Celui qui par action ou omission cause un dommage à autrui par sa faute ou sa négligence, est obligé de réparer le dommage causé.

เสียหาย”⁵³ และมาตรา 1383 มีความว่า “บุคคลต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้น ไม่เพียงแต่การกระทำโดยจงใจของตนเท่านั้น แต่ยังรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือปราศจากความระมัดระวังอีกด้วย”⁵⁴

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา 2043 มีความว่า “การกระทำอันมีเจตนาร้ายหรือประมาทเลินเล่อใดๆ ซึ่งก่อความเสียหายโดยมิชอบแก่บุคคลอื่น บุคคลผู้ซึ่งกระทำการนั้นจำต้องทดแทนความเสียหาย”⁵⁵

ประมวลกฎหมายแพ่งสาธารณรัฐจีน (Civil Code of the Republic of China) มาตรา 184 วรรคแรก ตอนแรก มีความว่า “บุคคลใดโดยจงใจหรือความผิดของตนเองก่อความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น โดยมิชอบ จำต้องทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการนั้น”⁵⁶

ประมวลกฎหมายแพ่งโซเวียต กฎหมายลักษณะหนี้ มาตรา 403 (หนี้ซึ่งเกิดขึ้นโดยผลของการก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น บัญญัติว่า “ผู้ใดก่อความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นมีหนี้จะต้องทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น แต่บุคคลที่เวลานี้ย่อมพ้นจากหนี้ ถ้าตนพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถป้องกันความเสียหายนั้นหรือว่าตนมีสิทธิพิเศษที่จะก่อความเสียหายหรือว่าความเสียหายได้เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้เสียหายนั่นเอง”⁵⁷

⁵³ Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à réparer.

⁵⁴ Chacun est responsable du dommage qu'il a causé non seulement par son fait, mais encore par sa négligence ou par son imprudence.

⁵⁵ Any malicious or negligent act which causes unjustifiable damage to another obliges the person who has committed the act to make good the damage.

⁵⁶ A person who, intentionally or by his own fault, wrongfully injures the rights of another is bound to compensate him for any damage arising there from.

⁵⁷ Anyone causing damage to the person or property of another is under an obligation to repair the damage caused. He is relieved of this obligation if he proves that he was unable to prevent the damage or that he was privileged to cause the damage, or that the damage arose in consequence of the intent or gross carelessness of the injured party himself.

เป็นคำแปลที่แปลจากประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐโซเชี่ยลลิสต์สหพันธ์โซเวียตรัสเซีย (The Civil Code of the Russian Soviet Federated Socialist Republic) ปี 1922 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ 1 สิงหาคม 1948 ประมวลกฎหมายนี้ประกาศออกใช้บังคับระหว่างความหมุนเวียนแห่งนโยบายเศรษฐกิจแผ่นใหม่ (New Economic Policy) เมื่อการค้าและอุตสาหกรรมเอกชนได้รับการกระทบกระเทือนอย่างหนัก ประมวลกฎหมายนี้ไม่เหมาะสมกับเศรษฐกิจในขณะนั้นโดยสิ้นเชิง (Lawson, Negligence, p.214 , footnote 2.) หมายถึงปี

จะเห็นได้ว่า เกี่ยวกับความรับผิดชอบของบุคคลในการกระทำของตนเองนั้น บทบัญญัติของประมวลกฎหมายประเทศต่างๆ ดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก โดยจะต้องมีการกระทำของผู้ที่จะต้องรับผิดชอบแทนความเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือความผิด และโดยมิชอบหรือโดยผิดกฎหมาย และมีความเสียหายเกิดขึ้นเป็นสาระสำคัญ ในที่นี้จะได้แยกพิจารณา สาระสำคัญ โดยยึดถือด้วยบทกฎหมายไทยคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ มาตรา 423⁵⁸

3.4 ลักษณะของการกระทำละเมิด

การกระทำที่จะเป็น “การละเมิด” ที่จะทำให้อำนาจรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

3.4.1 มีการกระทำ⁵⁹

การกระทำ หมายถึง ความเคลื่อนไหวในอิริยาบถ โดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น และผู้กระทำสามารถบังคับความเคลื่อนไหวได้ด้วย มิได้หมายความว่าแต่เพียงการกระทำในทางเคลื่อนไหวในอิริยาบถ (fait positif, positive act) เท่านั้น ยังหมายถึงการงดเว้นไม่กระทำ (omission) อีกด้วย แต่ต้องเป็นการงดเว้นหรือละเว้น ไม่กระทำการที่มีหน้าที่ต้องทำ หน้าที่นี้อาจเกิดจากกฎหมายก็ได้ หรือเกิดจากสัญญาหรือความสัมพันธ์ทางข้อเท็จจริงที่มีอยู่ระหว่างผู้งดเว้นกับผู้เสียหายก็ได้⁶⁰

การทำละเมิด ต้องมีการกระทำการซึ่งหมายรวมถึงการงดเว้นกระทำอันเป็นผลให้ความเสียหายด้วย ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2430/2535 จำเลยที่ 2 ดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการให้บริการ สระว่ายน้ำ โดยมีค่าตอบแทนแก่บุคคลทั่วไปในรูปการจำหน่ายบัตรให้แก่ผู้ให้บริการ จำเลยที่ 2 จึงต้องมีหน้าที่และมาตรการให้ความปลอดภัยและดูแลความเรียบร้อยของสระว่ายน้ำในระดับที่ เชื่อถือและไว้วางใจได้ โดยเฉพาะผู้ให้บริการที่เป็นเด็กเล็ก ถึงจำเป็นอย่างยิ่งในการให้บริการในลักษณะนี้ของสระว่ายน้ำ ได้แก่การจัดหาพนักงานช่วยชีวิตประจำสระว่ายน้ำที่มีความสามารถและ

1962 เมื่อเขียนคำสอนนี้ในการพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี 2519 ระบอบคอมมิวนิสต์ล่มสลายในปี 2534 ขณะนี้จะได้เปลี่ยนแปลงไปตามระบบการปกครองปัจจุบันอย่างไรบ้าง ไม่อาจทราบได้

⁵⁸ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, คำสอนชั้นปริญญาโท: กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546), น. 22-23.

⁵⁹ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัมทิมมา ช่างทำ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5, น. 574.

⁶⁰ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16, น. 24.

มีจำนวนเพียงพอเพื่อช่วยชีวิตหรือป้องกันอุบัติเหตุของผู้ใช้บริการในกรณีที่มีเหตุอันตรายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ประกาศที่ทางสระว่ายน้ำระบุให้ผู้ให้บริการรับผิดชอบความปลอดภัยของตนเองนั้นไม่ทำให้เป็นข้อแก้ตัวที่จำเลยที่ 2 จะปิดความรับผิดชอบได้ แม้จำเลยที่ 2 จะจ้างพนักงานช่วยชีวิตไว้ประจำสระว่ายน้ำก็ตาม แต่ขณะที่ผู้ให้บริการซึ่งเป็นเด็กจมน้ำลงสู่พื้นสระว่ายน้ำไม่มีผู้ใดเห็นเหตุการณ์เลย ถือได้ว่าเป็นความละเลยของพนักงานช่วยชีวิตที่ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่และพร้อมจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ให้บริการ การกระทำโดยประมาทเลินเล่อดังกล่าวของพนักงานช่วยชีวิตซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลและสั่งการของจำเลยที่ 2 ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 2 ด้วย (ข้อสังเกต มีกรงดเว้นไม่จัดหาพนักงานช่วยชีวิตประจำสระน้ำที่มีความสามารถ และมีจำนวนเพียงพอเพื่อช่วยชีวิตหรือป้องกันอุบัติเหตุของผู้ใช้บริการในกรณีที่มีเหตุอันตรายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3220/2553 การกระทำอันเป็นละเมิดนั้นต้องเป็นการประทุษกรรมต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย หรือละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำ หรือที่มิหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้กระทำหรือคนไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องกระทำนั้นหาเป็นละเมิดไม่ เมื่อนิติบุคคลอาคารชุดมีหน้าที่จัดการและดูแลเฉพาะทรัพย์สินส่วนกลางซึ่งหมายถึง ส่วนของอาคารชุดที่มีใช้ห้องชุด ที่ดินที่ตั้งอาคารชุดและที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีไว้เพื่อใช้เพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วมตาม พ.ร.บ.อาคารชุดฯ มาตรา 4 วรรคสาม เท่านั้น นิติบุคคลอาคารชุดจึงไม่มีหน้าที่ดูแลรักษาห้องชุดซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคลตามมาตรา 4 วรรคสอง แต่อย่างไรก็ดี ดังนั้นการที่พนักงานรักษาความปลอดภัยของนิติบุคคลอาคารชุดจำเลยที่ 1 มิได้ใช้ความระมัดระวังดูแลตรวจตราอาคารชุดโดยใกล้ชิดและมีคนร้ายเข้าไปลักทรัพย์ในห้องชุดของโจทก์จึงถือไม่ได้ว่าการลักทรัพย์เกิดจากการที่จำเลยที่ 1 งดเว้นหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8908/2560 แม้จำเลยจะต้องจัดให้มีสถานที่จอดรถตาม พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 8 (9) ซึ่งบัญญัติให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารต้องมีพื้นที่จอดรถเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การจราจร ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายก็ตาม แต่จำเลยประกอบกิจการค้าห้างขนาดใหญ่ ขายปลีกและขายส่งสินค้าอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ จำเลยย่อมต้องให้ความสำคัญด้านบริการไม่ว่าจะเป็นเรื่องสินค้า ความปลอดภัย ความสะดวกสบายเพื่อสร้างความพึงพอใจและดึงดูดให้ลูกค้ามาใช้บริการและซื้อสินค้าอันจะส่งผลต่อรายได้ของจำเลย การจัดสถานที่จอดรถที่สะดวกและปลอดภัยถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้าตัดสินใจเข้ามาซื้อสินค้าหรือใช้บริการในห้างของจำเลยซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการของจำเลยโดยตรง จำเลยต้องคำนึงถึงและมี

หน้าที่ต้องดูแลความปลอดภัยของลูกค้าทั้งในชีวิตและทรัพย์สินตามสมควร ไม่ปล่อยให้ลูกค้าต้องเป็นผู้ระมัดระวังหรือเสี่ยงภัยเอง จำเลยจึงมีหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยของรถยนต์ของลูกค้าที่นำเข้าไปจอดในลานจอดรถที่จำเลยจัดไว้เพื่อป้องกันมิให้รถยนต์ถูกโจรกรรมได้ อันเนื่องมาจากลักษณะของการประกอบกิจการค้าเช่นจำเลยจะพึงต้องปฏิบัติต่อลูกค้าแม้จำเลยไม่ได้สัญญาว่าจะรับดูแลทรัพย์สินหรือรับฝากรถยนต์ของลูกค้าโดยตรง หรือมิได้มีการเรียกเก็บเงินค่าจอดรถก็ตาม ปรากฏว่าก่อนเกิดเหตุคดีนี้ จำเลยเคยจัดให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำของจำเลยร่วมอยู่ที่จุดทางเข้าออกของห้าง และแจกบัตรจอดรถให้แก่ผู้ที่นำรถเข้ามาจอด ซึ่งเป็นวิธีการรักษาความปลอดภัยที่ค่อนข้างรัดกุม เพราะหากคนขับรถไม่มีบัตรจอดรถจะต้องมีหลักฐานมาแสดงความเป็นเจ้าของรถและยังต้องเสียค่าปรับจึงจะนำรถออกไปได้ แต่จำเลยกลับยกเลิกวิธีการดังกล่าวเสีย โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดไว้ที่ตำแหน่งทางเข้าออกแทน และไม่จัดให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลจุดทางเข้าออกของห้างเพื่อสกัดกั้นมิให้มีการขับรถออกไปจากลานจอดรถของห้างได้โดยสะดวก มีผลเป็นการลดมาตรการป้องกันมิให้รถยนต์ที่ถูกค้านำมาจอดไว้ถูกโจรกรรมและนำออกไปจากพื้นที่ได้โดยง่าย พฤติการณ์ของจำเลยพึงได้ว่า จำเลยงดเว้นการที่จะต้องดูแลรถยนต์ของลูกค้าเพื่อป้องกันมิให้รถยนต์ของลูกค้าถูกโจรกรรม เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ เมื่อเป็นผลโดยตรงทำให้คนร้ายฉวยโอกาสโจรกรรมรถยนต์ที่โจทก์รับประกันภัยไว้ไป จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้เอาประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420⁶¹

ประมวลกฎหมายแพ่งสเปน มาตรา 1902 อันเป็นแม่บทบัญญัติไว้ชัดว่าการก่อให้เกิดความเสียหายหมายถึง การกระทำ (action) หรือละเว้นการกระทำ (omission) ด้วย (Celui qui par action ou omission cause un dommage...)

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 41 ไม่กล่าวไว้ชัดแจ้งอย่างประมวลกฎหมายแพ่งสเปน แต่คำว่า “causer” ก็หมายถึง การกระทำทั้งที่เป็นการกระทำโดยความเคลื่อนไหว (acte de commission) และ การกระทำที่เป็นการงดเว้น (acte d’omission)⁶²

ในกฎหมายเยอรมัน การก่อความเสียหายอาจเป็นโดยการกระทำหรือการละเว้นการกระทำก็ได้ แต่การละเว้นการกระทำซึ่งจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดจะมีได้เฉพาะกรณีจำเลยมีหน้าที่จะต้องกระทำหน้าที่ที่ว่่านี้อาจเกิดจากสัญญาหรือเกิดจากฐานะทางข้อเท็จจริง (factual position) ซึ่งจำเลยได้ก่อขึ้นก็ได้ ศาลเยอรมันได้วางหลักไว้ว่า ทุกคนที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับสาธารณชน จะต้องให้ความเอาใจใส่ต่อฐานะของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณชนนั้น โดยเฉพาะ

⁶¹ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 5*, น. 574-576.

⁶² Rossel., p. 83-84.

บุคคลที่เปิดทรัพย์สินไม่ว่าชนิดใดเพื่อให้บุคคลอื่นได้เข้าไปถึง จะต้องใช้ความระมัดระวังทุกทางที่จะหลีกเลี่ยงอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้สิ่งที้อำนวยความสะดวกที่ว่านั้น ซึ่งเรียกว่าหน้าที่คุ้มครองการจราจร

อุทาหรณ์

(1) ก. อนุญาตให้รถจอดในสถานที่จอด แม้จะไม่มีควมรับผิดชอบตามกฎหมายในการที่ท่าเช่นนี้ แต่ก็เป็นหน้าที่ของ ก. จะต้องคว่า ประตูดานที่จอดรถอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

(2) เจ้าสำนักโรงแรมจะต้องรับผิดชอบแลให้เก้าอี้ในโรงแรมอยู่ในสภาพที่ปลอดภัย แม้ว่าบุคคลที่มีใช้แขกจะเป็นผู้ใช้เก้าอี้เหล่านั้น

(3) เทศบาลจะต้องรับผิดชอบแลให้ถนนอยู่ในสภาพซึ่งอาจใช้ได้โดยไม่มีอันตราย แม้ว่าดินฟ้าอากาศจะทำให้ถนนเสียหายก็ตาม

กล่าวโดยทั่วไป ศาลเยอรมัน ไน้มเอียงที่จะถือว่าบุคคลและบรรษัทสาธารณะมีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของบุคคลที่เกี่ยวกับสาธารณชนยิ่งกว่าศาลอังกฤษ มาตรา 823 ย่อมคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคซึ่งได้รับสินค้าที่เป็นอันตรายหรือชำรุดบกพร่องโดยที่ผู้บริโภคมิได้ มีความสัมพันธ์โดยตรงทางใด ๆ กับผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าจากผู้ขายปลีกไม่ใช่ซื้อจากผู้ผลิต ผู้ผลิตจะต้องมีคำเตือนในกรณีทีสินค้าเป็นอันตรายไม่ว่าในตัวเองหรือโดยการใช้

กฎหมายฝรั่งเศส เคยมีข้อได้เดียวกัน คือ การละเว้นการกระทำ (l'abstention) หรือการไม่กระทำ (l'inaction) เป็นความผิด (la faute d'omission) หรือไม่ ซึ่งต่อมาก็ถือว่ามีความรับผิดชอบกรณีละเว้นการกระทำอยู่ 3 ประการ คือ

1. ในกรณีทีการละเว้นการกระทำเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอันบังคับให้บุคคลจำต้องกระทำ เช่น ผู้ทีละเว้นการกระทำด้วยความสมัครใจในการป้องกันการกระทำคามผิดอันเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย หรือไม่ช่วยบุคคลทีตกอยู่ในอันตราย โดยทีไม่เป็นภัยแก่ตัวเองหรือผู้อื่น เป็นต้น

2. ในกรณีทีการละเว้นการกระทำมีอยู่ในการกระทำอันเป็นการละเว้นทีจะทำกรป้องกันไว้ก่อน โดยใช้ความระมัดระวังอย่างธรรมดา (la simple prudence) เมื่อคำนึงถึงสถานที่และพฤติการณ์แวดล้อม แม้จะไม่มีกฎข้อบังคับของตำรวจวางไว้ เช่น เจ้าของสถานที่ละเลยไม่ทำประตูทีทางเข้าของบันไดทีลงไปสู่ห้องใต้ดินได้พื้นดินหรือในทางผ่านทีมืด ฯลฯ เป็นต้น

3. ในกรณีทีการละเว้นการกระทำก่อให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพันทางวิชาชีพ (l'inexécution d'une obligation professionnelle)

กฎหมายจีน ถ้ามีความสัมพันธ์โดยเฉพาะระหว่างผู้เสียหายและผู้ละเว้นซึ่งก่อให้เกิดหน้าที่ทีผู้ละเว้นจะต้องกระทำก็เป็นการละเว้นการกระทำอันผู้ละเว้นจะต้องรับผิดชอบ กฎหมายมิได้กะ

เกณฑ์ว่าบุคคลทั่วไปจะต้องช่วยเหลือบุคคลที่ตกอยู่ในอันตราย แต่ถ้าจำเลยได้เข้ามายุ่งเกี่ยวในทางปฏิบัติโดยปกติอันกระทบถึงผลประโยชน์ของบุคคลอื่น ย่อมถือว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะกระทำ และจะต้องรับผิดชอบ ถ้าหากได้กระทำหรือละเว้นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ บุคคลซึ่งอยู่ในฐานะความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกมีอำนาจโดยเฉพาะที่จะต้องควบคุมดูแลความประพฤติของบุคคลภายนอกนั้น จะต้องควบคุมดูแลบุคคลดังกล่าวเพื่อคุ้มครองบุคคลอื่น

นอกจากประมวลกฎหมายแพ่งดังกล่าวนั้นแล้ว มีประมวลกฎหมายหลายประเทศบัญญัติไว้เลยว่า การละเว้นการกระทำอาจถือเป็นการกระทำละเมิดได้ โดยเฉพาะได้บัญญัติว่า ผู้ที่ละเว้นไม่ช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในอันตราย จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งโปรตุเกส มาตรา 236 ประมวลกฎหมายแพ่งเนเธอร์แลนด์ มาตรา 450 ประมวลกฎหมายแพ่งนอร์เวย์ มาตรา 387 ตามกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374 บัญญัติว่า “ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็นต้องระวางโทษ...” ในทางแพ่งจึงต้องถือว่า ผู้ใดละเว้นการกระทำการดังกล่าวเป็นการกระทำและเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 เป็นการละเมิดอันจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ตัวบทประมวลกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดเป็นส่วนมาก ตลอดจนกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติว่าการละเว้นการกระทำย่อมเป็นการกระทำละเมิดได้โดยชัดแจ้งก็ตาม แต่นักนิติศาสตร์ก็ได้แปลความหมายของคำว่า การกระทำ (fait, act) ในตัวบทว่า หมายถึงการกระทำในการละเว้นการกระทำ (fait negative, negative act) ด้วย แต่ในกฎหมายอิตาลี คำอิตาเลียนที่ว่า fatto มีความหมายรวมถึง การละเว้นการกระทำด้วย⁶³

3.4.2 โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 จงใจ หมายถึงรู้สึกรู้สีกถึงผลหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน

ส่วนโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึงไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่จะใช้ รวมถึงในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำด้วย โดยต้องเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคม เช่นเดียวกับผู้ทำความเสียหาย⁶⁴

การกระทำโดยจงใจ คือ การกระทำโดยรู้สำนึกถึงการกระทำจะเป็นผลเสียหายต่อบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น

⁶³ ไพจิตร บุญญพันธุ์, *อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 16*, น. 24-26.

⁶⁴ *เพ็งอ่าง*, น. 26.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1104/2509 จำเลยถูกศาลพิพากษาลงโทษฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 ถือว่าจำเลยได้ทำละเมิดต่อผู้ตายแล้ว เพราะการที่จำเลยใช้มีดแทงผู้ตายก็เป็นการกระทำโดยจงใจทำร้ายผู้ตายโดยผิดกฎหมายอยู่ในตัวแล้ว แม้จะไม่มีเจตนาฆ่าก็ได้ชื่อว่ากระทำละเมิด แต่การละเมิดนั้นถึงกับมีเจตนาจะฆ่าหรือทำให้ตายโดยไม่มีเจตนา นั้นเป็นเรื่องของเจตนาในการทำผิดทางอาญา เจตนากระทำกับจงใจกระทำ จะตีความอนุโลมอย่างเดียวกันมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4805/2553 การที่จำเลยที่ 2 รู้อยู่แล้วว่าอาคารทาวน์เฮาส์ที่ขายให้โจทก์ก่อสร้างผิดไปจากแบบที่ขออนุญาตจากทางราชการ ยังยืนยันต่อโจทก์ว่าอาคารดังกล่าวได้ถูกออกแบบมาอย่างดีถูกต้องตามหลักวิศวกรรม ไม่จำเป็นต้องมีเสากลางอาคาร จึงเป็นการจงใจปกปิดข้อความจริงเพื่อจูงใจให้โจทก์ซื้ออาคาร เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายเมื่อเข้าอยู่อาศัยในอาคารได้ 1 ปีเศษ อาคารเริ่มแตกร้าว พื้นอาคารชั้นล่างแตกและโก่งงอ คณะวิศวกรรมศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังได้ตรวจสอบแล้วพบว่าฐานรากของอาคารเอียงและบิดตัว ตำแหน่งศูนย์กลางของเข็มและเสาเอียงกันมากทำให้เกิดการแตกร้าวของโครงสร้างอาคารดังกล่าวไม่ปลอดภัยในการอยู่อาศัยควรจะทุบและรื้อถอน ซึ่งโจทก์ได้ทุบและรื้อถอนอาคารนั้นแล้ว ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการก่อสร้างอาคารดังกล่าวของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ซึ่งผิดไปจากแบบที่ได้รับอนุญาตจากทางราชการ การกระทำของจำเลยที่ 2 จึงเป็นละเมิดต่อโจทก์จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ด้วย จำเลยที่ 4 เป็นฐานะวิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้างไม่ได้ใช้ความรู้ในวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบเพื่อให้อาคารมีความมั่นคงและปลอดภัยในการอยู่อาศัย ทั้งเข้าควบคุมงานก่อสร้างอาคารและขออนุญาตก่อสร้างจากทางราชการให้แก่จำเลยที่ 1 และที่ 2 โดยได้รับค่าตอบแทนจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 หรือแม้จะฟังว่าลายมือชื่อวิศวกรและผู้ควบคุมงานก่อสร้างเป็นลายมือชื่อปลอมก็มีเหตุผลให้เชื่อว่าจำเลยที่ 4 เป็นผู้ยินยอมให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ลงลายมือชื่อจำเลยที่ 4 ในช่องวิศวกรและผู้ควบคุมงาน และยินยอมให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 นำใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของจำเลยที่ 4 ไปใช้ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารดังกล่าวต่อสำนักงานเขต โดยได้รับค่าตอบแทนจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 การกระทำของจำเลยที่ 4 ถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8512/2553 โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องชุดในอาคารชุดพิพาทจำนวน 5 ห้อง ซึ่งถือเป็นทรัพย์ส่วนบุคคลตามความหมายแห่ง พ.ร.บ.อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 โจทก์ในฐานะเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะ

ยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 แม้จะได้ความว่าจำเลยที่ 1 เป็นนิติบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการและดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางของอาคารชุดพิพาทและการออกระเบียบข้อบังคับของจำเลยที่ 1 ในอันที่จะจัดการและดำเนินการเพื่อความปลอดภัยดูแลกิจการต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อเจ้าของร่วมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอาคารชุดตามข้อบังคับของจำเลยที่ 1 ข้อ 7 (1) (5) ก็ตาม แต่ พ.ร.บ.อาคารชุด พ.ศ. 2522 มาตรา 33 วรรคสอง จำเลยที่ 1 มีสิทธิเพียงจัดการและดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนกลางและมีอำนาจกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์ตามมติของเจ้าของร่วมเท่านั้น และหากมีอำนาจกระทำการใดเป็นการรบกวนสิทธิหรือเสื่อมความสะดวกในการใช้ทรัพย์สินส่วนบุคคลของเจ้าของร่วมไม่ แม้จะได้ความว่าโจทก์ค้างชำระค่าใช้จ่ายส่วนกลางต่อจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 ก็ชอบที่จะไปว่ากล่าวเป็นอีกคดีต่างหาก หากให้ออกระเบียบเพื่อบังคับโจทก์ให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่จำเลยที่ 1 กำหนดโดยหลีกเลี่ยงการที่จะฟ้องร้องบังคับคดีตามกฎหมายไม่ การออกระเบียบข้อบังคับที่จะไม่ส่งมอบบัตรผ่านประตูนรภัยให้แก่โจทก์ซึ่งค้างชำระค่าใช้จ่ายส่วนกลางอันทำให้โจทก์เสื่อมเสียสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินส่วนบุคคลเช่นนี้ จึงไม่สามารถบังคับเอาแก่โจทก์ได้ ดังนี้ การกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ทำประตูนรภัยปิดกั้นดังกล่าวและไม่ยอมมอบบัตรผ่านประตูนรภัย จึงเป็นการรบกวนสิทธิและทำให้เสื่อมความสะดวกแห่งสิทธิของโจทก์ในฐานะเจ้าของร่วมในอันที่จะเข้าไปใช้ทรัพย์สินส่วนบุคคล กรณีถือว่าเป็นการจงใจทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในผลแห่งละเมิดที่ตนทำขึ้น

การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ คือ การกระทำโดยไม่ตั้งใจ แต่กระทำโดยขาดความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเท่ากับบุคคลที่อยู่ในภาวะอย่างเดียวกันกับผู้กระทำได้ แต่ผู้กระทำหาได้ใช้ไม่ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 947/2515 จำเลยได้ขับเครื่องบินไปลงจอดเติมน้ำมันที่หลุมเติมน้ำมันแต่ขาดความรู้ความชำนาญในการขับขีบบังคับเครื่องบินกว่าจะเข้าจอดตรงหลุมน้ำมันเชื้อเพลิงได้ต้องขับเครื่องบินขึ้นลงถึงสามครั้ง ประกอบกับบริเวณนั้นมีกระแสลมปั่นป่วนอยู่เป็นประจำ เนื่องจากมีเครื่องบินเข้าออกอยู่เสมอและจอดอยู่มาก ซึ่งในการบินขึ้นลงต้องระมัดระวังมากกว่าที่อื่น เมื่อจำเลยใช้ความระมัดระวังไม่เพียงพอ และก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ย่อมถือได้ว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2342/2527 การขับรถยนต์จะผ่านทางรถไฟ แม้ไม่มีป้ายสัญญาณ “หยุด” บอกไว้ แต่มีป้ายบอกเครื่องหมายว่ามีทางรถไฟข้างหน้าแสดงไว้ ซึ่งควรใช้ความระมัดระวังดูแลความปลอดภัยให้แน่เสียก่อน โดยชะลอความเร็วและหยุดรถมองซ้ายและขวา ต่อเมื่อเห็นว่า

ปลอดภัยแล้วจึงขับต่อไป แต่ไม่ปรากฏว่าได้ปฏิบัติดังกล่าว เมื่อรถยนต์ที่จำเลยขับชนกับรถไฟ จึงเป็นความประมาทของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1310/2520 จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจ จับและยึดเรือกับปลาทุที่โจทก์บรรทุกเข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยไม่ทราบว่ามีกฎหมายยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าปลาทุสดถือว่าจำเลยกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อต่อโจทก์ ย่อมเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 619/2510 จำเลยขับรถยนต์ในราชการตำรวจไปตามถนนโดยใช้สัญญาณไฟแดงกระพริบและแตรไซเรนเพื่อนำคนประสพอุบัติเหตุส่งโรงพยาบาล การขับรถโดยใช้สัญญาณดังกล่าวมิได้หมายความว่าขับได้เร็วเท่าใดก็มิเป็นการละเมิดหากเกิดการเสียหายขึ้นแต่จะต้องขับด้วยความเร็วไม่สูงเกินกว่าที่ควรกระทำ ในพฤติการณ์เช่นนั้น และต้องใช้ความระมัดระวังในฐานะที่ต้องใช้ความเร็วสูงกว่าธรรมดาตามสมควรแก่พฤติการณ์เช่นนั้นด้วย จำเลยขับรถใช้สัญญาณไฟแดงกระพริบและเปิดแตรไซเรนมาด้วยความเร็ว 80 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เมื่อจะขึ้นสะพานลดลงเหลือ 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง มีรถบรรทุกแล่นสวนมาบนสะพานโดยไม่หยุด และมีเด็กวิ่งข้ามถนนตัดท้ายรถบรรทุกในระยะกระชั้นชิดซึ่งจำเลยไม่สามารถหยุดรถได้ทัน จึงต้องหักหลบแล้วไปชนผู้ตาย ถือได้ว่าความเร็วที่จำเลยใช้ในขณะข้ามสะพานไม่มีความเร็วที่เกินสมควร ตามเวลา สถานที่ และพฤติการณ์อื่น ๆ ในขณะนั้น จึงไม่เป็นการประมาทเลินเล่อ การที่มีเด็กวิ่งตัดหลังรถบรรทุกข้ามถนนผ่านหน้ารถจำเลยในระยะใกล้เป็นเหตุบังเอิญมิอาจคาดหมายได้ และเกิดขึ้นโดยฉับพลันเป็นเหตุที่ไม่มีใครป้องกันได้ เมื่อจำเลยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะที่ประสพเหตุเช่นนั้นแล้ว เหตุที่เกิดขึ้นจึงเป็นเหตุสุดวิสัย จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 709/2510 จำเลยเป็นหญิงอายุ 28 ปี ขับรถมาคนเดียวขณะหยุดรถรอสัญญาณไฟเมื่อเวลา 21 นาฬิกา ได้มีคนร้ายเปิดประตูเข้าไปทั้งคู่ และใช้ระเบิดมือขู่ให้ขับรถไป จำเลยตกใจขับรถฝ่าฝืนสัญญาณไฟออกไปชนรถที่แล่นสวนมาโดยไม่ได้เจตนาตามพฤติการณ์เช่นนี้จะว่าการชนเกิดเพราะความประมาทของจำเลยไม่ได้ เพราะบุคคลที่อยู่ในภาวะตกตะลึงกลัว จะให้ความระมัดระวังเช่นบุคคลปกติหาได้ไม่ เมื่อจำเลยไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อทำละเมิด จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่รถชนกันนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 292/2542 จำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์และเป็นผู้ชำนาญพิเศษ ในแขนงสาขาวิชาศัลยศาสตร์ตกแต่งจากประเทศญี่ปุ่น จำเลยที่ 2 กระทำการผ่าตัดหน้าอกโจทก์ ที่มีขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลงตามสภาพปกติที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 หลังผ่าตัดแล้วจำเลยที่ 2 นัดให้โจทก์ไปผ่าตัดแก้ไขที่คลินิกจำเลยที่ 2

อีก 3 ครั้ง แต่อาการไม่ดีขึ้น โจทก์จึงให้แพทย์อื่น ทำการรักษาต่อ โดยเดิมจำเลยที่ 2 ทำการผ่าตัดหน้าอกในวันที่ 12 เมษายน 2537 รักษาตัวที่โรงพยาบาล 1 วัน วันที่ 13 เมษายน 2537 จำเลยที่ 2 อนุญาตให้โจทก์กลับบ้าน วันที่ 15 เมษายน 2537 จำเลยที่ 2 เปิดแผลพบมีน้ำเหลืองไหลบริเวณปากแผลทรวงอกไม่มีร่องอก มีก้อนเนื้ออยู่บริเวณ รักแร้ด้านขวา เต้านมด้านซ้ายมีขนาดใหญ่กว่าด้านขวา และส่วนที่เป็นหัวนมจะมีบาดแผลที่คล้ายเกิดจากการถูกไฟไหม้ จำเลยที่ 2 รับว่าเกิดจากการผิดพลาดในการผ่าตัดแล้วแจ้งว่าจะดำเนินการแก้ไขให้ จำเลยที่ 2 นัดให้โจทก์ไปทำแผลดูคือน้ำเหลืองออกจากบริเวณทรวงอก และได้มีการผ่าตัดแก้ไขทรวงอกอีก 3 ครั้งแต่โจทก์เห็นว่าทรวงอกไม่มีสภาพดีขึ้น ประกอบกับระยะเวลาว่างเลยมานานจึงเปลี่ยนแพทย์ใหม่ และแพทย์ที่ทำการรักษาต่อจากจำเลยที่ 2 ได้ทำการผ่าตัดเพื่อแก้ไขทรวงอก 3 ครั้ง จนมีสภาพทรวงอกดีขึ้นกว่าเดิม การที่แพทย์ต้องทำการผ่าตัดแก้ไขอีก 3 ครั้ง แสดงว่าจำเลยที่ 2 ผ่าตัดมามีข้อบกพร่องต้องแก้ไข ยิ่งกว่านั้นการที่โจทก์ให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นแพทย์เชี่ยวชาญด้านศัลยกรรมด้านเตหเซอร์ผ่าตัด แสดงว่าจำเลยที่ 2 มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์เป็นพิเศษ การที่จำเลยที่ 2 ผ่าตัดโจทก์เป็นเหตุให้ต้องผ่าตัดโจทก์เพื่อแก้ไขถึง 3 ครั้ง ย่อมแสดงว่าจำเลยที่ 2 ไม่ใช้ความระมัดระวังในการผ่าตัดและไม่แจ้งให้ผู้ป่วยทราบถึงขั้นตอนการรักษาระยะเวลาและกรรมวิธีในการดำเนินการรักษาจนเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย นับว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 2 ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ทำละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3071/2547 จำเลยที่ 1 เป็นอาจารย์สอนวิชาสุขศึกษาทราบอยู่แล้วว่าผู้ตายป่วยเป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจหนาและมีอาการเหนื่อยง่าย การที่จำเลยที่ 1 สั่งทำโทษผู้ตายซึ่งเป็นนักเรียนโดยให้ผู้ตายทำสก็อตจัมพ์ (กระโดดขึ้นลง) จำนวน 100 ครั้ง จึงเป็นการสั่งทำโทษที่เกินกว่าเหตุทั้งขณะที่ผู้ตายทำสก็อตจัมพ์จำเลยที่ 1 ก็ไม่สนใจดูแลผู้ตายอย่างใกล้ชิดเพื่อดูว่าผู้ตายจะรับการลงโทษดังกล่าวได้หรือไม่ และเมื่อผู้ตายทำสก็อตจัมพ์เสร็จแล้ว จำเลยที่ 1 ก็ออกจากห้องเรียนไปโดยไม่สนใจดูแลว่าผู้ตายจะเป็นอย่างไร ผู้ตายมีอาการหายใจไม่ออกและถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา ดังนี้ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำโดยประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จึงเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ตาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5018/2550 จำเลยที่ 3 เป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาล ส. และเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของจำเลยที่ 1 และที่ 2 โจทก์ที่ 1 มีอาการเจ็บครรภ์ได้เข้ารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาล ส. มีจำเลยที่ 3 เป็นแพทย์ผู้ตรวจรักษาโดยวิธีผ่าตัดทำคลอดแต่ทารกในครรภ์ได้ถึงแก่ความตาย จำเลยที่ 3 ได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรักษาโจทก์ที่ 1 ตามความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพแพทย์แล้ว การกระทำของจำเลยที่ 3 จึงไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์ทั้งสอง จำเลยที่ 1 และที่ 2 ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่จำเลยที่ 3 สังกัด จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ทั้งสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6040/2551 ผู้ขอเช่าใช้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่กับจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนการสื่อสารแห่งประเทศไทย จำเลยที่ 2 ใช้ชื่อว่านางสาวกาหลงยื่นคำขอเช่าใช้บริการ โดยใช้บัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านที่มีการปลอมแก้ไขชื่อจากungskัณณ์เป็นรจนาถ ซึ่งเป็นคนละคนกับโจทก์ และก่อนฟ้องจำเลยที่ 2 สามารถที่จะตรวจสอบความถูกต้องได้ แต่จำเลยที่ 2 ก็ไม่ได้กระทำกลับฟ้องโจทก์ให้ชดใช้ค่าบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ กรณีนี้ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ประมาทเลินเล่อหรือไม่ยึดต่อผลแห่งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่โจทก์ จำเลยที่ 2 ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร พฤติการณ์จึงถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ได้กระทำละเมิดต่อโจทก์แล้ว จำเลยที่ 2 จึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์เพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ข้อสังเกต คดีนี้ทำให้เห็นว่า กรณีที่บุคคลถูกเรียกเก็บค่าใช้บริการโดยผู้ให้บริการ ทั้งๆ ที่บุคคลนั้น ไม่ได้เป็นผู้รับบริการ บุคคลดังกล่าวอาจฟ้องกลับเรียกค่าเสียหายจากผู้ให้บริการที่ไม่ยอมตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนฟ้องในฐานะละเมิดเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13113/2553 ที่ดินของโจทก์ที่ 1 และ ก. ถูกเวนคืนทางกรุงเทพมหานครจ่ายเงินค่าเวนคืน โดยจ่ายเช็คธนาคาร ก. ให้แก่โจทก์ที่ 1 และ ก. เช็กระบุผู้รับเงินไว้คือโจทก์ที่ 1 กับ ก. และขีดฆ่าคำว่าหรือผู้ถือออก ธนาคารต้องจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่สั่งจ่ายระบุชื่อ แม้ระหว่างชื่อของบุคคลทั้งสองมีเพียงเครื่องหมาย " , " คั่นไว้ก็ตาม ก็มีความหมายว่าธนาคารต้องจ่ายเงินให้แก่บุคคลทั้งสองมิใช่หมายถึงจ่ายเงินให้แก่โจทก์ที่ 1 เพียงคนเดียว อีกทั้งเช็คมีการขีดคร่อมระบุคำว่า "A/C PAYEE ONLY" ธนาคารต้องจ่ายเงินเข้าบัญชีของผู้รับเงินซึ่งมีชื่อในเช็คเท่านั้น การที่ธนาคารจำเลยที่ 1 นำเงินที่เรียกเก็บตามเช็คเข้าบัญชีของโจทก์ที่ 1 หรือ ม. ย่อมเป็นความเข้าใจของธนาคารจำเลยที่ 1 เพียงฝ่ายเดียวที่สามารถกระทำได้ ทั้งๆ ที่บัญชีมีชื่อไม่ตรงกับที่ระบุไว้ในเช็ค อีกทั้งธนาคารจำเลยที่ 1 ยอมให้ ม. ผู้ไม่มีสิทธิรับเงินตามเช็คเบิกถอนเงินออกไปเพียงผู้เดียว ธนาคารจำเลยที่ 1 ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามการคำปกติของธนาคารย่อมไม่เป็นการกระทำที่สุจริตหรือปราศจากความประมาทเลินเล่อแต่อย่างใด ธนาคารจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบชำระเงินต่อโจทก์ที่ 1 และที่ 2 ซึ่งเป็นทายาทของ ก. ในฐานะกระทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1 และที่ 2

ข้อสังเกต คดีนี้ ธนาคารต้องใช้ความระมัดระวังผู้ประกอบวิชาชีพธนาคารที่ต้องมีความรอบคอบมากกว่าคนปกติทั่วไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15695/2555 การที่จำเลยทั้งสองจัดให้มีสระว่ายน้ำไว้ในโรงแรมก็เพื่อเป็นทางเลือกที่จะให้ลูกค้าเช่าใช้บริการ โรงแรมของจำเลยทั้งสองเพิ่มขึ้นมิฉะนั้นจำเลยทั้งสองคงไม่สร้างสระว่ายน้ำในปี 2540 ซึ่งต้องใช้เงินถึง 560,000 บาท ทั้งสระว่ายน้ำของจำเลยทั้งสองมีความลึกสูงสุด 2.55 เมตร และบริเวณที่ลึกที่สุดมีลักษณะเป็นกรวยลงไปด้วย ลักษณะดังกล่าวของ

สระว่ายน้ำ ทำให้ยากต่อการช่วยเหลือผู้ที่จมน้ำ ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จำเลยทั้งสองจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเพื่อดูแลความปลอดภัยและช่วยเหลือผู้ให้บริการเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ตลอดเวลาที่เปิดบริการ ชุดปฐมพยาบาลประจำสระว่ายน้ำ อุปกรณ์ช่วยชีวิต เช่น ไม้ช่วยชีวิต ห่วงชูชีพ โฟมช่วยชีวิต เครื่องช่วยหายใจ ทั้งจะต้องมีป้ายบอกแสดงความปลอดภัยของสระว่ายน้ำให้ผู้ให้บริการทราบ ซึ่งจำเลยทั้งสองได้คิดค่าบริการส่วนนี้รวมกับค่าเช่าที่พักแล้วไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม หากจำเลยทั้งสองจัดหาบุคลากรและอุปกรณ์ต่างๆ ดังกล่าว เมื่อผู้ตายจมน้ำก็สามารถช่วยเหลือผู้ตายให้รอดชีวิตได้ แต่เนื่องจากจำเลยทั้งสองขาดบุคลากรและอุปกรณ์จึงเป็นเหตุให้โจทก์ ภริยาโจทก์และบุตรโจทก์ไม่สามารถช่วยผู้ตายขึ้นจากสระว่ายน้ำ ซึ่งได้ความจากโจทก์และภริยาโจทก์ว่า พื้นสระว่ายน้ำของจำเลยทั้งสองลื่นเนื่องจากขาดการดูแลรักษา สระว่ายน้ำของจำเลยทั้งสองเปิดให้บริการบุคคลที่มาใช้บริการ โรงแรมของจำเลยทั้งสองเข้าใช้ได้ โดยส่วนที่ลึกที่สุดลึกถึง 2.55 เมตรซึ่งท่วมศีรษะของบุคคลทั่วไป หากมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ว่ายน้ำไม่เป็นหรืออาจจะเป็นเด็กเล็ก หรือผู้สูงวัยพลัดตกลงไปอาจจมน้ำเสียชีวิตได้ ควรอย่างยิ่งที่จำเลยทั้งสองจะจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยจากการจมน้ำมาคอยดูแลหรือมีเชือกกันแสดงเขตส่วนที่ลึกท่วมศีรษะเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ใช้สระว่ายน้ำจมน้ำได้ ซึ่งจำเลยทั้งสองสามารถกระทำได้แต่หาได้กระทำไม่ แม้ว่าสระว่ายน้ำในโรงแรมของจำเลยทั้งสองจะตั้งอยู่ที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แต่หาทำให้ความสำคัญของสระว่ายน้ำแตกต่างไปจากสระว่ายน้ำในกรุงเทพมหานครไม่ แม้ อ.บ.ต. หมูสีและอำเภอปากช่องจะไม่มีข้อบังคับหรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการก่อสร้างสระว่ายน้ำ ก็หาทำให้จำเลยทั้งสองพ้นความรับผิดชอบในกรณีที่มีผู้ประสบภัยจมน้ำตาย ดังเช่นผู้ตายในคดีนี้ไม่ ทั้งนี้เพราะการที่จำเลยทั้งสองมีสระว่ายน้ำซึ่งลึกและมีสภาพเป็นกรวยย่อมเป็นที่สังเกตเห็นได้หากบุคคลที่ว่ายน้ำไม่เป็นหรือเกิดเป็นตะคริวจมน้ำลงไปย่อมถึงแก่ความตายหรือเด็กอาจพลัดตกลงไปถึงแก่ความตายได้ ทั้งเป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสองจะต้องป้องกันเองโดยไม่จำเป็นต้องมีข้อบังคับหรือระเบียบใดๆ ของทางราชการออกมาบังคับอีกชั้นหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7941/2556 คดีนี้ จำเลยที่ 1 และที่ 2 นำสืบว่า ระหว่างจำเลยที่ 1 ขับรถตู้คันเกิดเหตุหน้า จ. จากโรงพยาบาลตาดสุ่มไปส่ง โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จำเลยที่ 1 เปิดสัญญาณไฟวิบวาบ ไชเรน และไฟกะพริบตลอดทาง โจทก์ไม่นำสืบได้แย้งข้อเท็จจริงดังกล่าวเพียงแต่อ้างว่าโจทก์ได้รับสัญญาณไฟจราจรสีเขียว จึงขับรถเข้าไปในสี่แยกที่เกิดเหตุ กรณีจึงเชื่อว่าขณะที่จำเลยที่ 1 ขับรถตู้มาถึงสี่แยกที่เกิดเหตุได้ใช้สัญญาณไฟวิบวาบ ไชเรน และเปิดไฟกะพริบซึ่งสัญญาณดังกล่าวอยู่ในวิสัยที่โจทก์จะรับรู้และเข้าใจได้ว่าเป็นรถฉุกเฉิน และผู้ที่ขับรถฉุกเฉินจะต้องขับรถด้วยความเร่งรีบทั้งโจทก์เองก็อ้างว่าเพิ่งออกจากบ้านซึ่งอยู่ห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ 100 เมตร กำลังจะไปสนามกีฬาซึ่งอยู่ห่างออกไป 1 กิโลเมตร ก็ควรที่จะชะลอความเร็วรถลงเพื่อ

เปิดโอกาสให้รถที่มีเหตุจำเป็นฉุกเฉินผ่านไปก่อน การที่โจทก์ไม่ชะลอความเร็วรถลงหรือหยุดรถจนเป็นเหตุให้เหยี่ยวชนกับรถยนต์ตู้คันเกิดเหตุที่เป็นรถฉุกเฉิน ซึ่งลักษณะการชนตามภาพเป็นลักษณะที่รถยนต์ของโจทก์พุ่งเข้าชนรถตู้ แสดงให้เห็นว่าโจทก์มีส่วนขับรถด้วยความประมาทปราศจากความระมัดระวังเช่นกัน ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากโจทก์เป็นผู้ก่อด้วยไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าจำเลยที่ 1

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21730/2556 จำเลยที่ 4 เป็นทนายความอันเป็นวิชาชีพด้านกฎหมาย จึงต้องมีความละเอียดรอบคอบและมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์เป็นพิเศษทั้งการว่าความในศาลย่อมมีผลกระทบต่อคู่ความที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการฟ้องคดีล้มละลาย หากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด บุคคลผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดย่อมถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ หลายประการตาม พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ.2483 จำเลยที่ 4 จึงควรใส่ใจเป็นอย่างยิ่งแต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยที่ 4 เพียงตรวจสอบหมายเลขประจำตัวประชาชนของ พ. ลูกหนี้ในสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ที่ให้ไว้ต่อธนาคาร ท. ขณะทำสัญญาค้ำประกัน แล้วนำหมายเลขประจำตัวประชาชนดังกล่าวไปขอคัดสำเนาทะเบียนราษฎร ปรากฏว่าบุคคลที่มีหมายเลขประจำตัวประชาชนดังกล่าวคือโจทก์ ตามแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร จำเลยที่ 4 จึงฟ้องโจทก์เป็นคดีล้มละลาย ทั้ง ๆ ที่โจทก์มีชื่อแตกต่างจาก พ. และจำเลยที่ 4 ก็มีข้อมูลของ พ. ตามสำเนาทะเบียนบ้านและยื่นสำเนาทะเบียนบ้านดังกล่าวประกอบคำฟ้องด้วย ดังนี้หากจำเลยที่ 4 ตรวจสอบสำเนาทะเบียนบ้าน กับแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร จำเลยที่ 4 ก็จะทราบได้โดยง่ายว่า ชื่อและนามสกุล วันเดือนปีเกิด รวมทั้งชื่อบิดามารดาโจทก์กับ พ. นั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงอันแสดงว่าโจทก์และ พ. เป็นคนละคนกัน แต่จำเลยที่ 4 หาได้กระทำไม่ ไม่สมกับเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญด้านกฎหมายในวิชาชีพทนายความ จึงเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ เมื่อโจทก์ต้องถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด อันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 4 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1401/2557 จำเลยที่ 5 จะมีลายมือชื่อของลูกค้าไว้เปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบได้และเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ 5 จะต้องตรวจสอบความถูกต้องเนื่องจากจำเลยที่ 5 เป็นผู้รับฝากเงินเป็นอาชีพและได้รับผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจดังกล่าว เพราะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนที่เข้าใช้บริการกับจำเลยที่ 5 ด้วยเหตุที่เป็นอาชีพและปริมาณลูกค้าจำนวนมาก จำเลยที่ 5 ย่อมต้องมีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ลูกค้ารวมทั้งโจทก์ และเมื่อพิจารณาลายมือชื่อของ ม. กับ ร. ตามใบถอนเงินแล้วจะเห็นได้ว่าไม่เหมือนกับลายมือชื่อของ ม. และ ร. ที่ให้ไว้เป็นตัวอย่างแก่จำเลยที่ 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากประจำที่ไม่เคยมีการถอนเงินมาก่อนและในการถอนเงินครั้งแรกเป็นการมอบอำนาจ

ให้รับเงิน แต่ไม่ปรากฏว่ามีสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของ ม. และ ร. และการจ่ายเงินทุกครั้งก็จ่ายเป็นเงินสด เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า หากจำเลยที่ 5 ปฏิบัติหน้าที่อย่างระมัดระวังเหตุทั้งหมดจะเกิดขึ้นไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จำเลยที่ 5 จึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14931/2557 จำเลยที่ 1 ให้โจทก์เข้าสู่นิรภัยเพื่อเก็บรักษาทรัพย์สิน โดยมีจำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 เป็นพนักงานมีหน้าที่ในการเก็บรักษาทรัพย์สินและกุญแจห้องมั่นคง การที่จำเลยที่ 2 เก็บสำเนาทรัพย์สินและวิธีการเปิดห้องมั่นคงไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงาน จำเลยที่ 4 เก็บกุญแจห้องมั่นคงไว้ในตู้นิรภัยเล็ก และจำเลยที่ 5 เก็บกุญแจห้องมั่นคงอีกดอกหนึ่งไว้ในลิ้นชักโต๊ะทำงานอันเป็นการผิดระเบียบของจำเลยที่ 1 จนเป็นเหตุให้คนร้ายรู้หรือค้นพบและนำไปใช้เปิดห้องมั่นคงแล้วลักทรัพย์ของโจทก์ที่เก็บไว้ในตู้นิรภัยไปจึงต้องถือว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ในการเก็บรักษาทรัพย์สินและกุญแจห้องมั่นคงอันเป็นผลโดยตรงต่อเกิดเหตุลักทรัพย์ของโจทก์ มิใช่เป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่อาจป้องกันได้ การที่จำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ประมาทเลินเล่อในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 2 ที่ 4 และที่ 5 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 อีกโสดหนึ่งด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1006/2558 บริเวณทางเชื่อมต่อระหว่างถนนวงแหวนรอบนอกกับถนนบางนา - ตราดมีสัญญาณจราจรเส้นขาวที่บนผิวทางห้ามมิให้รถที่แล่นมาจากถนนวงแหวนรอบนอกเบี่ยงขวาเข้าสู่ถนนบางนา - ตราดทันที ผู้ขับรถจะต้องขับรถเลยเส้นขาวที่บนผิวทางไปก่อนจึงเบี่ยงขวาเข้าถนนบางนา - ตราดได้ทั้งบริเวณที่เกิดเหตุเป็นถนนบรรจบกัน ผู้ขับรถจะต้องใช้ความระมัดระวังและผู้ที่เบี่ยงเข้าถนนหลักต้องหยุดรถให้ทางแก่รถที่กำลังแล่นในถนนหลักผ่านไปก่อน แต่จำเลยที่ 1 หาได้ปฏิบัติตาม การที่จำเลยที่ 1 ขับรถทับเส้นขาวที่บนผิวทางไปชนรถโดยสารประจำทางของโจทก์ที่ 1 ขับผ่านมาโดยไม่หยุดรถให้ทางแก่รถของโจทก์ที่แล่นผ่านมาในทางเดินรถหลักก่อน จำเลยที่ 1 จึงเป็นฝ่ายประมาทเลินเล่อ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9386/2559 ชื่อสกุลที่ถูกต้องของลูกหนี้มีอยู่ในรายงานสำนวนคดีของจำเลยที่ 1 ตั้งแต่ก่อนที่จำเลยที่ 7 ฟ้องคดีล้มละลาย จำเลยที่ 7 เป็นทนายความ ควรมีความรอบคอบและระมัดระวังในการขอคัดข้อมูลประวัติบุคคลจากทางราชการเพื่อนำไปเป็นหลักฐานการฟ้องคดีล้มละลายซึ่งเป็นคนที่มีความสำคัญ แต่ปรากฏว่าจำเลยที่ 7 ไปขอคัดชื่อสกุลของโจทก์มิใช่ของลูกหนี้ แล้วใช้แบบรับรองราชการทะเบียนราษฎรที่ไปขอคัดมาฟ้องต่อศาลล้มละลายกลางเป็นกรณีจำเลยที่ 7 ไม่มีความรอบคอบและระมัดระวังตามสมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ทนายความนับเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ครั้นเมื่อจำเลยที่ 7 รู้ในภายหลังว่าฟ้องลูกหนี้ผิดเป็นฟ้องโจทก์ แทนที่จำเลยที่ 7 จะถอนคำฟ้องในส่วนที่ฟ้องโจทก์เพื่อลบล้างผลแห่งการยื่นคำฟ้องนั้นรวมทั้งกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ อันมีมาต่อภายหลังยื่นคำฟ้อง และกระทำให้คู่ความกลับคืนสู่ฐานะ

เดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นคำฟ้อง อันจะทำให้คำฟ้องในส่วนที่ฟ้องโจทก์เสร็จสิ้นไป แต่จำเลยที่ 7 กลับใช้วิธีแก้ไขคำฟ้องโดยขอแก้ไขชื่อ ชื่อสกุล เลขประจำตัวประชาชน และที่อยู่ ซึ่งไม่อาจทำได้ และผลก็ไม่เหมือนกับกรณณ์คำฟ้อง การกระทำของจำเลยที่ 7 ในส่วนนี้ นับว่าเป็นการทำโดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้โจทก์ถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด การกระทำของจำเลยที่ 7 จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ 7 จะกล่าวอ้างว่าเป็นความผิดของทางศาลด้วย เพื่อให้ตนพ้นความรับผิดชอบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10312/2559 ตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 52 บัญญัติว่า "ในทางเดินรถที่สวนกันได้ ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ยานยนต์หรือเลี้ยวรถทางขวาในเมื่อมีรถอื่นสวนหรือตามมาในระยะน้อยกว่าหนึ่งร้อยเมตร เว้นแต่เมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรของรถอื่น" สภาพถนนบริเวณที่เกิดเหตุมีช่องเดินรถไป 3 ช่อง และกลับ 3 ช่อง แยกจากกันโดยมีเกาะกลางถนน รถบรรทุกที่จำเลยที่ 1 ขับมีความยาวของรถหัวลากรวมถึงท่อนซุง 20 ม. ในขณะที่ความกว้างของทางเดินรถทั้ง 3 ช่อง มีเพียง 10.5 ม. การเลี้ยวกลับรถไม่สามารถทำได้ในครั้งเดียวโดยเฉพาะท่อนซุงมีน้ำหนักมาก สภาพถนนที่เปียกและทำให้ไม่สามารถเลี้ยวกลับรถด้วยความเร็ว จำเลยที่ 1 ต้องใช้ความระมัดระวังยิ่งกว่ารถบรรทุกที่มีความยาวปกติจะเลี้ยวกลับรถได้ ต่อเมื่อเห็นว่าปลอดภัยและไม่เป็นการกีดขวางการจราจรของรถอื่นที่อยู่ในทางเดินรถที่สวนทางมา การที่จำเลยที่ 1 ขับรถเลี้ยวขวากลับรถเข้าไปในทางเดินรถที่เกิดเหตุโดยขับเลยเข้าไปในช่องทางเบี่ยงที่อยู่คู่ขนานด้านซ้ายของทางเดินรถที่เกิดเหตุซึ่งเป็นถนนฝั่งขาเข้ากรุงเทพฯ เพื่อออกไปยังทางเดินรถอีกด้านหนึ่งเพื่อเข้าทางเดินรถปกติ แสดงว่าการเลี้ยวกลับรถเข้าทางเดินรถที่เกิดเหตุ ณ จุดกลับรถตามปกติไม่อาจทำได้โดยก่อนเลี้ยวจำเลยที่ 1 เบิกความว่าเห็นแสงไฟรถในทางเดินรถที่เกิดเหตุอยู่ในระยะไกลเกินกว่า 200 ม. หากเป็นจริงเชื่อว่าจำเลยที่ 1 สามารถเลี้ยวกลับรถเข้าไปในช่องทางเบี่ยงคู่ขนานดังกล่าวได้ทันก่อนรถคันที่จำเลยที่ 1 เห็นแสงไฟจะแล่นมาถึง แต่ ร.ต.อ. อ. พนักงานสอบสวนเบิกความว่า การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุพบรอยล้อปัดของรถยนต์ของโจทก์เป็นทางยาว 70 ม. รอยปัดเริ่มจากช่องเดินรถช่องกลางเมื่อใกล้จุดเกิดเหตุได้เบนไปทางซ้ายเข้าสู่ช่องเดินรถซ้ายสุด เชื่อว่า ก. ต้องห้ามล้อรถด้วยความแรงพอสมควรถึงขนาดทำให้ล้อรถยนต์ของโจทก์มีรอยลื่นปัดและเปลี่ยนช่องเดินรถจากช่องกลางไปยังช่องซ้ายสุด จึงน่าเชื่อว่าจำเลยที่ 1 ขับรถเลี้ยวกลับรถเข้าไปในทางเดินรถที่เกิดเหตุในขณะที่มีรถยนต์ของโจทก์แล่นสวนทางมาในระยะน้อยกว่า 100 ม. ตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่รอให้รถยนต์ของโจทก์ที่สวนมาผ่านทางร่วมทางแยกไปก่อน อันเป็นการกีดขวางการจราจรของรถอื่นและไม่ปลอดภัย การเลี้ยวกลับรถของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวจึงเป็นการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดเหตุรถชนกันในคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4579/2560 การยึดทรัพย์ที่ดิน โฉนดเลขที่ 89431 ขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี มีผู้แทนจำเลยในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้นำยึด ซึ่งได้ความว่า ก่อนนำยึดที่ดินดังกล่าวผู้แทนจำเลยได้สืบหาและตรวจสอบทรัพย์สิน บ. ถูกหนีตามคำพิพากษาพบว่า บ. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าว จึงแถลงให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินดังกล่าวโดยผู้แทนจำเลยถ่ายรูปที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและจัดทำแผนที่การไปนำส่งเจ้าพนักงานบังคับคดีแนบท้ายรายงานการยึดอสังหาริมทรัพย์ และเจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดโดยมีสถานที่ตั้งที่ดินตามแผนที่การไปที่ผู้แทนจำเลยจัดทำแนบท้ายประกาศขายทอดตลาด การที่จำเลยหรือผู้แทนจำเลยต้องนำส่งภาพถ่ายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างและจัดทำแผนที่การไปหรือที่ตั้งทรัพย์ประกอบการยึด ก็เพื่อประโยชน์ในการปิดประกาศการยึดและการทำแผนที่ในการประกาศขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อให้ผู้ซื้อทรัพย์มีแนวทางในการตรวจสอบสถานที่ตั้งและสภาพทรัพย์ก่อนตัดสินใจเข้าประมูลซื้อ ทั้งนี้จำเลยหรือผู้แทนต้องทำข้อตกลงหรือสัญญาต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีรับรองว่าทรัพย์ที่นำยึดและจะขายทอดตลาดถูกต้องตามสภาพและทำเลที่ตั้งของทรัพย์ตามภาพถ่ายและแผนที่การไปที่นำส่งตามประกาศขายทอดตลาด และความถูกต้องตามกฎหมายของทะเบียนหรือเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองและภาระติดพันของทรัพย์ที่จะขายทอดตลาด หากเกิดความผิดพลาดหรือเสียหายประการใดจำเลยยินยอมเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งสิ้น ดังนั้น จำเลยต้องใช้ความระมัดระวังในการตรวจสอบสถานที่ตั้งและสภาพทรัพย์ที่ยึดให้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการยึดทรัพย์และการขายทอดตลาด การที่ผู้แทนจำเลยแถลงให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินดังกล่าว โดยนำส่งภาพถ่ายและแผนที่การไปแสดงสถานที่ตั้งและสภาพทรัพย์ผิดไปจากความเป็นจริงจึงเกิดจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยในการตรวจสอบสถานที่ตั้งและสภาพทรัพย์ที่ยึด ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายจากการประมูลซื้อทรัพย์ในราคาสูงกว่าความเป็นจริง จึงเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ แม้ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีค่าเตือนผู้ซื้อว่าก่อนเข้าสู่ราคาผู้ซื้อ มีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์ที่จะซื้อตามสถานที่และแผนที่การไปที่ปรากฏในประกาศและถือว่าผู้ซื้อทราบถึงสภาพทรัพย์นั้น โดยละเอียดครบถ้วนแล้ว ก็ได้ความว่า โจทก์ได้ไปตรวจสอบที่ดินตามสถานที่และแผนที่การไปตามประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ที่ดินมีสถานที่ตั้งและสภาพตรงตามประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี โจทก์จึงเข้าสู่ราคา ซึ่งถือได้ว่าโจทก์ได้ใช้ความระมัดระวังตามควรแก่กรณีแล้ว ความเสียหายจึงไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อของโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5111/2560 จำเลยร่วมที่ 1 และที่ 2 มีหน้าที่จัดเตรียมเช็คให้โจทก์เพื่อส่งจ่ายเงินให้แก่คู่ค้าและลูกค้าของโจทก์ โดยเป็นผู้พิมพ์ข้อความในเช็ค เป็นผู้เก็บเช็คนำเช็คเข้า

บัญชี และนำเช็คมามอบให้แก่ลูกค้าหรือลูกค้าของโจทก์ แสดงให้เห็นว่าโจทก์มีความไว้วางใจและเชื่อใจจำนวนที่ 1 และที่ 2 ให้กระทำการดังกล่าวโดยมิได้มีระบบการตรวจสอบที่ดี เมื่อจำนวนที่ 1 และที่ 2 ปลอมแปลงเช็คที่โจทก์ส่งจ่ายให้แก่ลูกค้าและลูกค้า โดยวิธีลอบซื้อผู้รับเงินเดิมในช่องจ่าย แล้วพิมพ์ชื่อของตนเองทั้งสองและจำนวนที่ 3 กับนำเช็คที่ปลอมดังกล่าวทั้ง 48 ฉบับไปเรียกเก็บเงินเสียเอง จึงเป็นกรณีที่โจทก์จงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้สมุดคู่ฝากหรือเช็คไปและนำไปถอนเงินหรือเช็คมาขึ้นเงินกับธนาคารและธนาคารได้จ่ายเงินไปตามใบถอนเงินหรือเช็คนั้น ธนาคารไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวตามข้อ 3 ของคำขอเปิดบัญชีเงินฝาก ทั้งได้ความว่า ตัวอักษรที่พิมพ์เช็คพิพาทนั้นพิมพ์จากเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้าเครื่องเดียวกัน ซึ่งเครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้าจะมีส่วนที่สามารถลบคำผิดได้อยู่ในตัว จำนวนที่ 1 และที่ 2 ย่อมมีโอกาสลอบซื้อความเดิมในเช็คและพิมพ์ข้อความได้อย่างแนบเนียนโดยใช้เครื่องพิมพ์ดีดไฟฟ้าเดิม จึงเป็นการยากที่จะสามารถเห็นความแตกต่างของตัวอักษรที่ปรากฏใหม่กับตัวอักษรของข้อความเดิมที่มีอยู่เดิมได้ เมื่อพิเคราะห์ในช่องผู้รับเงินด้วยตาเปล่าจะเห็นได้ว่าตัวอักษรที่พิมพ์ชื่อผู้รับเงินกับตัวอักษรจำนวนเงินเหมือนกันและไม่ปรากฏร่องรอยพิรุชที่ทำให้เห็นว่าการลอบซื้อผู้รับเงินเดิมออกและพิมพ์ทับชื่อผู้รับเงินใหม่ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงชื่อผู้รับเงินดังกล่าวจึงไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า อันเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่ไม่ประจักษ์ในข้อสำคัญ การที่พนักงานของจำนวนที่ 2 จ่ายเงินตามเช็คทั้ง 48 ฉบับให้แก่ผู้นำเช็คมาเรียกเก็บเงิน จึงไม่เป็นการขาดความระมัดระวังของจำนวนที่ 2 ข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่า จำนวนทั้งสองร่วมกันทำละเมิดต่อโจทก์ จึงไม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คคืนแก่โจทก์⁶⁵

ในกฎหมายเยอรมัน การกระทำหรือละเว้นการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหาย ถ้าได้กระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหาย ก็เป็นการกระทำโดยจงใจ

กฎหมายญี่ปุ่น จงใจ หมายถึงความรู้ข้อเท็จจริงของการกระทำอันก่อการละเมิดและประมาทเลินเล่อ หมายถึงการที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงเพราะปราศจากความระมัดระวัง แต่ควรจะรู้

คำว่า “จงใจ” (willful) มีความหมายไม่ตรงกับคำว่า “ตั้งใจ” (intentional) เกี่ยวกับการจงใจ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “willfully” ต้นฉบับหรือคำแปลประมวลกฎหมายของประเทศต่างๆ ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสใช้คำว่า “intention” ซึ่งมีความหมายถึงความมุ่งหมาย ความตั้งใจ เจตนา ซึ่งคำว่า “เจตนา” ไม่ประสงค์จะใช้ในที่นี่เพราะเป็นคำทางอาญาไป คำแปลฉบับภาษาอังกฤษของประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นและจีนใช้คำว่า “intentionally” ต้นฉบับประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิสให้คำฝรั่งเศสว่า

⁶⁵ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *ฮ้างแล้ว เริงอรรถที่ 5*, น.576-587.

“intentionnellement” ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 คำแปลบางฉบับก็ใช้คำว่า “intentionally” อย่างคำแปลประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา 709 บางฉบับก็ใช้คำว่า “willfully” ซึ่งคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งจีนให้คำอธิบายว่า กล่าวโดยเคร่งครัด คำว่า “จงใจ” (willfulness) ไม่ต่างกับการกระทำละเมิดโดยตั้งใจ (intentional wrong)

กล่าวโดยทั่วไป ประมวลกฎหมายประเทศต่างๆ ถือว่า การที่จะเป็นละเมิด ผู้กระทำ จะต้องกระทำโดยจงใจหรือตั้งใจเป็นสำคัญ แม้ในกฎหมายอิตาลีไม่ใช้คำนี้ โดยใช้คำว่า “การกระทำอันเป็นการชั่วร้าย” (malicious act) ก็มีความหมายอันเป็นการจงใจหรือตั้งเจ้านั้นเอง ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส สเปน จีน ใช้คำว่า “ความผิด” (faute, fault) ก็หมายถึงความผิดที่ ตั้งใจกระทำ (faute intentionnelle) อยู่ด้วย โดยที่กฎหมายฝรั่งเศสได้บัญญัติไว้ว่า การที่จะเป็นการ ละเมิด จะต้องมีความผิด (la faute) ของผู้กระทำ (มาตรา 1382) โดยแบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดที่ตั้งใจกระทำดังกล่าว กับความผิดที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำ (faute non-intentionnelle) ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสไม่มีคำว่า “faute intentionnelle” และ “faute non-intentionnelle” แต่ชื่อลักษณะละเมิดนั้นเรียกว่า “des délits et des quasi-délits” ซึ่ง Pothier นักกฎหมายฝรั่งเศสได้ตีความว่า délit หมายถึงการกระทำที่มีกลฉ้อฉลหรือมีความตั้งใจร้าย (par dol ou malignité) จะก่อความเสียหายเรียกว่า “faute délictuelle” ส่วนคำว่า “quasi-délit” คือการกระทำ ที่ไม่มีความตั้งใจร้าย (sans malignité) แต่การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง (imprudence) อันไม่อาจยกโทษให้ได้ เรียกว่า “faute quasi-délictuelle” ซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 1383 ว่า “บุคคล ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่ตนได้ก่อขึ้น ไม่เพียงแต่กระทำการโดยจงใจของตนเท่านั้น แต่ยังคง รับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หรือปราศจากความระมัดระวังอีกด้วย” ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้จะมีคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสอยู่ด้วย ก็ยังมีคำว่า “ปราศจาก ความระมัดระวัง” (imprudence) นอกจากนี้คำว่า “ปราศจากความระมัดระวัง” (imprudence) มีใช้ ในประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 41 อันเป็นแม่บทลักษณะละเมิด แม้จะมีคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” (negligence) ด้วยเช่นเดียวกับกฎหมายฝรั่งเศส

ส่วนที่ว่า “ประมาทเลินเล่อ” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น ประเทศ ต่างๆ ส่วนมากมีบัญญัติไว้ในแม่บทลักษณะละเมิด จะเห็นได้จากประมวลกฎหมายแพ่งสเปน อิตาลี ฝรั่งเศส และประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส แม้ตามกฎหมายฝรั่งเศสจะถือว่าประมาท เลินเล่อก็เป็นความผิดอย่างหนึ่งก็ตาม ดังกล่าวมาแล้ว

สำหรับกฎหมายสเปนนั้น นอกจากบัญญัติคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” (negligence) ไว้ก็ ยังบัญญัติคำว่า “ความผิด” (faute) ไว้ด้วย แต่ไม่บัญญัติคำว่า “จงใจ” ซึ่งก็ย่อมรวมอยู่ในความหมาย ของคำว่า “ความผิด” นั่นเอง

กฎหมายจีนนั้นตรงกันข้าม ไม่กล่าวถึงคำว่า “ประมาทเลินเล่อ” กล่าวเฉพาะคำว่า “จงใจหรือความผิด” ซึ่งคำว่า “ความผิด” ย่อมรวมถึงประมาทเลินเล่อด้วย สังเกตว่า ตามกฎหมายจีนคำว่า “ความผิด” (fault) มิได้มีความหมายกว้างรวมถึงการกระทำโดยไม่มีสิทธิอย่างคำว่า “โดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (illicite) ในกฎหมายสวิส และคำว่า “ความผิด” (la faute) อันหมายถึงการกระทำอันเป็นละเมิดต่อกฎหมายในกฎหมายฝรั่งเศสด้วย เพราะในกฎหมายจีนคำว่า “โดยความผิด” เป็นคำขยายที่ใช้ต่อจากคำว่า “โดยจงใจ” (intentionally or by his own fault) และมีคำว่า “โดยมิชอบ” (wrongfully) ในมาตรา 184 อันเป็นแม่บทลักษณะละเมิดแล้วด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งโซเวียต มาตรา 403 ไม่ได้บัญญัติว่า ผู้กระทำจะต้องกระทำโดยจงใจหรือตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อหรือความผิด บัญญัติไว้แต่เพียงว่า บุคคลใดก่อความเสียหาย ก็ต้องทดแทนความเสียหาย ซึ่งตรงกับทฤษฎีรับภัย (Théorie du risque) ในกฎหมายฝรั่งเศสซึ่งถือว่าผู้กระทำละเมิดไม่จำเป็นต้องกระทำผิด บุคคลจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนเสมอ แต่ศาลฝรั่งเศสไม่ได้ยึดถือทฤษฎีรับภัย คงถือตามหลักเกณฑ์ที่ว่า จะมีความรับผิดชอบทางละเมิดได้ก็ต่อเมื่อมีความผิด (มาตรา 1382) ตามกฎหมายโซเวียต เมื่อไม่มีหลักเกณฑ์ดังกล่าว จึงยอมไม่มีข้อยกเว้นให้พ้นจากความรับผิด หลุดพ้นจากหน้าที่จะต้องทดแทนความเสียหาย และแตกต่างกับกฎหมายของประเทศอื่นดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งเมื่อมีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยผิดหรือมิชอบด้วยกฎหมายเป็นหลักเกณฑ์แห่งความรับผิดเพื่อละเมิด จึงยอมมีข้อยกเว้นให้พ้นจากความรับผิดไม่ได้ไปในตัว

ใน ส่วนนี้ เมื่อพิจารณากรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่อตามกฎหมายไทยเป็นหลัก ซึ่งประมวลกฎหมายบางประเทศได้บัญญัติถึงความผิด จึงไม่ใช่กรณีโดยผิดกฎหมาย กล่าวคือ การกระทำอันเป็นความผิดนั้นเป็นคนละเรื่องกับการกระทำโดยผิดกฎหมาย⁶⁶

3.4.3 โดยผิดกฎหมาย

ตามกฎหมายไทย การกระทำละเมิดยังมีหลักเกณฑ์อีกว่า จะต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย (unlawfully) ตามมาตรา 420 ซึ่งมีความหมายแต่เพียงว่า “มิชอบด้วยกฎหมาย” ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 421 ถ้าได้กระทำโดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายแล้ว ก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย⁶⁷

อาจารย์มานิตย์ จุ่มปา, อาจารย์จิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และอาจารย์กัณทิมา ช่างทำ ได้ให้ความหมาย “โดยผิดกฎหมาย” หมายความว่า การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออันเป็นการกระทำลงโดยไม่มีอำนาจ หรือไม่มีสิทธิหรือทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่ากฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่ง

⁶⁶ ไพจิตร ปุณฺณพินฺธุ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16*, น. 26-28.

⁶⁷ ลักษณะละเมิด, ข้อ 18-19.

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2945/2526 เดิมบ้านของโจทก์ได้รับลม และแสงสว่างจากภายนอกพอสมควร เมื่อจำเลยสร้างอาคารพิพาทสูงกว่าโจทก์มาก จึงปิดกั้นทางลมที่พัดจากทางด้านทิศใต้ ถึงปีละ 6 เดือน และปิดกั้นแสงสว่างเป็นเหตุให้โจทก์ต้องใช้แสงไฟฟ้าในเวลากลางวันดังนี้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์และจำเลยจะมีแดนกรรมสิทธิ์เหนือพื้นดินของตน แต่ก็ต้องอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 การใช้สิทธิปลูกสร้างอาคารของจำเลยเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนรำคาญเกินควรคาดหมายได้ว่าจะจะเป็นไปตามปกติและเหตุอันสมควรเพราะตรงที่จำเลยปลูกสร้างอาคารพิพาทเป็นย่านประชาชนอยู่อาศัย ไม่ใช่ย่านการค้าหรือประกอบธุรกิจ โจทก์จึงมีสิทธิที่จะกำจัดความเดือดร้อนรำคาญให้สิ้นไปได้ ตามมาตรา 1337

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4174/2529 การที่จำเลยใช้ใบสุทธิปลอมสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อเจ้าหน้าที่ของโจทก์และได้รับเลือกตั้ง อันเป็นเหตุให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญต้องมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยสิ้นสุดลงและโจทก์ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ย่อมแสดงชัดว่าจำเลยมีเจตนาไม่สุจริตมาแต่ต้น จึงกระทำความผิดกฎหมายละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ ในอันที่จะไม่ให้จำเลย การกระทำการใดๆ ที่ฝ่าฝืนกฎหมายละเมิดต่อโจทก์ โดยใช้สมัครปลอมมาสมัครรับเลือกตั้งต่อเจ้าหน้าที่ของโจทก์ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งจำเลยมีหน้าที่ต้องเคารพต่อสิทธิดังกล่าวของโจทก์ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ หากจำเป็นต้องมีบทบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ให้สิทธิโจทก์ เรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำผิดได้โดยเฉพาะ จึงจะให้การกระทำของจำเลยเป็นละเมิดไม่

อนึ่ง ถ้าผู้กระทำมีอำนาจทำได้โดยอาศัยสิทธิตามกฎหมาย เช่น เป็นเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย หรืออาศัยสิทธิในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาศาลฎีกาของศาล หรืออาศัยสิทธิในฐานะเป็นคู่สัญญา แม้มีความเสียหายเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นก็ไม่ใช่การกระทำโดยผิดกฎหมาย เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3472/2525 จำเลยซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน ตรวจสอบพบว่าพฤติการณ์ของโจทก์มีพิรุณเกี่ยวกับเรื่องการได้สัญชาติไทย จึงได้ยึดบัตรประจำตัวประชาชนของโจทก์ไว้เพื่อดำเนินการสอบสวนและหาหลักฐานต่อไปนั้น ไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ และตราบไต่การสอบสวนในเรื่องดังกล่าวยังไม่เสร็จสิ้น โจทก์ก็ไม่มีอำนาจขอให้ศาลบังคับจำเลยคืนบัตรประจำตัวประชาชนแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2390/2529 จำเลยว่าจ้างโจทก์ให้เลี่ยมกรอบพระเครื่องให้ 4 องค์ แต่ไม่ไปปรับพระเครื่องที่โจทก์เลี่ยมกรอบเสร็จแล้วคืนโจทก์จึงขายพระเครื่องไปเช่นนี้การที่จำเลย

แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ฐานข่มขู่โดยไม่ได้ความว่าจำเลยจงใจกลั่นแกล้งกล่าวหาข่มขู่เป็นการใช้สิทธิตามกฎหมายโดยสุจริตและการที่พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาควบคุมตัวและดำเนินการสอบสวนโจทก์จนกระทั่งพนักงานอัยการฟ้องโจทก์ต่อศาลจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการการกระทำของจำเลยไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3367/2535 การที่จำเลยที่ 1 ทำหนังสือร้องเรียนต่อธนาคารออมสินให้ลงโทษโจทก์เนื่องจากโจทก์ถูกลงโทษจำคุกนั้นเป็นการแจ้งให้ธนาคารออมสินทราบเท่านั้น ธนาคารออกสินจะพิจารณาและมีคำสั่งลงโทษโจทก์หรือไม่เป็นเรื่องของธนาคารออมสิน แม้การกระทำดังกล่าวจะทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายแต่ก็เป็นการใช้สิทธิในฐานะประชาชนที่จะเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ได้ส่วนการที่จำเลยที่ 1 และที่ 3 เบิกความต่อศาลถึงคำพิพากษาที่โจทก์ถูกลงโทษก็เป็นการกระทำตามหน้าที่ในฐานะพยาน อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายมิให้เป็นการใช้สิทธิโดยเจตนาให้โจทก์เสียหายฝ่ายเดียว อีกทั้งเป็นการไขข่าวตามความจริง จึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4976/2536 ข้อความที่ลงในหนังสือพิมพ์เมื่ออ่านแล้วพอเข้าใจได้ว่า โจทก์เป็นผู้ไขข่าว เมื่อข้อความดังกล่าวเป็นการใส่ความ จำเลย การที่จำเลยฟ้องโจทก์ในข้อหาหมิ่นประมาทจึงไม่เป็นความเท็จ และแม้จำเลยจะฟ้องโจทก์หลายศาลจำเลยก็คงเข้าใจว่าตนมีสิทธิกระทำได้เพราะหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีวางจำหน่ายทั่วประเทศ ประชาชนทั่วไปย่อมมีโอกาสอ่านและพบเห็นข้อความในหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวได้ดังนั้น การใช้สิทธิของจำเลยที่ฟ้องโจทก์ดังกล่าวก็ไม่เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7645/2546 จำเลยใช้ดุลพินิจในการทำคำวินิจฉัยในฐานะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพียงแต่คำวินิจฉัยของจำเลยไม่เป็นไปตามที่โจทก์ประสงค์เท่านั้น จึงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อโจทก์โดยผิดกฎหมายเป็นเหตุให้โจทก์เสียหายหรือจำเลยได้ใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่โจทก์ อันจะถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และ 421 อนึ่ง จำเลยในฐานะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรีศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 249 วรรคหนึ่ง และ 268 การทำคำวินิจฉัยของจำเลยเป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งของการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 267 การฟ้องขอให้คำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นโมฆะจะกระทำได้อต่อเมื่อมีบทบัญญัติ

แห่งรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้กระทำได้นั้น เมื่อมิได้บัญญัติให้อำนาจบุคคลใดฟ้องเช่นนั้นได้ โจทก์ก็จะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 4 อันเป็นบททั่วไปมาเป็นมูลฐานฟ้องขอให้คำวินิจฉัยของจำเลยเป็นโมฆะหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5226/2553 พ.ร.บ.การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยฯ มาตรา 28 ให้อำนาจจำเลยที่ 1 ที่จะใช้สายหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในความครอบครองของบุคคลใดๆ ซึ่งมีใช้เคหสถานเป็นการชั่วคราวเพื่อสร้างระบบไฟฟ้า และมาตรา 29 ให้อำนาจจำเลยที่ 1 เดินสายส่งไฟฟ้าได้เหนือ ตาม หรือข้ามพื้นดินของบุคคลใด ปักหรือตั้งเสาลงในหรือบนพื้นดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่เป็นที่ตั้งโรงเรือน ทั้งนี้ให้จำเลยที่ 1 แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 เดินสายส่งไฟฟ้าผ่านเหนือที่ดินทั้งสองแปลงของโจทก์และปักเสาไฟฟ้าลงในที่ดินดังกล่าวโดยมีหนังสือแจ้งให้โจทก์ผู้ครอบครองทราบแล้ว เป็นการกระทำภายใต้กรอบของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ และถึงแม้ว่าโจทก์จะคัดค้านการกระทำของจำเลยที่ 1 ก็ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

ในกรณีที่ป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แม้มีกฎหมายให้อำนาจกระทำการใดได้ ซึ่งหากใช้อำนาจภายในกรอบแห่งกฎหมายนั้นแล้วเกิดความเสียหายก็ไม่เป็นละเมิด เพราะถือว่า มิใช่กรณีกระทำโดยผิดกฎหมาย แต่อย่างไรก็ดี หากเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายให้ การกระทำนั้นก็ย่อมเป็นการผิดกฎหมาย เป็นการกระทำละเมิดได้

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4737/2554 พ.ร.บ.วัดอุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 52 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัดอุอันตราย ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือแก้ไข หรือปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องได้ ในกรณีนี้หากเป็นกรณีมีเหตุอันสมควรพนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตให้ผู้นั้นส่งออกไปซึ่งวัดอุอันตรายนั้น เพื่อคืนให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้จัดส่งวัดอุอันตรายนั้นมาให้ หรือเพื่อการอื่นตามความเหมาะสมก็ได้ โดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด..." เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำการฝ่าฝืน พ.ร.บ.วัดอุอันตราย พ.ศ. 2535 ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือแก้ไข หรือปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย แม้จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการอย่างอื่นตามความเหมาะสมได้แต่ก็ต้องเป็นการกระทำเพียงเพื่อประโยชน์ในการเข้าตรวจสอบสถานที่ประกอบการเกี่ยวกับวัดอุอันตราย การตรวจ คั่น กัก ยึดหรือตรวจสอบวัดอุอันตรายตาม พ.ร.บ.วัดอุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 54 (1) (2) (3) มิได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของจำเลยทั้งสองใส่กุญแจปิดโรงงานของโจทก์ได้ แม้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ

จำเลยทั้งสองจะได้กระทำการดังกล่าวโดยมีเจตนาเพื่อปกป้องคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเจ้าของทรัพย์สิน จึงต้องแปลความโดยเคร่งครัด กรณีจึงไม่อาจนำคำว่า "ระงับ" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีความหมายว่า "ยับยั้งไว้, ทำให้สงบ" มาขยายความให้หมายความรวมถึงการใส่กุญแจปิดโรงงานดังที่จำเลยทั้งสองฎีกาโต้แย้งได้ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของจำเลยทั้งสองใส่กุญแจปิดโรงงานของโจทก์จึงเป็นการกระทำเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

อนึ่ง แม้บุคคลจะมีสิทธิที่จะกระทำการใด บุคคลก็ต้องใช้สิทธิกระทำการนั้นโดยสุจริต ถ้าใช้สิทธิไปโดยไม่สุจริต (แก่งผู้อื่น) เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ก็ถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย อันเป็นการกระทำละเมิดด้วย เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1291/2517 โจทก์ใช้น้ำจากลำเหมืองพิพาทในการทำนาเป็นเวลา 10 ปีเศษแล้วจำเลยก็ยอมรับว่าโจทก์ได้ใช้น้ำในลำเหมืองที่ผ่านที่นาของจำเลยเพราะตามปกติน้ำฝนมีไม่พอในการทำนา แสดงว่าจำเลยรู้อยู่แล้วว่าถ้าจำเลยกลบลำเหมืองในที่นาของจำเลยเสียหายย่อมเกิดขึ้นแก่การทำนาของโจทก์อย่างแน่นอน ฉะนั้น การที่จำเลยกลบลำเหมืองพิพาทตอนที่ผ่านที่นาจำเลย เพื่อมิให้โจทก์ได้ใช้น้ำในลำเหมืองนั้นในการทำนาต่อไป จึงเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1982/2518 จำเลยเก็บสินค้าในดึกของจำเลยมีน้ำหนักเกินอัตราที่พื้นคอนกรีตชั้นล่างจะรับได้ ทำให้พื้นคอนกรีตของจำเลยยุบต่ำลง เป็นเหตุให้ดึกของโจทก์ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกันทรุดพื้นคอนกรีต กานและผนังดึกของโจทก์แตกร้าว ดึกของโจทก์เอนเอียงไปทางดึกของจำเลย เช่นนี้เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะเกิดความเสียหายแก่โจทก์ ต้องใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 28/2534 จำเลยสร้างถนนหน้าโรงแรมของจำเลยสูงกว่าถนนอื่นภายในบริเวณศูนย์การค้าของโจทก์ และทำคันซีเมนต์เพื่อไม่ให้น้ำไหลเข้าไปที่หน้าโรงแรมจำเลยเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของจำเลยฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น โจทก์จึงได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8433/2547 จำเลยที่ 2 ถึงที่ 12 ทราบเป็นอย่างดีว่าโจทก์ทั้งสองเป็นเจ้าของชื่อทางการค้าคำว่า "ไทยคม" ที่โจทก์ทั้งสองได้ใช้กับกิจการให้บริการเช่าช่องสัญญาณดาวเทียมไทยคมก่อนที่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 12 นำชื่อทางการค้าคำว่า "ไทยคม" ไปขอจดทะเบียนเป็นส่วนหนึ่งของชื่อบริษัทจำเลยที่ 1 การที่จำเลยที่ 2 ถึงที่ 12 ได้ร่วมกันจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 1 โดยนำชื่อทางการค้าที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปคำว่า "ไทยคม" ของโจทก์ทั้งสองมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของชื่อบริษัทจำเลยที่ 1 ว่า "บริษัทไทยคมเทลคอม จำกัด" โดยจำเลยที่ 1 มีวัตถุประสงค์ในการประกอบ

กิจการค้าอุปกรณ์สื่อสาร รวมทั้งบริการรับซ่อมและติดตั้งเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดอันเป็นวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการทำนองเดียวกับโจทก์ที่ 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการจำหน่ายเครื่องมือสื่อสาร โทรคมนาคม และ โจทก์ที่ 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการให้เช่าช่องสัญญาณสื่อสารดาวเทียมและจำหน่ายเครื่องอุปกรณ์โทรคมนาคม โดยไม่ได้รับอนุญาตจากโจทก์ทั้งสอง จึงเป็นการเอาชื่อทางการค้าคำว่า "ไทยคม" ของโจทก์ทั้งสองมาใช้เป็นชื่อบริษัทจำเลยที่ 1 โดยไม่สุจริต เป็นการแสวงหาประโยชน์จากชื่อเสียงในชื่อทางการค้าของโจทก์ทั้งสอง โดยมีชอบและเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสอง ทำให้โจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายและต้องเสื่อมเสียประโยชน์เนื่องจากประชาชนผู้ซื้ออุปกรณ์สื่อสารของบริษัทจำเลยที่ 1 ย่อมเข้าใจสับสนหรือหลงผิดว่าจำเลยที่ 1 เป็นบริษัทในเครือโจทก์ทั้งสอง ส่งผลให้โจทก์ทั้งสองจำหน่ายอุปกรณ์สื่อสารของโจทก์ทั้งสองได้น้อยลง การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นการละเมิดสิทธิในชื่อทางการค้าของโจทก์ทั้งสองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18, 420 และ 421 จำเลยทั้งสองจึงไม่มีสิทธิใช้ชื่อ "ไทยคม" เป็นส่วนหนึ่งของชื่อบริษัทจำเลยที่ 1 เมื่อโจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยทั้งสองใช้ชื่อทางการค้าคำว่า "ไทยคม" ของโจทก์ทั้งสองโดยมิชอบ โจทก์ทั้งสองย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยที่ 1 ระวังความเสียหายและขอให้ศาลสั่งห้ามจำเลยที่ 1 ใช้ชื่อทางการค้าคำว่า "ไทยคม" ของโจทก์ทั้งสองเป็นส่วนหนึ่งของชื่อบริษัทจำเลยที่ 1 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7191/2551 การเป็นโจทก์ฟ้องคดี แม้จะถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิทางศาลตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ แต่หากการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตและมีความมุ่งหมายหรือเจตนาที่จะให้จำเลยได้รับความเสียหาย ก็ย่อมเป็นการละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9513/2554 ปัญหาว่า จำเลยละเมิดสิทธิในชื่อทางการค้าของโจทก์หรือไม่ เห็นว่า สิทธิในการใช้นามหรือชื่อของบุคคลนั้น แม้บุคคลอื่นอาจใช้ชื่อคล้ายกันได้ก็ตามแต่ก็ต้องไม่ทำให้ผู้ที่ใช้อยู่ก่อนต้องเสื่อมเสียประโยชน์โดยมิชอบโดยไม่ได้รับความยินยอม มิฉะนั้นย่อมเป็นการละเมิดต่อสิทธิในการใช้ชื่อได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 และ 420 หรือ 421 และกรณีผู้มีสิทธิในการใช้ชื่อทางการค้าก็มีลักษณะอันควรอนุโลมใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเพื่อการรับรองและคุ้มครองสิทธิในชื่อทางการค้าด้วย คดีนี้ข้อเท็จจริงได้ความเป็นยุติว่า เมื่อปี 2542 โจทก์ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด โดยใช้ชื่อว่า บริษัทสยาม เซฟตี้ พรีเมียร์ จำกัด ใช้เป็นภาษาอังกฤษว่า SIAM SAFETY PREMIER CO., LTD. และโจทก์ได้ประกอบกิจการผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์ดับเพลิง โดยเฉพาะลูกบอลดับเพลิงซึ่งกรรมการผู้จัดการบริษัทโจทก์เป็นผู้คิดประดิษฐ์ขึ้นและมีการดำเนินการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์จนได้รับสิทธิบัตรโดยให้โจทก์เป็นผู้ทรงสิทธิบัตรทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้ง

โจทก์ได้ใช้ชื่อดังกล่าวประกอบกิจการดังกล่าวและนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งประกอบกับรูปประดิษฐ์ เป็นเครื่องหมายบริการและเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนในราชอาณาจักรแล้ว ดังนี้จึง พึงได้ว่าชื่อดังกล่าวมีลักษณะเป็นชื่อทางการค้าของโจทก์ ส่วนจำเลยจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดใน ภายหลังเมื่อปี 2546 โดยใช้ชื่อว่า บริษัทสยาม เซฟตี้ เทคโนโลยี จำกัด หรือ SIAM SAFETY TECHNOLOGY CO., LTD. ซึ่งนอกจากจะคล้ายกับชื่อทางการค้าของโจทก์แล้วยังได้นำคำที่เป็น ส่วนสำคัญในชื่อทางการค้าของโจทก์คือคำว่าสยามเซฟตี้ หรือ SIAM SAFETY มาใช้เป็นส่วน สำคัญในชื่อบริษัทจำเลย การใช้คำที่เป็นส่วนสำคัญของชื่อทางการค้าของ โจทก์เช่นนี้อาจทำให้ผู้ที่ จะซื้อสินค้าสับสนหลงผิดว่าเป็นบริษัทเดียวกันได้ โดยแม้ชื่อของโจทก์จะมีคำว่า "พรีเมียร์" ต่อท้าย คำดังกล่าวและชื่อของจำเลยจะมีคำว่า "เทคโนโลยี" ต่อท้ายคำดังกล่าวด้วยก็ตาม แต่ก็ เป็นคำที่ไม่มี ลักษณะเด่นที่มีความสำคัญสำหรับสังเกตจดจำได้ดังเช่นคำว่า สยาม เซฟตี้ หรือแม้ผู้ซื้อจะสังเกต โดยละเอียดเห็นความแตกต่างดังกล่าวได้ก็อาจเข้าใจได้ว่าจำเลยเป็นบริษัทหรือเดียวกับ โจทก์หรือ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงถือได้ว่าจำเลยใช้คำว่า สยามเซฟตี้ หรือ SIAM SAFETY ของโจทก์ และจำเลยยังใช้ชื่อเช่นนี้ในการประกอบกิจการค้าอย่างเดียวกับโจทก์ การกระทำของจำเลยเช่นนี้ ย่อมเป็นการใช้ชื่อทางการค้าของ โจทก์ที่มีโอกาสทำให้โจทก์ต้องเสื่อมเสียประโยชน์ในการ ประกอบกิจการค้าของตนได้ และเมื่อปรากฏว่าจำเลยผลิตและจำหน่ายลูกบอลดับเพลิงเช่นเดียวกับ โจทก์ ซึ่งโจทก์เป็นผู้ทรงสิทธิบัตรจนเกิดมีคดีพิพาทในเรื่องการละเมิดสิทธิบัตรการประดิษฐ์กัน มาแล้ว หากปรากฏว่าทำให้เกิดผลเสียต่อการประกอบกิจการของโจทก์ก็ย่อมถือว่าการกระทำของ จำเลยทำให้โจทก์ต้องเสื่อมเสียประโยชน์

แม้จำเลยจะทำกล่องบรรจุสินค้าให้มีสีแตกต่างกับของ โจทก์และมีการพิมพ์ชื่อบริษัท จำเลยรวมทั้งโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าและชื่อบริษัทจำเลยหรือสำนักงานของจำเลยอยู่ห่างจาก โจทก์มากก็ตาม แต่ลักษณะการขายสินค้าของโจทก์และจำเลยเป็นไปในลักษณะกระจายการขายไป ทั่วประเทศเมื่อมีชื่อในส่วนสำคัญเหมือนกันก็ย่อมทำให้ผู้ซื้อสับสนหลงผิดได้อยู่แน่นอน จากเหตุผล ดังวินิจฉัยมาข้างต้นจึงเชื่อได้ว่า การที่จำเลยใช้ชื่อทางการค้าของโจทก์ดังกล่าวในการประกอบ กิจการของจำเลยเช่นนี้ทำให้โจทก์ต้องเสียหายเสื่อมเสียประโยชน์ในทางการค้าของโจทก์ อันเป็น การละเมิดต่อสิทธิในชื่อทางการค้าของโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 18 ประกอบด้วยมาตรา 420 และ 421 โจทก์ย่อมมีสิทธิขอให้ศาลบังคับห้ามจำเลยใช้ชื่อโดยละเมิดต่อ โจทก์ และชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12973/2555 โจทก์และเจ้าของที่ดินเดิมใช้น้ำจากคลอง ชลประทานผ่านร่องน้ำในที่ดินของจำเลยที่ 1 ในการทำนามาเป็นเวลานานกว่าสิบปีแล้วตั้งแต่ก่อน ที่ดินเป็นของจำเลยที่ 1 เชิงจำเลยที่ 1 รู้ดี แสดงว่าจำเลยที่ 1 รู้อยู่แล้วว่าถ้าจำเลยที่ 1 กลบร่องน้ำใน

ที่ดินของจำเลยที่ 1 ผลเสียหายย่อมเกิดขึ้นแก่การทำนาและเลี้ยงปลาของโจทก์อย่างแน่นอน ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 กลบร่องน้ำในที่ดินของจำเลยที่ 1 เพื่อ มิให้โจทก์ได้ใช้น้ำที่ไหลผ่านร่องน้ำนั้นใน การทำนาและเลี้ยงปลาต่อไป ย่อมเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น เป็นการอัน มิชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องขอให้ จำเลยที่ 1 เปิดร่องน้ำนั้นเพื่อ โจทก์จะได้ใช้น้ำที่ผ่านมาจากทางร่องน้ำนี้ทำนาและเลี้ยงปลาตามเดิม ต่อไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 15674/2555 จำเลยเป็นเจ้าของที่ดินจำเลยเป็นเจ้าของที่ดินยอม มีสิทธิกระทำการใดเพื่อป้องกันมิให้ผู้อื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับที่ดินของจำเลยแต่การใช้สิทธิของจำเลย ต้องเป็นไปโดยสุจริตและไม่เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นด้วย ที่ดินของจำเลยมีหน้าที่เพียง 35 ตารางวา เป็นรูปสามเหลี่ยมขยตรง มีความกว้างสุดประมาณ 2 เมตรตามสภาพยอมไม่สามารถใช้ประโยชน์ ในการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ที่จะบดบังทัศนียภาพหน้าที่ดินที่เป็นตึกแถว ตั้งอยู่ได้ ซึ่งทัศนียภาพดังกล่าวเป็นคูน้ำและทางหลวงสายสุพรรณบุรี-ชัยนาท หมายเลข 340 ที่อยู่ หน้าที่ดินของจำเลย ส. เจ้าของที่ดินเดิมก็คงคาดหมายเช่นนี้ จึงสร้างตึกแถวขาย แต่เมื่อมีกำแพงทึบ สูงถึง 2.70 เมตร ย่อมทำให้ชั้นล่างของตึกแถวถูกบดบังและผู้อยู่อาศัยยอมไม่อาจเห็นทัศนียภาพ ดังกล่าวได้ ทำให้ผู้อยู่ในตึกแถวเสียโอกาสเห็นความเป็นไปบนทางหลวง และผู้สัญจรบนทางหลวง ไม่อาจเห็นตึกแถวได้ชัดเจนเช่นกัน ย่อมทำให้ผู้อยู่ในตึกแถวเสียโอกาสในการค้าขาย การที่จำเลย ทำกำแพงคอนกรีตทึบสูง 2.70 เมตร โดยขาดเหตุผล จึงเป็นการกระทำโดยไม่สุจริต และเป็นการใช้ สิทธิซึ่งมีแต่ให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสามอันเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 421

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6599/2559 คดีนี้โจทก์ทั้งสองจัดรายการส่งเสริมการขาย "ฉีก คำลั่นสนั่นวงการ ซ้อปสะใจคืนกำไร 2 ห้าง" โดยแจกคูปองมูลค่า 80 บาท ให้แก่ลูกค้าที่ซื้อสินค้าที่ ห้างของโจทก์ทั้งสองขึ้นต่ำ 800 บาท นำมาใช้เป็นส่วนลดราคาสินค้าที่ห้างของโจทก์ทั้งสองได้เมื่อ ซื้อสินค้าตั้งแต่ 400 บาท ขึ้นไป จำเลยจัดรายการส่งเสริมการขายและโฆษณาว่า "ยินดีต้อนรับลูกค้า คาร์ฟูร์ด้วยใจสิทธิประโยชน์พิเศษสำหรับผู้ถือคูปองคาร์ฟูร์ นำมาเพิ่มมูลค่า 2 เท่า เมื่อใช้คู่กับบัตร คลับการ์ด" โดยโฆษณา ในสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งยังอยู่ในช่วงระยะเวลาที่โจทก์ทั้งสองจัดรายการส่งเสริม การขาย ย่อมส่งผลกระทบต่อโดยตรงถึงยอดขายของโจทก์ทั้งสอง กรณีนี้เห็นได้ว่า โจทก์ทั้งสองต้อง เป็นฝ่ายเริ่มต้นลงทุนโฆษณาสื่อถึงลูกค้าเพื่อมาซื้อสินค้าของตน ต้องใช้บุคลากรและเงินจำนวน มาก ส่วนจำเลยเพียงแต่อาศัยการ โฆษณาของโจทก์ทั้งสองเป็นพื้นฐานแล้วโฆษณาร่วมเพิ่มโดย ให้ ประโยชน์แก่ลูกค้ามากกว่า ง่ายต่อการจูงใจให้ลูกค้านำคูปองมาใช้ที่ห้างของตน เมื่อลูกค้าของ โจทก์ทั้งสองนำคูปองของห้างโจทก์ทั้งสองมาซื้อสินค้าที่ห้างของจำเลยแล้ว จำเลยก็จะเก็บคูปองไว้

ทำให้ลูกค้าของห้างโจทก์ทั้งสองไม่มีลูกปองที่จะกลับไปซื้อสินค้าครั้งที่สองที่ห้างของโจทก์ทั้งสองได้อีก อันเป็นการทำให้รายการส่งเสริมการขายของห้างโจทก์ทั้งสองไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ลูกค้าที่นำลูกปองมาใช้ที่ห้างของจำเลย ก็มีได้รับสิทธิในการใช้ลูกปองทุกคน โดยผู้ที่ได้รับสิทธิในการใช้ลูกปองคือ ลูกค้าที่ยังไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกคลับการ์ดของจำเลยและจะต้องสมัครเป็นสมาชิกคลับการ์ดของจำเลยก่อนที่จะได้รับสิทธิ แม้ลูกค้าที่สมัครสมาชิกคลับการ์ดของจำเลยแล้ว ยังสามารถเป็นสมาชิกของห้างโจทก์ทั้งสองและกลับไปซื้อสินค้าที่ห้างของโจทก์ทั้งสองได้ แต่ก็ทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกได้ว่า ห้างของจำเลยให้ประโยชน์แก่ลูกค้ามากกว่าห้างของโจทก์ทั้งสอง การกระทำของจำเลยจึงมิใช่เป็นวิสัยทางการค้าปกติ แต่มีเจตนาทำให้โจทก์ทั้งสองต้องเสียหาย เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดเสียหายแก่โจทก์ทั้งสอง การกระทำของจำเลยจึงเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8293/2559 การใช้ถนนสาธารณะเป็นที่จอดรถ หากไม่มีข้อห้ามตามกฎหมายเป็นอย่างอื่น เจ้าของที่ดินที่มีอาคารติดกับถนนสาธารณะ ก็อาจใช้ทางสาธารณะเป็นที่จอดรถของตนได้ แต่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นหลักก่อน โดยต้องเว้นทางสำหรับรถยนต์ให้เข้าออกได้เป็นลำดับแรก แล้วเจ้าของอาคารทั้งสองฝั่งถนนรวมถึงบุคคลทั่วไปจึงจะมีสิทธิใช้ทางส่วนที่เหลือเป็นที่จอดรถบนหลักของความเสมอภาค โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าใครจะเป็นผู้มาใช้สิทธิจอดรถก่อนหลังกัน ประกอบกับกฎกระทรวงที่กำหนดให้รั้วแนวอาคารห่างจากเขตถนนสาธารณะ มีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจรด้วย การที่จำเลยทั้งสองใช้พื้นที่ถนนสาธารณะซึ่งมีความกว้างเพียง 4 เมตร จอดรถของตนทั้งคันในลักษณะขวางกั้นการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น ทั้ง ๆ ที่ควรจะใช้แนวรั้วอาคาร 1 เมตร ที่อยู่ติดกับถนนสาธารณะดังกล่าวของตนประกอบการจอดรถด้วย แต่กลับใช้เป็นที่วางกระถางต้นไม้ ซึ่งมีใช้เหตุจำเป็นที่จะใช้แนวรั้วอาคารเพื่อการนั้น ย่อมเป็นการกระทำที่เกินสิทธิของตนและคำนึงถึงประโยชน์ของผู้อื่นฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงสิทธิในการใช้ทางสาธารณะประโยชน์ของผู้อื่นที่มีอยู่ร่วมกัน เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเดือดร้อนเกินควร ไม่สามารถใช้พื้นที่ถนนส่วนที่เหลือในการจอดรถของตนได้ จึงรับฟังได้ว่าการกระทำของจำเลยทั้งสอง เป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นอันมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการกระทำละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 421 และถือว่าโจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษแล้ว โจทก์จึงมีสิทธิขอบังคับ ให้จำเลยทั้งสองจอดรถในแนวรั้วอาคารอันเป็นแดนกรรมสิทธิ์ของจำเลยทั้งสองได้

แต่ถ้าเป็นการใช้สิทธิที่ไม่มีลักษณะเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตแล้ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการใช้สิทธิโดยสุจริต ย่อมไม่เป็นละเมิด

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21908/2555 การที่จำเลยไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ในความผิดฐานรับของโจร เป็นการกระทำเพื่อรักษาสิทธิและชื่อเสียงในทางการค้าของตนโดยสุจริตมิได้มีเจตนาถั่นแกล้งโจทก์ ส่วนชั้นตอนหลังจากจำเลยร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้วนั้น ตามกฎหมายก็เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้รับการร้องทุกข์ที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาพยานหลักฐานจากการสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการ และพนักงานอัยการได้ตรวจสำนวนดังกล่าวเห็นว่า มีหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องได้จึงฟ้องโจทก์ต่อศาล ไม่ใช่เรื่องที่จำเลยในฐานะผู้เสียหายคดีอาญาได้อาศัยกระบวนการดังกล่าวจงใจถั่นแกล้งโจทก์หรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อ การที่จำเลยใช้สิทธิของตนในฐานะผู้เสียหายร้องทุกข์กล่าวหาโจทก์ในฐานะผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามที่ได้รับแจ้งจากพยานบุคคลที่อ้างว่าเห็นการกระทำของโจทก์ดังกล่าว เป็นการใช้สิทธิแห่งตนโดยสุจริตไม่เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2845/2556 การฟ้องคดีต่อศาลตามปกติย่อมเป็นการกระทำโดยชอบ เพราะเป็นการที่จำเลยใช้สิทธิของตนทางศาลอันเป็นสิ่งที่กฎหมายอนุญาต การใช้สิทธิเช่นนี้ไม่เป็นการผิดกฎหมายเว้นแต่จะปรากฏว่าจำเลยกระทำโดยไม่สุจริต⁶⁸

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 41 เทียบได้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 420 ใช้คำว่า “โดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (d'une manière illicite) เป็นถ้อยคำที่ใช้แทนคำว่า “โดยไม่มีสิทธิ” (sans droit) แห่งประมวลกฎหมายปี 1881 อย่างไรก็ดี การกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 41 ก็หมายถึงการกระทำที่เป็นการก่อความเสียหายโดยไม่มีสิทธิ นั่นเอง

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 ซึ่งเป็นที่มาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 420 ก็มีบทบัญญัติว่า “โดยมิชอบด้วยกฎหมาย” (unlawfully) เช่นเดียวกันหมายความว่า ความเสียหายนั้นจะต้องไม่เกิดจากเหตุใดเหตุหนึ่งซึ่งทำให้การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่ชอบ เช่น สิทธิของบิดามารดาหรือครูบาอาจารย์จะทำโทษเด็ก การป้องกัน เป็นต้น

กฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 ที่ว่า “ความผิด” (la faute) นั้น นอกจากจะหมายถึงความผิดที่ตั้งใจกระทำกับความผิดที่ไม่ได้ตั้งใจกระทำดังกล่าวมาแล้ว มีความหมายถึงการกระทำ ความผิดที่เป็นการละเมิดต่อบทกฎหมาย (fait illicite) ด้วย

⁶⁸ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *ฮ้างแล้ว เริงอรรถที่ 5*, น. 587-595.

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา 184 ใช้คำว่า “โดยมิชอบ” (wrongfully) ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “โดยผิดกฎหมาย” (unlawfully)⁶⁹

3.4.4 มีความเสียหาย

แม้จะมีการกระทำโดยผิดกฎหมายก็ได้หมายความว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นเสมอไป เมื่อความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น ก็ยังไม่เป็นการละเมิด จะเป็นละเมิดก็ต่อเมื่อการที่ได้กระทำลงนั้นมีผลให้เกิดความเสียหาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 420 มีความว่า “ทำต่อบุคคลอื่นให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ...” คล้ายกับเป็นการจำกัดว่าต้องเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ฯลฯ ดังที่บัญญัติไว้แล้วเท่านั้น แท้จริงมนุษย์เราอยู่ในสังคมของบ้านเมืองได้ด้วยสิทธิความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย ฯลฯ ย่อมหมายถึง ความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลทั้งสิ้น เพราะบุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จึงอยู่ในความหมายของคำว่า สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 อยู่แล้วนั่นเอง ฉะนั้นคำว่า “ทำต่อบุคคล” นั้นก็หมายความว่าทำต่อสิทธิของบุคคล ว่ากันที่จริงจึงไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติคำว่า ชีวิต ร่างกาย อนามัยหรือทรัพย์สิน จะมีบัญญัติไว้แต่เพียงคำว่า “สิทธิ” คำเดียวก็เป็นการเพียงพอแล้ว ตามมาตรา 420 ซึ่งได้คัดลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 423 จึงเป็นข้อความที่ออกจะฟุ่มเฟือยไป⁷⁰

ความเสียหายนี้ได้แก่ความเสียหายถึงแก่ชีวิต แก่ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ทั้งนี้ความเสียหายดังกล่าวต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน คือ เป็นความเสียหายที่ย่อมจะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 686/2512 การที่โจทก์แบ่งนาพิพาทให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นบุตรและบุตรอื่นทำกินมิได้ทำให้โจทก์หมดสิทธิหรือขาดประโยชน์ในที่ดินพิพาทเมื่อจำเลยที่ 2 เข้าทำนาพิพาท โจทก์ห้ามแต่จำเลยที่ 2 ไม่ฟังเป็นการทำให้โจทก์เสียหายไม่ได้ทำนาแล้ว แม้โจทก์อายุมาก ทำนาเองไม่ได้ ก็ไม่เป็นเหตุให้อ้างได้ว่าโจทก์ไม่เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 775/2532 จำเลยที่ 2 ที่ 3 เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 1 ร่วมกันควบคุมเรือยนต์โดยประมาทเดินเล่อในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 1 จนตอม่อสะพานของโจทก์ (กรมทางหลวง) ได้รับความเสียหาย หากจากการซ่อมแซมแล้วต้องเสียค่าใช้จ่าย 400,000 บาท ข้อเท็จจริงปรากฏว่าประชาชนทั่วไปเลิกใช้สะพานแห่งนี้แล้ว แต่โจทก์คงบำรุงรักษาอยู่ และขณะเกิดเหตุได้มีการเปิดใช้สะพานแห่งนี้ใหม่แล้ว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำละเมิดต่อ ทรัพย์สินของ

⁶⁹ ไพจิตร บุญญพันธุ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16*, น. 28-29.

⁷⁰ *เพิ่งอ้าง*, น. 34.

ผู้อื่น ผู้กระทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่ทำการละเมิดนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 420 เมื่อจำเลยกระทำละเมิดทำให้ต่อม่อสะพานของโจทก์เสียหาย จำเลยก็ต้อง ใช้ค่าสินไหมทดแทนในการกระทำดังกล่าวเท่านั้น และศาลฎีกากำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ โจทก์ 100,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 152/2523 การที่จำเลยร่วมกับพวกในการนัดหยุดงาน ปิดล้อม เครื่องบินและบีบบังคับให้สายการบินเลิกสัญญา กับโจทก์ ถ้าไม่เลิกสัญญาก็จะไม่ยอมเลิกปิดล้อม และไม่ยอมให้เครื่องบินเดินทางต่อไปนั้น การบีบบังคับให้เลิกสัญญาดังกล่าวเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้โจทก์เสียหาย จึงเป็นการละเมิดจำเลยต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการ ละเมิดนั้น แม้โจทก์จะขาดทุนอยู่ก่อนก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7975/2547 โจทก์และเด็กชาย ศ. บุตรโจทก์ไปซื้อสินค้าในห้าง ของจำเลยที่ 1 ด้วยกัน ขณะที่โจทก์และ ศ. เดินกลับจากการซื้อสินค้ามายังบริเวณที่จอดรถ จำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้เข้ามาแจ้งต่อโจทก์ว่า ศ. ลักสินค้าในห้างของจำเลยที่ 1 และขอตรวจค้นตัว ศ. แต่เมื่อ โจทก์ให้ ศ. ล้วงกระเป๋าทางเกงออกมาไม่พบสินค้าที่อ้างว่าถูกลักมา จำเลยที่ 2 และที่ 3 จึงกลับไป โจทก์เป็นบิดา ศ. ซึ่งขณะเกิดเหตุอายุ 9 ปี จึงเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองและมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ขณะเลี้ยงดู ศ. ตามกฎหมายและให้การศึกษาตามสมควร ตลอดจนให้การอบรมสั่งสอนให้เป็น พลเมืองดีของสังคม เหตุที่ ศ. ถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์ในห้างของจำเลยที่ 1 เกิดขึ้นขณะที่ ศ. เดินซื้อ สินค้าอยู่กับโจทก์ การควบคุมดูแล ศ. มิให้ลักทรัพย์ในห้างของจำเลยที่ 1 ย่อมเป็นหน้าที่ของโจทก์ ผู้เป็นบิดาด้วย นอกจากจำเลยที่ 2 และที่ 3 จะพูดกล่าวหา ศ. แล้ว ยังขอค้นตัว ศ. อีก ความเสียหาย จึงมิใช่เกิดจากคำพูดของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ที่กล่าวหา ศ. เพียงประการเดียว แต่กระทบถึงโจทก์ซึ่ง เป็นบิดาผู้ใช้อำนาจปกครองอยู่ในขณะนั้นด้วย เพราะบุคคลทั่วไปที่ได้ยินคำพูดของจำเลยที่ 2 และ ที่ 3 ย่อมเข้าใจว่าบุตรโจทก์ชอบลักเล็กขโมยน้อย อันแสดงว่าโจทก์ไม่ดูแลสั่งสอนบุตรให้เป็น พลเมืองดี หรืออาจเข้าใจได้ว่าโจทก์สนับสนุนบุตรให้ลักเล็กขโมยน้อย ซึ่งโจทก์ย่อมได้รับความ อับอายและเสียชื่อเสียง โจทก์จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการกล่าวหาของจำเลยที่ 2 และที่ 3 เช่นกัน โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของห้างไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ งานตามกฎหมาย ไม่มีอำนาจค้นตัวบุคคล การกระทำไปย่อมไม่มีอำนาจ อาจถูกฟ้องว่าเป็นการ กระทำละเมิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2118/2553 ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพของจำเลยในใบแผ่นพับ โฆษณา จำเลยแสดงผลการเปรียบเทียบให้เห็นว่าโรงพยาบาลของจำเลยดีกว่า นำใช้บริการมากกว่า เพราะมีผู้ประกันคนที่รับได้จำนวนมากที่สุด สะดวกสบายกว่า มีจำนวนเครือข่ายหลายแห่งกว่ามี

ประสบการณ์ในการรักษาผู้ป่วยมากกว่าเพราะมีผู้เข้าร่วมโครงการประกันสังคมเป็นจำนวนมากกว่าใคร โรงพยาบาลของจำเลยใหญ่กว่าเพราะมีเตียงจำนวนมากกว่ามีความมั่นคงกว่าเพราะมีประกันอุบัติเหตุให้ด้วย การโฆษณาแผ่นพับของจำเลยดังกล่าวเป็นการจงใจให้บุคคลมาใช้บริการของจำเลย ซึ่งตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาลพ.ศ. 2541 มาตรา 38 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการ โฆษณา หรือประกาศหรือยินยอมให้ผู้อื่น โฆษณาหรือประกาศด้วยประการใดๆ ซึ่งชื่อที่ตั้งหรือกิจการของสถานพยาบาลหรือคุณวุฒิหรือความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพสถานพยาบาลเพื่อชักชวนให้มีผู้มาขอรับบริการจากสถานพยาบาลของตน โดยใช้ข้อความอันเป็นเท็จหรือโอ้อวดเกินความจริง หรือนำจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการประกอบกิจการของสถานพยาบาล" ดังนั้น การที่จำเลยระบุในแผ่นพับในช่องผู้ประกันตนที่ได้รับได้ว่า โจทก์รับได้ 25,000 คน ช่องระยะเวลาเข้าร่วมโครงการประกันสังคมว่า โจทก์เพิ่งเริ่มเข้า ช่องขนาดโรงพยาบาลว่า โจทก์มี 150 เตียง ช่องประสบการณ์การบริหารงานโรงพยาบาลด้านโครงการประกันสังคมว่า โจทก์ไม่มีประสบการณ์เลย ซึ่งความเป็นจริงทางนำสืบของโจทก์ฟังได้ว่า โจทก์มีจำนวนผู้ประกันตนที่ได้รับได้ 50,000 คน โจทก์มีเตียง 400 เตียง และโจทก์เข้าร่วมโครงการประกันสังคมตั้งแต่ปี 2535 โจทก์จึงมีประสบการณ์ตั้งแต่ปีที่เข้าร่วมโครงการเป็นต้นมา จึงเป็นการที่จำเลยเผยแพร่แผ่นพับ โฆษณาไม่ตรงกับความจริง โดยมีเจตนาให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าโรงพยาบาลจำเลยมีศักยภาพดีกว่าโรงพยาบาลโจทก์ เป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่า มีประสบการณ์มากกว่า จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริงโดยใช้ข้อความอันเป็นเท็จหรือโอ้อวดเกินความจริงเป็น ความผิดต่อ พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 38 และเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ คำว่า สิทธิ หมายความว่าถึงประโยชน์ของโจทก์ที่มีอยู่ และจำเลยหรือบุคคลอื่นต้องเคารพหรือได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการจงใจทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่สิทธิ เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558 แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นสื่อมวลชน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ๆ แต่ก็หาอาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นการที่จำเลยทั้งสองนำข่าวการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงคู่หนึ่งซึ่งหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ เคยนำเสนอภาพและข่าวไปก่อนหน้านั้น แต่ยังไม่ได้รับรู้ว่าชายหญิงในภาพเป็นใครมาเผยแพร่ซ้ำโดยระบุในเนื้อข่าวว่าชายในภาพที่กำลังมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนรักคือ โจทก์ ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 การที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายต้อง

แจ้งชื่อ ลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ต่อพนักงานสอบสวนเป็นหน้าที่ที่ผู้เสียหายต้องกระทำในการร้องทุกข์กล่าวโทษ จะถือว่าโจทก์ยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนหาได้ไม่ แม้โจทก์จะเป็นนักการเมือง เป็นบุคคลสาธารณะ แต่ก็ย่อมมีสิทธิของความเป็นส่วนตัว มิใช่ว่าเมื่อเป็นนักการเมืองหรือบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มิใช่เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง ตามมาตรา 423 โจทก์จึงไม่อาจเรียกให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบในความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณและความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของตนโดยประการอื่นอันเป็นค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 423 ได้ โดยการกระทำของจำเลยทั้งสองถือว่าไม่ร้ายแรงมากนัก เมื่อจำเลยทั้งสองเป็นผู้หนึ่งที่กระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้จะมีบุคคลอื่นกระทำละเมิดด้วยก็เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับผู้กระทำละเมิดรายนั้น ๆ มิใช่เหตุตามกฎหมายที่จำเลยทั้งสองจะยกขึ้นอ้างเพื่อให้ศาลปรับลดค่าเสียหายที่ตนต้องรับผิดชอบลงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 34 จะบัญญัติคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และมาตรา 28 บัญญัติให้ผู้ถูกกระทำละเมิดสามารถยกขึ้นเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันนี้ก็ตาม แต่การที่จะพิจารณาว่าจำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบต่อโจทก์หรือไม่ เพียงใด ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ

ในเรื่องความเสียหายนี้ มีหลักอยู่อีกประการหนึ่งว่า “ความยินยอมไม่ทำให้เป็นละเมิด” หมายความว่า ถ้าผู้เสียหายยอมให้กระทำหรือยอมต่อการกระทำ หรือเข้าเสี่ยงรับความเสียหาย ซึ่งหลักนี้มาจากสุภาษิตว่า “เมื่อให้ความยินยอมก็ไม่ถือว่าเป็นความเสียหาย” ทั้งนี้การให้ความยินยอมต้องมีก่อนหรือขณะกระทำ อีกทั้งต้องเป็นความยินยอมโดยความสมัครใจด้วย นอกจากนี้ ถ้าความยินยอมนั้นมีขอบเขต หากกระทำเลขขอบเขตย่อมเป็นละเมิด ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 576/2488 การที่หญิงยินยอมร่วมประเวณีกับชายโดยถูกหลอกลวงว่าจะรับเลี้ยงดูและจะทะเบียนนั้น ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิด หญิงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากชาย (เป็นการจงใจให้ร่วมประเวณีแล้วหญิงยินยอม ไม่ใช่หลอกลวง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1971/2517 โจทก์จำเลยสมรสกันตามประเพณี โดยตกลงกันว่าหากจำเลยสำเร็จการศึกษาแล้วจำเลยจะไปจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ แต่เมื่อจำเลยสำเร็จการศึกษาแล้ว จำเลยไม่ยอมไปจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ ดังนั้น การที่โจทก์ต้องสูญเสียความเป็นสาวและ

อยู่กินฉันสามีภริยากับจำเลย โดยไม่จดทะเบียนสมรสกัน เกิดจากความสมัครใจของโจทก์ มิใช่เกิดจากการกระทำละเมิดของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 74/2507 ผู้ซื้อที่ดินที่มีเขตติดแม่น้ำยอมให้ผู้ขาย ซึ่งมีเรือนปลูกอยู่ในที่ชายตลิ่งหน้าที่ดินนั้นคงอยู่ต่อไปได้ 1 ปีจึงจะรื้อถอนไป ความยินยอมนี้ถือได้เพียงว่าไม่มีการละเมิดในระยะเวลาดังกล่าวนั้น เมื่อผู้ซื้อบอกกล่าวให้ผู้ขายรื้อถอนไปแล้ว ผู้ขายยังขัดขืน ผู้ซื้อฟ้องขับไล่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 673/2510 การที่โจทก์ทำให้จำเลยพ้นเพื่อทดลองคาถาอาคมซึ่งตนเชื่อถือและอวดอ้างว่าตนอยู่กันนั้น เป็นการที่โจทก์ได้ยอมหรือสมัครใจให้จำเลยทำต่อร่างกาย เป็นการยอมรับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ตามกฎหมายจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบค่าเสียหายแก่โจทก์ไม่ได้

มีข้อสังเกตว่า ปัจจุบันมีการตรากฎหมายเฉพาะเรื่อง คือ พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 กำหนดให้ข้อตกลง หรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิด ซึ่งมีลักษณะต้องห้ามชัดเจน โดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตกเป็นโมฆะ อันส่งผลทำให้ข้อตกลงดังกล่าวเช่นความยินยอมให้พ้น เพื่อทดสอบคาถาอาคมในปัจจุบันเป็นความยินยอมที่ต้องห้ามชัดเจน โดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะ ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ในการเข้ารักษาพยาบาลตามสถานพยาบาลต่างๆ จะมีการให้คนไข้ หรือญาติคนไข้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมให้ทำการรักษาพยาบาล เอกสารดังกล่าวนี้ เป็นเพียงการยินยอมให้แพทย์ทำการรักษา โดยไม่ถือเป็นการกระทำละเมิดต่อเนื้อตัวร่างกายของคนไข้เท่านั้น และหมายความต่อไปว่า ต้องทำการรักษาพยาบาลตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้น หากมีการรักษาพยาบาลที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน มีการกระทำโดยประมาทแล้วเกิดความเสียหายกับคนไข้ เอกสารที่ลงนามไว้นั้นก็ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อแสดงว่าเป็นการที่คนไข้ยินยอมรับความเสียหาย อันจะทำให้หลุดพ้นจากความรับผิดทางละเมิด

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9042/2560 จำเลยที่ 3 ทำหน้าที่ในการตรวจวินิจฉัยครรภ์โจทก์ที่ 1 ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของการตรวจคัดกรอง การตรวจอัลตราซาวด์ในหญิงตั้งครรภ์เพื่อหาความผิดปกติของทารกแบ่งได้เป็น 3 ระดับ การตรวจระดับ 1 เป็นการตรวจคัดกรองอย่างง่ายดูจำนวนทารก การมีชีวิตของทารก การประมาณอายุครรภ์ ปริมาณน้ำคร่ำ ส่วนนำของทารก ตำแหน่งทารก และความพิการบางอย่างที่สามารถเห็นได้ง่าย จำเลยที่ 3 ให้ความเห็นในการตรวจว่าทารกมีชีวิต เพศชาย บุตรในครรภ์ 1 คน รกอยู่ด้านหลังของมดลูกปริมาณน้ำคร่ำปกติ ลักษณะลำตัว

ดับ ภาวะอาหาร ใต้ ภาวะปัสสาวะ ลำคอ และกระดูกสันหลังปกติ ความยาวของกระดูกสัน
 ขา 21 มิลลิเมตร ตรงกับอายุครรภ์ 16.3 สัปดาห์ การเต้นของหัวใจและการเคลื่อนไหวของทารกอยู่
 ในเกณฑ์ปกติ แสดงให้เห็นว่าในการตรวจอัลตราซาวด์สามารถเห็นอวัยวะส่วนต่างๆ ทั้งภายใน
 และภายนอกร่างกายของทารกในครรภ์ได้ หากจำเลยที่ 3 ไม่สามารถมองเห็นความผิดปกติหรือ
 ความพิการของทารกในครรภ์ก็มีหน้าที่ต้องแจ้งผลการตรวจให้โจทก์ที่ 1 ทราบว่ายังไม่สามารถ
 ตรวจพบความพิการในส่วนแขนและขาของทารกได้เพราะยังมองเห็นไม่ครบถ้วน การที่จำเลยที่ 3
 แจ้งว่าทารกในครรภ์มีสภาพร่างกายสมบูรณ์หรือไม่พบความผิดปกติแต่อย่างใด ทั้งๆ ที่สภาพ
 ร่างกายทารกมีความพิการรุนแรง ย่อมทำให้โจทก์ที่ 1 เสียโอกาสในการตัดสินใจว่าจะหาทางแก้ไข
 เสียหายหรือดำเนินการเกี่ยวกับโจทก์ที่ 2 และหากโจทก์ที่ 1 ทราบข้อมูลที่ต้องครบถ้วน ย่อมมี
 โอกาสเตรียมใจยอมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นก่อนการคลอดโจทก์ที่ 2 มากกว่าที่จะรู้ถึงความ
 พิการของโจทก์ที่ 2 โดยกะทันหันกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจโจทก์ที่ 1 อย่างรุนแรง การที่
 จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันตรวจวินิจฉัยการตั้งครรภ์ของโจทก์ที่ 1 ไม่พบความพิการของโจทก์ที่ 2
 และไม่ได้แจ้งโจทก์ที่ 1 ทราบข้อมูลที่ต้องครบถ้วนด้วยภาษาที่โจทก์ที่ 1 จะเข้าใจได้ จึงเป็น
 การกระทำโดยประมาทเลินเล่ออันเป็นการละเมิดทำให้โจทก์ที่ 1 ได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจ
 อันเป็นความเสียหายแก่อนามัย ดังนั้น จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญากับโจทก์ที่ 1 และจำเลยที่ 2 แพทย์
 เจ้าของใช้ในสถานะตัวแทนของจำเลยที่ 1 ซึ่งมอบหมายให้จำเลยที่ 3 ร่วมในการตรวจวินิจฉัยการ
 ตั้งครรภ์ของโจทก์ที่ 1 ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่
 โจทก์ที่ 1 ด้วย

การที่บุคคลสมัครใจทะเลาะวิวาทกันถือว่ายอมเข้าเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายเอง ไม่ถือ
 เป็นการละเมิด เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 248/2523 ม. ฝ่ายหนึ่ง กับจำเลยที่ 1, 2 ฝ่ายหนึ่งวิวาทยิงกัน ม. ถูก
 จำเลยยิงตาย ไม่เป็นละเมิดต่อ ม.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1508/2531 โจทก์สมัครใจวิวาทต่อสู้กับจำเลยจนเป็นเหตุให้
 โจทก์ได้รับอันตรายสาหัสเป็นการยอมรับผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือไม่ได้ว่าจำเลยกระทำ
 ละเมิดต่อโจทก์⁷¹

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1382 มีความว่า “การกระทำใดๆ ของบุคคลซึ่ง
 ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น...” (Tout fait quelconque de l’homme, qui cause à autrui un dommage...)

⁷¹ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัมกัณฐิมา ช่างทำ, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 5,
 น. 596-601.

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 709 มีความว่า “บุคคลใดละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ...” (A person who violates the right of another...)

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา 184 มีความว่า “บุคคลใดซึ่งก่อความเสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น...” (A person who injures the rights of another...)

ประมวลกฎหมายแพ่งสเปน มาตรา 1902 มีความว่า “บุคคลใดก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น ...” (Celui qui par action ou omission cause un dommage à autrui...)

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 41 มีความว่า “ผู้ใดก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น ...” (Celui qui cause un dommage à autrui...)

ประมวลกฎหมายแพ่งไซเวียต มาตรา 403 มีความว่า “ผู้ใดก่อความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น...” (Anyone causing damage to the person or property of another...)

ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา 2043 มีความว่า “การกระทำอันมีเจตนาร้ายหรือประมาทเลินเล่อซึ่งก่อความเสียหายโดยมิชอบแก่บุคคลอื่น...” (Any malicious or negligent act which causes unjustifiable damage to another...)

จะเห็นได้ว่า ตามแม่บทลักษณะละเมิดของประมวลกฎหมายประเทศต่างๆ เป็นส่วนมาก แม้จะไม่ได้บัญญัติว่าก่อความเสียหายต่อสิทธิ แต่ก็มีความหมายว่า กระทำต่อสิทธิของบุคคลนั่นเอง คำอธิบายกฎหมายฝรั่งเศสกล่าวว่า คำว่า “ความผิด” (la faute) ในมาตรา 1382 หมายถึงการทำต่อสิทธิของบุคคลอื่นโดยไม่มีสิทธิจะทำ (On peut définir la faute un acte fait sans droit contre le droit d'autrui) แม้หากจะบัญญัติว่าเป็นการทำให้เสียหายแก่สิทธิ เช่น กฎหมายจีน ญี่ปุ่น ก็ไม่มีผลแตกต่างกันไป เพียงแต่มีความชัดเจนอีกเท่านั้น

กฎหมายเยอรมัน ถือว่าสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 ต้องเป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Rights) ไม่ใช่สิทธิสัมพัทธ์ (Relative Rights) ดังนั้น สิทธิในหนี้จึงไม่อยู่ในความหมายแห่งสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823 วรรคแรก สิทธิตามสัญญาไม่ได้รับความคุ้มครองบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามสัญญา จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 823 (แม้ว่าจะมีความรับผิดชอบตามมาตรา 826 ดังกล่าวมาแล้วก็ตาม)

เช่น ซี. ชักจุง เอ. ให้ผิดสัญญาซึ่งมีระหว่าง เอ. และ บี. บี. จะเรียกค่าเสียหายจาก ซี. มิได้ สิทธิเด็ดขาดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823 วรรคแรก ก็คือสิทธิที่จะไม่ต้องถูกทำร้าย สิทธิในอนามัย สิทธิในเสรีภาพ สิทธิในกรรมสิทธิ์ และสิทธิอื่นๆ ทำนองเดียวกับสิทธิในกรรมสิทธิ์ แม้เป็นการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลอื่นตามมาตรา 823 วรรค 2 ก็ต้องเป็นการกระทำต่อสิทธิเด็ดขาดเช่นเดียวกัน

โดยเหตุที่ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 826 ว่า “บุคคลใดโดยจงใจก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยอาการที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี จำต้องชดใช้ค่าทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น” เป็นบทบัญญัติความรับผิดชอบละเมิดเพิ่มเติมจากบทบัญญัติทั่วไปในมาตรา 823 ซึ่งมีความหมายเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 420 แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 420 จะมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 นี้ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ไม่มีบทบัญญัติอย่างประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 826 ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 826 จะเห็นได้ว่าไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดในมาตรา 823 ดังกล่าวมาแล้วเท่านั้น แต่รวมถึงความเสียหายอย่างอื่นด้วย ซึ่งเกิดจากการกระทำโดยจงใจ โดยอาการที่ฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี เหตุนี้จึงแปลมาตรา 420 ของไทยโดยจำกัดเฉพาะการละเมิดสิทธิเด็ดขาดอย่างเดียวไม่ได้

กฎหมายญี่ปุ่น สาระสำคัญของ การกระทำละเมิดย่อมเป็นการล่วงเกินสิทธิใดสิทธิหนึ่ง และสิทธิเช่นว่านั้นอาจเป็นสิทธิชนิดใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิทธิในทรัพย์สิน (Property Right) อาจเป็นสิทธิเกี่ยวกับฐานะของบุคคลก็ได้ สิทธิที่ว่าเป็นนี้ก็เช่น สิทธิในร่างกาย เสรีภาพหรือชื่อเสียง หรือแม้จะเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน แต่ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่มีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ มิใช่สิทธิที่มีต่อบุคคลทั่วไปแล้ว เมื่อบุคคลที่มีหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ตามกฎหมาย ย่อมถือว่าเป็นเพียงผิดหน้าที่ การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นละเมิดแต่ประการใด

ตามตัวบทกฎหมายของทุกประเทศนั้น สาระสำคัญในลักษณะละเมิดจะต้องมีความเสียหายและความเสียหายอันเป็นมูลค่าความผิดฐานละเมิดนั้น อาจเป็นความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้หรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ก็ได้ ซึ่งความเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้นี้ กฎหมายของทุกประเทศก็ยอมรับกันว่าต้องชดใช้กันเป็นเงิน เรียกว่า “ค่าทำขวัญ” (consolation money) ที่ว่าอาจเป็นความเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้นี้ ตามกฎหมายไทยจะเห็นได้ชัดจากมาตรา 446

ในกฎหมายญี่ปุ่น ความเสียหายในมูลละเมิด ไม่จำเป็นต้องเป็นเงินเช่นเดียวกัน การชดใช้ค่าเสียหายกันเป็นเงิน จึงมิได้หมายความว่า ความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินเสมอไป ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 710 บัญญัติว่า “บุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามบทมาตราก่อน (มาตรา 709) จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ความเสียหายนั้นจะมีใช้ตัวเงิน และไม่ว่าความเสียหายเช่นว่านั้นจะเกิดจากการกระทำต่อร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ตาม⁷²

⁷² A person who is liable in compensation for damages in accordance with the provisions of the preceding Article shall make compensation therefor even in respect of a non-pecuniary damage, irrespective of whether such injury was to the person, liberty or reputation of another or to his property rights.

พึงสังเกตว่าตามกฎหมายญี่ปุ่นมิได้บัญญัติจำแนกสิทธิที่ถูกล่วงละเมิดไว้อย่างกฎหมายเยอรมันและไทย บัญญัติเพียงแต่ว่า ล่วงละเมิดต่อสิทธิของบุคคลอื่นเท่านั้น โดยนัยดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งตามกฎหมายเยอรมันและไทย การที่จำแนกสิทธิไว้นั้น ย่อมเห็นได้ในตัวว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาตรา 823 , 420 นั้น อาจเป็นความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินได้ เช่น การล่วงละเมิดต่อสิทธิในเสรีภาพ ตัวอย่างคือ การจับเขาไปกักขัง ย่อมเป็นความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 711 บัญญัติถึงความตายของญาติสนิทไว้ว่า “บุคคลใดทำให้ผู้อื่นถึงตาย จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายให้แก่บิดา มารดา คู่สมรส และบุตรของผู้ตาย แม้ว่าสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวไม่ได้ถูกละเมิดก็ตาม⁷³ ที่มีบทบัญญัติดังนี้ก็เนื่องจากว่า บุคคลที่มีสิทธิจะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเนื่องจากการละเมิด ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่สิทธิถูกล่วงละเมิดโดยการละเมิดนั้น ในกรณีที่สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่นั้นเองได้ถูกละเมิด ผู้เสียหายซึ่งถึงแก่ความตายไปแล้วได้ตายไปก่อนฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทน สิทธิที่จะฟ้องคดีย่อมตกได้แก่ทายาทภายหลังการตาย ถึงแม้ว่าครอบครัวของผู้เสียหายจะประสบความเสียหายอย่างใหญ่หลวงในเวลาต่อมาก็ตาม ดังนั้นจึงมีบทบัญญัติดังกล่าวไว้ ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 711 จำกัดเฉพาะกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายเพียงแต่ถูกทำร้ายบาดเจ็บ ศาลญี่ปุ่นวินิจฉัยว่า ไม่ต้องชดใช้ค่าทำขวัญให้แก่ครอบครัวของผู้เสียหาย

ประมวลกฎหมายแพ่งจีน มาตรา 194 มีความทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 711 โดยบัญญัติว่า “ในกรณีทำให้เขาตายโดยละเมิด บิดา มารดา บุตร, บุตรสาวและคู่สมรสของผู้ตายอาจเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินตามสมควรเพื่อความเสียหายเช่นว่านั้น ซึ่งมีใช้ความเสียหายเป็นตัวเงินโดยแท้ก็ได้⁷⁴

มาตรา 195 บัญญัติว่า “ในกรณีทำความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย ชื่อเสียงหรือเสรีภาพของผู้อื่น ผู้เสียหายอาจเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนเงินตามสมควรเพื่อความเสียหายเช่นว่านั้น ซึ่งมีใช้ความเสียหายเป็นตัวเงินโดยแท้ก็ได้⁷⁵ มาตรา 195 นี้เทียบได้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมาตรา 446 ต่างกันแต่ว่าตามกฎหมายจีนบัญญัติถึงความเสียหายแก่

⁷³ A person who has caused the death of another is liable in compensation for damages to the parents, the spouse and the children of the deceased, even in cases where no property right of theirs has been violated.

⁷⁴ In case of death caused by a wrongful act the father, mother, sons, daughters and spouse of the deceased may claim for a reasonable compensation in money for such damage as is not a purely pecuniary loss...

⁷⁵ In the case of injury to the body, health, reputation or liberty of another, the injured party may claim a reasonable compensation in money for such damage as is not a purely pecuniary loss...

ชื่อเสียงไว้ในมาตรา 195 ด้วย ซึ่งตามกฎหมายไทยไม่มีบัญญัติไว้ บัญญัติไว้แต่กรณีหญิงต้อง
ทูลศีลธรรมตามมาตรา 446 วรรคสอง ซึ่งตามมาตราอื่นไม่มีบัญญัติไว้ ดังนั้น คงต้องบังคับตามหลัก
ทั่วไปในมาตรา 184 และตามกฎหมายไทยเกี่ยวกับความเสียหายแก่ชื่อเสียงคงต้องบังคับกันตาม
มาตรา 420 , 423

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวีต มาตรา 41 คำว่า “ความเสียหาย” หมายถึงการที่
ทรัพย์สินของผู้เสียหายลดน้อยลงซึ่งประกอบด้วยกรณีที่ทรัพย์สินตกต่ำหรือเสื่อมเสียอันเนื่องมาจาก
การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้หมายถึง การขาดผลกำไรด้วย ส่วนความเสียหายอัน
ไม่เป็นตัวเงินมีบัญญัติอยู่ในมาตรา 47-49 เช่น การให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหายในกรณีทำร้าย
ร่างกายหรือในกรณีทำให้ถึงตาย ก็ให้ชดใช้ค่าทดแทนแก่ครอบครัวของผู้เสียหาย เป็นต้น

กฎหมายฝรั่งเศส ได้แบ่งความเสียหายออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความเสียหายในทางทรัพย์สิน (le dommage patrimonial) หมายถึง ความเสียหายซึ่ง
อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้แน่นอน โดยทั่วไปรวมถึงการทำความเสียหายแก่ทรัพย์สิน คือสิทธิอัน
ประกอบด้วยทรัพย์สินของบุคคลหรือโดยทั่วไป การทำความเสียหายแก่ประโยชน์อันคิดเป็นตัวเงิน
ได้การทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียลงซึ่งทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งสิทธิ ค่าใช้จ่ายต่างๆ อันได้เสียไป
เนื่องจากการละเมิด ค่าขาดกำไร เป็นต้น ความเสียหายตามข้อนี้ ตามกฎหมายไทยถือได้ว่าเป็น
ความเสียหายที่คิดคำนวณเป็นตัวเงินได้

2. ความเสียหายในทางศีลธรรม (le dommage moral) เป็นการทำให้เสียหายต่อสิทธิซึ่ง
ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือประโยชน์ซึ่งไม่เป็นตัวเงิน ฝ่ายนิติบัญญัติและทางศาลฝรั่งเศสได้แปล
ความอย่างกว้างขวาง ยอมให้ฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน โดยเฉพาะในกรณีกระทำต่อสิทธิใน
สภาพบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียงในวิชาชีพ ฐานะทางแพ่ง และสิทธิในครอบครัว อำนาจปกครอง
 ฯลฯ เป็นต้นซึ่งความเสียหายตามข้อนี้ ตามกฎหมายไทยถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่คำนวณเป็นตัว
เงินไม่ได้

3. ความเสียหายเกี่ยวกับร่างกาย (le dommage corporel) ในกรณีที่บุคคลถูกทำร้ายถึงแก่
ชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย บุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บหรือติดโรคเนื่องจากการละเมิดยอม
ได้รับความเสียหายทางทรัพย์สิน และความเสียหายทางศีลธรรม

ความเสียหายทรัพย์สิน คือค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของแพทย์และโรงพยาบาล อันเกิดจาก
บาดเจ็บและโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งผลแห่งการผิดสัญญาต่อบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นสัญญาที่ตนจะ
ได้รับประโยชน์ ความไม่สามารถประกอบกิจการสิ้นเชิงหรือบางส่วนโดยตลอดไป ซึ่งตนมีอยู่
ภายหลังการรักษาพยาบาล ความเสียหายทางศีลธรรม เช่น ความทุกข์ทรมานทางร่างกาย หรือความ

เจ็บแค้น (ressenties) อย่างอื่นอันเนื่องจากบาดแผลทำร้าย ความเสียหายตามข้อนี้ ตามกฎหมายไทย ถือว่าเป็นความเสียหายคำนวณเป็นตัวเงินได้และไม่ได้แล้วแต่กรณี

กฎหมายฝรั่งเศส ความเสียหายที่จะได้รับการทดแทน จะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากการฝ่าฝืนประโยชน์ตามกฎหมาย เพียงแต่เป็นการทำให้ประโยชน์ใดๆ ได้รับความเสียหายไม่เป็นการเพียงพอ แต่ต้องเป็นประโยชน์ที่สมควรได้รับการคุ้มครองนับถือตามกฎหมายด้วย นอกจากนี้ ความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน (certain) และเป็นความเสียหายโดยตรง (direct) ในข้อที่ว่าเป็นความเสียหายที่แน่นอนและโดยตรงนั้น ย่อมนำมาใช้ในกฎหมายไทยได้⁷⁶

3.4.5 มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

การกระทำอันเป็นละเมิดนั้น แม้จะได้ข้อเท็จจริงครบ แต่หากไม่อาจพิสูจน์ว่าผลเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลยแล้ว ย่อมเรียกค่าเสียหายจากจำเลยฐานละเมิดไม่ได้

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าความเสียหายนั้น เป็นผลโดยตรงของการกระทำละเมิดหรือไม่ โกลเกินกว่าเหตุหรือไม่ (มีเหตุแทรกแซงหรือไม่) ถ้าเป็นผลโดยตรงและไม่โกลเกินกว่าเหตุ จึงจะต้องรับผิดชอบ

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 400/2534 การที่จำเลยที่ 1 ละเลยต่อหน้าที่โดยไม่บอกกล่าวให้จำเลยที่ 2 จัดเวรยามแทนในเมื่อตนเองจะต้องไปราชการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และไม่อาจอยู่เวรยามตามกำหนด ทำให้ไม่มีเวรยามอยู่ดูแล เป็นโอกาสให้คนร้ายเอาทรัพย์สินที่เก็บไว้ในคลังพัสดุไป ดังนี้ การละเลยต่อหน้าที่ของจำเลยที่ 1 จึงเป็นเหตุโดยตรงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ ต้องถือว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2086/2523 จำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการต่อท่อสูบน้ำมันเบนซินจากเรือบรรทุกน้ำมันเข้าคลังน้ำมันของจำเลยที่ 3 ที่ 4 เมื่อเดินเครื่องสูบน้ำมันแล้วเป็นเหตุให้น้ำมันเบนซิน 5,195 ลิตร รั่วไหลตกลงไปในแม่น้ำแผ่กระจายไปบนผิวน้ำด้านที่เหลื่อจากการหุงต้มทิ้งลงในแม่น้ำตามปกติทำให้เกิดไฟลุกไหม้น้ำมันเบนซินบนผิวน้ำลุกลามไหม้บ้านเรือนทรัพย์สินของโจทก์อย่างรวดเร็วเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของจำเลยที่ 1 และที่ 2 จำเลยทั้งสองต้องร่วมรับผิดชอบต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5129/2546 จำเลยที่ 1 ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาพลศึกษาถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ได้รับมอบหมายให้ดูแลนักเรียนให้ได้รับความปลอดภัยในช่วงโมงดังกล่าวด้วย การสั่งให้นักเรียนวิ่งรอบสนามซึ่งมีระยะทางประมาณ 200 เมตร ต่อ 1 รอบ จำนวน 3 รอบ ถือเป็นการ

⁷⁶ ไพจิตร บุญญพันธุ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16*, น. 34-39.

อบอุ่นร่างกายนับเป็นสิ่งที่เหมาะสม แม้เมื่อนักเรียนวิ่งไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในการวิ่งครบ 3 รอบแล้ว จำเลยที่ 1 ได้สั่งให้วิ่งต่ออีก 3 รอบ จะถือเป็นวิธีการทำโทษที่เหมาะสมตามควรแก่พฤติการณ์แล้วแต่การที่นักเรียนทั้งหมดยังวิ่งได้ไม่เรียบร้อยแบบเดิมอีก จำเลยที่ 1 ก็ควรมหามาตรการหรือวิธีการลงโทษโดยวิธีอื่น การที่สั่งให้วิ่งต่อไปอีก 3 รอบและเมื่อนักเรียนยังทำได้ไม่เรียบร้อย จำเลยที่ 1 ก็สั่งให้วิ่งต่อไปอีก 3 รอบ ในช่วงเวลาหลังเที่ยงวันอากาศร้อนและมีแสงแดดแรงนับเป็นการใช้วิธีการลงโทษที่ไม่เหมาะสม เพราะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักเรียนซึ่งอายุระหว่าง 11 ปี ถึง 12 ปีได้ จึงเป็นการกระทำโดยไม่ชอบและเป็นความประมาทเลินเล่อ ทั้งการออกกำลังกายโดยการวิ่งย้อมทำให้หัวใจเต้นแรงกว่าปกติ จำนวนรอบที่เพิ่มมากขึ้น ย้อมทำให้หัวใจต้องทำงานหนักขึ้นเมื่อเป็นเวลานานย้อมเป็นอันตรายต่อหัวใจที่ไม่ปกติจนทำให้เด็กชาย พ. ซึ่งเป็นโรคหัวใจอยู่ก่อนแล้วล้มลงในการวิ่งรอบที่ 11 และถึงแก่ความตายในเวลาต่อมาเพราะสาเหตุระบบหัวใจล้มเหลว จึงเป็นผลโดยตรงจากคำสั่งของจำเลยที่ 1 แม้จำเลยที่ 1 จะไม่ทราบว่าเป็นเด็กชาย พ. เป็นโรคหัวใจก็ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 กระทำละเมิดเป็นเหตุให้เด็กชาย พ. ถึงแก่ความตาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4466/2551 ฐานที่เกิดเหตุเป็นฐานที่ใช้ประกอบการแสดงละครวิชาภาษาไทย ซึ่งจำเลยที่ 4 ทำหน้าที่สอนวิชาดังกล่าวให้แก่นักเรียน ดังนั้น นอกจากจำเลยที่ 4 จะต้องทำหน้าที่ให้ความรู้อบรมสั่งสอนนักเรียนในวิชาภาษาไทยแล้ว ยังถือว่าจำเลยที่ 4 ได้รับความมอบหมายให้ดูแลนักเรียนซึ่งยังเป็นผู้เยาว์ให้ได้รับความปลอดภัย ให้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ไม่ไปก่อเรื่องเดือดร้อนเสียหายใดๆ แก่ผู้อื่น การที่จำเลยที่ 4 สั่งให้นักเรียนทำธนูเป็นอุปกรณ์การเรียน จำเลยที่ 4 น่าจะใช้ความระมัดระวัง คาดหมายหรือเล็งเห็นได้ว่าธนูดังกล่าวอาจเกิดอันตรายแก่กายได้ หากนักเรียนนำไปใช้ยิงเล่นใส่กัน และจำเลยที่ 4 ไม่ได้สั่งให้นักเรียนนำธนูไปทำลายทิ้งหรือเก็บไว้ในที่ปลอดภัยหรือห้ามมิให้นำธนูไปใช้เล่นกัน เพราะปรากฏว่ายังมีธนูในห้องเรียนอีกหลายคันเช่นวิสัยผู้มีอาชีพครูทั่วไปจะพึงปฏิบัติ แต่จำเลยที่ 4 ปฏิบัติไม่ชอบและขาดความรอบคอบจึงเป็นความประมาทเลินเล่อ มิได้เป็นพฤติการณ์นอกเหนือที่ไม่อาจคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นได้ตามที่จำเลยที่ 2 ถูกลงโทษใดๆ กรณีถือได้ว่าจำเลยที่ 4 มีส่วนกระทำละเมิดเป็นเหตุให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3100/2553 จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าของห้าง ค. ได้จัดให้มีลานจอดรถสำหรับลูกค้าที่มาซื้อสินค้า โดยผู้ที่จะนำรถยนต์เข้าไปจอดในบริเวณลานจอดรถดังกล่าวจะต้องรับบัตรจอดรถจากพนักงานรักษาความปลอดภัยซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 2 เสียก่อนและเมื่อจะนำรถยนต์ออกจากบริเวณลานจอดรถ หากไม่มีบัตรจอดรถมาคืนพนักงานรักษาความปลอดภัยจะไม่นำรถออกให้ นำรถยนต์ผ่านออกจนกว่าจะแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของรถ แม้จะปรากฏที่ด้านหลังบัตรจอดรถข้อ 2 ว่า บัตรนี้เป็นบัตรผ่านสำหรับนำรถเข้าจอดบริเวณห้าง ค. เท่านั้น บริษัทไม่

รับผิดชอบกรณีสูญหายหรือเสียหายอย่างใดๆ ทั้งสิ้น และไม่มีการเก็บค่าบริการจอดรถก็ตาม แต่พฤติการณ์ของจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้ที่มาใช้บริการจอดรถหรือลูกค้าของห้าง ค. โดยทั่วไปเข้าใจได้ว่า จำเลยที่ 2 จัดให้บริการรักษาความเรียบร้อย และความปลอดภัยสำหรับรถยนต์ของลูกค้าที่จะนำเข้ามาจอดขณะเข้าไปซื้อสินค้าที่ห้าง ค. ของจำเลยที่ 2 โดยมอบหมายให้จำเลยที่ 1 และพนักงานรักษาความปลอดภัยอื่นเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัย การกระทำที่จำเลยทั้งสองปฏิบัติมาดังกล่าวย่อมเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่จำเลยทั้งสองต้องดูแลรักษาความเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่รถยนต์ที่นำเข้ามาจอด หากจำเลยทั้งสองมีการตรวจตราอย่างเคร่งครัดและป้องกันอย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตขับรถผ่านออกไปได้โดยง่ายก็ยากที่รถยนต์ของ ส. จะถูกคนร้ายลักไปได้ขณะที่คนร้ายขับรถยนต์ของ ส. ผ่านจำเลยที่ 1 ซึ่งประจำอยู่ช่องทางออกโดยไม่ได้คืนบัตรจอดรถให้ จำเลยที่ 1 ได้เคาะรถยนต์เพื่อให้คืนบัตร แต่คนขับรถยนต์นั่งเฉยแล้วขับรถยนต์ออกไป จำเลยที่ 1 จึงจดทะเบียนรถไว้แต่จำเลยที่ 1 ไม่ได้แจ้งทางวิทยุสื่อสารให้ศูนย์รักษาความปลอดภัยของห้าง ค. ทราบ โดยอ้างเหตุว่าแบตเตอรี่หมดแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ 1 ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังป้องกันความปลอดภัยให้แก่รถยนต์ของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการอย่างเต็มที่ อันเป็นการงดเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันการโจรกรรมรถยนต์ เป็นผลโดยตรงทำให้รถยนต์ของ ส. ถูกคนร้ายลักไปและเป็นการประมาทเลินเล่อจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อ ส. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11605/2553 พนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 มอบบัตรจอดรถซึ่งด้านหน้าระบุว่าจะเสียค่าจอดรถชั่วโมงละ 10 บาท และหากทำบัตรจอดรถหายจะต้องถูกปรับ 200 บาท โดยต้องนำหลักฐานการเป็นเจ้าของรถมาแสดงให้แก่โจทก์และยินยอมให้โจทก์นำรถเข้าไปจอดในลานจอดรถของห้างฯ จำเลยที่ 2 เมื่อคนร้ายลักรถยนต์โดยขับรถฝ่าพนักงานรักษาความปลอดภัยออกไปด้วยความเร็วและไม่คืนบัตรจอดรถให้แก่พนักงานรักษาความปลอดภัยไม่ดำเนินการใดๆ เพื่อแจ้งเหตุหรือสกัดจับ กลับรอกะทั่งโจทก์กลับมาจึงแจ้งให้ทราบการกระทำของพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวจึงเป็นละเมิด และจำเลยทั้งสองต้องร่วมกันรับผิดชอบชำระค่าทรัพย์สินที่อยู่ภายในรถยนต์ดังกล่าวด้วย เนื่องจากเป็นผลโดยตรงจากการที่จำเลยทั้งสองประมาทเลินเล่อ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11332/2555 จำเลยเป็นผู้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล บุตรของ โจทก์ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ที่นั่งซ้อนท้ายชนแผงเหล็กกั้นทางโค้งปากทางเข้าหมู่บ้านเมืองเอก และผู้ขับขี่ถึงแก่ความตายในที่เกิดเหตุ บุตรของ โจทก์มีอาการเจ็บปวดมีภาวะการณ็บอบซ้ำของสมองและโลหิตออกในสมอง จะต้องได้รับการรักษาอย่างทันที่ทั้งนี้แม้ไม่ปรากฏบาดแผลร้ายแรงที่มองเห็นจากภายนอก แต่พยาบาลเวรซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยกลับ

ให้ผู้ช่วยพยาบาลตรวจค้นหลักฐานในตัวบุตรของโจทก์ว่ามีบัตรประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท หรือบัตรประกันชีวิตหรือไม่ เมื่อไม่พบหลักฐานใด จึงสอบถามเจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิที่เป็นผู้นำส่งว่าใครจะรับผิดชอบค่าใช้จ่าย เมื่อไม่มีคำตอบ จึงปฏิเสธที่จะรับบุตรของโจทก์ไปรักษา โดยแนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐ การที่พยาบาลเวรลูกจ้างของจำเลยปฏิเสธไม่รับบุตรของโจทก์เข้ารับการรักษาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้บุตรของโจทก์ถึงแก่ความตาย จำเลยซึ่งเป็นนายจ้าง เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล มีหน้าที่ต้องควบคุมและดูแลให้มีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ป่วย ซึ่งอยู่ในสภาพอันตรายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยฉุกเฉิน เพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากอันตรายตามมาตรฐานวิชาชีพตาม พ.ร.บ. สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 36 แต่กลับไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของลูกจ้างดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6145/2558 จำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดนครราชสีมา เขตเลือกตั้งที่ 6 ตั้งอยู่ภายใต้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ จำเลยและคู่สมรสมีหน้าที่ตามบทบังคับแห่งกฎหมายในอันที่จะต้องไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์โดยไม่ถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 265 วรรคหนึ่ง (2) และวรรคสาม การที่ ก. คู่สมรสของจำเลยเข้าถือหุ้นในบริษัท ป. สํารวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) ได้รับสัมปทานในการสำรวจและขุดเจาะน้ำมันจากกระทรวงพลังงานอันมีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยมีเหตุสิ้นสุดลงจึงส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำการต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 265 วรรคหนึ่ง (2) และวรรคสาม อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของจำเลยสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 106 (6) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามคำวินิจฉัยที่ 12 - 14/2553 ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐตามมาตรา 216 วรรคห้า จำเลยเป็นคู่ความในคดีจึงต้องผูกพันตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถือได้ว่าจำเลยจงใจกระทำผิดกฎหมายเป็นเหตุให้สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยสิ้นสุดลง เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจำเลยว่างลง รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบ

ห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ทำให้โจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่เป็นเงิน 11,385,447.01 บาท ต้องถือว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการจงใจกระทำผิดกฎหมายของจำเลย การกระทำของจำเลยเป็นการจงใจทำต่อโจทก์โดยผิดกฎหมายให้ได้รับความเสียหายอันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ จึงต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่เป็นค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 หาจำต้องมิบบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ให้สิทธิโจทก์เรียกค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งใหม่จากผู้กระทำผิดได้โดยเฉพาะ จึงจะทำให้การกระทำของจำเลยเป็นละเมิดดังจำเลยฎีกาไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 294/2560 เมื่อคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยชี้ขาดว่าจำเลยมีความผิด ศาลชั้นต้นย่อมนำข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมารับฟังประกอบการพิจารณาคดีนี้ได้ เพราะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่เป็นคู่ความและเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกัน การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินและเอกสารของผู้ที่จะเข้าทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน้าที่สำคัญ จำเลยย่อมรู้ดีว่าหากจำเลยจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ย่อมมีผลทำให้จำเลยต้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อจำเลยพ้นจากตำแหน่งดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยไม่อาจว่างเว้นการเลือกตั้งไว้ได้ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำโดยจงใจโดยจำเลยรู้ถึงผลหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้น จำเลยจึงอ้างความผิดหลงหรือเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงเพื่อปฏิเสธความรับผิดไม่ได้ และการที่จำเลยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจนเป็นเหตุให้ถูกดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วจำเลยกลับมาสวมครีรับเลือกตั้งในวันที่ 2 มิถุนายน 2555 ซึ่งเป็นการสวมครีรับเลือกตั้งครั้งที่ 2 หลังจากมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 และกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ จำเลยก็ย่อมจะทราบดีว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของจำเลยที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวอาจทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำสั่งเพิกถอนสิทธิการรับเลือกตั้งและเป็นเหตุให้รัฐได้รับความเสียหายโดยต้องเสียค่าใช้จ่ายซึ่งงบประมาณแผ่นดินในการจัดการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่ว่าง นับได้ว่าการกระทำของจำเลยล้วนเป็นผลทำให้เกิดความเสียหายที่ต่อเนื่องกันอันเป็นผลโดยตรง

การกระทำของจำเลยจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

อย่างไรก็ตาม ถ้าความเสียหายนั้นมิได้เป็นผลโดยตรง หรือเป็นผลที่ใกล้เคียงเหตุแล้ว ไม่ต้องรับผิดชอบละเมิด เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1358-69/2506 สามิโจทก์กระโดดน้ำตาย เพราะจำเลยบอกเลิกสัญญาเช่า เป็นการกระทำของสามิโจทก์ จำเลยไม่ต้องรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1996/2523 การที่มีคนร้ายเข้ามาลักทรัพย์ในโรงเรียนโดยจำเลย ซึ่งเป็นครู ไม่ได้มาอยู่เวรตามหน้าที่ แม้จะเป็นการผิดวินัย แต่จะถือว่าเป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้โรงเรียนถูกลักทรัพย์ได้ไม่ เพราะถึงหากจำเลยจะมาอยู่เวรที่โรงเรียนก็ไม่อาจป้องกันไม่ให้เกิดการลักทรัพย์ขึ้นได้ เนื่องจากจำเลยไม่มีหน้าที่เป็นยามคอยตรวจตราฝ้าชม แต่มีการโรงทำหน้าที่เป็นยามฝ้าชมโมยอยู่แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 167/2532 จำเลยไม่มีหน้าที่เป็นยามรักษาความปลอดภัยโดยตรง แต่ได้รับการแต่งตั้งให้อยู่เวรรักษาราชการ โดยทางโรงเรียนจัดที่นอนให้เวรยามด้วยการอยู่เวรยามเน้นหนักไปในทางป้องกันอัคคีภัยจำเลยเข้าเวรรักษาราชการตามหน้าที่และปฏิบัติอย่างที่เคยปฏิบัติมาก่อน กับได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัยเช่นวิญญูชนทั่วไปจะพึงปฏิบัติในการดูแล ทรัพย์สินของตนแล้ว เมื่อปรากฏว่าคนร้ายได้เล็ดลอดเข้าไปในอาคาร โรงเรียนและจัดประตูห้องเก็บเครื่องพิมพ์ดีดซึ่งอยู่คนละชั้นกับที่จำเลยนอน แล้วลักเอาเครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนไปในขณะที่จำเลยทั้งสามนอนหลับ ดังนี้ ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยทั้งสามจงใจ หรือประมาทเลินเล่อทำให้เครื่องพิมพ์ดีดของโรงเรียนสูญหาย จำเลยไม่ต้องรับผิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8309/2548 การประกอบกิจการของจำเลยทั้งสองก่อให้เกิดเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นรบกวนสิทธิที่อยู่อาศัยในเคหะสถานของโจทก์ทั้งสองโดยปกติสุข โจทก์ทั้งสองยอมมีสิทธิที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหาย หรือเดือดร้อนรำคาญให้สิ้นไป ได้แก่การดำเนินการให้จำเลยทั้งสองหยุดการกระทำที่ก่อให้เกิดเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นหรือหาวิธีป้องกันมิให้เกิดเสียงดังและส่งกลิ่นเหม็นอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ทั้งสอง เมื่อศาลมีคำพิพากษาห้ามมิให้จำเลยทั้งสองกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดเสียงดังและพ่นสีส่งกลิ่นเหม็นสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่โจทก์ทั้งสองแล้ว หากจำเลยทั้งสองมิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล โจทก์ทั้งสองชอบที่จะให้บังคับคดีได้ ซึ่งยอมทำให้ความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญจากเสียงดังและกลิ่นเหม็นนั้นระงับสิ้นไป ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์อีกต่อไปการตั้งโรงงานของจำเลยทั้งสอง แม้จะเป็นการฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 และสมควรจะย้ายไปตั้งในนิคมอุตสาหกรรมตามที่โจทก์อ้างมา ก็เป็นเรื่องที่จำเลยทั้งสองกระทำผิดต่อรัฐ พนักงานเจ้าหน้าที่ของ

รัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับและดูแลจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย โจทก์ทั้งสองไม่มีสิทธิขอให้จำเลยทั้งสองย้ายโรงงานไปอยู่ที่อื่น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันเสียงดังและระงับกลิ่นเหม็น อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่องปรับอากาศในบ้าน โจทก์ทั้งสอง ค่าใช้จ่ายในการกู้เงินมาสร้างบ้านอีกหนึ่งหลัง และค่าใช้จ่ายที่ต้องจ้างคนเฝ้าบ้านนั้น มิใช่ผลธรรมดาที่เกิดจากเหตุกระทำละเมิดของจำเลยทั้งสอง แต่เป็นความเสียหายที่ไกลเกินเหตุ ซึ่งจำเลยทั้งสองไม่ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8908/2560 ตามสัญญาว่าจ้างบริการรักษาความปลอดภัยระบุว่า จำเลยร่วมตกลงรับจ้างบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่จำเลย โดยมีหน้าที่สอดส่องตรวจตราและสังเกตการณ์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้ว่าจ้าง ลูกจ้าง และบุคคลอื่นที่มาใช้บริการของผู้ว่าจ้างในสถานที่ให้บริการ ซึ่งได้แก่อาคาร สถานที่ และอาณาบริเวณของอาคารให้มีความปลอดภัย จำเลยร่วมผู้ได้รับมอบหมายจากจำเลยจึงมีหน้าที่ต้องดูแลสถานที่ที่จอร์ดให้มีความปลอดภัยตามสมควร รวมถึงมีหน้าที่ป้องกันมิให้รถยนต์ของลูกจ้างถูกโจรกรรมไป เช่นเดียวกับจำเลย เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยเป็นผู้สั่งยกเลิกการแจกบัตรจอดรถยนต์ และยกเลิกการจัดให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยประจำของจำเลยร่วมอยู่ที่จุดทางเข้าออกของห้าง และแจกบัตรจอดรถให้แก่ผู้ที่นำรถเข้ามาจอด โดยเพียงแต่ติดตั้งกล้องวงจรปิดที่บริเวณทางเข้าออกแทนก่อนเกิดเหตุ ซึ่งมีผลเป็นการลดมาตรการป้องกันมิให้รถยนต์ที่ถูกค่านำมาจอดไว้ถูกโจรกรรมไป การที่จำเลยสั่งให้จำเลยร่วมจัดให้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยเพียง 5 คนประจำตามจุดที่จำเลยกำหนดเพื่อดูแลพื้นที่ลานจอดรถยนต์ขนาด 1,096 คัน ซึ่งเป็นพื้นที่จอดรถยนต์ขนาดใหญ่และมีการแบ่งพื้นที่จอดรถเป็นหลายส่วนรอบอาคารของห้าง การสอดส่องตรวจตราดูแลย่อมกระทำไม่ได้ทั่วถึง และไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้เกิดการโจรกรรมรถยนต์ของลูกจ้างไป เมื่อไม่ปรากฏว่าพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับคำสั่งบกร่องอย่างไร และไม่ปรากฏว่าเหตุโจรกรรมรถยนต์คันที่เอาประกันภัยไว้อยู่ในความรู้เห็นของพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยร่วม การที่รถยนต์คันดังกล่าวถูกโจรกรรมจึงไม่ได้เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของพนักงานรักษาความปลอดภัยของจำเลยร่วมที่จำเลยร่วมจะต้องรับผิดชอบ โจทก์ตามกฎหมาย

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า กรณีที่บุคคลนำคดีที่เกิดเรื่องราวมาแล้วมาฟ้องร้องในฐานละเมิด อาจถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ เพราะควรที่จะใช้สิทธิตั้งแต่เมื่อครั้งที่เหตุเกิดตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1902/2552 แม้คำฟ้องของโจทก์ที่บรรยายว่า ในการประกาศผลสอบไล่เนติบัณฑิตยสภาสมัยที่ 14 ประจำปี พ.ศ. 2504 จำเลยซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของชาติกระทำละเมิดต่อโจทก์โดยกรรมการของจำเลยสมคบกันทุจริตในการให้คะแนนสอบปากเปล่าด้วย

ความลำเอียงไม่ให้คะแนนตามความรู้ ด้วยการให้คะแนนสอบปากเปล่าแก่ อ. ผู้ซึ่งสอบข้อเขียนได้เป็นอันดับ 3 สูงถึง 85 คะแนน แต่กลับให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้สอบข้อเขียนได้คะแนนสูงสุดและมีคะแนนข้อเขียนมากกว่า อ. ถึง 19 คะแนน ได้คะแนนสอบปากเปล่าเพียง 65 คะแนน ซึ่งเมื่อนำไปรวมกับคะแนนสอบข้อเขียนแล้ว ทำให้โจทก์ตกไปอยู่ในอันดับ 2 และส่งผลให้ อ. ได้คะแนนเป็นอันดับ 1 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายและอับอาย ไม่เป็นที่รู้จักและไม่ได้รับการยกย่องแพร่หลายในฐานะบุคคลที่เรียนดีที่สุดในยุคนั้น ขอให้บังคับจำเลยดำเนินการขอขมาโจทก์ และประกาศผลการสอบไล่ดังกล่าวเสียใหม่ ว่า โจทก์เป็นผู้สอบไล่ได้เป็นอันดับ 1 มิใช่ อ. โดยให้จำเลยปิดประกาศแผ่นป้ายถาวรไว้ ณ ที่ทำการของจำเลย และแก้ไขรายการผลสอบดังกล่าวในเอกสารต่าง ๆ ด้วย หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้โจทก์ดำเนินการ โดยจำเลยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองนั้น จะเป็นค่าฟ้องที่โจทก์ได้กล่าวแสดงซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ รวมทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา เช่นว่านั้นครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ ป.วิ.พ. มาตรา 172 วรรคสอง แล้วก็ตามแต่ข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวอ้างในฟ้องเพื่อสนับสนุนให้เห็นว่ากรรมการของจำเลยสมคบร่วมกันกระทำความผิดต่อโจทก์นั้น หากมีมูลความจริง โจทก์ก็สมควรต้องริบคำวินิจฉัยได้แย้งหรือนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลภายในเวลาอันสมควร เพื่อให้จำเลยและบุคคลที่โจทก์กล่าวหาได้มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา แต่โจทก์ก็หาได้กระทำไม่ กลับปล่อยให้ล่วงเลยเนิ่นนานจนถึงวันฟ้องเป็นเวลาประมาณ 43 ปี จนบุคคลที่เกี่ยวข้องต่างสูญหายตายจากไปหมดสิ้นแล้ว อีกทั้งข้อเท็จจริงที่โจทก์หยิบยกเอาความรู้ความสามารถ ความสำเร็จจากการสอบเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา และจากหน้าที่ราชการที่โจทก์ปฏิบัติมาตลอดชีวิตราชการ รวมทั้งการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ภายหลังจากการสอบเป็นเนติบัณฑิต เพื่อสนับสนุนว่าโจทก์มีความรู้โดดเด่นไม่น่าจะได้คะแนนสอบปากเปล่าน้อยกว่า อ. ก็ล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลังการสอบปากเปล่าเป็นระยะเวลายาวนานเกือบตลอดชีวิตการทำงานของโจทก์ทั้งสิ้น หากข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้วหรือเกิดขึ้นภายในระยะเวลาใกล้เคียงวันเกิดเหตุอันจะเป็นเครื่องชี้หรือบ่งบอกถึงความรู้ความสามารถของโจทก์ในวันที่มีการสอบปากเปล่าไม่ การที่โจทก์ปล่อยให้ล่วงเลยมานานถึง 43 ปี แล้วค่อยขุดคุ้ยเอาความสำเร็จจากหน้าที่ราชการที่ได้ปฏิบัติมาจนเกือบตลอดชีวิตขึ้นกล่าวอ้างเพื่อสนับสนุนคำฟ้องว่าจำเลยดำเนินการสอบปากเปล่าโดยมิชอบ เช่นนี้ พฤติการณ์สื่อให้เห็นว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ต้องห้ามตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย ปัญหาเรื่องการใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริต เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยเองได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5)⁷⁷

⁷⁷ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 602-609.

กฎหมายฝรั่งเศส เรียกว่า “ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความผิดและความเสียหาย” (relation de cause à effet entre la faute et le dommage) หรือ “ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างการกระทำของผู้ก่อความเสียหายและความเสียหาย” (relation de cause à effet entre le fait d'agent et le dommage) หรือ “ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างการกระทำอันเป็นความผิดกฎหมายและความเสียหายที่ก่อขึ้น” (rapport de cause à effet entre le fait illicite et le dommage causé)

กฎหมายสวิส เรียกว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล” (repport de causalité)

กฎหมายไทย เรียกว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล”

เมื่อกล่าวถึงกฎหมายประเทศอื่นๆ ในเรื่องนี้มี ความหมายว่า การกระทำและความเสียหายที่ก่อขึ้นนั้นต้องโทษเอาแก่จำเลยได้ มิฉะนั้นก็ถือไม่ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล โจทก์จะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเป็นผลจากการกระทำของผู้ทำความเสียหายซึ่งศาลสเปนได้เคยวินิจฉัยไว้ทำนองนี้

ศาลในประเทศต่างๆ ไม่พยายามวางหลักในเรื่องนี้ เป็นแต่วินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุให้เกิดผลเช่นนั้นหรือไม่ โดยให้ชื่อเหตุกับผลต่างๆ กัน หาได้แสดงหลักอันจะพึงยึดถือได้โดยชัดแจ้งแต่อย่างใดไม่ มีแต่นักนิติศาสตร์เยอรมันที่วางทฤษฎีในเรื่องนี้ไว้ แต่ก็มี ความเห็นแตกต่างกัน ทฤษฎีเหล่านั้นกับเหตุและผลอันมีชื่อต่างๆ กันดังที่ศาลทั้งหลายใช้อยู่ก็มี ลักษณะอันเดียวกันนั่นเอง

ทฤษฎีที่ถือว่าสำคัญ มีอยู่ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข (Théorie de l'équivalence des conditions, doctrine of equivalence of conditions) ถือว่า หากปรากฏว่าถ้าไม่มีการกระทำดังที่กล่าวหา ผลจะไม่เกิดเช่นนั้น จะไม่มีความเสียหายดังที่กล่าวอ้าง ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลอันเกิดจากการกระทำที่ถูกกล่าวหา ผลอันใดอันหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากเหตุหลายประการ ถ้าเหตุอันหนึ่งคือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่ายังมีเหตุอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วยเหมือนกัน เพราะถือว่าเหตุทุกๆ เหตุมีน้ำหนักเท่ากัน จะถือว่าเป็นเหตุบางประการเท่านั้น ที่ก่อให้เกิดผลขึ้นหาได้ไม่ เพราะถ้าไม่มีเหตุทุกๆ ประการเหล่านั้นรวมเข้าด้วยกันแล้ว ผลก็ย่อมไม่เกิดขึ้น

2. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Théorie de la causalité adéquate, doctrine of adequate causality) ทฤษฎีนี้ถือว่า ในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น ในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำการใดๆ แล้วเฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำการนั้นจะต้องรับผิดชอบ

กฎหมายเยอรมัน ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล (causation) ในกรณีนี้อันเกิดจากละเมิดและผิดสัญญาอยู่ในหลักอันเดียวกันคือ ผลที่ผู้ก่อความเสียหายต้องรับผิดชอบเป็นผลที่เป็นไปตามปกติของกฎเกณฑ์แห่งชีวิต (normal rules of life) เพียงแต่ผลนั้นจะไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีการกระทำของผู้ก่อความเสียหายเท่านั้น ยังไม่ถือว่าผู้ก่อความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบ แต่ผลที่เกิดขึ้นปกติก็ไม่จำเป็นที่ตัวผู้ก่อความเสียหายเองควรจะได้อาคาเห็น

กฎหมายญี่ปุ่น มีคดีที่ศาลสูงวินิจฉัยไว้ว่า ถ้าตามพฤติการณ์ความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นหากจำเลยไม่เป็นผู้ผิดแล้ว ก็อาจสันนิษฐานได้ว่าจำเลยเป็นผู้ผิดและในการคำนวณค่าเสียหาย ศาลก็กำหนดให้สำหรับความเสียหายที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำละเมิดโดยไม่มีข้อจำกัดต่างๆ อย่างกรณีค่าเสียหายเพื่อการไม่ชำระหนี้

กฎหมายฝรั่งเศส ศาลไม่ยอมผูกพันที่จะวินิจฉัยคดีโดยอาศัยทฤษฎีใด แต่แนวคำวินิจฉัยของศาลยอมรับว่ามีเหตุได้หลายเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายอันหนึ่งขึ้นและวินิจฉัยความรับผิดชอบตามความหนักเบาแห่งความผิดซึ่งมีนัยไปในทางทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไขนั่นเอง ตำรากฎหมายเรียกผลนั้นว่าผลโดยตรงเช่นเดียวกัน ถ้าหากว่ามีกรณีอุบัติเหตุหรือเหตุสุดวิสัย ความผิดของบุคคลภายนอกหรือผู้เสียหายยินยอมก็ย่อมถือว่าไม่มีความผิด ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล

กฎหมายสวีตถือหลักว่า ต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างเหตุกับผลโดยไม่ขาดตอนและอาจพิจารณาให้ค่าเสียหายได้ตามความหนักเบาของความผิด ทำนองเดียวกับกฎหมายฝรั่งเศส โดยไม่จำเป็นต้องเป็นความเสียหายที่คาดหมายได้

กฎหมายไทยก็ทำนองเดียวกับประเทศอื่น ไม่บัญญัติว่าในการละเมิดผลเช่นใดที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ โดยบัญญัติแต่เพียงว่า “ทำต่อบุคคลอื่น ฯลฯ ให้เขาเสียหาย ฯลฯ เท่านั้น แต่เป็นที่เห็นได้ว่าถ้าผลนั้นผู้กระทำละเมิดตั้งใจจะก่อให้เกิดแก่ผู้เสียหายแล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าผลจะเป็นเช่นไรจะถือว่าไกลกว่าเหตุมิได้”

ความรับผิดชอบของผู้กระทำละเมิดย่อมมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะที่เกิดจากความรับผิดชอบของผู้กระทำนั้นคือ ทำความเสียหายโดยผิดกฎหมาย โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออยู่แล้ว จึงมีความเห็นว่าเมื่อผู้ทำละเมิด ก่อความเสียหาย แม้เป็นผลที่ตนไม่อาจคาดหมายได้ก็ตาม เมื่อเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของตนแล้ว ผู้กระทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบ ถ้ามิใช่ผลโดยตรงก็ไม่ต้องรับผิดชอบระหว่างผู้เสียหายซึ่งไม่มีความผิดอันใดเลยกับผู้ทำละเมิดซึ่งเป็นฝ่ายผิด เป็นที่เห็นได้ว่าไม่มีเหตุที่ผู้เสียหายจะต้องรับบาปเคราะห์ แต่ควรให้ผู้ทำละเมิดต้องรับภาระชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงไม่ควรจำกัดว่ามูลหนี้ที่ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบนั้นมีอยู่ในเบื้องต้นเฉพาะผลที่ควรจะต้องเกิดขึ้นเท่านั้น

จะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศส่วนมากไม่ถือว่ากรณีวินิจัยผลที่ต้องรับผิดชอบ ละเอียดเป็นเช่นเดียวกับกรณีไม่ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น เช่น ผิดสัญญา ซึ่งจำกัดเฉพาะความเสียหายที่ควร ได้คาดเห็นเท่านั้น ฉะนั้น แม้จะไม่เป็นการชัดแจ้งว่าหลักวินิจัยความรับผิดชอบละเอียดคือทฤษฎี ความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไขก็ตาม ตามความจริงประเทศต่างๆ ก็เอนเอียงไปตามหลัก นั้น จึงถือได้ว่าทฤษฎีดังกล่าวเป็นหลักที่ถูกต้อง ไม่จำกัดว่ามูลหนี้ที่ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบนั้น จำกัดอยู่ในเบื้องต้นเฉพาะผลปกติ ควรจะเกิดเท่านั้น แม้จะเป็นผลที่ไม่อาจคาดหมายได้ ถ้าเป็นผล โดยตรง ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบ

ได้กล่าวมาแล้วว่า ตามกฎหมายเยอรมันถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลในกรณี หนี้อันเกิดจากการละเมิดและผิดสัญญาอยู่ในหลักอันเดียวกัน แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของไทย มาตรา 420 อันเป็นแม่บทลักษณะละเมิดจะคัดลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 ก็จริง แต่ก็มีข้อแตกต่างในมาตราอื่นๆ อีกหลายแห่ง เช่น มาตรา 438 ซึ่งไม่มีใน กฎหมายเยอรมัน กล่าวคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 438 ไม่มีที่มาจาก ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน แต่มีที่มาจากประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 43 ซึ่งมีความ ว่า “การทดแทนความเสียหายจะพึงกระทำโดยสถานใดและเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจัยตามควรแก่ พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งความผิด”⁷⁸ และมีความตรงกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของไทย มาตรา 438 วรรคแรก ดังนั้น จึงนำหลักกฎหมายเยอรมันมาใช้ในการกำหนดค่าเสียหาย ไม่ได้ มาตรา 438 บัญญัติให้ศาลวินิจัยกำหนดค่าเสียหายได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความ ร้ายแรงแห่งละเมิด แสดงว่าศาลอาจคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากเหตุหลายประการได้⁷⁹ นอกจากนี้ มาตรา 420 ของไทยมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 709 อยู่ด้วย ซึ่งตามกฎหมายญี่ปุ่น คำพิพากษาของศาลสูง ศาลกำหนดค่าเสียหายให้สำหรับความเสียหายที่มี ความสัมพันธ์กับการกระทำละเมิดโดยไม่มีข้อจำกัดต่างๆ อย่างกรณีการไม่ชำระหนี้ ส่วนมาตรา 438 ก็ยังมีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 710 อีกมาตราหนึ่ง ซึ่งบัญญัติถึงการชดใช้ค่า

⁷⁸ Le juge determine le mode ainsi que l'étendue de la reparation, d'après les circonstances et la gravité de la faute...

⁷⁹ ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ มีความเห็นต่อไปนี่ว่า ไม่ควรใช้กฎหมายโดยจำกัดอย่างกฎหมายเยอรมัน กฎหมายเยอรมันก็ยอมรับว่าในทางอาญาช่อมใช้หลักตามทฤษฎีเงื่อนไขได้ เพราะมีความผิดของผู้กระทำร้ายคือ เจตนาหรือประมาทเป็นขอบเขตของความผิดอยู่แล้ว ก็เมื่อความรับผิดชอบละเมิดมีความผิดของผู้กระทำละเมิดคือ ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นขอบเขตจำกัดความรับผิดชอบอยู่แล้วเหมือนกัน เหตุใดจึงจะใช้หลักเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความผิดกับความเสียหายให้แตกต่างกันไปเล่า (หน้า 504-505.)

สินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันไม่เป็นตัวเงินและเป็นหลักที่ไม่มีในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันเช่นเดียวกันในกฎหมายสเปน ศาลก็มีอำนาจคำนวณราคาค่าเสียหายได้โดยอิสระ⁸⁰

3.5 ความรับผิดชอบ

เมื่อบุคคลใดทำให้บุคคลอื่นเสียหาย ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ จึงควรทำความเข้าใจ ณ ที่นี้ว่า ความรับผิดชอบมีความหมายอย่างไร โดยทั่วไป ความรับผิดชอบคือพันธะของบุคคลที่จะต้องได้รับโทษหรือผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจะต้องช่อมแซมความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะได้กระทำการแตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคม หรือได้กระทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเสียหายโดยที่ตนไม่มีอำนาจกระทำ ความรับผิดชอบนี้อาจเป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมหรือความรับผิดชอบทางกฎหมายก็ได้

ความรับผิดชอบทางศีลธรรม หมายความว่าผู้กระทำผิดได้รับโทษทางจิตใจเกิดขึ้นภายในตนเองไม่เกี่ยวกับโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น คำทำร้ายร่างกายแดงแม้ว่าจะยังไม่ถูกกฎหมาย บ้านเมืองลงโทษ แต่คำก็เกิดความไม่สงบสุขรู้ว่าสิ่งที่คนทำไม่ถูกหรือเกิดความหวาดกลัวว่าวันหนึ่งตนอาจถูกแดงฟ้องร้องได้

ความรับผิดชอบทางกฎหมาย หมายความว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด เช่น

- (1) ความรับผิดชอบตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- (2) ความรับผิดชอบตามกฎหมายปกครอง
- (3) ความรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา
- (4) ความรับผิดชอบตามกฎหมายแพ่ง

แต่ในที่นี้ ขออธิบายเฉพาะความรับผิดชอบที่เป็นหลักสำคัญที่ควรรู้ขึ้นต้น ได้แก่ ความรับผิดชอบตามกฎหมายแพ่ง หมายถึงการที่ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกบังคับให้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในเมื่อตนทำให้ผู้อื่นเสียหาย

3.6 ความรับผิดชอบในลักษณะละเมิด

คือ เมื่อได้มีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาได้รับความเสียหาย ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ (Responsabilite delictuelle) เช่น แดงจงใจหรือประมาทเลินเล่อเดินชน หาบของแม่ค้า ทำให้สิ่งของของแม่ค้าเสียหาย แดงต้องรับผิดชอบเพื่อละเมิดต่อ

⁸⁰ ไพจิตร บุญญพันธุ์, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16*, น. 39-42.

แม่ค้าโดยต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่แม่ค้านั้น⁸¹ ซึ่งกฎหมายละเมิดมุ่งที่จะคุ้มครองความปลอดภัยของชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และสิทธิต่างๆ ของบุคคลที่ได้รับการชดใช้ความเสียหายที่เหมาะสม⁸²

บุคคลอาจมีความรับผิดชอบในลักษณะละเมิดได้หลายประการคือ

3.6.1. ต้องรับผิดชอบเพราะการที่ตนไปกระทำการละเมิดต่อบุคคลอื่นโดยตรง⁸³ เช่น ก. ทำร้ายร่างกาย ข. โดยจงใจ ก. ต้องรับผิดชอบฐานทำละเมิดต่อร่างกาย ข. หรือ ก. กล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคนว่า “ข้าราชการทุกคนในแผนกนี้ทุจริตร่วมกันกินเป็นทีม” ว่า ก. ทำละเมิดต่อข้าราชการทุกคนในแผนกนั้น เป็นต้น

3.6.2 ความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด

(1) ต้องรับผิดชอบเพราะสัตว์หรือทรัพย์สินที่อยู่ในความดูแลของตนทำความเสียหายแก่บุคคลอื่น⁸⁴ เช่น ก. เลี้ยงสุนัขคุไว้ตัวหนึ่ง สุนัขของ ก. ไปกัด ข. บาดเจ็บ ก. ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นกับ ข. โดยถือเสมือนว่า ก. ทำละเมิดต่อ ข. หรือต้องรับผิดชอบเพราะทรัพย์สินของตนหรือที่อยู่ในครอบครองดูแลรักษาของตนได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น เช่น คำ ซึ่งเป็นผู้อยู่ในบ้านนำกระถางต้นไม้ไปไว้บนระเบียงบ้านกระถางต้นไม้ตกลงมาโดนศีรษะขาซึ่งกำลังเดินผ่านหน้าบ้านคำพอดี เช่นนี้ คำต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ขา ถือเสมือนคำทำละเมิดต่อขา

(2) ต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัดเพราะมีกฎหมายพิเศษบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

3.6.3 ต้องรับผิดชอบเพราะบุคคลบางคนซึ่งมีความผูกพันอยู่กับตน ไปกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น⁸⁵ เช่นคำเป็นลูกจ้างของเจิว เจิวใช้ให้คำขับรถไปส่งตนยังสถานที่ทำงาน ระหว่างทางคำขับรถโดยประมาทเดินเลี้ยวชนแดงบาดเจ็บ นอกจากจะถือว่าคำทำละเมิดต่อร่างกายแดงและคำต้องรับผิดชอบต่อแดงแล้ว กฎหมายยังถือว่าเจิวเองก็ต้องร่วมรับผิดชอบในการทำละเมิดของคำอีกด้วย

บุคคลผู้ได้รับความเสียหายจากการทำละเมิดย่อมได้รับการรับรองจากกฎหมายให้มีฐานะเป็นเจ้าของหนี้ มีสิทธิเรียกร้องต่อบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบในการทำละเมิดในฐานะที่บุคคลนั้นเป็น

⁸¹ วารี นาสกุล, *อ่าวแล้ว เจริงรรถที่ 4*, น. 19.

⁸² ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, *สังคัมกับกฎหมาย*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2564), น. 160.

⁸³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

⁸⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ถึง มาตรา 437

⁸⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ถึงมาตรา 431 ลักษณะของความรับผิดชอบเช่นนี้ ตามหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) เรียกว่าความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) ดังจะได้อธิบายต่อไป

ลูกหนี้ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดจึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นง่ายและเสมอในชีวิตประจำวัน⁸⁶

3.7 พัฒนาการของความรับผิดชอบเพื่อละเมิด⁸⁷

3.7.1 เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนา

แม้กฎหมายโรมันจะเป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศที่อยู่ในระบบซีวิลลอว์ แต่กฎหมายลักษณะละเมิดจะพัฒนาไปด้วยเหตุปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

3.7.1.1. ความซับซ้อนของความสัมพันธ์ที่เกิดในสังคมเพราะจำนวนและความหนาแน่นของคนที่ไม่อาจกำหนดสถานที่ได้แน่นอน เช่น ความเสียหายจากกัมมันตรังสีจากสถานที่หนึ่งอาจแพร่กระจายออกไปกว้างขวาง การผลิตสินค้าที่มีความซุกซนหรือหลอกลวง และสินค้าได้กระจายไปยังผู้ใช้จำนวนมาก ความซับซ้อนและความหนาแน่นของคนทำให้โอกาสที่จะก่อความเสียหายมีมาก และการใช้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดเพื่อหาคนรับผิดชอบ

3.7.1.2. พัฒนาการของสภาพสังคม เศรษฐกิจ ที่พยายามจะสร้างความเท่าเทียมกันให้กับประชาชน ทำให้ประชาชนผู้เสียหายมีความรู้มากขึ้นที่จะสามารถใช้กระบวนการทางกฎหมายเพื่อให้ได้รับการเยียวยา ประกอบกับวิธีการฟ้องร้องจำนวนมาก ก็เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญด้วย

3.7.2 ความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ

กฎหมายโรมันได้พัฒนาต่อมาด้วยการทำงานของนักกฎหมายในสำนักกฎหมายธรรมชาติซึ่งนำโดยฮิวโก กรอเทียส (Hugo Grotius) ได้สร้างทฤษฎีความรับผิดทางแพ่งขึ้นโดยนำเสนอ

3.7.2.1 ความรับผิดทางละเมิดเกี่ยวข้องกับกฎหมายแพ่งมีความมุ่งหมายเพื่อเยียวยาผู้เสียหายอันเป็นจุดในการแบ่งแยกที่สำคัญจากความรับผิดทางอาญา ซึ่งมุ่งหมายเป็นการลงโทษ

3.7.2.2 ความรับผิดทางละเมิดมีลักษณะเป็นความรับผิดทั่วไปมิใช่ความรับผิดเฉพาะเรื่อง ดังเช่นในกฎหมายโรมัน และ

3.7.2.3 การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก่อให้เกิดผลในการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ทั้ง “การกระทำ” ยังหมายรวมถึง “การงดเว้น” ด้วย

⁸⁶ วารี นาสกุล, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 4*, น. 19-23.

⁸⁷ รายละเอียดโปรดอ่านเพิ่มเติมใน Zeno-Zenecovich V., “La Responsabilita Civile” in Aipa G. & Bonell M.J. & Corapi D.&Mocca L. & Zeno-Zenecovich V., supra note 19, p. 243 ss.

จากนั้นเป็นต้นมา การอธิบายระบบกฎหมายลักษณะนี้ แม้จะใช้รูปแบบของโรมัน แต่ก็มีเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นและเป็นทั่วไปมากขึ้น สอดคล้องกับความเคลื่อนไหวทางปรัชญาแบบเหตุผลนิยมศตวรรษที่ 17-18 อีกด้วย

3.7.3 ความคิดในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

Poither ยืนยันในงานเขียนของเขาว่า “กฎหมายธรรมชาติคือบ่อเกิดของหนี้ทุกประเภท ไม่ว่าสัญญา (contratto) การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (delitto) หรือการกระทำคล้ายการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (quasi delitto) ก่อให้เกิดหนี้ก็เพราะกฎหมายธรรมชาติซึ่งได้กำหนดมาตั้งแต่ต้นว่าบุคคลแต่ละคนต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนให้คำมั่น หรือให้สัญญาไว้ และการชดใช้ค่าเสียหายเกิดจากความผิดของเขา”

ความคิดดังกล่าว นำมาสู่บทบัญญัติในมาตรา 1382 ของ Code Napoleon ซึ่งบัญญัติให้ “การกระทำใดๆ ของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้ก่อกวนผู้กระทำให้อาจรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย”

ความคิดที่ว่าใครได้รับประโยชน์จากกิจกรรม หรือทรัพย์บางอย่างก็ต้องรับผลในทางลบด้วย อันนำมาสู่ความรับผิดชอบบนข้อสันนิษฐานของกฎหมาย

ความคิดจากคำพิพากษาศาลสูง ในปลายศตวรรษที่ 18 แนวคำพิพากษาของศาลสูงฝรั่งเศสยอมรับความคิดเรื่อง “ความเสียหาย” ซึ่งผูกพันกับความก้าวหน้า และแพร่หลายของเครื่องจักรทุกชนิด

3.7.4 ความคิดในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

ความคิดในเรื่องละเมิดของเยอรมันก็มีรากเหง้ามาจากกฎหมายโรมัน แต่ด้วยการทำงานของสำนัก Pandette ในศตวรรษที่ 18

ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

(ก) กฎหมายคุ้มครองเฉพาะการกระทำที่ควรแก่การดำเนินเท่านั้น มิใช่ความเสียหายทุกอย่างจะได้รับความคุ้มครอง โดยประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สินอันเป็นสิทธิของบุคคลที่จะต้องใช้ และยกขึ้นต่อสู้ทุกคนในสังคมได้ หากได้รับความเสียหายต่อสิทธิเหล่านี้ จะได้รับความคุ้มครองโดยได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต่อมาก็เพิ่มความเสียหายอื่นด้วย

(ข) ต้องเป็นความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(ค) ต้องมีความผิด⁸⁸

⁸⁸ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2554), น. 58-60.

3.8 อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อายุความ ตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ อายุความได้สิทธิกับอายุความเสียสิทธิ อายุความได้สิทธิ คือกำหนดระยะเวลาอันจะทำให้ได้สิทธิ เช่นกำหนดระยะเวลา 10 ปีหรือ 5 ปีในเรื่องการครอบครองปรปักษ์⁸⁹ ส่วนอายุความเสียสิทธิคือกำหนดระยะเวลาเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ยังผลให้ผู้ทรงสิทธิต้องเสียประโยชน์ไป หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหมดสิทธิไป และเรื่องอายุความที่จะกล่าวต่อไปนี้คืออายุความเสียสิทธินั่นเอง

เมื่อบุคคลใดมีความผิดที่จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิดบุคคลนั้นอาจถูกฟ้องร้องต่อศาลให้บังคับให้ชดใช้ได้ เว้นแต่ผู้ฟ้องร้องได้ยื่นฟ้องเมื่อล่วงเลยกำหนดอายุความตามกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องย่อมมีสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้เรื่องกำหนดอายุความขึ้นมาต่อสู้ให้ศาลยกฟ้องได้ แต่ถ้าผู้ถูกฟ้องหรือลูกหนี้ไม่ยกอายุความขึ้นมาต่อสู้ ศาลก็ต้องตัดสินให้ลูกหนี้ใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้ว่าสิทธิเรียกร้องนั้นจะขาดอายุความแล้ว เพราะศาลไม่มีอำนาจยกอายุความขึ้นวินิจฉัยได้เอง⁹⁰

3.9 ประเภทของอายุความในกรณีละเมิด

ประเภทของอายุความในกรณีละเมิดนั้นมีหลักที่พึงพิจารณาโดยแบ่งได้ดังนี้คือ

- (1) อายุความเรียกค่าเสียหายในกรณีทั่วไปตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง
- (2) อายุความเรียกค่าเสียหาย ในกรณีที่มีมูลความผิดทางอาญามาตรา 448 วรรคสอง
- (3) อายุความเรียกคืนทรัพย์สิน หรือราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดจากผู้ที่ทำละเมิดเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปตามหลักกรรมสิทธิ์ในมาตรา 1336
- (4) อายุความฟ้องให้ศาลบังคับให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ
- (5) อายุความตามบทกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น พรบ.ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่พ.ศ. 2539 มาตรา 9 หรือมาตรา 10 วรรคสอง และ พรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 เป็นต้น

⁸⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382 “บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยสงบ และโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปีไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์”

⁹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/29 “เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้”

3.10 อายุความเรียกค่าเสียหายในกรณีละเมิด

อายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 448 บัญญัติว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้นท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกเรื่องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิด มีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้อายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ”

“The claim for damages arising from a wrongful act is barred by prescription after one year from the day when the wrongful act and the person bound to make compensation became known to the injured person, or ten years from the day when the wrongful act was committed.

However if the damages are claimed on account of an act punishable under the criminal law for which a longer prescription is provided such longer prescription shall apply.”

อายุความละเมิดตามกฎหมายไทย มาตรา 448 มีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 852 และประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 60

กฎหมายเยอรมัน มาตรา 852 บัญญัติว่า

“สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดจากการละเมิดนั้น ถ้ามิได้ฟ้องเสียภายในสามปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและตัวบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ย่อมเป็นอันขาดอายุความ ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่รู้ดังกล่าว ต้องฟ้องคดีภายในสามสิบปีนับแต่เวลากระทำละเมิด

ถ้าบุคคลใดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใดมาโดยการละเมิดนั้น เป็นทางให้ผู้เสียหายเสียหายเปรียบ บุคคลนั้นจะต้องคืนทรัพย์สินนั้นตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการคืนลาภอันมิควรได้ (unjustified benefits) แม้จะล่วงพ้นกำหนดเวลาอายุความดังกล่าวไปแล้วก็ตาม”

“The claim for compensation for any damage arising from an unlawful act is barred by prescription in three years from the time at which the injured party has knowledge of the injury and of the identity of the person bound to make compensation; in the absence of such knowledge, in thirty years from the commission of the act.

If the person bound to make compensation has acquired anything by the unlawful act at the expense of the injured party, he is, even after lapse of the period of prescription, bound to return if under the provisions relating to the return of unjustified benefits.”

ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส มาตรา 60 บัญญัติว่า

“การฟ้องคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนหรือให้ใช้จำนวนเงินเป็นค่าเสียหายทางศีลธรรม มีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้ก่อการละเมิด และไม่ว่ากรณีใด ต้องฟ้องภายในสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

อย่างไรก็ตาม ถ้าค่าสินไหมทดแทนนั้นเนื่องมาจากการกระทำผิดซึ่งต้องรับโทษทางอาญาอันมีกำหนดอายุความยาวกว่า ก็ให้ใช้อายุความที่ยาวกว่านี้ในการฟ้องคดีทางแพ่ง”

“L’action en dommages-intérêts ou en paiement d’une somme d’argent à titre de réparation morale se prescrit par un an à compter du jour où le fait dommageable s’est produit.

Toutefois, si les dommages- intérêts derivant d’un acte punissable soumis par les lois pénales à une prescription de plus longue durée, cette prescription s’applique à l’action civile.”⁹¹

จะเห็นได้ว่าในวรรคแรกของมาตรา 448 นี้ ได้กำหนดอายุความโดยถือเอาความรู้ในข้อเท็จจริงสองประการของผู้ต้องเสียหายเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ สิทธิเรียกร้องจะขาดอายุความต่อเมื่อ

(1) พันหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือ

(2) พันสิบปีนับแต่ทำละเมิด แม้ผู้ต้องเสียหายจะมิรู้ถึงการละเมิดและไม่รู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

ข้อควรคำนึง คืออายุความตามมาตรานี้ ใช้เฉพาะกรณีผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด ถ้าเป็นการฟ้องเรียกคืนทรัพย์สินที่ผู้ทำละเมิดยึดครองไว้จะนำมาตรานี้มาใช้บังคับไม่ได้ และการฟ้องขอให้กระทำการ หรือระงับการกระทำหรือเพิกถอนการทำละเมิดก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรานี้เช่นกัน การฟ้องเรียกทรัพย์สินจากจำเลยซึ่งเอาของโจทก์ไปโดยละเมิด ไม่อยู่ในบังคับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 521/2562 การเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยเพราะเหตุที่ได้ยึดเอกสารสิทธิและเช่าไปจากโจทก์แล้วไม่ยอมคืนจนเกินเวลาที่จะขอรับเงินจากธนาคารนั้น โจทก์มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดก็ต่อเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น จึงต้องนับอายุความแต่วันที่เกิดความเสียหายแก่โจทก์ มิใช่ นับแต่วันรู้ถึงการกระทำผิดกฎหมายและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน

3.10.1 อายุความ 1 ปี ระยะเวลาที่ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน 1 ปี นั้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์สองประการคือ

⁹¹ ไพจิตร บุญญพันธุ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 16, น. 140-141.

3.10.1.1 ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด หมายความว่าผู้เสียหายรู้ว่าตนได้รับความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งจากการกระทำของบุคคลอื่น การรู้ถึงละเมิดนั้นอาจรู้ในวันที่มีการละเมิดเกิดขึ้นหรืออาจรู้ภายหลังที่ละเมิดเกิดขึ้นก็ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เช่น คำถูกสุนัขกัดบาดเจ็บ คำได้รู้ถึงการละเมิดในวันที่สุนัขกัดนั่นเอง แต่ถ้าสมมุติว่า ก. มีแหวนอยู่หนึ่งวงเก็บไว้ในตู้ วันที่ 1 มกราคม 2550 ข. ได้มาลักเอาไป แต่ ก. เพิ่งจะมาทราบแหวนหายเอาในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 เช่นนี้ วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดก็คือ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ มิใช่วันที่ 1 มกราคม 2550 แต่วันที่ 1 มกราคม 2550 คือวันที่ทำละเมิดฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าวันที่ทำละเมิดกับวันที่รู้ถึงความเสียหายอาจไม่ใช่วันเดียวกันได้

3.10.1.2 ผู้เสียหายรู้ตัวผู้จะพึงใช้คำสินไหมทดแทน หมายความว่าผู้เสียหายได้ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำละเมิดคนนั่นเอง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3311/2559 คำถูกสุนัขกัดบาดเจ็บวันที่ 1 มกราคม 2550 เช่นนี้ วันที่ 1 มกราคม 2550 เป็นวันที่เกิดความเสียหายและรู้ถึงการละเมิด แต่อายุความยังไม่เริ่มนับเพราะคำยังไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสุนัข คำจึงไม่อาจเรียกค่าเสียหายจากผู้ใดได้ 6 เดือนต่อมา คือในวันที่ 1 มิถุนายน 2550 คำจึงได้ทราบว่าสุนัขนั้นเป็นของขาว อายุความที่คำจะฟ้องขาวเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2550 เป็นต้นไป หรือในกรณีที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยที่ 2 ขับรถโดยประมาทชน บ. ถึงแก่ความตายแล้วหลบหนีไป เพิ่งเข้ามาขอตัวต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2553 และให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิด ฉะนั้นก่อนที่จำเลยที่ 1 จะเข้ามาขอตัวและให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิดข่มขู่ยังไม่เป็นที่ทราบกันว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ เพียงแต่เป็นที่สงสัยของโจทก์ว่าลูกจ้างของจำเลยที่ 2 เป็นผู้กระทำความผิดและเป็นผู้ทำละเมิดต่อ บ. ยังไม่อาจถือว่าโจทก์รู้ตัวผู้ทำละเมิดหรือผู้จะพึงต้องใช้คำสินไหมทดแทน แม้จำเลยที่ 2 เคยส่งตัวแทนไปเคารพศพผู้ตายเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2553 มอบเงินช่วยเหลืองานศพ โดยมีการประกาศชื่อจำเลยที่ 2 ด้วยก็ตาม ก็ยังไม่อาจรับฟังว่าโจทก์ทราบว่าจำเลยที่ 2 เป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 และต้องร่วมรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนแก่โจทก์ เพราะขณะนั้นโจทก์ยังไม่ทราบว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ทำละเมิดต่อโจทก์ จนกระทั่งวันที่ 26 ตุลาคม 2553 จำเลยที่ 2 ส่งตัวแทนไปร่วมเจรจาดอกค่าเสียหายกับโจทก์ ดังนี้ ต้องถือว่าโจทก์เพิ่งทราบว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้จะพึงต้องใช้คำสินไหมทดแทนในวันดังกล่าว เมื่อนับถึงวันฟ้องวันที่ 12 ตุลาคม 2554 สิทธิเรียกร้องของโจทก์เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นนายจ้างยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลา 1 ปี จึงยังไม่ขาดอายุตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต คำว่าผู้เสียหายรู้ตัวผู้จะพึงใช้คำสินไหมทดแทนมิได้หมายความว่ารวมถึงการรู้ถึงจำนวนค่าเสียหายที่ผู้ทำละเมิดจะต้องใช้ หมายความว่าแต่เพียงว่าผู้เสียหายรู้ตัวผู้ทำละเมิดเท่านั้น เช่น ก. เป็นเสมียนแผนกเงินได้ยื่นขอกองเงินของทางราชการเป็นเวลาติดต่อกันในขณะที่ คำ แดงและ

ชาวเป็นหัวหน้า เมื่ออธิบดีได้รับรายงานว่า คำแดงและขาวต้องรับผิดชอบด้วย ถือว่าได้รับรู้ตัวผู้จะพึงใช้คำสินไหมทดแทนแล้ว แม้จะยังไม่อาจทราบได้ว่าแต่ละคนต้องใช้คำสินไหมทดแทนเท่าใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 670/2493 จำเลยใช้เรือขุด ๆ แร่ทำให้น้ำขุ่นขึ้น มูลดินมูลทรายไหลเข้านาโจทก์ เพราะทำนบกั้นน้ำพังนั้น เพียงแต่ทำนบกั้นน้ำพังไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิโจทก์ แต่การละเมิดสิทธิเกิดขึ้น เมื่อน้ำไหลพาเอามูลดินทรายเข้านาโจทก์ทำนาไม่ได้ ฉะนั้น อายุความจึงตั้งต้นแต่น้ำไหลเข้านาโจทก์ หาใช่ตั้งแต่น้ำพังไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 717/2497 แจ้งความต่อตำรวจโดยละเมิดว่าโจทก์ผิดอาญา อายุความละเมิดอยู่จนศาลอาญาพิพากษายกฟ้องคดีที่โจทก์ถูกฟ้องไม่ โจทก์ฟ้องคดีเกิน 1 ปี ขาดอายุความตามมาตรา 448 วรรคหนึ่งและไม่เข้าวรรคสองเพราะผู้ถูกแจ้งความมิได้มีความรับผิดชอบทางอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 474/2514 การที่โจทก์ยื่นคำร้องขจัดทรัพย์ต่อศาล ไม่เป็นเหตุให้อายุความในเรื่องละเมิดสะดุดหยุดลง เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำยึดทรัพย์ของโจทก์โดยอ้างว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เมื่อโจทก์ถือว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์ และจะฟ้องเรียกคำสินไหมทดแทน โจทก์จะต้องฟ้องภายใน 1 ปี นับแต่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้คำสินไหมทดแทน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2185/2517 ในชั้นแรกโจทก์ฟ้องจำเลยว่าลูกจ้างของจำเลยขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส ขอให้ใช้ค่าเสียหายต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องว่าเหตุเกิดเพราะลูกจ้างของ ป. ก็ขับรถโดยประมาทด้วย ขอให้ร่วมใช้ค่าเสียหายกับจำเลย จึงขอเพิ่มเติมฟ้องตามความในคำร้อง และขอให้หมายเรียก ป. เข้ามาเป็นจำเลยร่วม แม้โจทก์ได้ฟ้องจำเลยภายในกำหนดอายุความ 1 ปี แต่เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องโดยขอให้ศาลหมายเรียก ป. เข้ามาเป็นจำเลยร่วมนั้นเกินกำหนด 1 ปี นับแต่วันเกิดเหตุและโจทก์รู้ว่า ป. เป็นผู้จะพึงต้องใช้คำสินไหมทดแทนคดีของโจทก์จึงขาดอายุความแล้วเพราะเท่ากับโจทก์ฟ้อง ป. ในวันยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องนั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1382/2518 จำเลยที่ 1 ลูกจ้างของจำเลยที่ 2 ขับรถยนต์โดยสารในทางรถที่จ้างชนกับรถบรรทุกที่ ก. ขับสวนทางมาแล้วรถที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้ขับพุ่งเข้าชน ป. ถึงแก่ความตาย โจทก์ผู้เป็นบิดาและผู้แทนโดยชอบธรรมของ ป. ผู้ตายทราบว่าจำเลยที่ 2 เป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 ในวันเกิดเหตุนั้น แต่ได้ฟ้องคดีเพื่อให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนให้โจทก์เมื่อพ้นระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันเกิดเหตุแล้ว ดังนี้ การที่จำเลยที่ 1 ขับรถชนกับรถของผู้อื่นก่อนแล้วแลกลับไปชน ป. ถึงแก่ความตายนั้น โจทก์ย่อมรู้แล้วว่า ผู้จะพึงต้องใช้คำสินไหมทดแทนต้องเป็นจำเลยที่ 1 หรือ ก. คนขับรถบรรทุกทุกคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนโดยไม่จำเป็นต้องรอฟังคำชี้ขาดของศาลว่าฝ่ายใดเป็นผู้กระทำผิดเสียก่อน เมื่อโจทก์รู้ถึงการละเมิด และรู้ว่าจำเลยที่ 2 เป็นนายจ้างของ

จำนวนที่ 1 ในวันเกิดเหตุตนเอง อายุความเฉพาะตัวจำนวนที่ 2 จึงต้องเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น ซึ่งนับถึงวันฟ้องเกิน 1 ปีแล้ว คดีของโจทก์เกี่ยวกับจำนวนที่ 2 จึงขาดอายุความตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 448/2519 โจทก์ฟ้องจำเลยภายในกำหนดอายุความ แต่ระบุชื่อบริษัทจำเลยไม่ถูกต้อง ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อบริษัทจำเลยให้ถูกต้อง ศาลชั้นต้นอนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมชื่อจำเลยให้ถูกต้อง หาเป็นเหตุให้คดีขาดอายุความไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 289/2520 จำเลยแจ้งความเท็จให้นายอำเภอห้ามโจทก์มิให้ตัดจากในที่พิพาท โจทก์รู้ว่าจำเลยทำละเมิดแล้วตั้งแต่วันแจ้งความอายุความ 1 ปี นับแต่วันนั้น ไม่ใช่วันที่ศาลฎีกาพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีที่ฟ้องจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2054/2522 จำเลยขับรถชนเสาไฟฟ้าของโจทก์โดยละเมิด โจทก์มอบให้การไฟฟ้า ดูแลรักษาเสาไฟฟ้า ตลอดจนแจ้งความตีราคาค่าเสียหาย มิได้มอบให้เรียกหรือค่าเสียหายด้วย การไฟฟ้าฯ จึงมิใช่ตัวแทนโจทก์ การไฟฟ้าฯ รู้เหตุละเมิดไม่ถือว่าโจทก์รู้ จนกว่าการไฟฟ้าฯ จะแจ้งเหตุให้โจทก์ทราบ อายุความ 1 ปีนับแต่โจทก์รับแจ้งเหตุ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1500/2523 เทศบาลตกลงให้การไฟฟ้านครหลวงเป็นผู้ดูแลรักษา รับผิดชอบซ่อมแซมและเป็นผู้แจ้งความตีราคาค่าเสียหาย ติดตามเรื่องในกรณีเสาไฟฟ้าถูกชนและซ่อมในวงเงินไม่เกิน 8,000 บาท ถ้าเกินกว่า 8,000 บาท ให้แจ้งให้พิจารณาก่อนซ่อมและเบิกเงินตามข้อตกลงดังกล่าว เทศบาลหาได้มอบหมายให้การไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้เรียกหรือค่าเสียหายหรือดำเนินคดีฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือตกลงเรียกค่าเสียหายได้เองแต่ประการใดไม่ การไฟฟ้านครหลวงจึงไม่ใช่ตัวแทนของโจทก์ เมื่อได้ความว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้แทนโจทก์รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนและฟ้องคดีภายใน 1 ปี คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6028/2549 จำเลยต่อเติมอาคารครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณเดือนตุลาคม 2538 โจทก์กล่าวอ้างว่า ความเสียหายของอาคารโจทก์เกิดจากการต่อเติมอาคารของจำเลย ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โจทก์จึงรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว โจทก์นำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2551 พันปีหนึ่งนับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงขาดอายุความตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง แม้การต่อเติมอาคารมิได้รับอนุญาตจากทางราชการ เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มาตรา 21, มาตรา 25 วรรคสอง ซึ่งอาจต้องระวางโทษปรับเป็นรายวันตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง และถือเป็นความผิดอยู่ตลอดเวลาที่ผู้กระทำความผิดยังฝ่าฝืนอยู่ ก็เป็นการกระทำคนละส่วนกัน ไม่เป็นเหตุให้การต่อเติมอาคารกลายเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์อยู่ตลอดเวลาจนกว่าจะมีการปฏิบัติให้ถูกต้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 389/2550 โจทก์ทราบเรื่องสหกรณ์ออมทรัพย์จำเลยมีมติให้โจทก์ออกจากการเป็นสมาชิกของจำเลยตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2541 แสดงว่าโจทก์ได้รู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในวันดังกล่าวมิใช่ถือเอาวันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากจำเลยเป็นวันที่โจทก์รู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากโจทก์เป็นผู้เสียหายที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องรอฟังคำสั่งจากจำเลย แม้โจทก์จะเพิ่งได้รับหนังสือแจ้งให้ทราบถึงมติของจำเลยในวันที่ 21 มกราคม 2541 ก็ไม่มีผลต่อการเพ่งเริ่มนับอายุความ เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้องเกินกว่าหนึ่งปีนับแต่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จึงขาดอายุความตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2117/2553 การที่โจทก์ฟ้องคดีนี้อ้างว่าจำเลยทั้งสองกระทำละเมิดต่อโจทก์โดยแก่นำข้อกล่าวหาที่อ้างว่าโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญามาฟ้องเพื่อไม่ให้โจทก์ได้รับเงินตามตัวสัญญาใช้เงิน โจทก์ยอมรับแล้วว่าสิ่งที่จำเลยทั้งสองยื่นฟ้องเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อโจทก์ ส่วนศาลจะพิพากษาอย่างไรเป็นเรื่องการรับฟังพยานหลักฐาน แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นฝ่ายชนะคดีก็มิได้หมายความว่าจำเลยจะมีได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ แต่ผลของการกระทำละเมิดเกี่ยวกับคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาอันเป็นผลทำให้โจทก์ไม่ได้รับเงินตามตัวสัญญาใช้เงินนั้น หากศาลชั้นต้นไม่มีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา โจทก์จะมีสิทธิได้รับเงินตามตัวสัญญาใช้เงินในวันที่ 25 กันยายน 2535 และวันที่ 25 มีนาคม 2536 ดังนั้น แม้โจทก์รู้ตัวว่าจำเลยทั้งสองเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย แต่ยังไม่รู้ว่าจำเลยทั้งสองจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายหรือไม่ อายุความจึงยังไม่เริ่มนับ เพราะระหว่างนั้นศาลชั้นต้นอาจเพิกถอนคำสั่งที่ให้คุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา จึงถือว่าวันที่โจทก์รู้ตัวว่าจำเลยเป็นผู้กระทำละเมิดและต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคือวันที่ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนด คือวันที่ 25 กันยายน 2535 และ วันที่ 25 มีนาคม 2536

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8888/2551 ในวันที่กรมสามัญศึกษาโจทก์ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจแม้จะถือได้ว่าโจทก์รู้ถึงการละเมิดแล้ว ก็ยังไม่อาจถือว่าโจทก์รู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในวันดังกล่าวด้วย เมื่อกรรมการสอบสวนสอบสวนเสร็จและรายงานผลการสอบสวนต่ออธิบดีกรมสามัญศึกษาว่า จำเลยที่ 3 เป็นผู้พึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วย จึงถือว่าโจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่วันดังกล่าว ปรากฏว่ารองอธิบดีรักษาราชการแทนอธิบดีกรมสามัญศึกษาได้รับรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนวันที่ 14 กรกฎาคม 2537 โจทก์ยื่นฟ้องวันที่ 13 กรกฎาคม 2538 จึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9972/2555 เดิมโจทก์ฟ้อง ป. เนื่องจากค้างชำระค่าบริการโทรศัพท์ระหว่างประเทศ ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องโดยให้เหตุผลว่า ป. ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับโจทก์และไม่ได้มีนิติสัมพันธ์กับโจทก์ เอกสารที่ทำสัญญาขอเช่าใช้บริการโทรศัพท์ตามฟ้องมิใช่ลายมือ

ชื่อ ป. คำพิพากษาของศาลผูกพันโจทก์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 วรรคหนึ่ง โจทก์ย่อมทราบนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วว่า ลายมือชื่อของผู้ที่ทำสัญญาขอเช่าใช้บริการโทรศัพท์ตามฟ้องไม่ใช่ลายมือชื่อ ป. ผู้ขอใช้บริการ โจทก์ย่อมรู้ว่าการละเมิดเกิดขึ้นและรู้ว่าจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้รับคำขอเช่าใช้บริการ โทรศัพท์น่าจะต้องรับผิดชอบ อันเป็นกรณีที่โจทก์รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนในวันที่ศาลมีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวแล้ว จึงไม่ได้อุทธรณ์ฎีกาในคดีนั้น เมื่อนับถึงวันที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองให้รับผิดชอบละเมิดคดีนี้เกิน 1 ปี คดีโจทก์ขาดอายุความ

3.10.2 อายุความ 10 ปี หมายความว่า เมื่อละเมิดได้เกิดขึ้นแล้วเป็นเวลา 10 ปี ผู้เสียหายไม่ทราบถึงความเสียหาย หรือทราบว่าตนต้องเสียหายแต่ไม่ทราบผู้กระทำละเมิด สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายย่อมขาดอายุความ เช่น ก. ถูกสุนัขกัดวันที่ 10 มกราคม 2550 ก. ไม่อาจทราบว่าใครต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมาวันที่ 20 มกราคม 2550 ก. ทราบว่าสุนัขเป็นของ ข. เช่นนี้สิทธิเรียกร้องของ ก. ย่อมขาดอายุความ

ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6024/2550 มีข้อสังเกตว่า ถ้าผู้เสียหายทราบตัวผู้ที่จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเก้าปีหกเดือน นับแต่วันที่ได้รับความเสียหาย ผู้ต้องเสียหายยังมีโอกาสที่จะใช้สิทธิเรียกร้อง ของตน ภายในระยะเวลา 6 เดือนที่ยังเหลือ มีผู้สงสัยถามผู้เขียนว่าเหตุใดจึงไม่ให้เวลา เขา 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายทราบถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด ผู้เขียนมีความเห็นว่าในกรณีนี้ต้องกลับไปใช้เรื่องอายุความอันมีลักษณะทั่วไป กล่าวคือ อายุความหมดเมื่อครบกำหนด โดยถือหลักอายุความที่ยาวที่สุด เพราะมีฉะนั้นแล้วคดีจะไม่มีที่สิ้นสุด การสืบพยานหลักฐานก็จะไม่สะดวก ดังเช่นตัวอย่างนี้ตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดอายุความสิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่มูลละเมิดไว้ 2 กรณี คือ กรณีแรกมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีที่สองมีอายุความสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ซึ่งหากเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าว ก็ถือว่าสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวขาดอายุความ บทบัญญัติดังกล่าวที่ให้นับอายุความสิบปีนับจากวันทำละเมิดนั้น วันทำละเมิดย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ได้กระทำหรือคว้นการกระทำอันเป็นมูลเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ส่วนผลของการทำละเมิดจะเกิดขึ้นเมื่อใด ย่อมเป็นอีกเรื่องหนึ่ง วันทำละเมิดกับวันที่ผลของการทำละเมิดเกิดขึ้นจึงต่างกัน คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่าเมื่อระหว่างเดือนมิถุนายน 2522 ถึงเดือนสิงหาคม 2523 จำเลยทั้งสองโดยจำเลยที่ 2จงใจหรือประมาทเลินเล่อ รั้งวัดที่ดินออก น.ส. 3ก ของโจทก์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ดังนี้ มูลละเมิดย่อมเกิดอย่างช้าที่สุดในวันที่ 31 สิงหาคม 2523 โจทก์ฟ้องเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2542 ซึ่งล่วงพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิดแล้ว คดีโจทก์ย่อมขาดอายุความ

3.11 กรณีที่ผู้เสียหายเป็นนิติบุคคล

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นบุคคลธรรมดา ปัญหาว่าเมื่อใดบุคคลนั้นได้รู้ถึงการละเมิด และตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนมักจะไม่เกิดขึ้น แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นนิติบุคคลปัญหาในเรื่องนี้ย่อมเกิดขึ้นเสมอจะถือหลักเช่นบุคคลธรรมดาไม่ได้ เนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติให้เป็นบุคคลขึ้นเท่านั้น เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 755/2550 รถบรรทุกของเอกชนได้ชนรถยนต์ของกรม ฯ หนึ่ง ในรัฐบาลเสียหาย ปรากฏว่า ก. เป็นผู้ขับรถของรถนั้น เช่นนี้จะถือเอาความรู้ของ ก. เป็นจุดเริ่มต้นการนับอายุความไม่ได้ จะต้องถือเอาความรู้ของผู้แทนของรถนั้นคืออธิบดีเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ เมื่ออธิบดีได้รับทราบรายงานเรื่องรถยนต์ถูกชนเมื่อใด และใครเป็นผู้รับผิดชอบแล้วก็ต้องเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันนั้น และในกรณีที่กรมได้ทราบแล้วแม้จะได้รายงานขึ้นไปยังกระทรวงตามลำดับ ก็ถือเอาวันที่กรมได้ทราบเป็นสำคัญเพราะอยู่ในฐานะที่จะฟ้องร้องได้แล้วหรือในกรณีที่นายช่างแขวงทาง ซึ่งเป็นเพียงข้าราชการในกรม โจทก์คนหนึ่ง มิใช่ผู้แทนของโจทก์โดยตรง แม้นายช่างผู้นั้นจะรู้ถึงการละเมิดและตัวผู้ทำละเมิดแล้วอายุความละเมิดก็ยังไม่เริ่มนับ จนกว่าอธิบดีซึ่งมีอำนาจทำการแทนโจทก์จะรู้ถึงการละเมิดและตัวผู้ทำละเมิด

มีข้อสังเกตว่า การสอบสวนทางวินัยเพราะเหตุบกพร่องต่อหน้าที่ราชการเป็นคนละเรื่องกับการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดชอบทางแพ่ง เพราะหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางวินัยกับความรับผิดชอบทางแพ่งเป็นคนละกรณีกัน การบกพร่องต่อหน้าที่ราชการซึ่งต้องรับผิดชอบทางวินัยอาจไม่เข้าเกณฑ์ความรับผิดชอบทางแพ่งฐานละเมิดก็ได้ เมื่อผลของคำสั่งลงโทษทางวินัยยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยที่ 1 จะต้องรับผิดชอบทางแพ่งหรือไม่ โจทก์ที่ 2 ชอบที่จะตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้รับผิดชอบทางแพ่งอีกได้ มิใช่เป็นการกระทำโดยไม่ชอบหรือมีเจตนากระทำเพื่อขยายอายุความละเมิด แต่อย่างช้าที่สุดก็ต้องฟ้องภายในอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8414/2552 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยผู้แทนของกระทรวงมหาดไทยโจทก์ที่ 1 มีคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2533 แต่คำสั่งดังกล่าวสรุปการกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 ว่า ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นการทุจริต หากแต่เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องเท่านั้น โจทก์ที่ 2 จึงได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาหาตัวผู้รับผิดชอบทางแพ่ง แต่ผลการสอบสวนก็ยังไม่ปรากฏชัดเจน ต่อมาวันที่ 12 ตุลาคม 2538 อธิบดีกรมการปกครองมีบันทึกเสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยสรุปความได้ว่า กองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครองมีความเห็นว่า ผลการสอบสวนมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาและฟ้องคดีแพ่งเรื่องละเมิดแก่จำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 และผู้เกี่ยวข้องได้และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามรับทราบวันที่ 14 ตุลาคม 2538 ส่วนโจทก์ที่ 2 ได้รับ

หนังสือแจ้งเรื่องดังกล่าวจากปลัดกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2538 จึงต้องถือว่า โจทก์ที่ 1 และที่ 2 เพิ่งรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่วันดังกล่าวซึ่งเมื่อนับถึงวันฟ้องคือวันที่ 11 ตุลาคม 2539 คดีของโจทก์ทั้งสองจึงยังไม่ขาดอายุความตาม พรบ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2863/2559 ปลัดกระทรวงการต่างประเทศมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยจำเลย ซึ่งต่อมากลุ่มกรรมการมีมติว่าการที่จำเลยซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตและเป็นหัวหน้าส่วนราชการสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ลงลายมือชื่อในสัญญาขายที่ดินตั้งสถานทูตในประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และรายงานการสอบสวนดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2544 โจทก์จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดเพื่อพิจารณาหาตัวผู้รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ ต่อมาเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้สอบสวนเสร็จแล้วได้เสนอผลการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดว่าจำเลยมีความผิดทางละเมิดและต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นทราบเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2544 ถือว่าโจทก์เพิ่งรู้ตัวผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนับตั้งแต่วันดังกล่าว เมื่อนับถึงวันฟ้องวันที่ 30 ตุลาคม 2546 ยังไม่พ้นกำหนดสองปี คดีของโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10 วรรคสอง

แต่ถ้านิติบุคคลได้มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่คนใดที่มีอำนาจดำเนินคดีละเมิดแทนแล้ว ถือว่าเจ้าหน้าที่คนนั้นเป็นผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้นั้นรู้ก็ถือว่านิติบุคคลรู้ด้วยแล้ว⁹²

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8122/2548 : ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการละเมิด พ.ศ.2529

ข้อ 9 ได้มอบหมายการปฏิบัติราชการให้ผู้อำนวยการกอง ได้แก่ ผู้อำนวยการกอง กองก่อสร้างและบูรณะของกรุงเทพมหานคร โจทก์ เป็นผู้มีอำนาจในการเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดแก่โจทก์ชดใช้ค่าเสียหาย การที่ผู้อำนวยการกองดังกล่าว เรียกร้องให้จำเลยที่ 2 ชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิด จึงเป็นการกระทำในฐานะเป็นผู้แทนของโจทก์มิใช่ในฐานะเป็นส่วนราชการของโจทก์เพียงอย่างเดียว และการที่พันตำรวจโท ช. มีหนังสือแจ้งคดีให้ผู้อำนวยการกองทราบว่า จำเลยที่ 1 เป็นคนขับรถและจำเลยที่ 2 เป็นเจ้าของรถยนต์บรรทุกคันเกิดเหตุ โดยผู้อำนวยการกองลงชื่อรับทราบและมีคำสั่งให้ดำเนินการต่อไปเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2537 มีผลผูกพันโจทก์ จึงต้องถือว่าโจทก์ได้รู้ถึงละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างช้าที่สุดในวันที่ 20 กรกฎาคม 2537 โจทก์ฟ้องคดีวันที่ 21 มกราคม 2542 พ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันดังกล่าว จึงขาดอายุความตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง

3.12 กรณีที่ผู้เสียหายหลายคน

กรณีละเมิดแต่ละกรณีอาจมีผู้ต้องเสียหายหลายคนก็ได้เช่น สุนัขของ ข. กัด ก. หากปรากฏว่า ก.ถึงแก่ความตายเพราะ โรคพิษสุนัขบ้า ก. มีบิดามารดาที่ต้องอุปการะหรือมีบุตรซึ่งเป็นผู้เยาว์ หรือบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เพราะร่างกายพิการ หรือมีภรรยาเช่นนี้ แต่ละบุคคลต่างเป็นผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจาก ข. ทั้งสิ้น จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้นว่าอายุความจะเริ่มต้นนับเมื่อใดในเรื่องนี้จะต้องถือเอาความรู้ถึงการละเมิดของแต่ละบุคคลเป็นเกณฑ์ กำหนดอายุความ 1 ปี ตามกฎหมายจึงอาจเริ่มต้นไม่พร้อมกันได้

3.13 กรณีที่ผู้รับผิดหลายคน

ในกรณีละเมิดบางครั้งมีผู้ร่วมกระทำผิดหลายคน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันหรือนายจ้างอาจต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้าง ตัวการร่วมรับผิดชอบกับตัวแทน เช่นนี้ การรู้ตัวผู้จะต้องรับผิดชอบอาจไม่พร้อมกัน เช่น รู้ตัวนายจ้างภายหลังรู้ตัวลูกจ้างเป็นต้น ฉะนั้น อายุความจะเริ่มนับไม่พร้อมกันสำหรับผู้ต้องรับผิดชอบแต่ละคน กล่าวคือ อายุความสำหรับฟ้องลูกจ้างจะต้องเริ่มนับก่อนถ้ารู้ตัวก่อน ส่วนอายุความสำหรับฟ้องนายจ้างจะต้องเริ่มนับภายหลังถ้ารู้ตัวภายหลัง

ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3914/2548 ในกรณีที่ผู้ทำละเมิดได้ทำประกันภัยค่าจุนไว้ ผู้เสียหายยอมมีสิทธิฟ้องผู้รับประกันภัยให้รับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยได้ด้วย ซึ่งอายุความในการฟ้องผู้รับประกันภัยนั้นมาตรา 882 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้มีอายุความ 2 ปีนับแต่วันวินาศภัย ซึ่งต่างจากอายุความในการฟ้องผู้ทำละเมิดและนายจ้าง อนึ่งผู้รับประกันภัยจะยกอายุความละเมิด 1 ปี ขึ้นต่อสู้แทนผู้ทำละเมิดไม่ได้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1795/2523 ถ้าผู้ทำละเมิดยกอายุความละเมิดขึ้นต่อสู้จนศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์สำหรับผู้ทำละเมิดแล้ว ผู้รับประกันภัยก็ย่อมได้รับประโยชน์ไปด้วย ตามมาตรา 887 วรรคหนึ่ง ซึ่งให้ผู้รับประกันภัยค่าจุนรับผิดชอบต่อความเสียหายซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8888/2551 : รองอธิบดีผู้รักษาราชการแทนอธิบดีกรมผู้เสียหายได้รับรายงานของคณะกรรมการสอบสวนที่ระบุตัวจำเลยที่ 3 ว่าต้องรับผิดชอบเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2537 โจทก์ฟ้องวันที่ 13 กรกฎาคม 2538 คดียังไม่ขาดอายุความ

3.14 กรณีที่คู่กรณีต่างฟ้องกันและกันฐานละเมิด

ต้องพิจารณาอายุความแตกต่างกัน แม้จะมีมูลมาจากเหตุการณ์เดียวกัน

ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2536/2556 ถ้าฝ่ายหนึ่งเป็น โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดไว้ภายในกำหนดอายุความแล้ว หากจำเลยจะฟ้องแย้ง ก็ต้องฟ้องแย้งภายในอายุความด้วย แม้การฟ้องคดีของโจทก์และการฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสองจะเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในมูลละเมิดเหตุเดียวกัน แต่การที่จำเลยทั้งสองฟ้องแย้งโจทก์เป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยทั้งสองเป็นเจ้าหนี้ ส่วนโจทก์เป็นลูกหนี้โจทก์กับจำเลยทั้งสองจึงเป็นคนละฝ่ายกัน การฟ้องคดีของโจทก์ซึ่งทำให้อายุความสะดุดหยุดลงย่อมเป็นคุณเฉพาะแก่ฝ่ายโจทก์ หาได้เป็นคุณแก่จำเลยทั้งสองซึ่งฟ้องแย้งด้วยไม่ เมื่อจำเลยทั้งสองฟ้องแย้งพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่จำเลยทั้งสองรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ฟ้องแย้งของจำเลยทั้งสองจึงขาดอายุความตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง

การละเมิดเกิดเมื่อใด ละเมิดจะต้องประกอบด้วยกรกระทำและความเสียหาย ถ้ามีการกระทำอย่างเดียวกันแต่ไม่มีความเสียหายก็ไม่ถือว่าการละเมิดเกิดขึ้น ความเสียหายนั้นอาจเกิดขึ้นทันทีที่ได้มีการกระทำหรืออาจเกิดขึ้นภายหลังที่ได้มีการกระทำไปนานแล้วก็ได้ เช่น ก. ปลอ่ยน้ำล้างแร่ ออกเหมืองของตนต่อมาอีก 3 เดือน น้ำล้างแร่ดังกล่าวได้ไหลเข้าไปทำความเสียหายให้กับข้าวในนาของ ข. เช่นนี้ ถือว่าการละเมิดเกิดขึ้นเมื่อน้ำไหลเข้าไปทำความเสียหายในนาเพราะพึงจะครบหลักเกณฑ์ในวันนั้น ก่อนหน้านั้น 3 เดือนยังไม่ถือว่า ก. ละเมิด ข. แม้ ข. จะทราบเรื่อง ก. ปลอ่ยน้ำตั้งแต่วันแรกแล้ว ก็ไม่ถือว่าอายุความเริ่มนับแต่วันนั้นเพราะความเสียหายยังไม่ได้เกิดขึ้น⁹³

ตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 521/2562 : แม้ผู้ทำละเมิดจงใจประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายแล้ว แต่เมื่อยังไม่เกิดความเสียหาย ผู้ทำละเมิดก็ยังไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ปพพ. มาตรา 420 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความเสียหายเกิดขึ้นจริง จึงต้องเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่เกิดความเสียหายซึ่งเป็นวันที่โจทก์ทั้งสองรู้ถึงการละเมิดตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง ไม่ใช่ นับแต่วันที่โจทก์ทั้งสองรู้ถึงการกระทำผิดกฎหมายและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

บ. ถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2548 โจทก์ทั้งสองเพิ่งรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนวันที่ 28 กรกฎาคม 2554 และวันที่ 22 กรกฎาคม 2554 ตามลำดับ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายของโจทก์ทั้งสองเพิ่งเกิดขึ้นหลังจากที่เข้ามรดกถึงแก่ความตายไปแล้วต้องถือว่าโจทก์ทั้งสองรู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของ บ. ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2554 และวันที่ 22

⁹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 81/2429 : จำเลยใช้เรือซูดซูดรทำให้น้ำหุนชัน มูลดินมูลทรายไหลเข้านาโจทก์ เพราะกั้นน้ำพั้งนั้น เพียงแต่ทำนบกั้นน้ำพั้ง ไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิของโจทก์

กรกฎาคม 2554 ตามลำดับ โจทก์ทั้งสองฟ้องจำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2555 ยังไม่พ้นกำหนดหนึ่งปี คดีโจทก์ทั้งสองสำหรับจำเลยที่ 2 ถึงที่ 5 ในส่วนของการเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดยังไม่ขาดอายุความตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 วรรคสาม

โจทก์ทั้งสองฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งห้าร่วมกันทำการป้องกันไม่ให้เกิดการทรุดพังทลายของดินในแนวเขตถนนสาธารณะและถนนสาธารณะไม่มีชื่ออีกต่อไป โดยใช้กล่องเกรเดียน (Gradient boxes) บรรจุหิน ขนาดใหญ่ขนาด 2X1 X1 เมตรประกอบกรบอัดดินเดิมทับบนแผ่นเสริมกำบังดิน ไม่ใช่การฟ้องเรียกค่าเสียหายและไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้โดยเฉพาะจึงมีอายุความ 10 ปีตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30

3.15 กรณีที่มีการละเมิดต่อเนื่อง

ในบางกรณีละเมิดเกิดขึ้นแล้วมิได้หยุดแต่เพียงแค่นั้นได้ก่อความเสียหายต่อไปอีกวาระหนึ่ง เช่นนี้อาจแยกการละเมิดออกเป็นส่วน ๆ ได้ ส่วนไหนขาดอายุความผู้ถูกฟ้องก็อาจยกขึ้นต่อสู้ได้ เช่น กรณี ก. ปล่อยน้ำล้างแร่เข้านา ข.ดังกล่าวมาข้างต้น น้ำล้างแร่ที่ ก. ปล่อยในคราวเดียวอาจไหลเข้าในนาของ ข. เป็นเนื้อที่พันไร่โดยค่อย ๆ ไหลเข้ามาในนาวันละสิบไร่ เช่นนี้อาจแยกอายุความเป็นส่วน ๆ ได้ นาส่วนไหนที่รู้เกินหนึ่งปี การฟ้องเรียกค่าเสียหายสำหรับนาส่วนนั้นก็ต้องถือว่าขาดอายุความแล้ว⁹⁴ หรือตัวอย่างจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ว่า⁹⁵ จำเลยบุกรุกเจาะกำแพงทำประตูเข้าครอบครองห้องที่โจทก์เช่ามา และครอบครองตลอดมาจนถึงวันฟ้อง เป็นละเมิดต่อโจทก์ตลอดมาเป็นเวลากว่า 1 ปีไม่ขาดอายุความขับไล่และเรียกค่าเสียหาย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 94/2555 โจทก์ทั้งสองฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ทำละเมิดปักท่อนเหล็กลงบนทางพิพาทโดยไม่ชอบ เมื่อขณะที่โจทก์ทั้งสองฟ้องคดีนี้ เสาเหล็กดังกล่าวยังคงปักอยู่บนที่พิพาท เหตุแห่งมูลฟ้องยังคงมีต่อเนื่องมาถึงวันฟ้อง สิทธิของโจทก์ทั้งสองที่จะฟ้องเพื่อปลดเปลื้องการกระทำของจำเลยที่ 1 จึงยังคงมีอยู่ ฟ้องของโจทก์ทั้งสองจึงไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3365/2558 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมผู้เป็นโจทก์มีภาระหน้าที่จะต้องปฏิรูปที่ดินตามเนื้อที่ที่กรมป่าไม้ให้แก่โจทก์ การที่จำเลยเข้าทำประโยชน์อยู่ในที่ดินพิพาทโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้หรือโจทก์ เป็นการละเมิดต่อโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง ถึงแม้จำเลยจะเข้าทำประโยชน์ที่พิพาทมานานกว่า 20 ปีแล้ว แต่เมื่อการครอบครอง

⁹⁴ แต่การละเมิดสิทธิเกิดขึ้น เมื่อน้ำไหลมาเอามูลดินทรายเข้านา โจทก์ทำนาไม่ได้ ฉะนั้น อายุความจึงตั้งต้นแต่น้ำไหลเข้านาโจทก์ หาใช่ตั้งแต่ทำนบพัง

⁹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1360/2521

ที่คินพิพาทของจำเลยเป็นการละเมิดต่อเนื่องตลอดมา ทั้งโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดในระยะเวลาเพียง 1 ปี ก่อนฟ้อง ฟ้องโจทก์ไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5556/2558 จำเลยที่ 1 ว่าจ้างจำเลยที่ 2 ก่อสร้างอาคารชุดของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ว่าจ้างจำเลยที่ 4 เป็นผู้ทำและเจาะเสาเข็ม งานเจาะเสาเข็มเป็นงานส่วนหนึ่งในกระบวนการก่อสร้างโดยไม่อาจแบ่งแยกได้ เมื่อสาเหตุที่ตึกแถวของโจทก์ทรุดเอียงแตกร้าวเริ่มต้นแต่ที่เริ่มก่อสร้างอาคารของจำเลยที่ 1 ติดต่อกันต่อเนื่องตลอดมา ทรานแทที่จำเลยที่ 2 ยังก่อสร้างอาคารชุดไม่แล้วเสร็จ เมื่อความเสียหายยังคงเกิดแก่โจทก์ติดต่อกันต่อเนื่องโดยตลอดถึงแม้โจทก์ฟ้องคดีพินกำหนดเวลา 1 ปี ก็ตาม แต่เมื่อเป็นการกระทำละเมิดต่อเนื่อง ดังนี้ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดของโจทก์ยังไม่ขาดอายุความตาม ปพพ. มาตรา 448 วรรคหนึ่ง)

3.16 กรณีที่ผู้ทำละเมิดถึงแก่ความตาย

ผู้ถูกทำละเมิดซึ่งเป็นเจ้าหนี้จะต้องฟ้องผู้จัดการมรดกหรือทายาทของผู้ทำละเมิดภายในกำหนดอายุความมรดกตาม ปพพ.มาตรา 1754 วรรคสาม คือต้องฟ้องภายในกำหนด 1 ปีนับแต่ผู้ถูกทำละเมิดได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของผู้ทำละเมิด จะใช้อายุความละเมิดที่ยาวกว่านั้นไม่ได้ แต่ถ้าอายุความละเมิดเหลือสั้นกว่า 1 ปี ก็จะต้องใช้อายุความใหม่ตามมาตรา 193/23⁹⁶ คือ 1 ปีนับแต่วันที่ผู้ทำละเมิดตาย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2227/2560 โจทก์รู้การกระทำละเมิดและรู้ว่า ก. กระทำละเมิดเมื่อเดือนเมษายน 2555 และ ก. ตายเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556 เป็นกรณีที่กำหนดอายุความแห่งหนี้ละเมิดเหลือสั้นกว่า 1 ปีนับแต่วันตาย โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกร้องให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกของ ก. รับผิดชอบหนี้ได้ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ ก. ตายตาม ปพพ. มาตรา 193/23 เมื่อนับถึงวันที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ยังไม่พ้นกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่ ก. ตาย สิทธิฟ้องเรียกร้องในมูลหนี้ละเมิดของโจทก์ไม่ขาดอายุความ⁹⁷

⁹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/23 อายุความสิทธิเรียกร้องอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้ตาย ถ้าจะครบกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันตาย อายุความนั้นยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันตาย

⁹⁷ วาริ นาสกุล, *อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 4*, น. 393-407.

3.17 การละเมิดโดยหมิ่นประมาท

3.17.1 การละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อ ความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อคนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันคนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทาง ได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่า สินไหมทดแทนไม่”⁹⁸

“A person who, contrary to the truth, asserts or circulates as a fact that which is injurious to the reputation or the credit of another or his earnings or prosperity in any other manner, shall compensate the other for any damage arising therefrom, even if he does not know of its untruth, provided he ought to know it.

A person who makes a communication the truth of which is unknown to him, does not thereby render himself liable to make compensation, if he or the receiver of the communication has a rightful interest in it.”

มาตรา 423 นี้ เรียกว่า หมิ่นประมาทในทางแพ่ง

อาจารย์มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล, กัณทิมา ช่างทำ ได้ให้ ความหมายว่าการกล่าวไขข่าว คือ การพูดหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจ ความหมายของผู้กล่าวหรือไขข่าวนั้น

ข้อความที่ไขข่าวนั้น ต้องฝ่าฝืนความจริง ตรงจุดที่ต่างจากความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามกฎหมายอาญา ซึ่งการกระทำจะผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทนั้น ไม่ว่าข้อความนั้นจะเป็นจริง หรือไม่ก็ตาม ขอเพียงทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายก็พอก็ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดอาญาแล้ว

อนึ่ง ผู้ไขข่าวนั้นจะต้องควรจะรู้ว่าความที่ตนกล่าว หรือไขข่าวนั้นไม่เป็นความจริงด้วย และการกล่าว หรือไขข่าวนั้นต้องเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ ทางเจริญของ บุคคลอื่นด้วย⁹⁹

⁹⁸ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 609-610.

⁹⁹ มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 5*, น. 610.

อาจารย์วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์ ได้ให้ความหมายว่า กล่าวหรือไขข่าว คือการแสดงข้อความให้บุคคลที่สามทราบ “กล่าว” คือ ผู้เริ่มต้นพูดหรือแสดงข้อความต่อบุคคลที่สามด้วยตนเอง ส่วน “ไขข่าว”คือรับฟังจากผู้อื่นแล้วนำไปแพร่ต่อบุคคลที่สาม อาจกระทำด้วยคำพูด ภาษาลักษณ์อักษร ด้วยกิริยาอาการหรือวิธีอื่นใด¹⁰⁰

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองบัญญัติไว้เป็นเอกเทศอีกลักษณะหนึ่งเฉพาะที่เกี่ยวกับความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของบุคคลอื่น ที่จริงเป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นให้เขาเสียหายในสิทธินั้นเอง คือสิทธิในชื่อเสียงหรือเกียรติคุณดังได้อธิบายมาแล้วในมาตรา 420 และหลักเกณฑ์ตามมาตรา 420 โดยทั่วไปก็ย่อมนำมาใช้บังคับตามมาตรานี้ด้วย ความเสียหายตามมาตรานี้เป็นความเสียหายทางจิตใจ ซึ่งมีใช้ตัวเงินเป็นส่วนสำคัญ¹⁰¹

ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3023/2533 การที่จำเลยพิมพ์โฆษณาข้อความซึ่งไม่เป็นความจริงทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่า โจทก์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมกลั่นแกล้ง บริษัท ม. มิใช่การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใด โดยสุจริต หรือติชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของบุคคลในฐานะเพียงจำเลยพึงกระทำ แต่เป็นการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 723/2525 จำเลยทั้งหกพร้อมกันนำเรื่องราวชีวิตจริงของโจทก์ที่ 1 มาแสดงละครจีนหรือจิว โดยบิดเบือนให้เห็นว่า โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นภริยาน้อยมีนิสัยไม่ดี ชอบอิจฉาริษยาและก่อเรื่องวุ่นวายขึ้นในครอบครัวจนเป็นเหตุให้สามีถูกบุตรสาวใช้ปิ่นยิงถึงแก่ความตาย ทำให้โจทก์ที่ 1 เสียชื่อเสียงอาจถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ การกระทำของจำเลยทั้งหกจึงเป็นการร่วมกันทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4084/2528 หนังสือพิมพ์เสนอข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ว่า โจทก์ประพฤติตนอย่างคนไร้ศีลธรรม มีส่วนพัวพัน เป็นผู้จ้างวานฆ่าผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ มีนิสัยชอบใช้อำนาจบาตรใหญ่ หาใช่เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ติชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำไม่ เมื่อข้อความนั้น ไม่เป็นความจริง ย่อมเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 และการกล่าวหรือไขข่าว

¹⁰⁰ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์, กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2564) นิติกรรม สัญญา หนี้ (แก้ไขดอกเบีย ปี 2564) ละเมิด, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์, 2564), น. 504.

¹⁰¹ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, อ้างแล้ว เจริญรลที่ 16, น. 43.

แพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติว่า ต้องทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แม้ผู้กล่าวหรือไขข่าวมิได้รู้ว่า ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรรู้ได้ ก็ต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2372/2537 โจทก์และจำเลยที่ 1 ต่างเป็นผู้ประกอบกิจการค้าภาพยนตร์ด้วยกันก่อน โจทก์ได้ลิขสิทธิ์การฉายภาพยนตร์พิพาท จำเลยที่ 1 ได้โฆษณาแนะนำภาพยนตร์พิพาทมาก่อน ต่อมาเมื่อโจทก์ได้ลิขสิทธิ์ภาพยนตร์พิพาท โจทก์โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันทำนองว่าโจทก์ทุ่มเงินซื้อภาพยนตร์พิพาททำให้จำเลยที่ 1 ซ้ำใจ เสียหน้า เสียน้ำตาเมื่อโจทก์เริ่มทำการฉายภาพยนตร์พิพาทแล้วก็ยังมีการโฆษณาเป็นทำนองทำลายชื่อเสียงของจำเลยที่ 1 อยู่เรื่อย ๆ ดังนี้ เป็นกรณีที่โจทก์มีเจตนาทำลายชื่อเสียงจำเลยที่ 1 ทำให้ได้รับความเสื่อมเสียการที่จำเลยที่ 1 ออกโฆษณาโต้ตอบเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะพึงเกิดขึ้นโดยตรง และเป็นการกระทำโดยสุจริตเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดแก่จำเลยที่ 1 จึงเป็นการกระทำโดยสุจริตเพื่อป้องกันตนตามคลองธรรม ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3805/2537 กวาที่โจทก์จะเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงและเกียรติคุณเป็นที่รู้จักและยอมรับแก่บุคคลทั่วไปได้ โจทก์ต้องสร้างคุณงามความดีเป็นเวลานาน การที่จำเลยไขข่าวแพร่หลายใส่ความโจทก์ในหนังสือพิมพ์รายวันว่าภรรยาโจทก์กำลังหาหนทางความทำเรื่องขอหย่าขาดจากโจทก์ เพราะโจทก์มีความสนิทชิดชอบกับหญิงอื่น ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนความจริง ย่อมทำให้ผู้ที่รู้จักโจทก์และได้อ่านข่าวดังกล่าวคิดว่าโจทก์มีความประพฤติไปในทางไม่ดี กระทำผิดศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ครอบครัวของโจทก์เกิดความร้าวรานก่อให้เกิดความเกลียดชังและดูหมิ่นโจทก์ ผู้ได้บังคับบัญชาทราบข่าวนี้แล้วย่อมขาดความเคารพเชื่อถือ เป็นผลเสียต่อหน้าที่การงานและความเจริญก้าวหน้ากับทำให้เสื่อมเสียแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณที่เคยมีอยู่ โจทก์ย่อมได้รับความเสียหาย จำเลยต้องรับผิดชอบในมูลละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6245/2537 หนังสือพิมพ์ของจำเลยที่ 1 ซึ่งมีจำเลยที่ 2 เป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ได้ลงพิมพ์ข้อความที่จำเลยที่ 3 เขียนคัดค้านสรุปได้ความว่า ซ่าส์มากกว่าแค้น ที่ตั้งรัฐสภาทั่วบริเวณถือว่าเป็นเขตพระราชฐาน ผู้ใดจะพกอาวุธไม่ได้ โจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งสุราจนเกือบครองสติไม่อยู่ใช้ฝ่ามือตบหน้า ช.วุฒิสมาชิกสภาในข้อหาฐานใช้ปากไม่สบอารมณ์ในการประชุมวุฒิสภามัยก่อน ในวันนั้นพิจารณากฎหมายเลือกตั้ง ช.ได้พูดจาประหนึ่งว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่มีความรู้ความสามารถอะไรอย่างดื้อก็แก้หมาน้อยเท่าเครื่องบิน เมื่อคิดฟังได้ว่าโจทก์ได้ตบหน้า ช.จริงโดยได้กระทำในเขตพระราชฐาน และโจทก์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือได้ว่าเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยไม่น่าจะก่อเหตุเช่นนั้น การที่จำเลยที่ 3 เขียนข้อความลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว จึงเป็นการแสดงความ

คิดเห็นโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6499/2540 จำเลยที่ 3 เป็นผู้ใหญ่บ้านในท้องที่เกิดเหตุมานานประมาณ 15 ปี แล้ว ย่อมทราบความเป็นมาของหมู่บ้านตลอดจนความเดือดร้อนของชาวบ้านอย่างแท้จริงเมื่อไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากหน่วยราชการใด ๆ ได้ และความเดือดร้อนเหล่านั้นก็ยังคงมีอยู่จึงเป็นธรรมดาที่จำเลยทั้งหกกับพวก ซึ่งเป็นข้าแผ่นดินจะพึงระลึกถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันเป็นที่พึ่งสุดท้ายของพสกนิกรทั้งปวง หนังสือกราบบังคมทูลของจำเลยทั้งหกกับพวก จึงมีลักษณะเป็นการทูลเกล้าถวายฎีกา เพื่อให้ทรงทราบถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับจำเลยทั้งหกกับพวก โดยหวังในพระเมตตาบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในอันที่จะขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนที่มีอยู่ ให้ระงับสิ้นไปเท่านั้น หากได้มีเจตนาที่จะทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง ทั้งโจทก์เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่มีการถมดินรุกล้ำลำรางหรือลำลาดสาธารณประโยชน์สืบต่อจากผู้กระทำการดังกล่าว หากได้พ้นจากความรับผิดชอบไปได้ไม่ ข้อความดังกล่าวจึงไม่เป็นเท็จแต่อย่างใด ดังนั้น การทำหนังสือกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1712/2551 จำเลยที่ 2 เขียนข่าวลงในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจสืบเนื่องจาก ว. เพื่อนของจำเลยที่ 2 มาแจ้งให้ทราบว่า ได้เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลของโจทก์ 1 คืน เสียค่ารักษาพยาบาลประมาณ 4,000 บาท แพงกว่าที่โรงพยาบาลประมาณไว้ 3,000 บาท แต่จำเลยที่ 2 ลงข่าวมีข้อความที่หมิ่นประมาท โจทก์อ่านแล้วเป็นที่เข้าใจว่าโรงพยาบาลศรีสยามได้กลายเป็นโรงฆ่าสัตว์ แพทย์ของโรงพยาบาลเป็นโจรในเครื่องแบบสีขาว โรงพยาบาลเป็นโรงทรมานผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาซึ่งไม่ได้เป็นข้อความที่เกี่ยวกับโรงพยาบาลคิดค่ารักษาพยาบาลแพงเกินกว่าความเป็นจริงตามที่จำเลยที่ 2 รับทราบมา จึงไม่ใช่ข้อความที่ดิชมด้วยความสุจริตเป็นธรรมเพื่อปกป้องรักษาประโยชน์สังคมโดยรวม การที่หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจลงพิมพ์โฆษณาต่อสาธารณชน ย่อมเป็นการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของโจทก์ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2118/2553 ข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพของจำเลยในใบแผ่นพับโฆษณา จำเลยแสดงผลการเปรียบเทียบให้เห็นว่าโรงพยาบาลของจำเลยดีกว่า น่าใช้บริการมากกว่า เพราะมีผู้ประกันตนที่รับได้จำนวนมากที่สุด สะดวกสบายกว่า มีจำนวนเครือข่ายหลายแห่งกว่ามีประสบการณ์ในการรักษาผู้ป่วยมากกว่า เพราะมีผู้เข้าร่วมโครงการประกันสังคมเป็นจำนวนมากกว่าใคร โรงพยาบาลของจำเลยใหญ่กว่า เพราะมีเตียงจำนวนมากกว่ามีความมั่นคงกว่า เพราะมีประกันอุบัติเหตุให้ด้วย การโฆษณาแผ่นพับของจำเลยดังกล่าวเป็นการจูงใจให้บุคคลมาใช้บริการ

ของจำเลย ซึ่งตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 38 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้ดำเนินการ โฆษณา หรือประกาศหรือยินยอมให้ผู้อื่น โฆษณาหรือประกาศด้วยประการใดๆ ซึ่งชื่อที่ตั้งหรือกิจการของสถานพยาบาลหรือคุณวุฒิหรือความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพสถานพยาบาลเพื่อชักชวนให้มีผู้มาขอรับบริการจากสถานพยาบาลของตน โดยใช้ข้อความอันเป็นเท็จหรือโอ้อวดเกินความจริง หรือน่าจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับการประกอบกิจการของสถานพยาบาล" ดังนั้น การที่จำเลยระบุในแผ่นพับในช่องผู้ประกันตนที่รับได้ว่า โจอทก์รับได้ 25,000 คน ช่องระยะเวลาเข้าร่วมโครงการประกันสังคมว่า โจอทก์เพิ่งเริ่มเข้า ช่องขนาดโรงพยาบาลว่า โจอทก์มี 150 เตียง ช่องประสบการณ์การบริหารงานโรงพยาบาลด้านโครงการประกันสังคมว่า โจอทก์ไม่มีประสบการณ์เลย ซึ่งความเป็นจริงทางนำสืบของโจทก์ฟังได้ว่า โจอทก์มีจำนวนผู้ประกันตนที่รับได้ 50,000 คน โจอทก์มีเตียง 400 เตียง และโจทก์เข้าร่วมโครงการประกันสังคมตั้งแต่ปี 2535 โจอทก์จึงมีประสบการณ์ตั้งแต่ปีที่เข้าร่วมโครงการเป็นต้นมา จึงเป็นการที่จำเลยเผยแพร่แผ่นพับ โฆษณาไม่ตรงกับความจริง โดยมีเจตนาให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าโรงพยาบาลจำเลยมีศักยภาพดีกว่าโรงพยาบาลโจทก์เป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่ามีประสบการณ์มากกว่า จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อความจริง โดยใช้ข้อความอันเป็นเท็จหรือโอ้อวดเกินความจริงเป็นความผิดต่อ พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 38 และเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ คำว่าสิทธิ หมายความว่าถึงประโยชน์ของโจทก์ที่มีอยู่ และจำเลยหรือบุคคลอื่นต้องเคารพหรือได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการจงใจทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่สิทธิเป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และมาตรา 423

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10448/2553 ข้อความทั้งหมดตามบทความสรุปว่า โจทก์ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับดูแลกรมศาสนา ทำงานไม่เป็น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกาย ทำดีทีเหลว โอบอุ้มพระธัมมชโยเนื่องจากรับเงินสินบนจากพระธัมมชโย 150,000,000 บาท เมื่ออ่านโดยตลอดแล้วมีลักษณะเป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง ซึ่งจำเลยทั้งสามก็ยอมรับว่าเป็นเช่นนั้น ไม่ใช่ลักษณะของการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อเท็จจริงโดยสุจริตหรือติชมด้วยความเป็นธรรม จำเลยทั้งสามจึงกระทำละเมิดต่อโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21420/2556 ข้อเท็จจริงที่จะทำให้การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายเป็นการทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 วรรคหนึ่ง ซึ่งจะต้องใช้คำสินไหมทดแทนก็คือการกล่าวหรือไขข่าวแพร่นั้นฝ่าฝืนต่อความจริง หากการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายความจริงก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิด การที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ อ. ประสบ

ปัญหาเรื่องสภาพคล่อง แล้ว ร. ในฐานะผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อ. ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และหม่อมราชวงศ์ จ. ในฐานะปลัดกระทรวงการคลัง ร่วมกันแถลงข่าว ณ ทำเนียบรัฐบาล เผยแพร่รายชื่อบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์รวม 10 บริษัท โดยมีชื่อของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ อ. รวมอยู่ด้วย ซึ่งการแถลงข่าวของบุคคลดังกล่าวเป็นการแถลงต่อสาธารณชนตามปกติวิสัยเพื่อยุติกระแสความตื่นตระหนกต่อความมั่นคงทางการเงินของประเทศตาม พ.ร.บ.การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 57 วรรคหนึ่ง ดังนี้ คำแถลงข่าวของบุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของจำเลยทั้งสองจึงไม่เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง การกระทำของบุคคลดังกล่าวจึงไม่เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ทั้งสอง จำเลยทั้งสองจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์ทั้งสอง

อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นที่ผู้ไขข่าวแพร่หลายไม่ต้องรับผิดชอบ คือ ต้องเป็นกรณีส่งข่าวสารเท่านั้นกล่าวคือ การแสดงข้อความให้ปรากฏโดยวิธีใดๆ ก็ตามระหว่างผู้ส่งไปยังผู้รับโดยผู้ส่งไม่ได้รู้ว่าข้อเท็จจริงนั้นไม่จริงทั้งนี้ผู้รับและผู้ส่งข่าวต้องมีทางได้เสียโดยชอบในการส่ง และรับข่าวสาร เช่นเป็นผู้รับประโยชน์ด้วยกันเป็นสมาชิกสมาคม หรือสหกรณ์เดียวกัน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น นายคำ มีจดหมายถึงนายขาว กล่าวคือนายม่วงซึ่งเคยเป็นพนักงานในร้านของนายคำว่านายม่วงมีพฤติกรรมน่าสงสัยว่าไม่สุจริต นำความลับของนายคำไปบอกแก่คู่แข่งในทางการค้าเสมอ ดังนี้ ถ้านายม่วงไปสมัครเข้าทำงานในสำนักงานของนายขาวนายขาวจึงไม่รับเข้าทำงาน เพราะจดหมายของนายคำ นายคำได้รับก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อนายม่วงถ้านายคำกระทำโดยสุจริตมิได้จึงใจแก่ถึงนายม่วง¹⁰²

มาตรา 423 นี้มีที่มาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 824 มาตราเดียวเท่านั้น ไม่มีที่มาจากประมวลกฎหมายของประเทศอื่นใดอีก

3.17.2 การละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

มาตรา 824 ของเยอรมันบัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่เกียรติคุณของบุคคลอื่น หรือเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ผู้นั้นจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขา เพื่อความเสียหายใดๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งที่ตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้

¹⁰² มานิตย์ จุมปา, ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกณทิมา ช่างทำ, *อ้าวแล้ว เจริญรอกที่ 5*, น. 609-614.

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว เพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้น หากทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนไม่”

“A person who maintains or publishes, contrary to the truth, a statement calculated to endanger the credit of another, or to injure his earnings or prospects in any other manner, must compensate the other for any damage arising therefrom, even if he does not know of its untruth, provided he ought to know.

A communication the untruth of which is unknown to the person making it does not thereby render him liable to make compensation, if he or the recipient of the communication has a justifiable interest in it”

ฉะนั้น คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 423 หรือคำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 824 ทั้งสองมาตรามีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งเป็นการกระทำนั้น หมายถึง การแสดงข้อความใด ๆ ให้บุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอก ไม่ใช่ผู้ต้องเสียหาย ได้ทราบ จะเป็นด้วยถ้อยคำพูด คำที่เขียน หรือด้วยกิริยาอาการหรือวิธีอื่นใดก็ได้ กล่าวคืออาจเป็นการกระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาดภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่นการกระทำโดยการกระจายเสียงหรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใดก็ได้ การกล่าวอาจเป็นการกล่าวที่เป็นถ้อยคำถามก็ได้ หรืออาจเป็นการกล่าวหรือไขข่าวซ้ำใหม่ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงที่มีผู้กล่าวหรือไขข่าวไว้แล้วก็ได้

การกล่าวหรือไขข่าวไม่จำกัดว่าต้องทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แม้ไม่ตั้งใจให้เป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง ฯลฯ หรือเพื่อตลกขบขัน ก็ไม่เป็นข้อแก้ตัว ถ้ามีการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้นก็ถือว่าเป็นการกล่าวหรือไขข่าวแล้ว ความเสียหายต้องเกิดจากการกล่าวหรือไขข่าวตลอดจนทราบข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนความจริงนั้น ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นจะต้องเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้อื่นประการหนึ่ง หรือเสียหายแก่ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญอย่างอื่นของเขากิจประการหนึ่ง ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวต้องมีผู้เข้าใจว่าหมายถึงผู้เสียหาย แม้ผู้กล่าวหรือไขข่าวจะตั้งใจให้หมายถึงผู้เสียหายหรือไม่ ไม่สำคัญ ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงนั้น จะถือว่าเป็นการทำให้เสียหายต่อชื่อเสียง ฯลฯ หรือไม่อาศัยการวินิจฉัยของบุคคลธรรมดาที่คิดเห็น โดยชอบในสังคมเป็นมาตรฐาน

ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวจะต้องเป็นที่เข้าใจแก่ผู้รับ ถ้ากล่าวหรือไขข่าวเป็นภาษาต่างประเทศที่ผู้รับไม่เข้าใจ หรือหุนหวกหรือตาบอด ไม่อาจได้ยินหรืออ่านข้อความที่ฝ่าฝืนความจริงได้ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นการกล่าวหรือไขข่าวให้แพร่หลาย

ข้อความในวรรคสองเป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบในกรณีที่ผู้กล่าวหรือไขข่าวข้อความหรือผู้รับข้อความมิทางได้เสียโดยชอบ (rightful interest) ในการกล่าวหรือไขข่าวและรับนั้น เป็นการแปลความกลับกันจากข้อความที่บัญญัติไว้ กล่าวคือถ้าผู้กล่าวหรือไขข่าวไม่รู้ว่ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นไม่จริง ผู้กล่าวก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ในกรณีเช่นนี้จะมีความรับผิดชอบเฉพาะเมื่อได้กล่าวเท็จโดยจงใจ ถ้ากล่าวโดยสุจริตแม้ประมาทเลินเล่อควรจะรู้ข้อความที่กล่าวว่าเป็นความจริง ผู้กล่าวหรือไขข่าวก็ไม่ต้องรับผิดชอบ¹⁰³

3.17.3 การละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523)

มาตรา 4A จำกัดเวลาสำหรับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือมุงร้าย

กำหนดเวลาตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่การดำเนินการเพื่อ

(ก) การหมิ่นประมาทหรือใส่ร้าย หรือ

(ข) การใส่ร้ายชื่อ การหมิ่นประมาทสินค้า หรือข้อความเท็จอื่นๆ

แต่ห้ามมิให้ดำเนินการดังกล่าวเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่มุลเกิดขึ้น

มาตรา 32A การยกเว้นตามดุลยพินิจของการจำกัดเวลา สำหรับการกระทำที่เป็นหมิ่นประมาทหรือกล่าวเท็จโดยมุงร้าย

(1) หากปรากฏต่อศาลว่าเป็นการสมควรที่จะให้ดำเนินการพิจารณาตามระดับที่

(ก) การดำเนินการตามมาตรา 4A ของพระราชบัญญัตินี้ทำให้โจทก์หรือบุคคลใดที่เขาเป็นตัวแทนเสียเปรียบและ

(ข) การตัดสินใจใดๆ ของศาลภายใต้อนุมาตรานี้จะกระทบต่อจำเลยหรือบุคคลใดๆ ที่เขาเป็นตัวแทน ศาลอาจสั่งว่ามาตรานั้นจะไม่นำไปใช้กับการดำเนินการหรือไม่ใช้บังคับกับสาเหตุของการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่ระบุ

(2) ในการดำเนินการตามมาตรา 4A นี้ ศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ

(ก) ระยะเวลาและสาเหตุของความล่าช้าในส่วนของโจทก์

¹⁰³ ไพจิตร ปุญญพันธ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 16*, น. 42-44.

(ข) โดยที่เหตุผลหรือเหตุผลประการใดประการหนึ่งของความล่าช้าคือข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งการกระทำไม่เป็นที่ทราบแก่โจทก์จนกว่าจะสิ้นระยะเวลาที่กล่าวไว้ในมาตรา 4A

(1) วันที่เขารู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว และ

(2) ขอบเขตที่เขากระทำโดยทันทีและมีเหตุผลเมื่อเขารู้ว่าข้อเท็จจริงที่เป็นปัญหานั้นสามารถก่อให้เกิดการกระทำได้หรือไม่ และ

(ค) ขอบเขตของหลักฐานที่เกี่ยวข้องเมื่อคำนึงถึงความล่าช้านั้นเป็นไปได้

(1) ไม่สามารถใช้งานได้หรือ

(2) ให้ตรงประเด็นน้อยกว่ากรณีที่ได้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กล่าวถึงในมาตรา 4A

(3) กรณีที่กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทสินค้า หมิ่นประมาทสินค้าหรือข้อความเท็จอันเป็นที่อื่นใดที่ตัวแทนบุคคลนำมา

(ก) การอ้างอิงในอนุมาตรา (2) ข้างต้นถึงโจทก์จะถูกตีความว่ารวมถึงผู้เสียชีวิตที่ได้รับสาเหตุของการกระทำและตัวแทนส่วนบุคคลก่อนหน้าของบุคคลนั้น และ

(ข) ไม่มีสิ่งใดในมาตรา 28 (3) ของพระราชบัญญัตินี้ที่จะตีความได้ว่ามีผลกระทบต่อคุณประโยชน์ของศาลภายใต้มาตรานี้

(4) ในส่วนนี้ “ศาล” หมายความว่า ศาลที่ดำเนินการ

The Limitation Act 1980

Section 4A Time limit for actions for defamation or malicious falsehood.

The time limit under section 2 of this Act shall not apply to an action for-

(a) libel or slander, or

(b) slander of title, slander of goods or other malicious falsehood,

but no such action shall be brought after the expiration of one year from the date on which the cause of action accrued.¹⁰⁴

Section 32A Discretionary exclusion of time limit for actions for defamation or malicious falsehood.

(1) If it appears to the court that it would be equitable to allow an action to proceed having regard to the degree to which-

¹⁰⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเอกชน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2565, จาก <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58>

(a) the operation of section 4A of this Act prejudices the plaintiff or any person whom he represents, and

(b) any decision of the court under this subsection would prejudice the defendant or any person whom he represents, the court may direct that that section shall not apply to the action or shall not apply to any specified cause of action to which the action relates.

(2) In acting under this section the court shall have regard to all the circumstances of the case and in particular to-

(a) the length of, and the reasons for, the delay on the part of the plaintiff;

(b) where the reason or one of the reasons for the delay was that all or any of the facts relevant to the cause of action did not become known to the plaintiff until after the end of the period mentioned in section 4A-

(i) the date on which any such facts did become known to him, and

(ii) the extent to which he acted promptly and reasonably once he knew whether or not the facts in question might be capable of giving rise to an action; and

(c) the extent to which, having regard to the delay, relevant evidence is likely-

(i) to be unavailable, or

(ii) to be less cogent than if the action had been brought within the period mentioned in section 4A.

(3) In the case of an action for slander of title, slander of goods or other malicious falsehood brought by a personal representative-

(a) the references in subsection (2) above to the plaintiff shall be construed as including the deceased person to whom the cause of action accrued and any previous personal representative of that person; and

(b) nothing in section 28(3) of this Act shall be construed as affecting the court's discretion under this section.

(4) In this section "the court" means the court in which the action has been brought.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Legislation.gov.uk, "Limitation Act 1980," Retrieved 8 April 2022, from <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/part/II/crossheading/discretionary-extension-of-time-limit-for-actions-for-libel-or-slander>.

ตัวอย่างคดีของการละเมิดโดยหมิ่นประมาทของสหราชอาณาจักรที่ศาลสูงอนุญาตให้ขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทสำหรับความล่าช้าที่ “สมเหตุสมผล” เอาไว้โดยได้รับอนุญาต การขยายเวลาการฟ้องคดีหมิ่นประมาทตามมาตรา 32 แห่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) โดยข้อเท็จจริงคือ

The first respondent operates a subscription-based website which gives users access to legal materials. The second respondent also operates a subscription – based website which provides resources to professionals working with children and families. A preview of some material is also made available to non-subscribers.

The relevant material in this case was a report relating to judicial review proceedings concerning the applicant, a foster carer, and whether a local authority should have consulted him when deciding to move two children from his care. A preview of the report appeared on the websites, stating that there were concerns about the applicant’s “inappropriate behavior”. However, the full report was only available to subscription holders.

In October 2011, almost a year after the report was published on the respondents’ websites the applicant became aware of its existence and contacted the respondents immediately. The applicant was concerned that the inferential meaning of the words “inappropriate behavior” was that he was a paedophile. The second respondent removed the report from its website straight away; however the report remained on the first respondent’s site.

In May 2012, following extensive discussions with the applicant, the first respondent published an amended report, stating that any embarrassment caused to the applicant was regrettable. However, the applicant was not satisfied with the steps and, in February 2013, advised and represented by Diego F. Soto-Miranda of counsel (in chambers at 1 Essex Court Chambers), the applicant commenced proceedings against the two website operators.

โดยผู้ตอบแบบสอบถามรายแรก ได้ดำเนินการสมัครสมาชิกทางเว็บไซต์ ซึ่งเป็นการให้ผู้ใช้ได้เข้าถึงเอกสารทางกฎหมาย ผู้ตอบแบบสอบถามรายที่ 2 ก็ยังดำเนินการสมัครรับข้อมูลทางเว็บไซต์ ซึ่งให้แหล่งข้อมูลกับมืออาชีพที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว มีการดูตัวอย่างเนื้อหาบางส่วนสำหรับผู้ที่ไม่ได้สมัครรับข้อมูล

ส่วนเอกสารที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้คือ รายงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับผู้สมัคร ผู้อุปถัมภ์ และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ว่าควรปรึกษาเขาหรือไม่ เมื่อตัดสินใจย้ายเด็ก 2 คน ออกจากความดูแลของเขา คั่งตัวอย่างรายงานปรากฏบนเว็บไซต์ โดยระบุว่ามีความกังวล

เกี่ยวกับ “พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม” ของผู้สมัคร อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับเต็มมีให้สำหรับผู้ถือการสมัครสมาชิกเท่านั้น

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 เกือบ 1 ปี หลังจากได้เผยแพร่รายงานบนเว็บไซต์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้สมัครทราบถึงการมีอยู่ของรายงานและติดต่อผู้ตอบแบบสอบถามทันที โดยผู้สมัครกังวลว่าความหมายเชิงอนุมานของคำว่า “พฤติกรรมไม่เหมาะสม” ก็คือเขาเป็นเฒ่าหัวงู ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 2 ลบรายงานออกจากเว็บไซต์ของตนทันที อย่างไรก็ตาม รายงานยังคงอยู่ในเว็บไซต์ของผู้ตอบแบบสอบถามรายแรก

ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 หลังจากการหารือกับผู้สมัครอย่างกว้างขวาง ผู้ตอบแบบสอบถามคนแรกได้ตีพิมพ์รายงานฉบับแก้ไข โดยระบุว่า ความลำบากใจใดๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้สมัครนั้นเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครไม่พอใจกับขั้นตอนต่างๆ และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 ที่ปรึกษาและตัวแทนได้เริ่มดำเนินการ ดำเนินคดีกับผู้ให้บริการเว็บไซต์ทั้ง 2 ราย

The Limitation Act 1980

Under the Limitation Act 1980 (the Act), the applicable limitation for defamation is one year from the date of accrual of the claim, which in libel claims accrued at the time of publication.

Under section 32 of the Act, the strict limitation period can be disapplied. The applicant therefore applied to extend the limitation period in order to bring a libel claim against the respondents.

The respondents applied to strike out the claim on the grounds of Jameel abuse.

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) ข้อจำกัดที่ใช้บังคับสำหรับการหมิ่นประมาทคือ 1 ปี นับจากวันที่คงค้างของข้อเรียกร้อง ซึ่งในการเรียกร้องหมิ่นประมาทที่เกิดขึ้นในขณะตีพิมพ์

ภายใต้มาตรา 32 ของพระราชบัญญัตินี้ ระยะเวลาจำกัดที่เข้มงวดสามารถยกเลิกได้ ผู้สมัครจึงขอขยายระยะเวลาจำกัดเพื่อฟ้องร้องหมิ่นประมาทต่อผู้ถูกร้อง

ผู้ตอบแบบสอบถามยื่นคำร้องเพื่อยกเลิกการอ้างสิทธิ์โดยอ้างว่ามีภาระละเมิด

Decision

The application was allowed.

In reaching his decision, Judge Moloney QC stated that it was convenient to look at section 32 of the Act as a checklist. Section 32A (2) requires the court to have regard to all the circumstances of the case and in particular to the length of the delay and the reasons for the delay.

In this case, the applicant was not aware until almost a year later that the articles had been published, which was reasonable considering that the reports were only available on subscription. Further, the subsequent period of delay was due to time in negotiations. Whilst these dragged on for over a year, it was true to day that the applicant never turned his back on the process.

Judge Moloney held therefore that the applicant had acted reasonably and that it was equitable in the circumstances to allow the extension.

การตัดสินใจ

อนุญาตให้สมัครได้ ในการตัดสินใจ ผู้พิพากษา Moloney กล่าวว่า เป็นการสะดวกที่จะพิจารณา มาตรา 32 ของพระราชบัญญัตินี้ เป็นรายการตรวจสอบมาตรา 32A (2) กำหนดให้ศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ทั้งหมดของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระยะเวลาของความล่าช้าและสาเหตุของความล่าช้า

ในกรณีนี้ ผู้สมัครไม่ทราบจนกระทั่งเกือบ 1 ปีต่อมา บทความดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์ซึ่งสมเหตุสมผล เมื่อพิจารณาว่า รายงานมีให้เฉพาะในการสมัครรับข้อมูลเท่านั้น นอกจากนี้ ระยะเวลาที่ล่าช้าในภายหลังก็เนื่องมาจากระยะเวลาในการเจรจา แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะยืดเยื้อมานานกว่า 1 ปี แต่ก็ เป็นความจริงที่จะบอกว่าผู้ยื่นคำร้องไม่เคยหันหลังให้กับกระบวนการนี้

ผู้พิพากษา Moloney จึงถือได้ว่าผู้ยื่นคำร้องได้กระทำการตามสมควร และเห็นสมควรตามพฤติการณ์ที่จะยอมให้ขยายเวลาออกไป

Comment (Katie Allard)

This case demonstrates the court's willingness to extend limitation periods in libel cases where a party has acted reasonably and promptly upon learning of the offending material. It will be welcomed if the courts do not penalise those parties that make honest attempts at settling disputes before turning to litigation.¹⁰⁶

ความเห็นของ Katie Allard

คดีนี้แสดงให้เห็นถึงความเต็มใจของศาลที่จะขยายระยะเวลาจำกัดในกรณีที่มีการหมิ่นประมาทซึ่งฝ่ายหนึ่งได้ดำเนินการอย่างสมเหตุสมผล และ โดยทันทีเมื่อทราบเนื้อหาที่เป็นการ

¹⁰⁶ Katie Allard, "High Court allows extension of limitation period in libel claim for "reasonable" delay," Retrieved 11 May 2022, from <https://www.kingsleynapley.co.uk/insights/blogs/dispute-resolution-law-blog/high-court-allows-extension-of-limitation-period-in-libel-claim-for-reasonable-delay>.

ละเมิด จะได้รับการต้อนรับ หากศาลไม่ลงโทษฝ่ายที่พยายามระงับข้อพิพาทโดยสุจริตก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นการดำเนินคดี

3.18 หลักเกณฑ์การนับอายุความในต่างประเทศ

3.18.1 สหราชอาณาจักร

3.18.1.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ยุคแองโกล-แซกซอน

ตั้งแต่เดิมนั้นประเทศอังกฤษมีพวกชนเผ่าต่างๆ รุกรานเข้าไปตั้งถิ่นฐาน ต่อมาพวกโรมันได้รุกเข้าครอบครองเกาะอังกฤษ การครอบครองของชาวโรมันนานติดต่อกันถึงสี่ศตวรรษ นับตั้งแต่สมัยของพระเจ้าจักรพรรดิโคลดิอุส จนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 5 พวกโรมันได้ทิ้งร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายโรมันไว้ แต่หลังจากพวกแซกซอน พวกเอนเจลส์ พวกจูทส์ และพวกเดนมาร์ก ได้รุกรานอังกฤษสำเร็จก็ได้ทำลายหลักฐานต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายโรมันแล้วนำเอากฎหมายของพวกตนมาใช้แทนและเป็นยุคที่อังกฤษโดยพระเจ้าออสติน (Augustine) ได้นำเอาคริสตศาสนาเข้ามาเผยแพร่ใน ค.ศ. 596 (พ.ศ. 1139)

กฎหมายยุคแองโกล-แซกซอนเป็นกฎหมายเก่าและไม่เป็นที่รู้จักกันดีเท่าใดนัก กฎหมายเหล่านี้เป็นจารีตประเพณีดั้งเดิมของชนเผ่าต่างๆ และได้มีการจัดทำขึ้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนับตั้งแต่อังกฤษได้ยอมรับนับถือคริสต์ศาสนา ต้นฉบับของกฎหมายดังกล่าวเขียนเป็นภาษาแองโกล-แซกซอน ไม่ใช่ภาษาละติน กฎหมายแองโกล-แซกซอนนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตของความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งเป็นแนวความคิดเดียวกับที่กำหนดอยู่ในกฎหมายปัจจุบัน เช่น กฎหมายของพระเจ้าอัลเทลเบิร์ต (Althelbert) ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินแห่งแคว้นเคนท์ (Kent) ตราใช้บังคับใน ค.ศ. 600 (พ.ศ. 1143) ประกอบด้วยข้อความสั้นเสียง 90 ประโยค อีกสี่ศตวรรษต่อมาได้มีกฎหมายของพระเจ้าแคนนูด (Canut) แห่งเดนมาร์กใน ค.ศ. 1017-1035 (พ.ศ. 1560-1578) ใช้บังคับ กฎหมายดังกล่าวนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของสังคมอังกฤษจากยุคเผ่าพันธุ์เข้าสู่ยุคการถือครองที่ดิน (feudalism) แต่ในขณะนั้นก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดใช้ทั่วอังกฤษ แม้จะมีพระมหากษัตริย์องค์เดียวก็ตาม กฎหมายที่ใช้อยู่ก็ยังคงใช้บังคับได้เฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น

ยุคก่อกำเนิดกฎหมายจารีตประเพณี

พวกนอร์แมนเป็นชนเชื้อสายชาวสแกนดิเนเวียทางตอนเหนือได้รุกรานเข้าครอบครองแคว้นนอร์ม็องดี (Normandy) ทางตอนเหนือของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในปัจจุบันในคริสต์ศตวรรษที่ 11 พวกนอร์แมนมีความเข้มแข็งและเชี่ยวชาญในด้านการปกครอง วิลเลียมผู้ก่อกำเนิดนอร์ม็องดีเจ้าผู้ครองแคว้นนอร์ม็องดีจึงได้กรีธาทัพเข้าตียึดเกาะอังกฤษได้ใน ค.ศ. 1066 (พ.ศ. 1609) แล้ว

สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์อังกฤษทรงพระนามว่า “พระเจ้าวิลเลียมที่ 1 (William the Conqueror)” การพิชิตเกาะอังกฤษของพวกนอร์แมนมิได้เปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมายแต่อย่างใด พระองค์ทรงประกาศอย่างชัดเจนในการเลือกกฎหมายแองโกล-แซกซอนมาเป็นกฎหมายในการปกครองแผ่นดิน แม้แต่ในปัจจุบันนี้นักนิติศาสตร์และผู้พิพากษาศาลอังกฤษได้นำเอากฎหมายแองโกล-แซกซอนบางฉบับมาใช้ในบางครั้งเท่าที่จำเป็น

การพิชิตเกาะอังกฤษของพวกนอร์แมนเป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญ ในประวัติศาสตร์กฎหมายอังกฤษ ถือเป็นยุคที่มีการครอบครองโดยต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญในการปกครองและการปกครองที่เข้มแข็ง การปกครองของชนเผ่าต่างๆ หมดลื่นไปนับตั้งแต่การเข้ายึดครองเกาะอังกฤษของพวกนอร์แมนและยุคการถือครองที่ดิน หรือศักดินา (Feudalism) ก็ได้เริ่มมีขึ้นในอังกฤษ

กองทัพที่ปกครองยึดเกาะอังกฤษมีการจัดการปกครองที่เป็นสัดส่วนและมีระเบียบวินัย ดังปรากฏในหนังสือดอมสเดย์ (Domesday Book) ค.ศ. 1086 (พ.ศ. 1629) ซึ่งกล่าวว่าที่ดินได้ถูกแบ่งออกเป็นดิน ประมาณ 15,000 ดิน และมี 200,000 ครอบครัวอาศัยอยู่ในเกาะอังกฤษ ลักษณะการจัดการปกครองทางทหาร ในรูปการถือครองที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งในการพัฒนากฎหมายจารีตประเพณี เพราะเสริมให้พระมหากษัตริย์ในอังกฤษให้มีพระราชอำนาจเหนือศักดินาอื่นๆ ตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อพระเจ้าวิลเลียมขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้จัดตั้งสถาบันบริหารราชการแผ่นดิน เรียกราชสำนัก/สภาหลวง (The Curia Regis) เป็นสถานะ เป็นศาลของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ใช้สำหรับตัดสินคดีความที่สำคัญเท่านั้นมิใช่เป็นศาลธรรมดาที่เปิดกว้างแก่ประชาชนทั่วไป นับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 ภายในคิวิอริจิสประกอบด้วยสถาบันที่มีความเป็นอิสระ (Autonomie) ได้แก่ รัฐสภาและคณะกรรมการต่างๆ ที่มีอำนาจพิจารณาคดีหรือศาลหลวงซึ่งมีที่ทำการอยู่ที่เวสต์มินสเตอร์ (Westminster) กฎหมายที่ศาลหลวงใช้บังคับทั่วประเทศอังกฤษนี้เรียกว่า “กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)”

ยุคก่อนความยุติธรรม/ความเป็นธรรม (Era of Equity)

ศาลหลวง(Royal Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจจำกัดในการพิจารณาคดีบางประเภท เมื่อไม่สามารถหาทางเยียวยาให้แก่คู่ความโดยใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ได้ ในความเป็นจริงศาลหลวงซึ่งจะไม่ขยายอำนาจของตนออกไปจนกระทั่งครอบคลุมเขตอำนาจของศาลอื่นที่มีมาแต่เดิม แต่ในเวลาต่อมาศาลอื่นๆ ดังกล่าวได้ลดน้อยลงและสูญสิ้นไปตามลำดับจึงจำเป็นต้องหาทางเยียวยาให้แก่คู่ความเพราะกฎหมายจารีตประเพณีมีอำนาจครอบคลุมไปไม่ถึงด้วยข้อจำกัดทางด้านวิธีพิจารณาความดังกล่าวแล้วข้างต้น เมื่อคู่ความประสบอุปสรรคและผิดหวังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากศาลหลวงในคดีความต่างๆ เป็นจำนวนมากเข้าจึงทูลเกล้าถวายฎีกาต่อ

องค์พระมหากษัตริย์โดยตรง พระมหากษัตริย์เมื่อทรงเห็นว่า ศาลหลวงไม่สามารถให้ความยุติธรรมแก่พระราชราษฎรได้ พระองค์จำเป็นต้องบำบัดเยียวยาหาทางแก้ไขบรรเทาความเสียหายด้วยพระองค์เอง การทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ในยุคกลาง (Moyen Age) เปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ธรรมดาไปแล้ว ทั้งศาลหลวงก็ไม่สะทกสะท้านที่จะเห็นคุณค่าความทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์เพื่อให้พระองค์ทรงใช้พระราชอำนาจ โดยเหตุนี้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมาเมื่อราษฎรไม่ได้รับความยุติธรรมจากศาลหลวงหรือไม่พอใจในคำตัดสินวินิจฉัยคดีของศาลหลวงก็ทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์เพื่อขอพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ โดยปกติการขอความช่วยเหลือหรือถวายฎีกา จะผ่านทางราชเลขาธิการ ซึ่งเรียกว่า “ซานเซอเลอร์” เมื่อซานเซอเลอร์พิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุผลดีแล้วก็จะส่งฎีกาไปยังองค์พระมหากษัตริย์โดยจะทรงนำเข้าไปพิจารณาตัดสินในสภาองคมนตรี (The Privy Council)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ซานเซอเลอร์ ได้รับอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินคดีความโดยจะพิจารณาตัดสินคดีร่วมกับสภาองคมนตรีในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ ซึ่งคำตัดสินดังกล่าวนี้ต่อมาได้กลายเป็นกฎหมาย เรียกกันว่า “คดีที่ศาลหลวงตัดสิน (The Equity of the Case)” โดยอาศัยหลักความเป็นธรรมและศีลธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคดี

ยุคปัจจุบัน

หลังจากคริสต์ศตวรรษที่ 15 ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของกฎหมายจารีตประเพณี คริสต์ศตวรรษที่ 16 อันเป็นยุคกำเนิดของศาลหลวง คริสต์ศตวรรษที่ 19 และคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประวัติศาสตร์กฎหมายอังกฤษ ชัยชนะทางด้านความคิดประชาธิปไตยและภายใต้อิทธิพลของ เจอเรมี เบนทัม (Jeremy Bentham) มีผลทำให้วิวัฒนาการของฝ่ายนิติบัญญัติเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนการปฏิรูปกฎหมายจำนวนมากให้ทันสมัยประสบความสำเร็จในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญได้เกิดในกฎหมายวิธีพิจารณาความใน ค.ศ. 1832-1833 (พ.ศ. 2375-2376) โดยกฎหมายอังกฤษได้พัฒนาในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีอันประกอบด้วยแบบคำฟ้อง (Forms of Action) มาจนถึง ค.ศ. 1852 (พ.ศ. 2395) หลังจากนั้น นักนิติศาสตร์อังกฤษได้เริ่มมุ่งความสนใจสู่กฎหมายสารบัญญัติเหมือนกับนักนิติศาสตร์ของประเทศภาคพื้นยุโรป

ในสถาบันกระบวนการยุติธรรมของอังกฤษได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงครั้งใหญ่ใน ค.ศ. 1873-1875 (พ.ศ. 2416-2418) โดยพระราชบัญญัติตุลาการ (The Judicature Acts) ได้บัญญัติให้ยกเลิกศาลกฎหมายจารีตประเพณีและศาลซานเซอริ กล่าวคือ ศาลทั้งหมดของอังกฤษสามารถใช้บังคับได้ทั้งกฎหมายจารีตประเพณี และศาลหลวงในศาลเดียวกันซึ่งต่างจากก่อนนี้เมื่อ

จะใช้บังคับกฎหมายจารีตประเพณีก็ต้องไปฟ้องที่ศาลกฎหมายจารีตประเพณี หรือเมื่อต้องการให้มีการเยียวยาทางศาลหลวงก็ต้องไปฟ้องที่ศาลชานเซอร์

ในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ (Substantive Law) ได้มีการจัดทำใหม่ให้เป็นระเบียบโดยรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันและยกเลิกกฎหมายต่างๆ ที่ล้าสมัยไป

กฎหมายจารีตประเพณีในยุครัฐสวัสดิการ ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้ทันสมัยเริ่มขึ้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 และดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้กฎหมายจารีตประเพณีได้รับวิกฤติการณ์ครั้งสำคัญเพราะหลักกฎหมายและแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาในคดีก่อนไม่เหมาะสมกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กฎหมายต่างๆ ที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อนการสร้างและการใช้กฎข้อบังคับของฝ่ายบริหารก่อให้เกิดปัญหาใหม่ๆ ซึ่งกลายเป็นข้อพิพาทไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างราษฎรกับฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นในฝ่ายปกครองเพื่อวินิจฉัยข้อพิพาทในฝ่ายปกครอง (Administrative Tribunals) การพิจารณาคัดสินคดีมีระบบที่ต่างจากศาลยุติธรรม แม้ผู้พิจารณาคัดสินคดีบางที่ก็มีใช้นักกฎหมายเพียงแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ของรัฐสวัสดิการดูเหมือนว่ากฎหมายโรมันของภาคพื้นยุโรปจะมีกฎเกณฑ์และทฤษฎีทางกฎหมายที่ดีกว่ากฎหมายอังกฤษ การเคลื่อนไหวของระบบกฎหมายอังกฤษมีแนวโน้มเอียงเข้าใกล้ระบบกฎหมายของภาคพื้นยุโรปปรากฏเด่นชัดขึ้น แนวโน้มได้เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในทางการค้าขายระหว่างประเทศและความเข้าใจอันดีในระหว่างประเทศยุโรปด้วยกันซึ่งเน้นถึงคุณค่าในวัฒนธรรมตะวันตกร่วมกัน การที่สหราชอาณาจักรเข้าเป็นสมาชิกในตลาดร่วมยุโรปใน ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) เป็นแรงกระตุ้นใหม่ที่ทำให้ระบบกฎหมายทั้งสองมีแนวโน้มเอียงใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น¹⁰⁷

3.18.1.2 กำหนดอายุความละเมิด

Limitation Act 1980

Article 2

An action founded on tort shall not be brought after the expiration of six years from the date on which the cause of action accrued.

พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523)

¹⁰⁷ เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2553), น. 180-187.

มาตรา 2 ได้กล่าวว่า อายุความละเมิดมีกำหนด 6 ปี นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น การใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึงความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด และความเสียหายแฝงมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบความเสียหายดังกล่าว

Article 11

(1) This section applies to any action for damages for negligence, nuisance or breach of duty (whether the duty exists by virtue of a contract or of provision made by or under a statute or independently of any contract or any such provision) where the damages claimed by the plaintiff for the negligence, nuisance personal injuries to the plaintiff or any other person.

(2) None of the time limits given in the preceding provisions of this Act shall apply to an action to which this section applies.

(3) An action to which this section applies shall not- be brought after the expiration of the period applicable in accordance with subsection (4) or (5) below.

(4) Except where subsection (5) below applies, the period applicable is three years from-

(a) the date on which the cause of action accrued ; or

(b) the date of knowledge (if later) of the person injured.

(5) If the person injured dies before the expiration of the period mentioned in subsection (4) above, the period applicable as respects the cause of action surviving for the benefit of his estate by virtue of section 1 of the Law Reform (Miscellaneous Provisions) Act 1934 shall be three years from-

(a) the date of death ; or

(b) the date of the personal representative's knowledge ; whichever is the later.

(6) For the purposes of this section " personal representative " includes any person who is or has been a personal representative of the deceased, including an executor who has not proved the will (whether or not he has renounced probate) but not anyone appointed only as a special personal representative in relation to settled land; and regard shall be had to any knowledge acquired by any such person while a personal representative or previously.

(7) If there is more than one personal representative, and their dates of knowledge are different, subsection (5)(b) above shall be read as referring to the earliest of those dates.¹⁰⁸

มาตรา 11

(1) มาตรานี้ใช้กับการดำเนินการใดๆ สำหรับความเสียหายจากความประมาทเลินเล่อ การรบกวน หรือการละเมิดหน้าที่ (ไม่ว่าหน้าที่นั้นจะมีอยู่โดยอาศัยอำนาจตามสัญญาหรือ บทบัญญัติที่สร้างขึ้นหรือตามบทบัญญัติหรือโดยอิสระจากสัญญาใดๆ หรือบทบัญญัติใดๆ ดังกล่าว) ที่ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องในความประมาทเลินเล่อทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บหรือบุคคลอื่นใด

(2) ไม่มีการจำกัดเวลาที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติก่อนหน้านี้ของพระราชบัญญัตินี้ที่จะ ใช้กับการดำเนินการตามมาตรา

(3) การดำเนินการตามมาตราจะไม่ถูกนำมาหลังจากสิ้นสุดระยะเวลาที่ใช้บังคับตาม อนุมาตรา (4) หรือ (5) ด้านล่าง

(4) ยกเว้นในกรณีที่อนุมาตรา (5) ด้านล่างใช้บังคับ ระยะเวลาที่ใช้บังคับคือ 3 ปีจาก

(ก) วันที่สาเหตุของการกระทำเกิดขึ้น หรือ

(ข) วันที่ทราบ (ถ้าภายหลัง) ของผู้เสียหาย

(5) หากผู้บาดเจ็บเสียชีวิตก่อนครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา (4) ข้างต้น ให้กำหนดระยะเวลาที่ใช้บังคับตามเหตุแห่งการกระทำที่เอาชีวิตรอดเพื่อประโยชน์แห่งทรัพย์มรดก ของตนตามมาตรา 1 ของกฎหมายปฏิรูปกฎหมาย (บทบัญญัติเบ็ดเตล็ด) พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2477 ให้มีอายุความ 3 ปี ตั้งแต่

(ก) วันที่เสียชีวิต หรือ

(ข) วันที่ทราบของตัวแทนส่วนบุคคล

(6) เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรา “ผู้แทนส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึงบุคคล ใดๆ ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนส่วนบุคคลของ “ผู้ตาย รวมทั้งผู้ดำเนินการที่มีได้พิสูจน์พินัยกรรม (ไม่ว่าเขาจะสละภาคทัณฑ์หรือไม่ก็ตาม) แต่ไม่ใช่ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะบุคคลพิเศษ เกี่ยวกับที่ดินที่ตกลงกันไว้เท่านั้น และจะต้องคำนึงถึงความรู้ใดๆ ที่บุคคลดังกล่าวได้รับในขณะที่ เป็นตัวแทนส่วนตัวหรือก่อนหน้านั้น

(7) หากมีตัวแทนส่วนบุคคลมากกว่าหนึ่งคน และวันที่ของความรู้ต่างกันหมวดย่อย (5)

(ข) ข้างต้นจะถือว่าหมายถึงวันที่เร็วที่สุด

3.18.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

¹⁰⁸ Published by her majesty's stationery office, "Limitation Act 1980," Retrieved 10 April 2022, from https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/pdfs/ukpga_19800058_en.pdf.

3.18.2.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ภายหลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ชนะสงครามกลางเมืองในปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ.2492) รัฐบาลพรรคชาตินิยมของนายพลเจียงไคเช็คได้ลี้ภัยไปที่เกาะไต้หวัน และนำเอาระบบกฎหมายของรัฐบาลพรรคชาตินิยมไปบังคับใช้ยังเกาะไต้หวันด้วย จนมีพัฒนาการสืบเนื่องต่อมาถึงทุกวันนี้ โดยที่รัฐบาลเกาะไต้หวันยังถือว่าตนเป็นรัฐบาลของสาธารณรัฐจีน ส่วนในจีนแผ่นดินใหญ่ พรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองของสาธารณรัฐจีน และได้ก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นในปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) จากนั้นจึงเริ่มมีพัฒนาการทางกฎหมายตามระบบสังคมนิยม โดยอาจแบ่งออกได้เป็นยุคต่าง ๆ ดังนี้

ยุคที่การเมืองนำกฎหมายในฐานะเป็นเครื่องมือของการต่อสู้ทางชนชั้นใน ปี ค.ศ. 1949-1953 (พ.ศ. 2492-2496) ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) พรรคคอมมิวนิสต์ได้ประกาศยกเลิกกฎหมายและองค์กรทางกฎหมายทั้งหมดของรัฐบาลพรรคชาตินิยม พร้อมทำการวิพากษ์วิจารณ์ระบบกฎหมายเดิมของพรรคชาตินิยมว่าเป็นระบบกฎหมายที่มีลักษณะเป็นอุปสรรคต่อประชาชน เอื้อประโยชน์ต่อชนชั้นนายทุนและเอื้อประโยชน์กับลัทธิล่าอาณานิคมของชาติมหาอำนาจตะวันตก ในช่วงแรกนั้น พรรคคอมมิวนิสต์ ใช้การเมืองนำกฎหมาย เน้นการเดินแนวทางมวลชน และเดินตามนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ จิตวิญญาณของกฎหมายก็คือนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์นั่นเอง เหม่าเจ๋อตงให้ความสำคัญกับการปลุกระดมมวลชนให้มีจิตวิญญาณปฏิวัติและศรัทธาต่อพรรคคอมมิวนิสต์ มีการจัดตั้ง “คณะผู้พิจารณาประชาชน” ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทที่เกิดจากการปฏิวัติ และมีการพิจารณาคดีมวลชนทั่วประเทศ สำหรับการพิจารณาคดีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นพวกปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัติ จะได้รับการตัดสินโดยนโยบายของพรรคยิ่งกว่ากฎหมายใดๆ แต่ก็มีนโยบายของพรรคหลายเรื่องที่ได้รับการยกระดับต่อมาเป็นกฎหมาย เช่น กฎหมายที่ดิน ระเบียบว่าด้วยการลงโทษผู้ต่อต้านการปฏิวัติ ระเบียบว่าด้วยการลงโทษการทุจริตกฎหมายสมรส ฯลฯ

ยุควางรากฐานระบบกฎหมายในปี ค.ศ. 1953-1956 (พ.ศ. 2496-2499) เป็นช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์ตัดสินใจพัฒนาระบบกฎหมายตามโมเดลของสหภาพโซเวียต ในปี ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก และบัญญัติกฎหมายสำคัญ 5 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายองค์กรสภาประชาชนแห่งชาติ กฎหมายขององค์กรคณะรัฐมนตรี กฎหมายขององค์กรศาลประชาชนและอัยการประชาชน และกฎหมายสภาประชาชนท้องถิ่นและคณะกรรมการสภาประชาชนท้องถิ่น ต่อมาได้มีการร่างกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เพื่อใช้บังคับกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี ค.ศ. 1953-1957 (พ.ศ. 2496-2500) ซึ่งจัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496)นอกจากนั้น ในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็ได้มีการ

ร่างระเบียบว่าด้วยการจับกุมและกักกันตัวในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1956 (พ.ศ. 2499) ได้มีการย้ำเน้นถึงความสำคัญของการวางรากฐานระบบกฎหมายให้แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ ต่อมาในปี ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500) เหมาเจ๋อตงได้เรียกร้องให้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายพรรคได้อย่างเสรี ภายใต้คำขวัญที่ว่า “รื้อยุบผาบานพร้อมพาร์ก ร้อยสำนักแข่งประชัน” อันนำไปสู่ความคิดในการปฏิรูปกฎหมายหลายประการ เช่น การเรียกร้องให้สถาปนาหลักความเป็นอิสระของตุลาการ หลักความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย หลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ฯลฯ ส่งผลให้ช่วงเวลาดังกล่าวได้รับการขนานนามว่าเป็น “ยุคทอง” ของการพัฒนาาระบบกฎหมายสังคมนิยม

ยุควิพากษ์ระบบกฎหมายในปี ค.ศ. 1958-1966 (พ.ศ. 2501-2509) ปรากฏว่าการส่งเสริมให้มีการวิพากษ์วิจารณ์พรรคในช่วงปี ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500) ภายใต้คำขวัญที่ว่า “รื้อยุบผาบานพร้อมพาร์ก ร้อยสำนักแข่งประชัน” กลับกลายเป็นกลวิธีการค้นหาตัวศัตรูทางการเมือง โดยเฉพาะพวกที่มีแนวคิดแบบเอียงขวา และทำให้เกิดการรณรงค์ต่อต้านพวกความคิดเอียงขวา โดยเฉพาะพวกที่เรียกร้องให้ปฏิรูปกฎหมาย ถูกโจมตีว่ามีจุดประสงค์แอบแฝงเพื่อต้องการลดบทบาทและต่อต้านอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ และการนำของชนชั้นกรรมาชีพ

ภายใต้การรณรงค์ต่อต้านพวกความคิดเอียงขวา ระบบกฎหมายที่เพิ่งก่อร่างสร้างตัวขึ้นก็ถูกทำลายและรื้อถอน กระทั่งยุติธรรมถูกยุบทิ้งในปี ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) พร้อม ๆ กับการยกเลิกคณะนิติศาสตร์จำนวนมาก คณะกรรมการไกล่เกลี่ยกลายเป็นผู้มีบทบาทในการระงับข้อพิพาททางแพ่งแทนศาลประชาชน ทั้งๆ ที่คณะกรรมการไกล่เกลี่ยไม่ใช่องค์กรทางการและไม่มีกฎหมายใด ๆ รองรับ ในช่วงปี ค.ศ. 1958-1966 (พ.ศ. 2501-2509) การเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการต่อสู้ทางอุดมการณ์อย่างเข้มข้น ได้เข้ามาแทนที่ระบบกฎหมายอย่างเต็มตัว ดังที่ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ไม่มีการบัญญัติกฎหมายใด ๆ จากองค์กรทางการของรัฐออกมาใช้บังคับ เว้นแต่การออกนโยบายและคำสั่งของพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้น

ยุคไร้กฎหมายใน ค.ศ. 1966-1976 (พ.ศ. 2509-2519) เหมาเจ๋อตงกังวลว่าเงินที่เขาสร้างมากับมือจะหันเหไปสู่ลัทธิเศรษฐกิจนิยม ทำให้การปฏิบัติของชนชั้นกรรมาชีพที่ดำเนินมาหยุดชะงัก อันเนื่องมาจาก การที่คนรุ่นใหม่ซึ่งเติบโตมาภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ไม่มีโอกาสได้ซึมซับจิตวิญญาณของการปฏิบัติ ด้วยเหตุดังกล่าว เขาจึงเห็นว่า การรณรงค์ครั้งใหญ่ทางด้านแนวความคิดจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เขาเรียกร้องให้ปลุกระดมมวลชน โดยอาศัยพลังการเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวที่เรียกว่า “เรดการ์ด” ในการประณามและต่อต้านผู้นำภายในพรรคที่มีแนวความคิดเอียงขวาในขณะเดียวกัน เจียงชิง ภรรยาของเหมา และเพื่อนๆ ของเธอ ซึ่งเรียกกันต่อมาว่า “แก๊งสี่คน” ก็ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำระดับสูงและมีบทบาทส่งเสริมลัทธิบูชาเหมา เหตุการณ์

ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวเรียกว่า “การปฏิวัติวัฒนธรรม” ในช่วงนี้ถือเป็นยุคมืดของระบบกฎหมายจีน กล่าวคือ จีนเข้าใกล้สภาพการเป็นรัฐที่ไร้กฎหมาย ไม่มีการบัญญัติกฎหมายโดยองค์กรของรัฐที่เป็นทางการ ศาลประชาชนและอัยการอยู่ภายใต้การควบคุมของทหาร และมีบทบาทน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย ต่อมาสำนักอัยการถูกยุบทิ้งในปี ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) คณะนิติศาสตร์ถูกสั่งปิดหรือไม่ก็คงไว้แต่เพียงในนาม แนวทางมวลชนกลายเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด และการเรียกร้องและชื่นชมภาวะไร้กฎหมาย (Lawlessness) เป็นไปอย่างแพร่หลาย

ในช่วงท้ายของทศวรรษแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรม มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) โดยเป็นรัฐธรรมนูญที่ยึดมั่นในแนวทางมวลชน ลดบทบาทนิติเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนลง และยกเลิกหลักกฎหมายสำคัญต่าง ๆ ที่เคยปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน อาทิ หลักความเสมอภาคเบื้องต้นกฎหมาย สิทธิในการต่อสู้คดี หลักความเป็นอิสระของตุลาการ

ยุคสร้างสรรค์ระบบกฎหมายสังคมนิยมอันมีเอกลักษณ์แบบจีน และการพัฒนาด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี ค.ศ. 1976 - Present (พ.ศ. 2519-ปัจจุบัน) จากยุคที่การเมืองนำกฎหมายและเศรษฐกิจมาอย่างยาวนานตลอดช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ภายหลังการเสียชีวิตของเหมาเจ๋อตงในปี ค.ศ. 1976 (พ.ศ. 2519) การปฏิวัติวัฒนธรรมก็ได้ปิดฉากลง ภายใต้การนำของเติ้งเสี่ยวผิง จีนได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนารอบใหม่ที่เศรษฐกิจและการเมืองและกฎหมาย ระบบองค์กรทางการเมืองของรัฐได้รับการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ “แก๊งสี่คน” ซึ่งเคยกุมอำนาจรัฐในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางการเมืองของรัฐและถูกตัดสินโทษโดยศาลประชาชนสูงสุด นับแต่ปี ค.ศ. 1978 (พ.ศ. 2521) ระบบกฎหมายที่ถูกทอดทิ้งมาอย่างยาวนานก็ได้รับการฟื้นฟู มีการจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นใหม่ ระบบศาลประชาชนและอัยการประชาชนกลับมามีบทบาทตามปกติ มีการจัดตั้งคณะนิติศาสตร์และสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนกฎหมายขึ้นทั่วประเทศ มีการถกเถียงทางกฎหมายและเสรีภาพทางวิชาการในระดับที่สูงอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ระบบกฎหมายถูกชี้นำด้วยแนวคิดปฏิบัตินิยมของเติ้งเสี่ยวผิง ที่ลดความเข้มข้นทางอุดมการณ์ลง และเน้นถึงเป้าหมายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายใหม่ ๆ เพื่อรองรับนโยบายเปิดและปฏิรูปของเติ้งเสี่ยวผิง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งไม่เคยได้รับความสำคัญมาก่อน โดยในส่วนของพัฒนาการของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น แม้จะไม่มีกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นโดยทันทีในช่วงเริ่มต้นของการเปิดและปฏิรูป แต่ก็มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการกร่างกฎหมายที่สำคัญในด้านนี้เป็นฉบับ ๆ ไป โดยกฎหมายแรกเริ่มที่สำคัญที่สุดในการวางโครงสร้างระบบกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศจีนก็คือ กฎหมายแพ่งหลักทั่วไป ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) ซึ่งมีทั้งสิ้น 156 มาตรา กฎหมายดังกล่าวได้

วางหลักการในเรื่องกฎหมายแพ่งครอบคลุมทุกหัวข้อ และใช้บังคับจนกว่าจะมีการบัญญัติกฎหมายใหม่ในเรื่องต่างๆ ออกมาแทนที่ในเรื่องนั้นๆ เป็นฉบับ ๆ ไป ซึ่งตัวอย่างพัฒนาการในการประกาศใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจร่วมทุนระหว่างเงินกับต่างชาติ ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2522), กฎหมายสมรส ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523), กฎหมายว่าด้วยสัญญาทางเศรษฐกิจ ค.ศ. 1981 (พ.ศ. 2524), กฎหมายเครื่องหมายการค้า ค.ศ. 1982 (พ.ศ. 2525), กฎหมายสิทธิบัตร ค.ศ. 1984 (พ.ศ. 2527), กฎหมายว่าด้วยสัญญาทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับต่างชาติ ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528), กฎหมายมรดก ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528), กฎหมายวิสาหกิจทุนต่างชาติ ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529), กฎหมายว่าด้วยสัญญาเทคโนโลยี ค.ศ. 1987 (พ.ศ. 2530), กฎหมายวิสาหกิจร่วมประกอบการระหว่างเงินกับต่างชาติ ค.ศ. 1988 (พ.ศ. 2531), กฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533), กฎหมายพาณิชย์นาวี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535), กฎหมายว่าด้วยบริษัท ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536), กฎหมายว่าด้วยประกันภัย ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538), กฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538), กฎหมายว่าด้วยห้างหุ้นส่วน ค.ศ. 1997 (พ.ศ. 2540), กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจเจ้าของคนเดียว ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542), กฎหมายว่าด้วยสัญญา ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542), กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541), กฎหมายว่าด้วยสัญญาที่ดินชนบท ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545), กฎหมายล้มละลาย ค.ศ. 2006 (พ.ศ. 2549), กฎหมายว่าด้วยสัญญาแรงงาน ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550), กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551), กฎหมายว่าด้วยละเมิด ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552), กฎหมายว่าด้วยการขัดกันของกฎหมาย ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) นอกจากนั้น ยังมีกฎหมายเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536), กฎหมายต่อต้านการแข่งขันไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536), กฎหมายคุณภาพสินค้า ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536), กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537), กฎหมายป้องกันการผูกขาด ค.ศ. 2007 (พ.ศ. 2550) ระบบกฎหมายกลายมามีบทบาทสำคัญมากขึ้นกว่ายุคก่อนๆ ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการ ประการแรก การสร้างระบบกฎหมายจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการฉ้อโกง โกงดังเช่นการปฏิวัติวัฒนธรรมเกิดขึ้นซ้ำได้อีก นับเป็นบทเรียนที่เจ็บปวดจากช่วงเวลาที่มีการจลาจลวุ่นวาย มีการทำลายล้างข้าวตรงข้ามอย่างทารุณโหดร้าย และมีการรณรงค์ส่งเสริมภาวะไร้กฎหมายอย่างเปิดเผย ประการที่สอง การสร้างระบบกฎหมายจะเป็นเครื่องมือช่วยป้องกันการผูกขาดอำนาจของผู้นำเพียงคนเดียว ดังที่ภายหลังจากการเปิดและปฏิรูปประเทศ ได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในวงวิชาการเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการปกครองด้วยบุคคลและการปกครองด้วยกฎหมาย ประการที่สาม ระบบกฎหมายจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็น

ผลให้มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงกฎหมายเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 30 ปี ที่ผ่านมา¹⁰⁹

3.18.1.2 กำหนดอายุความละเมิด

Civil Code of the People's Republic of China 2020

Article 188

The limitation period for a person to request the people's court to protect his civil-law rights is three years, unless otherwise provided by law.

Unless otherwise provided by law, the limitation period begins from the date when the right holder knows or should have known that his right has been harmed and that who is the obligor. However, no protection to a right is to be granted by the people's court if 20 years have lapsed since the date when the injury occurs, except that the people's court may, upon request of the right holder, extend the limitation period under special circumstances.¹¹⁰

ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563)

มาตรา 188 ได้กล่าวว่า สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชนเพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่งเป็นเวลา 3 ปี ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น

อายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิที่ถูกละเมิด และรู้ตัวผู้ทำละเมิด ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่ถ้าวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้นเกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินใจให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องของผู้ทรงสิทธิ¹¹¹

3.18.3 ประเทศญี่ปุ่น

3.18.3.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ในยุคเริ่มต้นได้มีการรวบรวมและบัญญัติกฎหมายขึ้นบ้างในญี่ปุ่นแต่ได้รับอิทธิพลมาจากจีน แต่มีลักษณะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีเช่นความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่กับผู้น้อย เป็นต้น

¹⁰⁹ อาร์ม ตั้งนิรันดร. “การปฏิรูปกฎหมายจีนภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน.”

สืบค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2565, จาก <http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/Law/การปฏิรูปกฎหมายภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน.pdf>.

¹¹⁰ Npc.gov.cn, “Civil Code of the People's Republic of China,” Retrieved 4 April 2022, from <http://www.npc.gov.cn/englishnpc/c23934/202012/f627aa3a4651475db936899d69419d1e/files/47c16489e186437eab3244495cb47d66.pdf>

¹¹¹ หลี่ซุน, ฉบับแปลจีน-ไทย ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2565), น. 58.

ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับประเทศทางตะวันตก จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายขึ้น โดยเริ่มมีการศึกษาระบบต่างๆ ของชาติตะวันตก ทั้งด้านนิติบัญญัติ ด้านศาล และด้านปกครอง โดยศึกษาจากระบบของฝรั่งเศสและอังกฤษ

ประมวลกฎหมายตามแบบอย่างของประเทศฝรั่งเศสจัดทำครั้งแรกในยุคเมจิ ได้แก่ประมวลกฎหมายอาญา โดยยึดถือประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสเป็นหลัก และใช้บังคับจนกระทั่งมีประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ใน ค.ศ. 1907 (พ.ศ. 2450) ในขณะเดียวกันกับที่มีประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ญี่ปุ่นได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก 2 ครั้ง ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้จัดทำขึ้นและประกาศใช้ใน ค.ศ. 1890 (พ.ศ. 2433) นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังได้วางโครงการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งขึ้นอีก โดยลอกแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสทั้งด้านโครงสร้างและบทบัญญัติกฎหมาย แต่ได้รับการคัดค้านทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในช่วงนี้กฎหมายเยอรมันได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อกฎหมายญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายรัฐธรรมนูญได้ประกาศใช้บังคับใน ค.ศ. 1889 (พ.ศ. 2432) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ประกาศใช้เป็นกฎหมายใน ค.ศ. 1890 (พ.ศ. 2433) และประมวลกฎหมายแพ่งประกาศใช้เป็นกฎหมายใน ค.ศ. 1896 (พ.ศ. 2439) ในส่วนที่เป็นบรรพ 1 ว่าด้วยบททั่วไป ทรัพย์สินและหนี้ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน และใน ค.ศ. 1898 (พ.ศ. 2441) ในส่วนที่เป็นบรรพ 2 ว่าด้วย ครอบครัว และบรรพ 3 ว่าด้วยมรดก ในปีต่อมาได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายพาณิชย์แทนฉบับแรก ยกเว้นบรรพ 3 เรื่องล้มละลาย ใน ค.ศ. 1907 (พ.ศ. 2450) ได้มีการปรับปรุงกฎหมายแพ่งและอาญาให้สอดคล้องกับหลักจารีตประเพณีและศีลธรรมของญี่ปุ่น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นเริ่มยอมรับอิทธิพลของกฎหมายแองโกล-อเมริกัน (Anglo-American) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้ครอบครองประเทศญี่ปุ่นภายหลังแพ้สงคราม จึงได้มีการปฏิรูปกฎหมายรัฐธรรมนูญ ให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง และได้จัดทำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นแทนฉบับเก่า ทั้งปรับปรุงกฎหมายแพ่งและมรดกให้มีความเสมอภาคระหว่างเพศและยังมีการประกาศใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดทางการค้า (Antitrust)¹¹²

3.18.3.2 กำหนดอายุความละเมิด

The Civil Code of Japan 1898

¹¹² เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553), น. 292-293.

Article 724

The right to demand compensation for damage which has arisen from an unlawful act shall lapse by prescription if not exercised within three years from the time when the injured party or his legal representative became aware of such damage and of the identity of the person who caused it; the same shall apply if twenty years have elapsed from the time when the unlawful act was committed.¹¹³

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ค.ศ. 1898 (พ.ศ. 2441)

มาตรา 724 ได้กล่าวว่า สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด ถ้าไม่ใช่เสียภายใน 3 ปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายเช่นว่านั้นและรู้ถึงตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปีนับแต่เวลากระทำละเมิด ก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน¹¹⁴

3.18.4. สาธารณรัฐฝรั่งเศส

3.18.4.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ใน ค.ศ. 1804 (พ.ศ. 2347) ในสมัยจักรพรรดิ¹¹⁵ สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้จัดทำกฎหมายขึ้นที่เรียกว่า “ประมวลกฎหมายนโปเลียน (Code Napoléon)” เป็นกฎหมายที่รู้จักกันในหมู่นักกฎหมายทั่วไป เพราะถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ทันสมัยเหมาะกับสภาพสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศต่างๆ มีความตื่นตัวทางด้านกฎหมาย ประมวลกฎหมายนโปเลียนจึงเข้าไปมีอิทธิพลในการจัดทำและปรับปรุงประมวลกฎหมายของประเทศต่างๆ เป็นอย่างมาก ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายนโปเลียนกฎหมายในสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้แบ่งเป็นยุคๆ ดังนี้

ยุคกฎหมายเก่า

ซึ่งยังแบ่งย่อยเป็นยุคโรมันซึ่งดินแดนประเทศฝรั่งเศสในยุคนี้เคยเป็นดินแดนชาวโกล (Gaul) ชาวโกลได้ถูกรวมในอาณาจักรโรมัน กฎหมายโรมันจึงมีอิทธิพลในดินแดนชาวโกล ดังนั้นในบางท้องที่จะใช้จารีตประเพณีท้องถิ่นบังคับประชาชนแต่บางท้องที่มีกฎหมายโรมันเข้ามาผสมด้วย ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 5 ชาวเบอร์กันเดียน (Burgundians) วิซิโกทส์ (Visigoths) และฟรังคิส (Frankish) ได้สถาปนาอาณาจักรขึ้นในดินแดนชาวโกล แต่ไม่ได้บังคับให้นำกฎหมายของ

¹¹³ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, *อ้างแล้ว เจริญรอดที่ 16*, น. 141.

¹¹⁴ *เพ็งอ้าง*, น. 141.

¹¹⁵ กัญย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล, *กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2564), น. 28.

ตนมาใช้แทนกฎหมายโรมัน เมื่อถึงยุคฟิวดัล (Feudal) ซึ่งเป็นยุคที่ประชาชนแบ่งออกเป็นหลายชั้น
 วรรณะ กฎหมายของฝรั่งเศสแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ โดยได้แบ่งเป็นภาคที่ใช้กฎหมายจารีต
 ประเพณีส่วนท้องถิ่น และภาคที่ใช้กฎหมายจารีตประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน เหตุนี้
 จึงมีการเรียกว่าดินแดนของกฎหมายลายลักษณ์อักษร ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 เป็นยุคกษัตริย์ ได้มี
 การรวบรวมอำนาจอยู่ที่กษัตริย์ ได้มีการบันทึกจารีตประเพณี และประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา
 เกี่ยวกับกฎหมายในลักษณะต่างๆ

ยุคปฏิวัติ

ระหว่าง ค.ศ. 1789-1804 (พ.ศ. 2332-2347)กฎหมายแพ่งได้ร่างขึ้นโดยสภาร่าง
 รัฐธรรมนูญแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ยุคการจัดทำและประกาศใช้ประมวลกฎหมายนโปเลียน ค.ศ. 1804 (พ.ศ. 2347)

ใน ค.ศ. 1800 (พ.ศ. 2343) เมื่อนโปเลียน โบนาปาร์ตมีอำนาจในการปกครองประเทศน
 โปเลียนได้ตั้งกรรมการขึ้นประกอบด้วยนักกฎหมายที่มีชื่อจากศาลสูงและสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ
 (Conseil d'Etat) จำนวน 4 คน ให้มีหน้าที่ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งขึ้น ได้มีการส่งไปยังศาล
 สูงเพื่อให้พิจารณาและเสนอความเห็นและได้ผ่านสภาต่างๆ ในที่สุดได้มีการประกาศใช้กฎหมายนี้
 เป็นทางการเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1804 (พ.ศ. 2347) เรียกว่า “ประมวลกฎหมายแพ่งของฝรั่งเศส
 (Code Civil De Français)” หรือมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “ประมวลกฎหมายนโปเลียน (Code Napoléon)”
 มีกฎหมายทั้งสิ้น 2,281 มาตรา แบ่งเป็น 3 บรรพ บรรพแรกว่าด้วยบุคคล บรรพ 2 ว่าด้วยทรัพย์สิน
 ทรัพย์สิน และบรรพ 3 ได้แก่ กฎหมายอื่นๆ คือ มรดก หนี้ สัญญา¹¹⁶

3.18.4.2 กำหนดอายุความละเมิด

Code civil 2022

Article 2225

L'action en responsabilité dirigée contre les personnes ayant représenté ou assisté les
 parties en justice, y compris à raison de la perte ou de la destruction des pièces qui leur ont été
 confiées, se prescrit par cinq ans à compter de la fin de leur mission.

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565)

¹¹⁶ เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553), น. 291.

มาตรา 2225 ได้กล่าวว่า อายุความในคดีแพ่งมีกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง (แต่ต้องไม่เกิน 20 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง)

Article 2226

L'action en responsabilité née à raison d'un événement ayant entraîné un dommage corporel, engagée par la victime directe ou indirecte des préjudices qui en résultent, se prescrit par dix ans à compter de la date de la consolidation du dommage initial ou aggravé.

Toutefois, en cas de préjudice causé par des tortures ou des actes de barbarie, ou par des violences ou des agressions sexuelles commises contre un mineur, l'action en responsabilité civile est prescrite par vingt ans.¹¹⁷

มาตรา 2226 ได้กล่าวว่า สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันตรายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำทรามานหรือกระทำ ความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี

3.18.5 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.18.5.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ประมวลกฎหมายเยอรมัน โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งเป็นประมวลกฎหมายที่มีชื่อเสียงและได้มีบางประเทศยอมรับ ก่อนหน้าที่จะมีการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนี้ ได้มีความพยายามที่จะจัดรวบรวมกฎหมายต่างๆ ขึ้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรัฐต่างๆ¹¹⁸ และได้มีการศึกษาความแตกต่างระหว่างกฎหมายเยอรมันกับกฎหมายโรมัน¹¹⁹ ทั้งนี้โดยรวบรวมกฎหมายโรมัน กฎหมายคริสต์ศาสนาและกฎหมายของชนเชื้อชาติเยอรมันเข้าด้วยกันเพื่อออกใช้บังคับได้ทั่วไป

ในยุคกลางเยอรมันได้รวบรวมและก่อตั้งเป็นอาณาจักรขึ้น จึงได้มีความพยายามจัดทำกฎหมายเป็นภาษาเยอรมันให้ใช้บังคับได้ในรัฐต่างๆ ที่อยู่ภายใต้อาณาจักรเยอรมันด้วย โดยได้มี

¹¹⁷ Droit.org, “Code civil,” สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2565, จาก <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>

¹¹⁸ เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2553), น.292

¹¹⁹ จำปี โสทธิพันธุ์, “กฎหมายเปรียบเทียบ : พื้นฐานความคิด,” วารสารนิติศาสตร์ THAMMASAT LAW JOURNAL, ปีที่ 25, ฉบับที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, ธันวาคม 2538), น. 669.

การจัดทำประมวลกฎหมายของบาวาเรียใน ค.ศ. 1756 (พ.ศ. 2299) กฎหมายของปรัสเซียใน ค.ศ. 1794 (พ.ศ. 2337) ประมวลกฎหมายออสเตรียใน ค.ศ. 1811 (พ.ศ. 2354) และประมวลกฎหมายแพ่งแซกซอนใน ค.ศ. 1863 (พ.ศ. 2406)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่จัดทำประมวลกฎหมายให้ใช้บังคับในทุกรัฐของเยอรมันมากขึ้นและจะสามารถใช้บังคับกับชาวเยอรมันทุกคน แต่ได้มีความเห็นแย้งว่าตราบไคที่ยังไม่มีการยกเลิกประมวลกฎหมายปรัสเซียและประมวลกฎหมายออสเตรียแล้วถึงจะทำประมวลกฎหมายขึ้นมาใหม่ ก็ไม่สามารถใช้บังคับได้ทั่วไป ในที่สุดความเห็นที่ให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายเยอรมันประสพชัยชนะ ได้มีการร่างประมวลกฎหมายเยอรมันขึ้นสำเร็จ เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1866(พ.ศ. 2409) พร้อมกับการสลายตัวของสหพันธรัฐเยอรมัน แต่ในสมัยอาณาจักรไรช์ที่ 2 อำนาจของจักรวรรดิเยอรมัน (German Empire) ที่ตั้งขึ้นใหม่จำกัดอยู่เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับลักษณะหนี้เท่านั้น จนกระทั่งต่อมา ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้อาณาจักรไรช์มีอำนาจในการตราบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งทั้งหมด

ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1874 -1895 (พ.ศ. 2417-2438) จึงได้มีการจัดตั้งกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น จัดพิมพ์ร่างนำออกเผยแพร่และได้เสนอต่อสภา ในที่สุดได้มีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 1896 (พ.ศ. 2439) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1900 (พ.ศ. 2443) เป็นต้นไป¹²⁰

3.18.5.2 กำหนดอายุความละเมิด

German Civil Code 2002

Section 852

The claim for compensation for any damage arising from an unlawful act is barred by prescription in three years from the time at which the injured party has knowledge of the injury and of the identity of the person bound to make compensation; in the absence of such knowledge, in thirty years from the commission of the act.

If the person bound to make compensation has acquired anything by the unlawful act at the expense of the injured party, he is, even after lapse of the period of prescription, bound to return if under the provisions relating to the return of unjustified benefits.¹²¹

¹²⁰ เอกสารการสอนชุดวิชา ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ (THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,2553), น. 292.

¹²¹ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 16*, น. 140.

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545)

มาตรา 852 ได้กล่าวว่า กำหนดอายุความละเมิด 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

สิทธิเรียกร้อง ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกำหนดอายุความทั่วไปมีกำหนด 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการกระทำละเมิด ส่วนจุดเริ่มต้นนับอายุความให้เริ่มนับตั้งแต่เมื่อสิ้นปีที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นและผู้มีสิทธิเรียกร้องรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องและรู้ถึงตัวลูกหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบหรือควรจะได้รู้ข้อเท็จจริงเช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวัง แต่สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ไม่ว่าจะเกิดเมื่อใดและไม่ว่าผู้มีสิทธิเรียกร้องจะรู้หรือไม่รู้เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้สิทธิเรียกร้องนั้นมีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้น แต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย¹²²

3.18.6 สาธารณรัฐตุรกี (ตุรกี เดิม)

3.18.6.1 ประวัติศาสตร์กฎหมาย

ในช่วงจักรวรรดิออตโตมัน ระบบกฎหมายของตุรกีคือชารีอะห์ เหมือนกับประเทศมุสลิมอื่นๆ คณะกรรมการที่นำโดย Ahmet Cevdet Pasha ในปี ค.ศ. 1877 (พ.ศ. 2420) ได้รวบรวมกฎหมายของอิสลาม แม้ว่าจะเป็นการปรับปรุง แต่ก็ยังขาดแนวความคิดที่ทันสมัย นอกจากระบบกฎหมายสองระบบที่แตกต่างกันแล้ว สำหรับมุสลิมและอีกเรื่องหนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมในจักรวรรดิ หลังจากการประกาศสาธารณรัฐตุรกีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2466 ตุรกีเริ่มใช้กฎหมายสมัยใหม่

รัฐสภาตุรกีจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศในยุโรป ประมวลกฎหมายแพ่งออสเตรีย เยอรมัน ฝรั่งเศส และสวิสถูกตรวจสอบ ในที่สุดเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2468 คณะกรรมการได้ตัดสินใจให้ประมวลกฎหมายแพ่งของสวิสเป็นแบบอย่างสำหรับประมวลกฎหมายแพ่งของตุรกี¹²³

3.18.6.2 กำหนดอายุความละเมิด

Extracts from the New Turkish Code of Obligation 2012

¹²² มนัญญา ชัชแก้วกรพินธุ์, “อายุความ: ศึกษากรณีความรับผิดทางละเมิด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 3.

¹²³ Official website of the Grand National Assembly of Turkey, “ประมวลกฎหมายแพ่งของตุรกี (1926),” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2565, จาก [https://hmong.in.th/wiki/Turkish_civil_code\(1926\)](https://hmong.in.th/wiki/Turkish_civil_code(1926))

Article 72

A claim for compensation becomes time-barred two years from the date on which the injured person became aware of the damage and of the identity of the person liable for it but in any event ten years after the date on which the act was committed. However, if the action for damages is derived from an offence for which criminal law envisages a longer limitation period, that longer period applies.

Where the tort has given rise to a claim against dog an tazminat istemi zamanas, imina ug ramis, olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.¹²⁴

กฎหมายตุรกี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555)

มาตรา 72 ได้กล่าวไว้ว่า กำหนดระยะเวลาสำหรับการเรียกร้องการละเมิดคือ 2 ปี นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้บาดเจ็บทราบความเสียหาย และตัวตนของผู้ต้องรับผิดชอบ แต่กรณีใดๆ ไม่เกิน 10 ปีหลังจากที่ได้กระทำไว้ อย่างไรก็ตามหากการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำกัดที่ยาวกว่านั้น จะใช้ระยะเวลา ที่นานกว่านั้น

สาธารณรัฐตุรเคีย มีกำหนดระยะเวลาจำกัดทั่วไปคืออายุความ 10 ปี และระยะเวลาที่จำกัดสำหรับการเรียกร้องการละเมิดคือ 2 ปี (ขึ้นอยู่กับเรื่องสูงสุดถึง 10 ปี) บทบัญญัติแห่งการจำกัดการเรียกร้องการละเมิดจะเริ่มขึ้นเมื่อผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำที่ละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิดและมีระยะเวลาจำกัดคือ 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง เช่น ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับการชำระค่าเช่าการเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินต้น การเรียกร้องที่เกิดจากข้อตกลงทนายความ ตัวแทน ค่านายหน้าและนายหน้า (ยกเว้นการเป็นนายหน้าในเชิงพาณิชย์) ข้อเรียกร้องระหว่างบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทกับผู้จัดการตัวแทน หรือผู้สอบบัญชี การเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาจ้างงาน ยกเว้นการเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม หรือการไม่ปฏิบัติตามผลงานอันเนื่องมาจากการประพฤตินิยมชอบอย่างร้ายแรงของผู้รับเหมา

¹²⁴ Erdem Büyüksagis, "The New Turkish Tort Law," สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2565, จาก https://www.researchgate.net/publication/256061196_The_New_Turkish_Tort_Law_Extracts_from_the_New_Turkish_Code_of_Obligations_Journal_of_European_Tort_Law_JETL_12012_pp_44-100

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิด

ในบทนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดในประเด็นปัญหาในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 นั้น ยังมีความไม่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายในคดีแพ่ง ดังจะเห็นได้จากกรณีสิทธิเรียกร้องในหนี้ค่าบัตรเครดิตหรือเงินที่เจ้าหน้าที่ได้ออกทวงไป มีอายุความ 2 ปี ในขณะที่สิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่มูลละเมิดในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำละเมิดจะมีอายุความ 1 ปี บางกรณีผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจไม่ทราบกำหนดอายุความและมิได้ดำเนินการใดๆ ทางกฎหมาย หรือใช้สิทธิทางศาล เป็นเหตุให้ล่วงเลยกำหนดเวลาในการฟ้องร้องคดี อันยังผลทำให้ไม่สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้และ ก่อให้เกิดความเสียหายในเวลาต่อมา ในการใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง

ส่วนกรณีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงนั้นมีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 448 กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวมิได้แยกให้เป็นไปตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง เช่น การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันถือเป็นการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ที่มีอายุความฟ้องคดีเท่ากับการหมิ่นประมาท

ประเด็นปัญหาในเรื่องของอายุความละเมิดทั้งกรณีละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และกรณีหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 นั้นในปัจจุบัน กฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะไม่เป็นธรรมและส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกละเมิด

นอกจากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย รวมไปถึงการเปรียบเทียบบทกฎหมายของประเทศไทยและบทกฎหมายในต่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวกับการ

กำหนดอายุความละเมิดเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดต่อไปในอนาคต โดยจะพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 448 มีความไม่เหมาะสมและมีช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายอย่างไร

จากที่ได้ทำการศึกษา พบว่าแนวทางในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยอายุความละเมิดในต่างประเทศนั้นมีการกำหนดอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องในมูลละเมิดไว้ค่อนข้างชัดเจนและมีหลักเกณฑ์อายุความเดียวกัน โดยให้สามารถนำระยะเวลาอายุความมาใช้กับสิทธิเรียกร้องให้ได้มากที่สุด โดยในแต่ละประเทศจะกำหนดระยะเวลาอายุความไว้ และเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน และเอกสารในการนำเสนอคดีต่อศาล ดังเช่น

สหราชอาณาจักร มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 6 ปี (Article 2 : Limitation Act 1980) โดยให้นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น และการใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึงความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด และความเสียหายแฝงก็มีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบความเสียหาย

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี (Article 188 : Civil Code of the People's Republic of China 2020) สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชนเพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่ง แต่ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น และอายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิของตนถูกละเมิดและรู้ตัวผู้ทำละเมิดหากมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่หากวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้น เกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป เว้นแต่มีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรงสิทธิ

ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี (Article 724 : The Civil Code of Japan 1898) โดยสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด ถ้าไม่ใช้ภายใน 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปี นับแต่เวลากระทำละเมิดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี (Article 2225 : Code civil 2022) โดยนับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง (แต่ต้องไม่เกิน 20 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุ ที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง) และการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันตราจากร่างกายมีอายุความ 10 ปี (Article 2226 : Code civil 2022) นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำทรามานหรือการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี (Section 852 : German Civil Code 2002) โดยนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยสิทธิเรียกร้องในประเทศเยอรมัน มีการกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าว มาใช้กับทั้งสัญญาและการกระทำละเมิด และการนับอายุความให้เริ่มนับตั้งแต่เมื่อสิ้นปีที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น และผู้มีสิทธิเรียกร้องรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องและรู้ตัวลูกหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบหรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวัง แต่สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ไม่ว่าจะเกิดเมื่อใดและไม่ว่าผู้มีสิทธิเรียกร้องจะรู้หรือไม่รู้เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้สิทธิเรียกร้องนั้น มีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหายส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้น แต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

สาธารณรัฐตุรกี มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิด 2 ปี (Article 72 : Extracts from the New Turkish Code of Obligation 2012) นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้บาดเจ็บทราบความเสียหาย และตัวตนของผู้ต้องรับผิดชอบ แต่กรณีใดๆ ไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ได้กระทำไว้ อย่างไรก็ตามหากการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำกัดที่ยาวกว่านั้นก็จะใช้ระยะเวลาที่นานกว่านั้น และนอกจากนี้ยังได้กำหนดระยะเวลาจำกัด 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง เช่น ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับการชำระค่าเช่า การเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย เงินต้น เป็นต้น

ในการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศ ไทยเราได้กำหนดไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด

และนอกจากนี้ก็ยังคงมีพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้กำหนดในเรื่องของอายุความเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งได้แยกกรณีของอายุ

ความเอาใจเป็น 2 กรณีคือ อายุความกรณีที่เจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 9 และอายุความกรณีที่เจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 10 กล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้มีกำหนดอายุความ 2 ปี (มาตรา 10วรรคสอง) นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

ส่วนกรณี พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีอาชญากรรม พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอายุความไว้ในมาตรา 67 โดยให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่คดีอาชญากรรมตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหายความเป็นคดีอาชญากรรม และผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 โดยกำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น และในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

สำหรับในประเด็นปัญหานี้ ผู้วิจัยจะขอพิจารณาในกรณีของการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้กล่าวไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่งซึ่งมีกำหนดอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น มีการกำหนดอายุความไว้สั้น ซึ่งบางกรณีผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจจะไม่ทราบถึงการกำหนดอายุความเอาใจและไม่ได้รับดำเนินการใดๆ ทางกฎหมาย รวมไปถึงไม่ได้ใช้สิทธิทางศาล จนทำให้ล่วงเลยระยะเวลาที่กำหนดอายุความในการฟ้องร้องคดี และเป็นผลทำให้ไม่สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้จึงก่อให้เกิดความเสียหายตามมา และยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมและยังไม่เหมาะสมกับสังคมในปัจจุบัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหราชอาณาจักรซึ่งมีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 6 ปี สาธารณรัฐ

ประชาชนจีน มีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี สาธารณรัฐตุรกี มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิด 2 ปี ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง พบว่ามีการกำหนดอายุความละเมิดที่ยาวกว่าของประเทศไทย และยังเป็นโอกาสให้ผู้เสียหายมีเวลาในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และเอกสารต่างๆ ในการนำเสนอคดีต่อศาลด้วย และนอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 10 มีกำหนดอายุความ 2 ปี พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชยความเสียหาย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอายุความไว้ในมาตรา 67 มีกำหนดอายุความไว้ 3 ปี พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 มีกำหนดอายุความไว้ 3 ปี ก็มีอายุความที่ยาวกว่าบทกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดด้วย

4.2 การวิเคราะห์ในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง

จากที่ได้ทำการศึกษา มาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงนั้น มีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง จะเห็นได้ว่าในมาตรา 448 นั้นยังมีความไม่เหมาะสม กล่าวคือ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการกำหนดอายุความในกรณีละเมิดไว้เพียง กรณีเดียวโดยมิได้มีการแยกให้เป็นการกระทำที่มีความร้ายแรง ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง ทำให้เห็นว่ามีกฎหมายไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกทำละเมิดกรณีที่ร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันเป็นการถูกกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ซึ่งกรณีนี้มีอายุความละเมิดเท่ากับกรณีการกระทำละเมิดโดยการหมิ่นประมาทคือ มีอายุความ 1 ปี ซึ่งในความเป็นธรรมการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ควรจะมีอายุความละเมิดที่มากกว่า 1 ปี แต่กลับมีอายุความเท่ากัน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในหลักกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหราชอาณาจักร ได้มีกฎหมายกำหนดเรื่องของอายุความเกี่ยวกับละเมิดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (Limitation Act 1980) โดยได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดอายุความกรณีละเมิดโดยทั่วไป คือมีอายุความ 6 ปี นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น มาตรา 4 เป็นเรื่องของการกำหนดอายุความพิเศษเพราะเหตุโจรกรรม (โจรกรรมรวมถึงการริดเอาทรัพย์สินและถือ โกง) โดยอายุความจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่เหตุว่าถูกโจรกรรม เช่น 6 ปี นับแต่วันที่ถูกถือ โกง มาตรา 4A

ได้กำหนดในเรื่องของอายุความหมิ่นประมาท คือ 1 ปี นับแต่กระทำ และมาตรา 11 ได้กำหนดในเรื่องของอายุความทำให้บุคคลบาดเจ็บ มีอายุความ 3 ปี

ซึ่งถ้าดูในภาพรวมแล้ว จะเห็นว่า กฎหมายสหราชอาณาจักรจะมีการกำหนดอายุความไว้หลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยดูจากพฤติการณ์แห่งละเมิดและความร้ายแรงที่เกิดขึ้นเป็นหลัก จึงทำให้ในแต่ละเรื่องที่เกิดขึ้นมีอายุความไม่เท่ากัน

4.3 วิเคราะห์ปัญหาในเรื่องของการขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล

จากที่ได้ทำการศึกษาในกรณีของอายุความละเมิดทั้งกรณีที่เป็นละเมิดทั่วไปตามมาตรา 420 และกรณีละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอายุความละเมิดกรณีทั่วไปจะกล่าวไว้ในมาตรา 420 ซึ่งได้บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” และกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 ซึ่งได้บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมิทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

จะเห็นได้ว่า ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากตนเองเป็นผู้ผิดนั้นนอกจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 จะได้กำหนดไว้เป็นบททั่วไปแล้ว มาตรา 423 ยังได้กำหนดเป็นบทบัญญัติพิเศษว่าด้วยการละเมิดโดยการหมิ่นประมาทด้วย โดยมีความพิเศษอยู่ 2 ประการคือในเรื่องการกระทำว่าเป็นการกล่าวหรือไขข่าวข้อความเท็จ (ใส่ความ) และเรื่องความเสียหายเฉพาะต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของบุคคลอื่น ซึ่งเห็นได้ว่าในเรื่องของอายุความละเมิดทั้ง 2 มาตราที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องคดีต่อศาลเอาไว้

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในเรื่องของการละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร ซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) มาตรา 4A โดยจำกัดเวลาสำหรับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือมุ่งร้ายไว้ โดยให้

กำหนดเวลาตามมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยมีให้ใช้บังคับแก่การดำเนินการเพื่อการหมิ่นประมาทหรือใส่ร้าย หรือการใส่ร้ายชื่อการหมิ่นประมาทสินค้า หรือข้อความอันเป็นที่จ้ออื่น ห้ามมิให้ดำเนินการดังกล่าวเมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่มูลเหตุเกิดขึ้น และนอกจากนี้ยังมีตัวอย่างคดีของการละเมิดโดยหมิ่นประมาทของสหราชอาณาจักรที่ศาลสูงอนุญาตให้ขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทสำหรับความล่าช้าที่ “สมเหตุสมผล” เอาไว้ โดยได้รับอนุญาตการขยายเวลาการฟ้องคดีหมิ่นประมาทตามมาตรา 32 แห่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523)

สำหรับในประเด็นปัญหานี้ ผู้เขียนได้ศึกษาและนำมาสู่การวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลในคดีละเมิดโดยหมิ่นประมาทได้ จึงทำให้เกิดกรณีศึกษาอายุความในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม และส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกระทำละเมิด ถ้านำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหราชอาณาจักร จะเห็นได้ว่า ศาลได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถยื่นขอขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอายุความละเมิด ถือว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเหตุผลหลายๆ ประการที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากกฎหมายก็ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเช่นกัน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบันโดยในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ก็ได้มีหลายประเทศที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขบทกฎหมายในเรื่องอายุความละเมิดให้มีความเหมาะสมมากขึ้น บางประเทศอาจจะขยายระยะเวลาอายุความเพิ่มขึ้นบางประเทศอาจจะลดระยะเวลาอายุความลง โดยดูจากประเภทคดีที่เกิดขึ้น เพราะคดีแต่ละประเภทอาจมีความแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาอายุความไว้สั้นยาวแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ และเพื่อความเป็นธรรมกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่น ถ้าพิจารณาในแง่ของเจ้าหนี้ กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพื่อเป็นโทษสำหรับเจ้าหนี้ที่ปล่อยปะละเลย ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเสียที่ จนกระทั่งเลยกำหนดอายุความตามที่กฎหมายกำหนดไว้โดยกำหนดให้ลูกหนี้เกิดสิทธิปฏิเสธ ที่จะไม่ชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว หรือกล่าวอีกนัยคืออายุความเป็นเครื่องกระตุ้นให้เจ้าหนี้ต้องรีบใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในกำหนดอายุความ และถ้าพิจารณาในแง่ของลูกหนี้ กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความเพื่อจะช่วยปลดเปลื้องภาระของลูกหนี้ในอันที่จะต้องเก็บหลักฐานในการชำระหนี้เอาไว้ หรือบรรเทาภาระในการพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้ว ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องเก็บเอกสารหลักฐานเหล่านั้นไว้อีกตลอดชีวิต เพราะเมื่อพ้นกำหนดอายุความตามกฎหมายแล้ว ลูกหนี้ก็สามารถปฏิเสธการชำระหนี้ได้ด้วย เพียงแต่ต้องยกข้อต่อสู้ว่าหนี้นั้นได้ขาดอายุความแล้วเท่านั้น

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและของต่างประเทศในเรื่องของการกำหนดอายุความซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันไป ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกบรรพก็ได้มีการกำหนดอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ไว้และมีระยะเวลาที่แตกต่างกัน หากสิทธิเรียกร้องในเรื่องใดก็ตามที่ไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายเฉพาะเรื่องก็ให้นำเอาอายุความทั่วไปมาปรับใช้

จากที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องของอายุความ โดยศึกษาเฉพาะเรื่องของอายุความละเมิด นั้น ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด ถ้าขาดอายุความเมื่อพ้น 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหาย รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด” ซึ่งการฟ้องเรียกค่าเสียหาย โดยใช้อายุความตามมาตรา 448 มาบังคับคือ (1) 1 ปีนับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือ (2) เมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด กล่าวคือ เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยต้องรู้ครบถ้วนทั้งสองประการ ถ้ารู้ถึงการละเมิดแต่ยังไม่รู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน จะยังไม่เริ่มนับอายุความ¹²⁵

และนอกจากนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งได้แยกกรณีของอายุความเอาไว้เป็น 2 กรณีคือ (1) อายุความกรณีเจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นคืออายุความที่หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิไล่เบี้ยกรณีที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายไปแล้ว ซึ่งกรณีนี้หมายถึงเฉพาะกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีสิทธิไล่เบี้ยเท่านั้น ซึ่งมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดเพื่อละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และ (2) อายุความกรณีเจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ กรณีนี้เป็นอายุความที่หน่วยงานเรียกจากเจ้าหน้าที่ได้โดยตรงเมื่อเจ้าหน้าที่ทำละเมิด ก่อความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ตนสังกัดหรือไม่ก็ตาม หากอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะกรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเช่นเดียวกันแต่กรณีนี้ อายุความคือสองปีและนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดเพื่อละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539¹²⁶

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอายุความไว้ในมาตรา 67 โดยให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหายความเป็นวัตถุอันตราย และผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

¹²⁵ สุมาลี วงษ์วิจิตร , กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้ , พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2563) , น.366

¹²⁶ สนั่นทกรณ สอดิพันธุ์ : คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้ , พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร :บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2554 , น.264-265

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยโดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิดสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

และมาตรา 13 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน..ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา (เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในมาตรา 13)

มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีอายุความสามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายเช่นเดียวกัน

และนอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมลพิษในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น สหราชอาณาจักร มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 6 ปี (Article 2 : Limitation Act 1980) โดยให้นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น และการใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับ อันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึงความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด และความเสียหายแฝงก็มีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบความเสียหาย

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี (Article 188 : Civil Code of the People’s Republic of China 2020) สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชน เพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่ง แต่ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น และอายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิที่ถูกละเมิดและรู้ตัวผู้ทำละเมิด ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่ถ้าวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้น เกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรงสิทธิ

ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี (Article 724 : The Civil Code of Japan 1898) โดยสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด ถ้าไม่ใช่

ภายใน 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปี นับแต่เวลากระทำละเมิดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี (Article 2225 : Code civil 2022) โดยนับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง (แต่ต้องไม่เกิน 20 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง) และการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันตรายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี (Article 2226 : Code civil 2022) นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำทรามานหรือการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี (Section 852 : German Civil Code 2002) โดยนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยสิทธิเรียกร้องในประเทศเยอรมัน มีการกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการกระทำละเมิด และการนับอายุความให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่สิ้นปีที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น และผู้มีสิทธิเรียกร้องรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องและรู้ตัวลูกหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบหรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวัง แต่สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ไม่ว่าจะเกิดเมื่อใดและไม่ว่าผู้มีสิทธิเรียกร้องจะรู้หรือไม่รู้เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้สิทธิเรียกร้องนั้นมีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้น แต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

สาธารณรัฐตุรกี มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิด 2 ปี (Article 72 : Extracts from the New Turkish Code of Obligation 2012) นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้บาดเจ็บทราบความเสียหาย และตัวตนของผู้ต้องรับผิดชอบ แต่กรณีใดๆ ไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ได้กระทำไว้ อย่างไรก็ตามหากการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำกัดที่ยาวกว่านั้นก็จะใช้ระยะเวลาที่นานกว่านั้น และนอกจากนี้ยังได้กำหนดระยะเวลาจำกัด 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง

จากการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดนั้นพอสรุปได้ว่า อายุความอันเนื่องมาจากมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง นั้น มีอายุความ 1 ปี ซึ่งยังคงมีความไม่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายในคดีแพ่ง ที่เกิดจากปัจจัยในการกำหนดอายุความที่สั้น เมื่อนำมา

เปรียบเทียบกับอายุความในพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติว่าด้วยอัตราอายุความ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้กล่าวมามีอายุความที่ยาวกว่า และนอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบในเรื่องของอายุความละเมิดในบทกฎหมายของต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 6 ประเทศนั้น เห็นได้ว่ามีอายุความที่ยาวกว่าอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทยเช่นกัน

ประเด็นปัญหาต่อไปคือประเด็นในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงและมีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง เนื่องจากตามบทบัญญัติในมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการกำหนดอายุความในกรณีละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวโดยมิได้แยกให้เป็นการกระทำที่มีความร้ายแรง ทำให้เห็นว่า มีความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกทำละเมิดกรณีร้ายแรง เช่น การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันเป็นการถูกรกระทำละเมิดที่ร้ายแรง แต่กลายเป็นว่ากรณีนี้มีอายุความละเมิดเท่ากับกรณีการกระทำละเมิดโดยการหมิ่นประมาทคือ มีอายุความ 1 ปี ซึ่งในความเป็นธรรมการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ควรจะมีอายุความละเมิดที่มากกว่า 1 ปี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร ซึ่งได้กำหนดเรื่องของอายุความเกี่ยวกับละเมิดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (Limitation Act 1980) มาตรา 2 กำหนดอายุความละเมิดทั่วไป 6 ปี มาตรา 4A กำหนดอายุความหมิ่นประมาท 1 ปี และมาตรา 11 กำหนดอายุความในกรณีบุคคลบาดเจ็บ 3 ปี

จากการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกันทั้งของประเทศไทยและของสหราชอาณาจักร พอจะนำมาสรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของประเทศไทยมีการกำหนดอายุความในกรณีละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวโดยมิได้มีการแยกให้เป็นการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกัน จึงทำให้สร้างความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกกระทำละเมิดในกรณีร้ายแรง ซึ่งตามบทกฎหมายในสหราชอาณาจักรที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีการกำหนดอายุความไว้หลากหลาย โดยดูจากพฤติการณ์แห่งละเมิดและความร้ายแรงที่เกิดขึ้นเป็นหลัก จึงทำให้ในแต่ละเรื่องที่เกิดขึ้น จึงมีอายุความไม่เท่ากัน จึงเป็นบทกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกกระทำละเมิดในกรณีที่มีความร้ายแรง

ส่วนในประเด็นปัญหา ในเรื่องของการขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาลจากที่ได้ทำการศึกษาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งในกรณีของอายุความละเมิดทั้งกรณีที่เป็นละเมิดโดยทั่วไปตามมาตรา 420 และกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 โดยนำมาเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร ซึ่งได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 3 จะนำมา

สรุปได้ว่า ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม และส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกระงับคดี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหราชอาณาจักร จะเห็นได้ว่า ศาลได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถยื่นขอขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นเกี่ยวกับอายุความละเมิดดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เห็นได้ว่ามีประเด็นที่ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังนี้

5.2.1 การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิด

การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 448 วรรคแรก โดยได้นำมาเปรียบเทียบกับอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรมีการกำหนดอายุความละเมิด 6 ปี การใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับอันตรายแก่กายมีกำหนดอายุความ 3 ปี สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี แต่ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรงสิทธิได้ ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี แต่ถ้าไม่ได้ใช้ภายใน 3 ปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทน โดยชอบธรรมได้รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหาย เป็นอันขาดอายุความ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำทรมานหรือการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการละเมิด ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธิขึ้นแต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย สาธารณรัฐตุรกีมีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิดไว้ 2 ปี และนอกจากนี้ยังได้กำหนดระยะเวลาอายุความ 5 ปีสำหรับการเรียกร้องบางอย่าง เช่น ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับการชำระค่าเช่า การเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินต้น การเรียกร้องที่เกิดจากข้อตกลงทนายความ ตัวแทน ค่านายหน้า (ยกเว้นการเป็นนายหน้าในเชิงพาณิชย์) ข้อเรียกร้องระหว่างบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทหรือผู้สอบบัญชี การเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาจ้างงาน (ยกเว้นการเรียกร้องที่

เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมหรือการไม่ปฏิบัติตามผลงาน อันเนื่องมาจากการประพฤติกมิชอบอย่างร้ายแรงของผู้รับเหมา) ประกอบกับนำมาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวินัยตุลาการ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่าอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของทั้ง 6 ประเทศนั้นมีอายุความที่ยาวกว่าอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทย และนอกจากนี้ พระราชบัญญัติที่ได้กล่าวมาก็มีการกำหนดอายุความไว้ยาวกว่าด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องอายุความ โดยให้เพิ่มระยะเวลาอายุความขึ้นต้นเป็น 2 ปี เช่นเดียวกับสาธารณรัฐตุรกี เนื่องจากเห็นว่าอายุความ 2 ปี เป็นระยะเวลาอันเหมาะสมและเพียงพอในการพิสูจน์หลักฐาน ให้ความจริงปรากฏ ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 1) คดีที่มีความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เอกสารต่างๆ 2) คดีละเมิดที่มีการกระทำต่อร่างกายให้ถึงแก่ความตายหรือคดีที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศ และมีการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง 3) คดีที่ผู้กระทำความผิดอยู่นอกประเทศไทย และนอกจากนี้ อายุความ 2 ปี ยังปรากฏอยู่ในอายุความขึ้นต้นของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ด้วย และนอกจากนี้ยังเห็นควรให้เพิ่ม วรรคสาม โดยใส่ในเรื่องของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลไป ด้วยให้เหมือนกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนี้

“มาตรา 448 วรรคแรก สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้น สองปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น สิบปีนับแต่วันทำละเมิด

มาตรา 448 วรรคสอง(เหมือนเดิม).....

มาตรา 448 วรรคสาม สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่งเป็นเวลา สองปี และถ้ามีเหตุการณ์พิเศษ ศาลอาจตัดสินใจให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอได้”

5.2.2 การกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง

การกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง ซึ่งตามมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องของอายุความละเมิด ตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงเอาไว้ โดยได้นำมาเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร ซึ่งได้มีการบัญญัติในเรื่องของอายุความละเมิดเอาไว้แตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง และความร้ายแรง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องของอายุความ ละเมิดที่มีสภาพของการกระทำที่มีความร้ายแรงให้เหมือนกับสหราชอาณาจักร โดยการเพิ่ม ข้อความดังนี้

“มาตรา 448 วรรค.....

(1) การกำหนดอายุความพิเศษเพราะเหตุโจรกรรมโดยอายุความ ... ปี จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ เหตุว่าถูกโจรกรรม

(2) มาตรานี้ใช้กับการดำเนินการใดๆ สำหรับความเสียหายจากความประมาทเลินเล่อ การรบกวน หรือการละเมิดหน้าที่โดยอายุความ ... ปี

(3) หากผู้บาดเจ็บเสียชีวิตก่อนครบกำหนดระยะเวลาให้มีอายุความ ... ปี ตั้งแต่

(ก) วันที่เสียชีวิต หรือ

(ข) วันที่ทราบของตัวแทนส่วนบุคคล

(4) เพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรานี้ “ผู้แทนส่วนบุคคล” ให้หมายความรวมถึงบุคคล ใดๆ ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนส่วนบุคคลของ “ผู้ตาย รวมทั้งผู้ดำเนินการที่มีได้พิสูจน์พินัยกรรม (ไม่ว่าเขาจะสละภาคทัณฑ์หรือไม่ก็ตาม) แต่ไม่ใช่ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะบุคคลพิเศษ เกี่ยวกับที่ดินที่ตกลงกันไว้เท่านั้น และจะต้องคำนึงถึงความรู้ใดๆ ที่บุคคลดังกล่าวได้รับในขณะที่ เป็นตัวแทนส่วนตัวหรือก่อนหน้านี้

(7) หากมีตัวแทนส่วนบุคคลมากกว่าหนึ่งคน และวันที่ของวันที่รู้ต่างกัน หมวดย่อย

(3) (ข) ข้างต้นจะถือว่าหมายถึงวันที่เร็วที่สุด

5.2.3 การขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล

การขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 420 ซึ่งเป็นกรณีละเมิดทั่วไปและตามมาตรา 423 เป็นกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเห็นได้ว่าในเรื่องของอายุความละเมิดทั้ง 2 มาตราที่กล่าว มาข้างต้น ไม่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุ ความในการฟ้องคดีต่อศาลเอาไว้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในเรื่องของการละเมิดโดย หมิ่นประมาทตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร จะเห็นได้ว่า สหราชอาณาจักรได้มีตัวอย่างคดีของ การละเมิดโดยหมิ่นประมาทที่ศาลสูงอนุญาตให้ขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาท สำหรับความล่าช้าที่ “สมเหตุสมผล” เอาไว้ โดยได้กล่าวไว้ในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย อายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523)(Limitation Act 1980) โดยให้ขยายระยะเวลากรณีมีการทุจริต ปกปิด หรือมีข้อผิดพลาด และในมาตรา 32A (2) สำหรับการยกเว้นตามดุลยพินิจของการจำกัดเวลา สำหรับการกระทำที่หมิ่นประมาทหรือกล่าวเท็จโดยมุ่งร้าย โดยการดำเนินการตามมาตรา

ศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีทั้งหมดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับระยะเวลาและสาเหตุของความล่าช้าในส่วนของโจทก์ โดยที่เหตุผลประการหนึ่งของความล่าช้าคือ ข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งการกระทำ ไม่เป็นที่ทราบแก่โจทก์จนกว่าจะสิ้นระยะเวลาสำหรับการกระทำความคิดฐานหมิ่นประมาทหรือมั่วร้าย

ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องของอายุความละเมิดโดยการหมิ่นประมาท โดยให้สามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร โดยให้เพิ่มข้อความในวรรคสามและวรรคสี่ดังนี้

“มาตรา 423 วรรคแรก.....(เหมือนเดิม).....

วรรคสอง.....(เหมือนเดิม).....

วรรคสาม การขยายระยะเวลา สำหรับกรณีการทุจริต ปกปิด หรือมีข้อผิดพลาด

วรรคสี่ การยกเว้นตามดุลยพินิจของการจำกัดเวลาสำหรับการกระทำที่หมิ่นประมาทหรือกล่าวเท็จโดยมั่วร้าย

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ ศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ (1) ระยะเวลาและสาเหตุของความล่าช้าในส่วนของโจทก์

(2) โดยที่เหตุผลของความล่าช้าคือข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งการกระทำไม่เป็นที่ทราบแก่โจทก์จนกว่าจะสิ้นระยะเวลาอายุความ”

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กันย์กัญญา ใจการวงศ์สกุล. กฎหมายแพ่ง หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2564.

กำชัย จงจักรพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ.

พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563.

จำปี โสคติพันธุ์. “กฎหมายเปรียบเทียบ: พื้นฐานความคิด.”

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีที่ 25. ฉบับที่ 4. (ธันวาคม 2538).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. สังคมกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2564.

ปิติกุล จิระมงคลพาณิชย์. กฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้.

กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2564.

ปັນโน สุขทรศนีย์. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.

ไพจิตร บุญญพันธุ์. คำสอนชั้นปริญญาโท : กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานา

ประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546.

มานิตย์ จุมปา. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

มานิตย์ จุมปา. ชิตาพร พิศลยบุตร โต้ะวิเศษกุล และกัณทิมา ช่างทำ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ

กฎหมายทั่วไป (Introduction to Law). พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2564.

มนัญญา ธัชแก้วกรพันธ์. “อายุความ: ศึกษากรณีความรับผิดชอบละเมิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

วิชัย อริยะนันทกะ. รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง สมัยที่ 71 ปีการศึกษา 2561. กรุงเทพมหานคร :

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2561.

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2564) นิติกรรม สัญญาหนี้

(แก้ไขดอกเบี้ย ปี 2564) ละเมิด. กรุงเทพมหานคร :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด แสงจันทร์การพิมพ์, 2564.

- วาริ นาสกุล. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง
ลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิง จำกัด, 2563.
- ศนันท์กรณ โสคติพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้.
พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2554.
- สมพร พรหมพิทาธร. อายุความแพ่ง-อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2551.
- สุมาลี วงษ์วิฑิต. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563.
- สิทธิกรณ ศิริจัสกุล. ความรู้เบื้องต้นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายธุรกิจ เล่มที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2551.
- หลิซุน. ฉบับแปลจีน-ไทย ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “แนวคิดใหม่เกี่ยวกับความรับผิดชอบละเมิดของเอกชน.”
https://www.krisdika.go.th/data/civil_procedure_law_division/02.pdf, 26 มีนาคม 2565.
- เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7. ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ
(THAI AND FOREIGNLEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553
- เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15. ระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ
(THAI AND FOREIGN LEGAL SYSTEMS) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. “การปฏิรูปกฎหมายจีนภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน.”
[http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/Law/การปฏิรูปกฎหมายภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐ](http://law.hcu.ac.th/upload/files/pdf/Law/การปฏิรูปกฎหมายภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน.pdf)
ประชาชนจีน.pdf, 13 เมษายน 2565.

ภาษาต่างประเทศ

Droit.org. “Code civil.” <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>, 17 เมษายน 2565.

Erdem Büyüksagis. “The New Turkish Tort Law.”

https://www.researchgate.net/publication/256061196_The_New_Turkish_Tort_Law_Extracts_from_the_New_Turkish_Code_of_Obligations_Journal_of_European_Tort_Law_JETL_12012_pp_44-100, 18 เมษายน 2565.

Katie Allard. “High Court allows extension of limitation period in libel claim for “reasonable” delay.”

<https://www.kingsleynapley.co.uk/insights/blogs/dispute-resolution-law-blog/high-court-allows-extension-of-limitation-period-in-libel-claim-for-reasonable-delay>, 11 พฤษภาคม 2565.

Legislation.gov.uk. “Limitation Act 1980.”

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58>, 8 เมษายน 2565.

Legislation.gov.uk. “Limitation Act 1980.”

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/part/II/crossheading/discretionary-extension-of-time-limit-for-actions-for-libel-or-slander>, 8 เมษายน 2565.

Npc.gov.cn. “Civil Code of the People’s Republic of China.”

http://www.npc.gov.cn/englishnpc/c23934/202012/f62_aa3a46514757_db936899d69419d1e/files/47c16489e186437eab3244495cb47d66.pdf, 14 เมษายน 2565.

Official website of the Grand National Assembly of Turkey. “ประมวลกฎหมายแพ่งของตุรกี (1926).”

[https://hmong.in.th/wiki/Turkish_civil_code_\(1926\)](https://hmong.in.th/wiki/Turkish_civil_code_(1926)), 18 เมษายน 2565.

Published by her majesty’s stationery office. “Limitation Act 1980.”

https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/pdfs/ukpga_19800058_en.pdf,
10 เมษายน 2565.

ภาคผนวก

ตารางเปรียบเทียบอายุความละเมิด

ประเทศ	อายุความละเมิด
ไทย	<p>- 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด (<u>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง</u>)</p> <p>- อายุความสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในมูลละเมิดซึ่งเป็นความผิดอาญาและมีกำหนดอายุความอาญาทางอาญายาวกว่า ให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับใช้ (<u>ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคสอง</u>)</p>
สาธารณรัฐประชาชนจีน	<p>- สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชนเพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่งเป็นเวลา 3 ปี ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น</p> <p>อายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิที่ถูกละเมิด และรู้ตัวผู้ทำละเมิด ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่ถ้าวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้นเกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษศาลประชาชนอาจตัดสินใจขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรงสิทธิ (<u>ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) มาตรา 188</u>)</p> <p>Civil Code of the People's Republic of China 2020 (Article 188)</p> <p>The limitation period for a person to request the people's court to protect his civil-law rights is three years, unless otherwise provided by law.</p> <p>Unless otherwise provided by law, the limitation period begins from the date when the right holder knows or should have known that his right has been harmed and that who is the obligor. However, no protection to a right is to be granted by the people's court if 20 years have lapsed since the date when the injury occurs, except that the people's court may, upon request of the right holder, extend the limitation period under special circumstances.</p>

ประเทศ	อายุความละเมิด
<p>สาธารณรัฐ ฝรั่งเศส</p>	<p>- 5 ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง (แต่ต้องไม่เกิน 20 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง) (ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) มาตรา 2225)</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันตราจทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำการทรมาณหรือกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี (ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) มาตรา 2226)</p> <p>Code civil 2022 (2225)</p> <p>L'action en responsabilite dirigée contre les personnes ayant représenté ou assisté les parties en justice, y compris à raison de la perte ou de la destruction des pièces qui leur ont été confiées, se prescrit par cinq ans à compter de la fin de leur mission.</p> <p>Code civil 2022 (2226)</p> <p>L'action en responsabilité née à raison d'un événement ayant entraîné un dommage corporel, engagée par la victime directe ou indirecte des préjudices qui en résultent, se prescrit par dix ans à compter de la date de la consolidation du dommage initial ou aggravé.</p> <p>Toutefois, en cas de préjudice causé par des tortures ou des actes de barbarie, ou par des violences ou des agressions sexuelles commises contre un mineur, l'action en responsabilité civile est prescrite par vingt ans.</p>
<p>สหพันธ์ สาธารณรัฐ เยอรมนี</p>	<p>- 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน</p> <p>สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ มีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย (ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) มาตรา 852)</p> <p>The claim for compensation for any damage arising from an unlawful</p>

ประเทศ	อายุความละเมิด
	<p>act is barred by prescription in three years from the time at which the injured party has knowledge of the injury and of the identity of the person bound to make compensation; in the absence of such knowledge, in thirty years from the commission of the act.</p> <p>If the person bound to make compensation has acquired anything by the unlawful act at the expense of the injured party, he is, even after lapse of the period of prescription, bound to return if under the provisions relating to the return of unjustified benefits.</p>
ญี่ปุ่น	<p>- 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหาย หรือผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้เสียหาย ได้รู้ถึงความเสียหาย เช่นว่านั้นและรู้ถึงตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหาย แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปี นับแต่เวลากระทำละเมิด</p> <p>(สำหรับการเรียกร้องการละเมิดกำหนดอายุความคือ 20 ปี หากการเรียกร้องนั้นเป็นการบาดเจ็บส่วนบุคคลหรือการเสียชีวิตโดยมิชอบ)</p> <p>(ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ค.ศ. 1898 (พ.ศ. 2441) มาตรา 724)</p> <p>The right to demand compensation for damage which has arisen from an unlawful act shall lapse by prescription if not exercised within three years from the time when the injured party or his legal representative became aware of such damage and of the identity of the person who caused it; the same shall apply if twenty years have elapsed from the time when the unlawful act was committed.</p>
สาธารณรัฐ ตุรกี ตุรกี (เดิม)	<p>-2 ปี นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด</p> <p>- การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้บาดเจ็บทราบความเสียหาย และตัวตนของผู้ต้องรับผิด แต่กรณีใดๆ ไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ได้กระทำไว้ อย่งไรก็ตามหากการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำกัดที่ยาวกว่านั้นจะใช้ระยะเวลา ที่นานกว่านั้น</p> <p>(กฎหมายตุรกี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) มาตรา 72)</p> <p>(Extracts from the New Turkish Code of Obligations) ARTICLE 72</p>

ประเทศ	อายุความละเมิด
	<p>– A claim for compensation be-comes time-barred two years from the date onwhich the injured person became aware of the damage and of the identity of the person liablefor it but in any event ten years after the date onwhich the act was committed. However, if theaction for damages is derived from an offencefor which criminal law envisages a longer lim-itation period, that longer period applies.</p> <p>Where the tort has given rise to a claim against dog, an tazminat sistemi zamanas, imina ug ramis, olsa bile, her zaman bu borcu ifadan kaçınabilir.</p>
สหราชอาณาจักร	<p>- 6 ปี นับตั้งแต่วันที่มุลคดีเกิด (พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) มาตรา 2)</p> <p>Limitation Act 1980 : An action founded on tort shall not be brought after the expiration of six years from the date on which the cause of action accrued.</p> <p>- การใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับสำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึง ความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด</p> <p>- ความเสียหายแฝงมีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบ ความเสียหายดังกล่าว</p>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

สุธิตา บุญปาน

พ.ศ. 2554 นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เจ้าหน้าที่ศาลปกครอง

กลุ่มเลขานุการตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

สำนักประธานศาลปกครองสูงสุด

